תלמוד ירושלמי · סדר נשים

# תלמוד ירושלמי כתובות

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# תלמוד ירושלמי כתובות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תלמוד-ירושלמי-כתובות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 6
הלכה א ..... 6
הלכה ב ..... 9
הלכה ג ..... 11
הלכה ד ..... 12
הלכה ה ..... 13
הלכה ו ..... 13
הלכה ז ..... 14
הלכה ח ..... 14
הלכה ט ..... 15
הלכה י ..... 16
**פרק ב** ..... 17
הלכה א ..... 17
הלכה ב ..... 18
הלכה ג ..... 20
הלכה ד ..... 20
הלכה ה ..... 22
הלכה ו ..... 23
הלכה ז ..... 23
הלכה ח ..... 24
הלכה ט ..... 24
הלכה י ..... 25
**פרק ג** ..... 26
הלכה א ..... 26
הלכה ב ..... 31
הלכה ג ..... 31
הלכה ד ..... 31
הלכה ה ..... 32
הלכה ו ..... 32
הלכה ז ..... 33
הלכה ח ..... 34
הלכה ט ..... 34
הלכה י ..... 35
**פרק ד** ..... 35
הלכה א ..... 35
הלכה ב ..... 37
הלכה ג ..... 37
הלכה ד ..... 38
הלכה ו ..... 41
הלכה ז ..... 41
הלכה ח ..... 42
הלכה ט ..... 44
הלכה י ..... 45
הלכה יא ..... 45
הלכה יב ..... 46
הלכה יג ..... 46
הלכה יד ..... 47
**פרק ה** ..... 47
הלכה א ..... 47
הלכה ב ..... 49
הלכה ג ..... 49
הלכה ד ..... 50
הלכה ה ..... 51
הלכה ו ..... 52
הלכה ז ..... 53
הלכה ח ..... 54
הלכה ט ..... 55
הלכה י ..... 56
הלכה יא ..... 56
**פרק ו** ..... 57
הלכה א ..... 57
הלכה ב ..... 58

הלכה ג ..... 58
הלכה ד ..... 58
הלכה ה ..... 59
הלכה ו ..... 60
הלכה ז ..... 61
**פרק ז** ..... 62
הלכה א ..... 62
הלכה ב ..... 63
הלכה ג ..... 63
הלכה ד ..... 63
הלכה ה ..... 63
הלכה ו ..... 64
הלכה ז ..... 65
הלכה ח ..... 67
הלכה ט ..... 68
**פרק ח** ..... 68
הלכה א ..... 68
הלכה ב ..... 69
הלכה ג ..... 70
הלכה ד ..... 70
הלכה ה ..... 71
הלכה ו ..... 71
הלכה ז ..... 71
הלכה ח ..... 72
הלכה ט ..... 72
הלכה י ..... 72
הלכה יא ..... 73
**פרק ט** ..... 74
הלכה א ..... 74
הלכה ב ..... 77
הלכה ג ..... 77
הלכה ד ..... 78
הלכה ה ..... 78
הלכה ו ..... 79
הלכה ז ..... 80
הלכה ח ..... 81
הלכה ט ..... 82
הלכה י ..... 82
**פרק י** ..... 83
הלכה א ..... 83
הלכה ב ..... 84
הלכה ג ..... 85
הלכה ד ..... 85
הלכה ה ..... 86
הלכה ו ..... 87
**פרק יא** ..... 87
הלכה א ..... 87
הלכה ב ..... 88
הלכה ג ..... 89
הלכה ד ..... 90
הלכה ה ..... 90
הלכה ו ..... 91
הלכה ז ..... 92
**פרק יב** ..... 93
הלכה א ..... 93
הלכה ב ..... 94
הלכה ג ..... 94
הלכה ד ..... 98
הלכה ה ..... 98
**פרק יג** ..... 99
הלכה א ..... 99
הלכה ב ..... 101
הלכה ג ..... 102
הלכה ד ..... 103

הלכה ה ..... 104
הלכה ו ..... 104
הלכה ז ..... 104
הלכה ח ..... 105
הלכה ט ..... 105
הלכה י ..... 106
הלכה יא ..... 106

# פרק א

## הלכה א

**משנה:** בְּתוּלָה נִישֵּׂאת בַּיּוֹם הָרְבִיעִי וְאַלְמָנָה בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי שֶׁפַּעֲמַיִם בַּשַּׁבָּת בָּתֵּי דִינִין יוֹשְׁבִין בָּעֲיָירוֹת בְּיוֹם הַשֵּׁנִי וּבְיוֹם הַחֲמִישִׁי שֶׁאִם הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים הָיָה מַשְׁכִּים לְבֵית דִּין.

**הלכה:** בְּתוּלָה נִישֵּׂאת בַּיּוֹם הָרְבִיעִי כול'. בַּר קַפָּרָא אָמַר. מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בָּהּ בְּרָכָה. וַהֲלֹא אֵין כָּתוּב בְּרָכָה אֶלָּא בַּחֲמִישִׁי וּבַשִּׁישִׁי בִּלְבַד. בַּחֲמִישִׁי בָּעוֹפוֹת וּבְדָגִים. בַּשִּׁישִׁי בְּאָדָם וַחַוָּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. טַעֲמָא דְּבַר קַפָּרָא. רְבִיעִי אוֹר חֲמִישִׁי. חֲמִישִׁי אוֹר שִׁישִׁי. וַהֲלֹא כָתוּב בְּרָכָה בַּשְּׁבִיעִי. אֵין כָּתוּב בְּרָכָה בַּבְּרִיוֹת אֶלָּא בַּיּוֹם.

מִפְּנֵי שֶׁאֵין כָּתוּב בְּרָכָה בַּבְּרִיוֹת. הָא אִילּוּ הָוָה כָתוּב בְּרָכָה בַּבְּרִיוֹת הָיְתָה נִישֵּׂאת בַּשַּׁבָּת. לֹא כֵן תַּנֵּי. לֹא יִבְעוֹל אָדָם בְּעִילָה כַּתְּחִילָּה בַּשַּׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חַבּוּרָה. אֶלָּא כָּאֲחֵרִים. מִפְּנֵי שֶׁאֲחֵרִים מַתִּירִין. כְּלוּם אֲחֵרִים מַתִּירִין אֶלָּא בְּשֶׁכָּנַס. שֶׁעַד שֶׁלֹּא כָנַס אֵינוֹ זַכַּאי לֹא בְּמִצְיאָתָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וְלֹא בְּהֵפֶר נְדָרֶיהָ. מִשֶּׁכָּנַס זַכַּאי בְּמִצְיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּבְהֵפֶר נְדָרֶיהָ. אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן נִמְצֵאתָה כְקוֹנָהּ קִנְיָין בַּשַּׁבָּת. אָמַר רִבִּי מָנָא. הָדָא אָמְרָה. אֵילֵּין דְּכְנְסִין אַרְמֶלֶן צָרִיךְ לְכוֹנְסָהּ מִבְּעוֹד יוֹם. שֶׁלֹּא יְהֵא כְקוֹנָהּ קִנְיָין בַּשַּׁבָּת.

רִבִּי לְעָזָר מַייְתֵי לַהּ טַעַם דְּמַתְנִיתִין. שֶׁאִם הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים הָיָה מַשְׁכִּים לְבֵית דִּין. מַתְנִיתָא מְסַייְעָא לְרִבִּי לְעָזָר. מִן הַסַּכָּנָה וְהֵילַךְ נָהֲגוּ לְשֵׂאת בַּשְּׁלִישִׁי וְלֹא מִיחוּ בְיָדָן חֲכָמִים. בְּשֵׁינִי אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. וְאִם מִפְּנֵי הָאוֹנֶס מוּתָּר. מַהוּ מִפְּנֵי הָאוֹנֶס. מִפְּנֵי הַכְּשָׁפִים. מַה בֵּין שֵׁינִי לַשְּׁלִישִׁי. לֹא דוֹמֶה מִשְׁתַּהֵא יוֹם אֶחָד לְמִשְׁתַּהֵא שְׁנֵי יָמִים. וְיִשְׁתַּהֵא שְׁנֵי יָמִים. שֶׁלֹּא יֵעָרֵב עָלָיו הַמָּקַח. וְיֵעָרֵב עָלָיו הַמָּקַח. לֵית יְכוֹל. דְּאָמַר רִבִּי אִילָא בְּשֵׁם רִבִּי אֶלְעָזָר. מָצָא הַפֶּתַח פָּתוּחַ אָסוּר לְקַיְימָהּ מִשּׁוּם סְפֵק סוֹטָה. וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא אֲנוּסָה הִיא. קוֹל יוֹצֵא לָאֲנוּסָה. וַאֲפִילּוּ תָחוּשׁ לָהּ מִשּׁוּם אֲנוּסָה. לֹא סָפֵק אַחֵר. סָפֵק אֲנוּסָה סָפֵק פְּתוּחָה. מִדְּבַר תּוֹרָה לְהַחֲמִיר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וַאֲפִילּוּ תָחוּשׁ לָהּ מִשּׁוּם אֲנוּסָה. שְׁתֵּי סְפֵיקוֹת. סָפֵק אֲנוּסָה סָפֵק פְּתוּחָה סָפֵק מְשֻׁנְתְּאָרְסָה סָפֵק עַד שֶׁלֹּא תֵאָרֵס. שְׁתֵּי סְפֵיקוֹת מִדְּבַר תּוֹרָה לְהָקֵל.

קִידְּשָׁהּ בַּחוּפָּה לֵית לֵיהּ בְּאֵילֵּין קְנָסַייָא. אָמְרִין. רִבִּי מַתַּנְיָה עָבַד לִבְרָתֵיהּ כֵּן. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי לְעָזָר בְּמָקוֹם שֶׁבָּתֵּי דִינִין יוֹשְׁבִין בְּכָל יוֹם. תִּינָּשֵׂא בְּכָל יוֹם. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין בָּתֵּי דִינִין יוֹשְׁבִין (בְּכָל יוֹם) לֹא תִינָּשֵׂא. כָּל עִיקָּר. שֶׁלֹּא לַעֲקוֹר זְמַנּוֹ שֶׁלְּרִבִּיעִי. וַיַּעֲקוֹר זְמַנּוֹ שֶׁלְּרִבִּיעִי. אַף הוּא אִית לֵיהּ כְּהָדָא דְתַנֵּי בַּר קַפָּרָא אָמַר. מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בָּהֶן בְּרָכָה. וְתִינָּשֵׂא.

בָּרִאשׁוֹן וְיִשְׁכִּים לְבֵית דִּין בַּשֵּׁינִי. אִית דְּבָעֵי מֵימַר. שֶׁלֹּא לַעֲקוֹר זְמַנּוֹ. שֶׁלְּרִבִיעִי. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר כְּהָדָא דְתַנֵּי בַּר קַפָּרָא. דְּבַר קַפָּרָא אָמַר. מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בָּהֶן בְּרָכָה.

שָׁוִין שֶׁאֵינָהּ נִישֵּׂאת לֹא בְעֶרֶב שַׁבָּת וְלֹא בְמוֹצָאֵי שַׁבָּת. לֹא בְעֶרֶב שַׁבָּת. מִפְּנֵי כְבוֹד שַׁבָּת. וְלֹא בְמוֹצָאֵי שַׁבָּת. חֲבֵרַיָּיא אוֹמְרִין. מִפְּנֵי הַטוֹרַח. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. מִפְּנֵי כְבוֹד שַׁבָּת. מַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לַחֲבֵרַיָּיא. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ. בְּתוּלָה נִישֵּׂאת בַּיּוֹם הָרְבִיעִי. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אָדָם מַתְקִין צָרְכָיו שְׁלשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה.

רִבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן אָמַר קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי רִבִּי אָחָא בְשֵׁם רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי. אָסוּר לָאָדָם לִישָּׂא אִשָּׁה בְּעֶרֶב שַׁבָּת. הָדָא דְאַתְּ אָמַר לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת אֵירוּסִין. הָא לָאֲרוֹס יְאָרֵס. שְׁמוּאֵל אָמַר. אֲפִילּוּ בְתִשְׁעָה בְאָב יְאָרֵס. שֶׁלֹּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר. מִחְלְפָא שִׁיטְתָּא דִשְׁמוּאֵל. תַּמָּן הוּא אָמַר אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בַּיְתָה וגו' בְּמֹאזְנַיִם לַעֲלוֹת הֶמָּה מֵהֶבֶל יָחַד. וּבְהַהוּא אָמַר אָכֵין. אֶלָּא שֶׁלֹּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר בְּתְפִילָּה. וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא קַיְימָה.

רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי אָחָא בְשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ אָמַר. אָסוּר לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וְהָא מַתְנִיתָא פְלִינָא. לְפִיכָךְ אֵין דָּנִין לֹא בְעֶרֶב שַׁבָּת וְלֹא בְעֶרֶב יוֹם טוֹב דִּינֵי נְפָשׁוֹת. הָא דִינֵי מָמוֹנוֹת דָּנִין. וְתַנֵּי רִבִּי חִייָה כֵן. דָּנִין דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת אֲבָל לֹא דִינֵי נְפָשׁוֹת. כָּאן לַהֲלָכָה כָּאן לִדְבַר תּוֹרָה.

רִבִּי יוֹנָה בְשֵׁם רִבִּי קִרִיסְפָּא. בּוֹגֶרֶת כְּחָבִית פְּתוּחָה הִיא. הָדָא דְאַתְּ אָמַר. שֶׁלֹּא לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. אֲבָל לְקַיְימָהּ אֵינוֹ רַשַּׁאי מִשּׁוּם סְפֵק סוֹטָה. וְאַתְיָיא כַּיי דְּרִבִּי חֲנִינָא. דְּרִבִּי חֲנִינָא אָמַר. מַעֲשֶׂה בְאִשָּׁה אַחַת שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ לָהּ בְּתוּלִים. וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רִבִּי. אָמַר לָהּ. אֵיכָן הֵן. אָמְרָה לֵיהּ. מַעֲלוֹתַיו שֶׁלְּבֵית אַבָּא הָיוּ גְבוֹהִין וְנִשְׁרוּ. וְהֶאֱמִינָהּ רִבִּי. הָדָא דְתֵימַר שֶׁלֹּא לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. אֲבָל לְקַיְימָהּ אֵינוֹ רַשַּׁאי מִשּׁוּם סְפֵק סוֹטָה. וְאַתְיָיא כַּיי דְתַנִּינָן תַּמָּן. בְּתוּלָה וְאַלְמָנָה גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה מִן הָאֵירוּסִין כְּתוּבָּתָן מָאתַיִם וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הָדָא דְאַתְּ אָמַר. בִּכְתוּבַּת מָנֶה מָאתַיִם. אֲבָל לְקַיְימָהּ אֵינוֹ רַשַּׁאי מִשּׁוּם סְפֵק סוֹטָה. וְאַתְיָיא כַּיי דְתַנִּינָן תַּמָּן. הָאוֹכֵל אֶצֶל חָמִיו בִּיהוּדָה שֶׁלֹּא בָעֵדִים אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיַיחֵד עִמָּהּ. הָדָא דָמַר לִכְתוּבַּת מָנֶה מָאתַיִם. אֲבָל לְקַיְימָהּ אֵינוֹ רַשַּׁאי מִפְּנֵי סְפֵק סוֹטָה. וַתְיָיא כַּיי דְתַנִּינָן. הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים. וְהִיא אוֹמֶרֶת. מְשֻׁאֵירַסְתָּנִי וְנִסְתַּחְפָּה שָׂדֶךָ. וְהוּא אוֹמֵר. לֹא כִי אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא אֵירַשְׂתִּיךְ. וְהִיא מִקְחוֹ מֶקַח טָעוּת. הָדָא דָמַר לִכְתוּבַּת מָנֶה מָאתַיִם. אֲבָל לְקַיְימָהּ אֵינוֹ רַשַּׁאי מִשּׁוּם סְפֵק סוֹטָה. וַתְיָיא כַּיי דְתַנִּינָן תַּמָּן. הִיא אוֹמֶרֶת. מוּכַּת עֵץ אֲנִי. וְהוּא אוֹמֵר. לֹא כִי אֶלָּא דְרוּסַת אִישׁ אַתְּ. הָדָא דְתֵימַר בִּכְתוּבַּת מָנֶה מָאתַיִם. אֲבָל לְקַיְימָהּ אֵינוֹ

רַשַׁאי מִשּׁוּם סְפֵּק סוֹטָה. וְכוּלְּהוֹן מִן הַהִיא דְּאָמַר רִבִּי הִילָא בְּשֵׁם רִבִּי אֶלְעָזָר. מָצָא הַפָּתַח פָּתוּחַ אָסוּר לְקַיְּמָהּ מִשּׁוּם סְפֵּק סוֹטָה.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי לָעְזָר בּוֹגֶרֶת אֵימָתַי הִיא נִישֵּׂאת. בְּתוּלָה מִן הַנִּישּׂוּאִין אֵימָתַי הִיא נִישֵּׂאת. מוּכַּת עֵץ כְּרִבִּי מֵאִיר אֵימָתַי הִיא נִישֵּׂאת. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁיָּצְאת בְּהִינּוּמָא. וְלָא אִדְכַּר רְבִיעִי. הָדָא אָמְרָה דְלֵית רְבִיעִי כְּלוּם.

וְאַלְמָנָה בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי. שֶׁאִם אוֹמֵר אַתְּ לוֹ בְּאֶחָד מִכָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה אַף הוּא מַשְׁכִּים וְיוֹצֵא לְמְלַאכְתּוֹ. מִתּוֹךְ שֶׁאַתְּ אוֹמֵר לוֹ בַּחֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת אַף הוּא שָׁמַח עִמָּהּ חֲמִישִׁי שִׁישִׁי וּשְׁבִיעִי. מִשֶּׁהִתְקִין שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וְשִׁבְעַת יְמֵי הָאֵבֶל וְלֹא הִתְקִין לָאַלְמָנָה כְּלוּם. אַף עַל גַּב דְּתֵימַר. לֹא הִתְקִין לָאַלְמָנָה כְּלוּם. טְעוּנָה בְּרָכָה. מְבוֹעֵז. דִּכְתִיב וַיִּקַּח בּוֹעַז עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ פֹּה וַיֵּשֵׁבוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי. מִכָּאן שֶׁאֵין קָטָן רַשַׁאי לֵישֵׁב עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ הַגְּדוֹל שֵׁב. אָמַר רִבִּי פִּינְחָס. מִיכָּן לַבַּיִת הַזֶּה שֶׁהֵן מְמַנִּין זְקֵינִים בְּבָתֵּי מִשְׁתְּיוֹת שֶׁלָּהֶן. אָמַר רִבִּי לָעְזָר בֵּירִבִּי יוֹסֵי. מִיכָּן לְבִרְכַּת חֲתָנִים שֶׁהִיא בָּעֲשָׂרָה. אָמַר רִבִּי יוּדָה בַּר פָּזִי. וְלֹא סוֹף דָּבָר בָּחוּר לִבְתוּלָה אֶלָּא אֲפִילוּ אַלְמוֹן לְאַלְמָנָה. מִבּוֹעַז שֶׁהָיָה אַלְמוֹן וְרוּת הָיְתָה אַלְמָנָה. וּכְתִיב וַתֵּהוֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶם. וְאִיפְשַׁר כֵּן. כָּל קָרְתָּא מִתְבָּהֲלָה בְּגִין נָעֳמִי עַל עֲלִיבְתָא. אֶלָּא אִשְׁתּוֹ שֶׁל בּוֹעַז מֵתָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. עַד כָּל עַמָּא נָמַל חַסְדָּא נִכְנְסָה רוּת עִם נָעֳמִי. וְנִמְצֵאת זוֹ יוֹצֵאת וְזוֹ נִכְנֶסֶת.

תַּנֵּי. אוֹמֵר בִּרְכַּת חֲתָנִים כָּל שִׁבְעָה. [רִבִּי יִרְמְיָה סְבַר מֵימַר מַפְקִין כַּלְּתָה כָּל שִׁבְעָה.] אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי. וְהָא תַנֵּי רִבִּי חִייָה. אוֹמֵר בִּרְכַּת אֲבֵלִים כָּל שִׁבְעָה. אִית לָךְ מֵימַר. מַפְקִין מִיתָא כָּל שִׁבְעָה. מַאי כְדוֹן. מַה כָּאן מְנַחֵם עִמּוֹ אַף כָּאן מְשַׂמֵּחַ עִמּוֹ. מַה כָּאן מַזְכִּירִין אַף כָּאן מַזְכִּירִין.

תַּנֵּי. אָמַר רִבִּי יוּדָה. בִּיהוּדָה בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַעֲמִידִין אוֹתָן שְׁנֵי שׁוּשְׁבִינִין. אֶחָד מִשֶּׁל כַּלָּה וְאֶחָד מִשֶּׁלְּחָתָן. אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיוּ מַעֲמִידִין אוֹתָן אֶלָּא בְּשָׁעַת נִישּׂוּאִין. וּבְגָלִיל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן. בִּיהוּדָה בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מְיַחֲדִין הֶחָתָן אֵצֶל הַכַּלָּה שָׁעָה כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לִבּוֹ גַס בָּהּ. וּבְגָלִיל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן. בִּיהוּדָה בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ הַשּׁוּשְׁבִינִין מְפַשְׁפְּשִׁין בְּמָקוֹם הֶחָתָן וּבְמָקוֹם הַכַּלָּה. וּבְגָלִיל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן. בִּיהוּדָה בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ הַשּׁוּשְׁבִינִין יְשֵׁינִין בְּמָקוֹם חָתָן וּבְמָקוֹם כַּלָּה. וּבְגָלִיל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן. כָּל שֶׁלֹּא נָהַג כְּמִנְהָג זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים.

תַּמָּן תַּנִּינָן. כָּל גֶּפֶן יֵשׁ בָּהּ יַיִן. וְשֶׁאֵין בָּהּ יַיִן טְרוּקְטֵי. רִבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי. מַעֲתָּה אֵין טַעֲנַת בְּתוּלִים בְּרִבִּי יוּדָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵה. כָּל גַּרְמֵהּ אָמְרָה שֶׁיֵּשׁ טַעֲנַת בְּתוּלִים בְּרִבִּי יוּדָה. דְּתַנֵּי. אָמַר רִבִּי יוּדָה. בִּיהוּדָה בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַעֲמִידִין שְׁנֵי שׁוּשְׁבִינִין. אֶחָד מִשֶּׁלְּחָתָן וְאֶחָד

מִשֶּׁלַכְלָה. אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיוּ מַעֲמִידִין אֶלָּא [בִּשְׁעַת] נוּשֵׂאִין. וּבְגָלִיל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן. עַד יְשֵׁינִין בִּמְקוֹם חָתָן וּבִמְקוֹם כַּלָּה. וּבְגָלִיל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן. מַאי כְדוֹן. עָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָיה שֶׁהִיא מִמִּשְׁפַּחַת טְרוּקְטֵי.

רִבִּי יִרְמְיָה סָבַר מֵימַר. מִנְהַג יְהוּדָה בַּגָּלִיל. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי. וְכִי מִנְהַג יְהוּדָה בַּגָּלִיל עֵדוּת תּוֹרָה הִיא. אֶלָּא מִנְהַג יְהוּדָה בִּיהוּדָה וּמִנְהַג גָּלִיל בַּגָּלִיל. מִכֵּיוָן דְּתֵימַר. אֵינָהּ עֵדוּת תּוֹרָה. לֹא יַעֲמֹד. אֶלָּא שֶׁלֹּא יִפְרְצוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּזִימָּה. אִם בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִפְרְצוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּזִימָּה אֲפִילוּ מַעֲמִיד לֹא יְהֵא נָאֶמָן. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי אִילָא. אֵין אָדָם עָשׂוּי לְהוֹצִיא יְצִיאוֹתָיו וּלְהוֹצִיא שֵׁם רַע עַל אִשְׁתּוֹ. אִם מִשּׁוּם שֶׁאֵין אָדָם עָשׂוּי לְהוֹצִיא יְצִיאוֹתָיו וּלְהוֹצִיא שֵׁם רַע עַל אִשְׁתּוֹ אֲפִילוּ אֵינוֹ מַעֲמִיד יְהֵא נָאֶמָן. אָמַר רִבִּי הִילָא. מִפְּנֵי חֲשָׁד אֶחָד מִפְּנֵי פָרוּץ אֶחָ[ד]. מַה אָנָן קַיָּימִין. אִם בְּשֶׁפִּישְׁפֵּשׁ וּמְצָא הֲרֵי מָצָא. אִם בְּשֶׁלֹּא מָצָא הֲרֵי פִּישְׁפֵּשׁ לֹא פִּישְׁפֵּשׁ. אֶלָּא הָכֵין אָנָן קַיָּימִין. בְּשֶׁלֹּא פִּישְׁפֵּשׁ וּמָצָא. הִיא אוֹמֶרֶת. דַּם בְּתוּלִים הִיא. וְהוּא אוֹמֵר. לֹא כִּי אֶלָּא דַּם צִפּוֹר הִיא. הוֹרַע כּוֹחוֹ שֶׁלֹּא נָהַג כְּמִנְהַג זֶה. הָדָא דְתֵימַר. שֶׁלֹּא לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. אֲבָל לְקַיְּימָהּ אֵינוֹ רַשַּׁאי מִשּׁוּם סְפֵק סוֹטָה. וְתֵיְיא כַּיי דְתַנִּינָן תַּמָּן. בְּתוּלָה וְאַלְמָנָה וכול'. וְכוּלְּהֶן מִן הַהֵין דְּאָמַר רִבִּי הִילָא בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר. מָצָא פֶּתַח פָּתוּחַ אָסוּר לְקַיְּימָהּ מִשּׁוּם סְפֵק סוֹטָה.

תַּנֵּי. טַעֲנַת בְּתוּלִים כָּל שֶׁהֵן. מַעֲשֶׂה בְאִשָּׁה אַחַת שֶׁלֹּא נִמְצָא לָהּ בְּתוּלִים אֶלָּא כְּעֵין הַחַרְדָּל וּבָאת לִפְנֵי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּירִבִּי יוֹסֵי. אָמַר לָהּ. כְּמוֹתֵךְ יִרְבּוּ בְיִשְׂרָאֵל. רִבִּי זְכַרְיָה חַתְנֵיהּ דְּרִבִּי לֵוִי. מְקַלְקְלָהּ. בְּאֵינְשֵׁי רְאוּיָה לְסַמְיָה סַגִּי נְהוֹרָא. חֲבֵרַיָּה אָמְרֵי. מְקַנְקְתָּר לָהּ. כָּל אִשָּׁה שֶׁדְּמֶיהָ מְעוּטִין וְוֹלָדֶיהָ מְעוּטִין. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר. מְקַלֶּסֶת לָהּ. כָּל אִשָּׁה שֶׁדְּמֶיהָ מְעוּטִין אֵינָהּ מְצוּיָה לְטַמֵּא טַהֲרוֹת.

## הלכה ב

**משנה:** בְּתוּלָה כְּתוּבָּתָהּ מָאתַיִם וְאַלְמָנָה מָנֶה. בְּתוּלָה אַלְמָנָה גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה מִן הָאֵירוּסִין כְּתוּבָּתָן מָאתַיִם וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה שֶׁנִּפְדּוּ שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּירוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּתוּבָּתָן מָאתַיִם וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים.

**הלכה:** בְּתוּלָה כְּתוּבָּתָהּ מָאתַיִם וְאַלְמָנָה מָנֶה. כול'. חוּנָה בְשֵׁם שְׁמוּאֵל. בְּשֶׁקֶל הַקּוֹדֶשׁ. רִבִּי בָּא בַּר בִּינָא אָמַר. מַטְבֵּעַ יוֹצֵא. מַתְנִיתָא מְסַיְּיעָה לְרִבִּי בָּא בַּר בִּינָא. וְחֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁל בֶּן בְּמָנָה צוֹרִי שְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד חֲמִשִּׁים שֶׁל אוֹנֵס וְשֶׁל מְפַתֶּה מֵאָה שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רַע כּוּלָּן בְּשֶׁקֶל הַקּוֹדֶשׁ בְּמָנֶה צוֹרִי. וְלֹא תַּנָּא כְּתוּבַּת אִשָּׁה עִמָּהֶן. אָמַר רִבִּי אָבִין. כְּלוּם

לָמְדוּ מִכְּתוּבַּת אִשָּׁה לֹא מֵאוֹנֵס וּמִמְּפַתָּה. מִכַּיָּון דְּתַנִּינָן. הָאוֹנֵס וְהַמְפַתֶּה. כְּמָאן דְּתַנָּא. כְּתוּבַּת אִשָּׁה עִמָּהֶן.

עַד כְּדוֹן בְּתוּלָה. אַלְמָנָה מַאי. אָמַר רַב חִינְנָא. דַּיָּיהּ לָאַלְמָנָה שֶׁתִּיטּוֹל מַחֲצִית בְּתוּלָה. אָמַר רִבִּי חִייָה בַּר אָדָא. אֲפִילּוּ נִיתְנֵי. כְּתוּבַּת אִשָּׁה עִמָּהֶן. לֵית כָּל אִילֵּין רַבָּנִין פְּלִיגִין. רִבִּי חֲנַנְיָה וְרִבִּי יוֹנָתָן תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. מַטְבֵּעַ יוֹצֵא. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. מַטְבֵּעַ יוֹצֵא. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא רִבִּי אִימִּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רִבִּי יוּדָן נְשִׂייָא. מַטְבֵּעַ יוֹצֵא. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. סְלָעִים סָבִירְיָנִיּוֹת מְהֻגִּינוֹת יְרוּשַׁלְמִיּוֹת. אִילֵּין אָמְרִין אָכֵן וְאִילֵּין אָמְרִין אָכֵן. אֶלָּא אַף הוּא חָזַר וְסָבַר דִּכְווֹתְהוֹן. וְלֵית כָּל מִילַּייָא אָכֵן אִילֵּין אָמְרִין אָכֵן וְאִילֵּין אָמְרִין אָכֵן. הָא אַף הוּא חָזַר וְאָמַר דִּכְווֹתְהוֹן.

אִתָּא עוֹבְדָא קוֹמֵי דְּרִבִּי חֲנִינָא. בְּאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה כְתוּבָּתָהּ פְּחוּתָה מִמָּאתַיִם זוּז. וְאָמַר. תִּיטּוֹל מַה שֶּׁכָּתַב לָהּ. אָמַר לְרִבִּי מָנָא. שֵׁב וַחֲתוֹם. אָמַר לֵיהּ. אַשְׁוֵי שִׁיטָתָךְ וּבָהּ חֲתוֹם. לֹא רִבִּי חִייָה דְּאָמַר בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל. בְּשֶׁקָּל הַקּוֹדֶשׁ. רִבִּי אֶבּוֹדָמָא דְצִיפּוֹרִי בְּשֵׁם רִבִּי חוּנָה. מִשֵּׁם וִיתוּר. מֵעַתָּה אִשָּׁה שֶׁהָיְתָה כְתוּבָּתָהּ פְּחוּתָה מִמָּאתַיִם תַּטְמִין כְּתוּבָּתָהּ כְּדֵי שֶׁתִּיטּוֹל בְּשֶׁקָּל הַקּוֹדֶשׁ. אָמְרֵי בְשֵׁם רִבִּי חוּנָה. בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתוּבָּה. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין כְּתוּבָּה מַה דוּ מַפְקָא הִיא גוֹבָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. וְתַנֵּי כֵן. חֵרֵשׁ שֶׁנָּשָׂא פִּיקֵּחַת אֵין לָהּ עָלָיו מְזוֹנוֹת וְלֹא כְתוּבָּה. וְאִם מֵתָה הוּא יוֹרְשָׁהּ. שֶׁהִיא רָצְתָה לְזוּק לוֹ נְכָסָיהּ. וְהוּא לֹא רוֹצֶה לְזוּק לָהּ בִּנְכָסָיו. פִּיקֵּחַ שֶׁנָּשָׂא חֵרֶשֶׁת יֵשׁ לָהּ עָלָיו מְזוֹנוֹת וּכְתוּבָּה. וְאִם מֵתָה אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ. שֶׁהוּא רוֹצֶה לְזוּק לָהּ בִּנְכָסָיו וְהִיא לֹא רָצְתָה לְזוּק לוֹ נְכָסֶיהָ. וְחֵרֶשֶׁת יֵשׁ לָהּ קְנָיִין וְיֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר. תִּיפְתָּר כְּשֶׁכָּנְסָהּ פִּיקֵּחַת כָּנְסָהּ. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר. שֶׁכָּנְסָהּ פִּיקֵּחַת וְנִתְחָרְשָׁה. מִכָּל מָקוֹם לֹא פִּיקֵּחַת כָּנְסָהּ. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר. תִּיפְתָּר שֶׁהָיְתָה חֵרֶשֶׁת וְנִתְפַּקְּחָה. כָּנְסָהּ פִּיקֵּחַת וְנִתָּחָרְשָׁה. שֶׁלֹּא תֹאמַר. הוֹאִיל וְהָיְתָה חֵרֶשֶׁת תְּחִילָּה יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. לְפוּם כֵּן צָרִיךְ לְמֵימַר אֵין לָהּ. רִבִּי יוֹסֵי לֹא אָמַר כֵּן אֶלָּא אִילּוּ מִי שֶׁבָּא עַל הַחֵרֶשֶׁת שֶׁמָּא אֵין לָהּ קְנָס. וְכָל שֶׁאֵין לָהּ קְנָס אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. אָמַר רִבִּי יוּדָן. וְכִי בִקְנָס הַדָּבָר תָּלוּי. הֲרֵי בּוֹגֶרֶת אֵין לָהּ קְנָס וּכְתוּבָּתָהּ מָאתַיִם. הֲרֵי בְתוּלָה מִן הַנִּשּׂוּאִין יֵשׁ לָהּ קְנָס וּכְתוּבָּתָהּ מָנָה.

חֵרֵשׁ אוֹ שׁוֹטֶה שֶׁיִּכְנְסוּ פִּיקֵּחַת. אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר הַחֵרֵשׁ וְנִתְפַּקֵּחַ שׁוֹטֶה וְנִשְׁתַּפֶּה אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. רָצָה לְקַיְּימָהּ כְּתוּבָּתָהּ מָנָה. רִבִּי לָעְזָר בְּשֵׁם רִבִּי חֲנִינָה. וְהוּא שֶׁבָּא עָלֶיהָ מִשֶּׁנִּתְפַּקֵּחַ וּמִשֶּׁנִּשְׁתַּפָּה. אֲבָל אִם לֹא בָא עָלֶיהָ מִשֶּׁנִּתְפַּקֵּחַ וּמִשֶּׁנִּשְׁתַּפָּה אֲפִילּוּ כְּתוּבַּת מָנָה אֵין לָהּ.

פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי חִייָה בַּר אַשִׁי רִבִּי יוֹנָה רַב חִייָה בַּר אַשִׁי בְּשֵׁם רַב. לְמַה זֶּו דוֹמָה. לְעוֹשָׂה גוּמָא בַּבָּשָׂר וְחוֹזֵר וּמִתְמַלֵּא. תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. לְעוֹכֵר אֶת הָעַיִן וְחוֹזֶרֶת וְצוֹלֶלֶת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן. פְּחוּתוֹת מִיכָּן כְּנוֹתֵן אֶצְבַּע בָּעַיִן. אָמַר רִבִּי אָבוּן. אֶקְרָא לֵאלֹהִים עֶלְיוֹן לָאֵל גּוֹמֵר עָלַי. בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְנִמְלְכִין בֵּית דִּין לְעוֹבְרוֹ הַבְּתוּלִין חוֹזְרִין. וְאִם לָאו אֵין הַבְּתוּלִין חוֹזְרִין.

## הלכה ג

**משנה:** הַגָּדוֹל שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה וְהַקָּטָן שֶׁבָּא עַל הַגְּדוֹלָה וּמוּכַּת עֵץ כְּתוּבָתָן מָאתַיִם דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מוּכַּת עֵץ כְּתוּבָתָהּ מָנָה.

**הלכה:** הַגָּדוֹל שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה כול'. אֵי זֶהוּ קָטָן וְאֵי זוֹ קְטַנָּה. מִשּׁוּם רִבִּי יְהוּדָה בֶּן חַגְרָא אָמְרוּ. קָטָן פָּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וּקְטַנָּה פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. נִיחָא גָּדוֹל שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה הַבְּתוּלִין חוֹזְרִין. קָטָן שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה הַבְּתוּלִין חוֹזְרִין. קָטָן שֶׁבָּא עַל הַגְּדוֹלָה אֵין הַבְּתוּלִין חוֹזְרִין. אָמַר רִבִּי אָבִין. תִּפְתָּר שֶׁבָּא עָלֶיהָ שֶׁלֹּא כְדַרְכָּהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי אָבִין. וַאֲפִילוּ תֵּימָא בִּכְדַרְכָּהּ. קָטָן בִּיאָתוֹ בִּיאָה. אֲבָל אֵין בּוֹ כֹּחַ לִינַּע בַּסִּימָנִין. וְתַנֵּי כֵן. מַעֲשֶׂה שֶׁעִיבְּרָה וּבְתוּלֶיהָ קַיָּימִין.

מֵיתִבִּין לְרִבִּי מֵאִיר. בְּתוּלִין אֵין כָּאן. וְתֵימַר כְּתוּבָּה מָאתַיִם. אָמַר לוֹן. וְכִי בִּבְתוּלִין הַדָּבָר תָּלוּי. הֲרֵי בּוֹגֶרֶת אֵין לָהּ בְּתוּלִים וּכְתוּבָּתָהּ מָאתַיִם. הֲרֵי בְּתוּלָה מִן הַנִּישׂוּאִין יֵשׁ לָהּ בְּתוּלֶיהָן וּכְתוּבָתָהּ מָנָה. מַאי כְּדוֹן. בּוֹגֶרֶת לֹא בָטַל חֵינָהּ. בְּתוּלָה מִן הַנִּישׂוּאִין בָּטַל חֵינָהּ. מַה פְלִיגִין. בְּמוּכַּת עֵץ. דְּרִבִּי מֵאִיר אָמַר. לֹא בָטַל חֵינָהּ. וְרַבָּנִין אָמְרִין. בָּטַל חֵינָהּ.

מַה פְלִיגִין. בְּתוּלָה הַנִּבְעֶלֶת מִן הַקָּטָן וּמִמִּי שֶׁאֵינוֹ אִישׁ כְּשֵׁירָה לִכְהוּנָה. תַּנֵּי רִבִּי חֲלַפְתָּא בַּר שָׁאוּל. כְּשֵׁירָה אֲפִילוּ לְכֹהֵן גָּדוֹל.

רִבִּי יִרְמְיָה וְרִבִּי אִמִּי מַקְשֵׁי. מַה בֵּינָהּ לְבֵין הַנִּבְעֶלֶת בְּאֶצְבַּע. אִילּוּ הַנִּבְעֶלֶת בְּאֶצְבַּע שֶׁמָּא אֵינָהּ פְּסוּלָה לִכְהוּנָה. אָמַר רִבִּי חַגַּי. תִּיפְתָּר שֶׁבָּא עָלֶיהָ שֶׁלֹּא כְדַרְכָּהּ. בְּעָא רִבִּי חַגַּיי מֵיהַדֵּר בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא. לֹא תְהַדּוֹר בָּךְ. וְלָמָּה בְעָא רִבִּי חַגַּיי מֵיהַדֵּר בֵּיהּ. מִן הָדֵין דִּכְתִיב וְהוּא אִשָּׁה בִבְתוּלֶיהָ יִקָּח. עַד שֶׁתְּהֵא בְתוּלָה מִשְּׁנֵי צְדָדֶיהָ. וְדִכְוָותָהּ. בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יְדָעָהּ. בְּתוּלָה (מ)כְדַרְכָּהּ. וְאִישׁ לֹא יְדָעָהּ שֶׁלֹּא כְדַרְכָּהּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר. אֲפִילוּ בְיֶדֶיהָ לֹא תִבְעַל בָּהּ. שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרָל הַצַּדִּיקִים. מַה עֶבֶד לָהּ רִבִּי חַגַּיי עַד שֶׁלֹּא יַחֲזִיר בּוֹ. פְּתַר לָהּ בְּהֶעֱרָייָה. וְלָמָּה לֵית רַב יוֹסֵף פְּתַר לֵיהּ בְּהֶעֱרָייָה. אָמַר רִבִּי מָנָא. דְּהִיא צְרִיכָה לָהּ. רִבִּי יוֹסֵי בְעָא. הֶעֱרָייָה בְּזָכוֹר מָהוּ. הֶעֱרָייָה בַּבְּהֵמָה מָהוּ. כַּד שְׁמַע רִבִּי יִרְמְיָה הָדָא דְרִבִּי חַגַּיי אָמַר. לֹא עַל הָדָא הֲוָה רִבִּי אִמִּי מַקְשֵׁה.

## הלכה ד

**משנה:** בְּתוּלָה אַלְמָנָה גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה מִן הַנִּישׂוּאִין כְּתוּבָּתָן מָנֶה וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה שֶׁנִּפְדּוּ אוֹ שֶׁנִּתְגַּיְּירוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ יְתֵירוֹת עַל שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּתוּבָּתָן מָנֶה וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים.

**הלכה:** בְּתוּלָה וְאַלְמָנָה גְּרוּשָׁה מִן הַנִּישׂוּאִין כול׳. אֵי זוֹ הִיא בְּתוּלָה מִן הַנִּישׂוּאִין. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. כָּל שֶׁנִּכְנְסָה לַחוּפָּה וְעֵידֶיהָ מֵעִידִין אוֹתָהּ שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. הָדָא אָמְרָה נָשָׂא אִשָּׁה בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה וְנִמְצֵאת בְּעוּלָה אֵין זֶה מָקוֹם טָעוּת לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבַּת מָנֶה. נָשָׂא אִשָּׁה בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא זִינְּתָה וְנִמְצֵאת שֶׁזִּינְּתָה אֵין זֶה מָקוֹם טָעוּת לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבַּת מָנֶה.

רִבִּי לָעְזָר שָׁאַל. הַבָּא עַל שִׁפְחָה מְשׁוּחְרֶרֶת מָהוּ. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. יָכוֹל הַבָּא עַל שִׁפְחָה אֲרַמִּית יְהֵא חַיָּיב. תַּלְמוּד לוֹמַר מָהוֹר יִמְהָרֶנָּה לוֹ לְאִשָּׁה. אֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֲוָיָיה בָהּ. יָצָא שִׁפְחָה או מִי שֶׁאֵין לוֹ הֲוָיָיה בָהּ. מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ בָהּ הֲוָיָה. הָא אִם יֵשׁ לוֹ הֲוָיָיה בָהּ יֵשׁ לָהּ קְנָס. וְכָל שֶׁיֵּשׁ לָהּ קְנָס יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. אָמַר רִבִּי יוּדָן. וְכִי בְקְנָס הַדָּבָר תָּלוּי. הֲרֵי בּוֹגֶרֶת אֵין לָהּ קְנָס וּכְתוּבָּתָהּ מָאתַיִם. הֲרֵי בְתוּלָה מִן הַנִּישׂוּאִין יֵשׁ לָהּ קְנָס וּכְתוּבָּתָהּ מָנֶה. אָמַר רִבִּי זְעִירָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. תִּיפְתָּר בְּשֶׁנִּתְגַּיְּירוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. אָמַר לֵיהּ. אִם בְּשֶׁנִּתְגַּיְּירוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּיִשְׂרָאֵל הֵן.

סוּמָה וְאַיְילוֹנִית יֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין. סוּמָכוֹס אָמַר מִשֵּׁם רִבִּי מֵאִיר. סוּמָה אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים. וּמַה טַעֲמָא דְּרִבִּי מֵאִיר. אֲנִי אוֹמֵר. מָצָא וְאִיבֵּד. מַה טַעֲמָא דְּרַבָּנִן. יְכוֹלָה הִיא לְתוֹפְשׁוֹ. מָה עָבַד לָהּ רִבִּי מֵאִיר. יָכוֹל הוּא לְדַחוֹתָן בְּרוֹק.

תַּנֵּי. טַעֲנַת בְּתוּלִים עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. מִיָּד. מַה אֲנָן קַייָמִין. אִם בְּשֶׁבָּעַל. מִיָּד. אִם בְּשֶׁלֹּא בָעַל אֲפִילוּ לְאַחַר מִיכָּן עַד כַּמָּה. אֶלָּא כֵּן אֲנָן קַייָמִין בְּסָתָם. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. חֶזְקָה אָדָם מַעֲמִיד עַצְמוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְרַבָּנִין אָמְרִין. אֲפִילוּ יוֹם אֶחָד אֵין אָדָם מַעֲמִיד אֶת עַצְמוֹ. רִבִּי יִרְמְיָה בְעָא. מָהוּ שֶׁיְּהֵא נֶאֱמָן לוֹמַר עַל דִּבְרֵי מֵאִיר. הֶעֱמַדְתִּי עַצְמִי שְׁלֹשִׁים יוֹם. כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אֶת הַוָּולָד שְׁתוּקִי. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. הַיְבָמָה שֶׁאָמְרָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם. לֹא נִבְעַלְתִּי. כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיְּחַלּוֹץ לָהּ. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם מְבַקְּשִׁין מִמֶּנּוּ שֶׁיְּחַלּוֹץ לָהּ. וְאָמַר רִבִּי לָעְזָר. דִּבְרֵי מֵאִיר הֵיא. וְאָמַר רִבִּי לָעְזָר. לֹא שָׁנוּ אֶלָּא אֲצָלָהּ. הָא אֲצֶל צָרָתָהּ לֹא. כְּמַה דְּתֵימַר תַּמָּן. לֹא הַכֹּל מְמֻנֶּה לַחוֹב לְצָרָתָהּ. וְכָא לֹא הַכֹּל מְמֻנֶּה לַחוֹב לְבָנֶיהָ.

## הלכה ה

**משנה:** הָאוֹכֵל אֵצֶל חָמְיו בִּיהוּדָה שֶׁלֹּא בְעֵדִים אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים מִפְּנֵי שֶׁמִּתְיַחֵד עִמָּהּ. אֶחָד אַלְמָנַת יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד אַלְמָנַת כֹּהֲנִים כְּתוּבָּתָן מָנָה. בֵּית דִּין שֶׁלְּכֹהֲנִים הָיוּ גוֹבְין לַבְּתוּלָה אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז וְלֹא מִיחוּ בְיָדָם חֲכָמִים.

**הלכה:** הָאוֹכֵל אֵצֶל חָמְיו כול'. בְּרֵאשׁוֹנָה גָּזְרוּ שְׁמָד בִּיהוּדָה. שֶׁכֵּן מְסוֹרֶת לָהֶם מֵאֲבוֹתָם שֶׁיְּהוּדָה הָרֵג אֶת עַשָּׂו. דִּכְתִיב יְדֵךְ בְּעוֹרֶף אוֹיְבֶיךָ. וְהָיוּ הוֹלְכִין וּמִשְׁתַּבְּדִין בָּהֶן וְאוֹנְסִין אֶת בְּנוֹתֵיהֶן וְנִזְרוּ שֶׁיְּהֵא אִיסְטְרָטֵיוֹס בּוֹעֵל תְּחִילָּה. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא בַּעֲלָהּ בָּא עָלֶיהָ עוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִיא יוֹדַעַת שֶׁאֵימַת בַּעֲלָהּ עָלֶיהָ עוֹד הִיא נִגֶּרֶת. מִכָּל מָקוֹם אֵין סוֹפָהּ לְהִיבָּעֵל מֵאִיסְטְרָטֵיוֹס. אֲנוּסָה הִיא וַאֲנוּסָה מוּתֶּרֶת לְבֵיתָהּ. כֹּהֲנוֹת מָה הָיוּ עוֹשׂוֹת. מַטְמִינוֹת הָיוּ. וַיַּטְמִינוּ אַף בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. קוֹל יוֹצֵא וּמַלְכוּתָא שְׁמָעָה וְאֵילֵּין וְאֵילֵּין מִתְעָרְבְבִין. מַה סִימָן הָיָה לָהֶן. קוֹל מַגְּרוֹס בָּעִיר. מִשְׁתֶּה שָׁם מִשְׁתֶּה שָׁם. אוֹר הַנֵּר בִּבְרוֹר חַיִל. שֶׁבּוּעַ בֶּן שָׁבוּעַ בֶּן. אַף עַל פִּי שֶׁבָּטַל הַשְּׁמָד הַמִּנְהָג לֹא בָטַל. כַּלָּתוֹ שֶׁלְּרִבִּי הוֹשַׁעְיָה נִכְנְסָה מְעוּבֶּרֶת.

תַּנֵּי. וְלָאַלְמָנָה מָאתַיִם. תַּנֵּי. אֶחָד אַלְמָנַת יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד אַלְמָנַת כֹּהֲנִים כְּסֵדֶר הַזֶּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מִסְתַּבְּרָא בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל תִּגְבֶּה. שֶׁשִּׁבְטָהּ גּוֹבָה. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן לֹא תִגְבֶּה. לָא מִסְתַּבְּרָא דִּסְלִיקָא לִכְהוּנְתָא אֶלָּא דְּתֵימַר תִּגְבֶּה. אָמַר רִבִּי מָנָא. לָא מִסְתַּבְּרָא דְּלָא חֲלִיפִין. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן תִּגְבֶּה דִּסְלִיקָה לִכְהוּנְתָא. וּבַת כֹּהֵן לָא תִגְבֶּה דִּנְחִיתָא מִן כְּהוּנְתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי אָבוּן. אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ קָנָס קָנְסוּ בָהֶן כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אָדָם מִידַבֵּק בְּשִׁבְטוֹ וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ.

## הלכה ו

**משנה:** הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים הִיא אוֹמֶרֶת מִשֶּׁאֵירַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי וְנִסְתַּחֲפָה שֶׁדֵּדוּהוּ וְהוּא אוֹמֵר לֹא כִי אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא אֵירַסְתִּיךְ וְהָיָה מִקְחִי מֻקָּח טָעוּת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר נֶאֱמָנֶת. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְחֶזְקַת בְּעוּלָה עַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס וְהִיטְעָתוֹ עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָיה לִדְבָרֶיהָ.

**הלכה:** הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים כול'. רִבִּי יִרְמְיָה בְּעֵי. מַעֲתָּה אֵין טַעֲנַת בְּתוּלִים לֹא כְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶלָּא כְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְחָזַר וְאָמַר. יֵשׁ טַעֲנַת בְּתוּלִים כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּשׁוֹתֶקֶת. וַאֲפִילּוּ תֵימַר בִּמְדַבֶּרֶת. בְּאוֹמֶרֶת. מָצָא וְאִיבֵּד. וּתְהֵא נֶאֱמֶנֶת. לֵית יְכִיל. דְּאָמַר רִבִּי אִילָא בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר. מָצָא פֶּתַח פָּתוּחַ אָסוּר לְקַיְּמָהּ מִשּׁוּם סְפֵק סוֹטָה. הָכָא אִיתְמַר נֶאֱמֶנֶת. וְהָכָא אִיתְמַר אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. תַּמָּן שְׁנֵיהֶן מוֹדִין בְּשֶׁהַפֶּתַח פָּתוּחַ.

תַּמָּן תַּנִּינָן. הָיוּ בָהּ מוּמִין וְעוֹדָהּ בְּבֵית אֲבִיהָ הָאָב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה. רִבִּי לָעְזָר שָׁאַל לְרִבִּי יוֹחָנָן. מַתְנִיתָא דְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּלֹא כְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לֵיהּ. דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא. שֶׁנֶּיְיא הִיא מוּמִין שֶׁדַּרְכָּן לְהִיוָולֵד. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מִקַּמָּא דְנָן חֲמֵיי רַבָּנָן מְדַמּוּ מוּמִין לְבָתוּלִין. אִילֵּין יָלְפִין מִן אִילֵּין וְאִילֵּין יָלְפִין מִן אִילֵּין. מוּמִין מִבְּתוּלִים. שֶׁאִם בָּא עָלֶיהָ עוֹדָהּ בְּבֵית אֲבִיהָ צָרִיךְ הָאָב לְהָבִיא רְאָיָיה. בְּתוּלִים מִמּוּמִין. שֶׁאִם נוֹלְדוּ לָהּ מוּמִין סָפֵק מְשֻׁנְכָנָסָה לִרְשׁוּתוֹ סָפֵק עַד שֶׁלֹּא תִיכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה. מִן אִילֵּין בְּתוּלִין. וּבְתוּלִין וְכִי בָטְלוּ לֹא בְּבֵית אֲבִיהָ בָטְלוּ. וְאַתְּ אָמַר. הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה. וְכָא הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה.

## הלכה ז

**משנה:** הִיא אוֹמֶרֶת מוּכַּת עֵץ אֲנִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא כִי אֶלָּא דְרוּסַת אִישׁ אַתְּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר נֶאֱמָנֶת. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת דְּרוּסַת אִישׁ עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָיה לִדְבָרֶיהָ.

**הלכה:** הִיא אוֹמֶרֶת מוּכַּת עֵץ אֲנִי כול'. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. דְּרִבִּי מֵאִיר הִיא. דְּרִבִּי מֵאִיר אָמַר. מוּכַּת עֵץ כְּתוּבָתָהּ מָאתַיִם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וַהֲוִינָן סָבְרִין מֵימַר. מַה פְּלִיגִין רִבִּי מֵאִיר וְאִילֵּין רַבָּנִן. בְּשֶׁכְּנָסָהּ בְּחֶזְקַת מוּכַּת עֵץ. אֲבָל אִם כְּנָסָהּ בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה וְנִמְצֵאת מוּכַּת עֵץ אַף רִבִּי מֵאִיר מוֹדֶה. מִן מַה דְתַנִּינָן. הִיא אוֹמֶרֶת. מוּכַּת עֵץ אֲנִי. וְהוּא אוֹמֵר. לֹא כִי אֶלָּא דְרוּסַת אִישׁ אַתְּ. הָדָא אָמְרָה. אֲפִילּוּ כְּנָסָהּ בְּחֶזְקַת מוּכַּת עֵץ וְנִמְצֵאת מוּכַּת עֵץ הִיא הַמַּחֲלוֹקֶת. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי זְעִירָא לֹא אָמַר כֵּן אֶלָּא. הִיא אוֹמֶרֶת. מוּכַּת עֵץ אֲנִי וּכְתוּבָתָהּ מָאתַיִם. וְהוּא אוֹמֵר. לֹא כִי אֶלָּא דְרוּסַת אִישׁ אַתְּ וְאֵין לָךְ עָלַי כְּלוּם. מָה אָנָן קַיְימִין. אִם בְּשֶׁכְּנָסָהּ בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה וְנִמְצֵאת מוּכַּת עֵץ. אַף רִבִּי מֵאִיר מוֹדֶה. אִם בְּשֶׁכְּנָסָהּ בְּחֶזְקַת מוּכַּת עֵץ וְנִמְצֵאת מוּכַּת עֵץ נִיכָּר הוּא בְּפֶתַח פְּתוּחַ בֵּין בְּעֵץ בֵּין בָּאָדָם. רִבִּי הוּנָא בְשֵׁם רִבִּי זְעִירָא לֹא אָמַר כֵּן אֶלָּא. הִיא אוֹמֶרֶת מוּכַּת עֵץ אֲנִי. כֵּן אַתְנֵיתִי עִמָּךְ. וְהוּא אוֹמֵר. לֹא כִי אֶלָּא דְרוּסַת אִישׁ אַתְּ. לֹא אַתְנֵיתִי עִמָּךְ כְּלוּם.

## הלכה ח

**משנה:** רָאוּהָ מְדַבֶּרֶת עִם אֶחָד אָמְרוּ לָהּ מַה טִיבוֹ שֶׁלָּזֶה. אִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן הוּא רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר נֶאֱמֶנֶת. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה לְנָתִין וּלְמַמְזֵר עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָיה לִדְבָרֶיהָ.

**הלכה:** רָאוּהָ מְדַבֶּרֶת עִם אֶחָד כול'. מָהוּ מְדַבֶּרֶת. נִבְעֶלֶת. וְלָמָּה תַּנִּינָן מְדַבֶּרֶת. לְשׁוֹן בָּקִי. רִבִּי אוֹמֵר נָקִי.

רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי יֹאשִׁיָּה. הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר מִשּׁוּם שְׁנַיִם שֶׁרָבוּ עַל אֶחָד. רִבִּי יוֹסֵי בָּעֵי. אִם הֲלָכָה לָמָּה שְׁנַיִם. וְאִם שְׁנַיִם לָמָּה הֲלָכָה. מֵעַתָּה אֵין יִסְבּוֹר רִבִּי יוֹחָנָן כְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶלָּא כְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. מַאי כְדוֹן. מִשּׁוּם עֲדוּת שֶׁהָאִשָּׁה כְּשֵׁירָה לָהּ. הֲווֹן בָּעֵיי מֵימַר. מַה פְּלִיגִין רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאִילֵּין רַבָּנִין. בְּמָקוֹם שֶׁרוֹב פְּסוּלִין. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁרוֹב כְּשֵׁירִין אַף רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ מוֹדֵי. אָתָא רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי אִילָא בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר. אֲפִילוּ בְּמָקוֹם שֶׁרוֹב כְּשֵׁירִין הִיא הַמַּחֲלוֹקֶת. סָבַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. הַזְּנוּת רָצָה אַחַר הַפְּסוּלִים. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. מַתְנִיתָא אָמְרָה. אֲפִילוּ כְשֵׁירִין מְזַנִּין. דְּתַנֵּי. אֲפִילוּ חָסִיד שֶׁבַּחֲסִידִים אֵין מְמַנִּין אוֹתוֹ אֶפִּיטְרוֹפּוֹס עַל עֲרָיוֹת.

## הלכה ט

**משנה:** הָיְתָה מְעוּבֶּרֶת וְאָמְרוּ לָהּ מַה טִיבוֹ שֶׁלְּעוּבָּר הַזֶּה. מֵאִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן הוּא רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר נֶאֱמָנֶת. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת מְעוּבֶּרֶת לְנָתְנִין וּלְמַמְזֵר עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָיה לִדְבָרֶיהָ.

**הלכה:** הָיְתָה מְעוּבֶּרֶת כול'. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. הַכֹּל מוֹדִין בְּוָולָד שֶׁהוּא שְׁתוּקִי. וְתַנֵּי כֵן. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. בְּעֵידוּת אִשָּׁה גּוּפָהּ. אֲבָל בְּוָולָד הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא שְׁתוּקִי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן. שְׁתוּקִי סְתָם. מְצִינוּ שְׁתוּקִי כֹהֵן גָּדוֹל. הֵיךְ עֲבִידָא. סִיעָה שֶׁל כֹּהֲנִים עוֹבֶרֶת וּפִירַשׁ אֶחָד מֵהֶן וּבָעַל. הֲרֵי מְצִינוּ שְׁתוּקִי כֹהֵן גָּדוֹל.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי לָעְזָר. הֲרֵי אַלְמָנַת עִיסָּה הֲרֵי הִיא כְּשֵׁירָה וּבִתָּהּ פְּסוּלָה. אָמַר לֵיהּ. כְּדִבְרֵי שֶׁהוּא מַכְשִׁיר בָּהּ מַכְשִׁיר בְּבִתָּהּ. אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא. לֹא אָמַר כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא מַכְשִׁיר. הָא מִכְּלָל דְּאִית חוֹרָן פּוֹסֵל. מַנִּי מַכְשִׁיר. רִבִּי מֵאִיר. מַנִּי פּוֹסֵל. רַבָּנָן. דְּתַנֵּי. אֵי זוֹ הִיא עִיסָּה כְּשֵׁירָה. כָּל שֶׁאֵין בָּהּ לֹא חָלָל וְלֹא מַמְזֵר וְלֹא נָתִין. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. כָּל שֶׁאֵין בָּהּ אַחַת מִכָּל אֵילּוּ בִּתָּהּ כְּשֵׁירָה לִכְהוּנָּה. אֲבָל מִשְׁפָּחָה שֶׁנִּשְׁתַּקַּע בָּהּ פְּסוּל. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. בּוֹדֵק עַד אַרְבַּע אִימָּהוֹת וּמַשְׁיא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. בּוֹדֵק לְעוֹלָם.

רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי זְעִירָא לֹא אָמַר כֵּן אֶלָּא רִבִּי לָעְזָר שָׁאַל לְרִבִּי יוֹחָנָן. אַלְמָנַת עִיסָּה מָה הִיא. אָמַר לֵיהּ. כְּשֵׁירָה. בִּתָּהּ מָה הִיא. אָמַר לֵיהּ. כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא מַכְשִׁיר בָּהּ מַכְשִׁיר בְּבִתָּהּ. הֲווֹן בָּעֵיי מֵימַר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי לָעְזָר שְׁתוּקִי פְּסוּל. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן שְׁתוּקִי כְּשֵׁר. אַף רִבִּי יוֹחָנָן אִית לֵיהּ שְׁתוּקִי פְּסוּל. בְּשִׁיטָתוֹ הֵשִׁיבוֹ. בְּשִׁיטָתְךָ שֶׁאַתְּ אוֹמֵר. אַף שְׁתוּקִי סְתָם. מְצִינוּ שְׁתוּקִי כֹהֵן גָּדוֹל. הֵיךְ עֲבִידָא. סִיעָה שֶׁל כֹּהֲנִים עוֹבֶרֶת וּפִירַשׁ אֶחָד מֵהֶן וּבָעַל. הֲרֵי מְצִינוּ שְׁתוּקִי כֹהֵן גָּדוֹל.

מִילְתֵיהּ דְּרִבִּי זֵירָא אָמְרָה. שְׁתוּקֵי כָּשֵׁר. רִבִּי זְעִירָא בְעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. אַף לְעִנְיָין מִשְׁפָּחָה כֵן. אָמַר לֵיהּ. כֵּן אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. תַּמָּן תַּנִּינָן לְעִנְיָין מִשְׁפָּחָה. בְּרַם הָכָא לְעִנְיָין קָדְשֵׁי הַגְּבוּל. מֵילְתָא דְּרִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק. שְׁתוּקֵי פָּסוּל. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּעָא. מֵעַתָּה אֵין שְׁתוּקֵי כָּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶלָּא כְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. חָזַר וְאָמַר. יֵשׁ שְׁתוּקֵי כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְרִבִּי לִיעֶזֶר בְּשׁוֹתֶקֶת. וַאֲפִילוּ תֵימַר בְּמְדַבֶּרֶת. בְּאוֹמֶרֶת. אֵינִי יוֹדַעַת.

## הלכה י

**משנה:** אָמַר רִבִּי יוֹסֵי מַעֲשֶׂה בְתִינוֹקֶת שֶׁיָּרְדָה לְמַלְאוֹת מַיִם מִן הָעַיִן וְנֶאֱנָסָה אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אִם רוֹב אַנְשֵׁי הָעִיר מְשִׁיאִין לַכְּהוּנָה הֲרֵי זוֹ תִינָּשֵׂא לַכְּהוּנָה.

**הלכה:** אָמַר רִבִּי יוֹסֵי מַעֲשֶׂה בְתִינוֹקֶת כול'. רַב יְהוּדָה בְשֵׁם רַב. כְּהָן קְרוֹנֶה שֶׁלְּצִיפּוֹרִין הֲוָה עוֹבְדָא.

רִבִּי יִרְמְיָה רִבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָּא תְּרֵיהוֹן אָמְרֵי בְשֵׁם רִבִּי חֲנִינָה בְשֵׁם רִבִּי יַנַּיי. מוֹדֶה רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בָּאֲנוּסָה. רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מוֹדֶה רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בָּאֲנוּסָה. רַב חִייָה בַּר אַשִׁי אָמַר בְּשֵׁם רַב. הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹסֵי שֶׁאָמַר מִשֵּׁם רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. רִבִּי זְעִירָא בְעָא קוֹמֵי רִבִּי יָסָא. הֵיךְ עָבְדִין עוֹבְדָא. אָמַר לֵיהּ. כְּרִבִּי יוֹסֵי. שֶׁאָמַר בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי.

אָמַר רִבִּי אִילָא בְשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. תּוֹכָהּ שֶׁבְּצִיפּוֹרִין בָּעַל. רַבָּא בְשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. רָאוּ אוֹתוֹ פּוֹרֵשׁ מִצִּיפּוֹרִין וּבוֹעֵל חֲזָקָה שֶׁפּוֹסֶל שֶׁשָּׁם בָּעַל. פְּלַטְיָא מָהוּ. רִבִּי יִרְמְיָה בַּר וָוה רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. בְּרוֹב. חֵייֵלֵיהּ דְּרִבִּי יִרְמְיָה מִן הָדָא. דָּמַר רִבִּי חִייָה בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מָבוֹי שְׁכוּלָּהּ גּוֹיִם וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד דָּר בְּתוֹכוֹ וְנָפַל בְּתוֹכוֹ מַפֹּלֶת מְפוּלֶּת עָלָיו בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁם. וּפְלַטְיָא הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב. וּמָהוּ דְאָמַר רִבִּי בָּא בְשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. רָאוּ אוֹתוֹ פּוֹרֵשׁ מִצִּיפּוֹרִין וּבוֹעֵל חֲזָקָה שֶׁפָּסוּל שֶׁשָּׁם בָּעַל. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יִרְמְיָה. וְהֵן שֶׁרָאוּהוּ פּוֹרֵשׁ מִן הַבָּתִּים. וְעַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי. אֲפִילוּ בִּפְלַטְיָא. הָיְתָה צִיפּוֹרִין נְעוּלָה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. עַד שֶׁיּוֹכִיחַ.

וָכָא רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. בְּרוֹב. חֵייֵלֵיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי מִן הָדָא. דָּמַר רִבִּי זְעִירָא. רִבִּי (יוֹסֵי) [חִייָא] בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. נִתְחַלְּפוּ (פִּיתּוֹ) [קוּפָּתוֹ] אֵצֶל הַטּוֹחֵן. אִם הוּחְזַק עַם הָאָרֶץ לְהְיוֹת טוֹחֵן שָׁם אוֹתוֹ הַיּוֹם חוֹשֵׁשׁ וְאִם לָאו אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. מַה בֵּינָהּ וּלְסֵירְקִי. לֹא כֵן תַּנִּי סֵירְקִית שֶׁהִיא מִסְתַּפֶּקֶת יוֹם אֶחָד מִן הָאִיסּוּר נַעֲשָׂה אוֹתוֹ הַיּוֹם הוֹכִיחַ לְכָל הַיָּמִים. סֵירְקִית אֵיפְשָׁר לָהּ שֶׁלֹּא לְהִסְתַּפֵּק. וְכָא אֲנִי אוֹמֵר. לֹא הוּחְזַק עַם הָאָרֶץ לְהְיוֹת טוֹחֵן שָׁם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וְחוֹשֵׁשׁ. וְכָא אֲנִי אוֹמֵר. לֹא יָרַד הַפָּסוּל אֶלָּא לְמַלְאוֹת שָׁם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וְחוֹשֵׁשׁ. וְהָא רִבִּי

אִילָא [בְּשֵׁם] רִבִּי יַנַּאי אוֹמֵר. תּוֹכָהּ שֶׁבְּצִיפּוֹרִין בָּעַל. וְהָא רִבִּי בָּא בְּשֵׁם רִבִּי יַנַּאי אוֹמֵר. רָאוּ אוֹתוֹ פּוֹרֵשׁ מִצִּיפּוֹרִין וּבוֹעֵל חֲזָקָה פָּסוּל שֶׁשָּׁם בָּעַל.

וּבְנִמְצָא הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב. מִן קוּשְׁיֵי מְדָמוּ לָהּ רַבָּנִין לִשְׁרָצִים. דְּתַנֵּי. תֵּשַׁע צְפַרְדְּעִים שֶׁרֵץ אֶחָד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְנָגַע בְּאֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי זוֹ נָגַע סְפֵיקוֹ טָמֵא. פֵּירַשׁ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְנָגַע סְפֵיקוֹ טָהוֹר. חָזַר לִרְשׁוּת הַיָּחִיד וְנָגַע סְפֵיקוֹ טָמֵא. וּלְנִמְצָא הַלֵּךְ אַחַר הָרוֹב. אָמַר רַב חִסְדָּא. וְלֹא מָצְאוּ כָל אַנְשֵׁי חַיִל יְדֵיהֶם. אָמַר רִבִּי אִימִּי. בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְדִבְרֵיהֶם. עַד דְּאַתְּ מְדַמֵּי לָהּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד דְּמִיתָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. דְּתַנֵּי. תֵּשַׁע שְׁרָצִים וּצְפַרְדֵּעַ אֶחָד בֵּינֵיהֶן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְנָגַע בְּאֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי זֶה מֵהֶן נָגַע סְפֵיקוֹ טָהוֹר. פֵּירַשׁ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד וְנָגַע בּוֹ סְפֵיקוֹ טָמֵא. חָזַר לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְנָגַע בּוֹ סְפֵיקוֹ טָהוֹר. וּלְנִמְצָא הַלֵּךְ אַחַר הָרוֹב. אָמַר רַב חִסְדָּא. וְלֹא מָצְאוּ כָל אַנְשֵׁי חַיִל יְדֵיהֶם. אָמַר רִבִּי אִימִּי. בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶן וּבְדִבְרֵיהֶן. קְרוֹנָה שֶׁלְּצִיפּוֹרִין לָאוּ רְשׁוּת הָרַבִּים הוּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מִכַּיוָן שֶׁשְּׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לְהִתְיַיחֵד כְּמָאן דְּהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד.

מַעֲשֶׂה בְתִינוֹקֶת שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ מוּשְׁלֶכֶת לְאִישְׁפָּה. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּירְבִּי יוֹסֵי וְאָמַר. תִּיטָּפֵל לְעִיסָּה. רִבִּי יִרְמְיָה סָבַר מֵימַר. לְעִיסָּה כְשֵׁירָה. רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּירְבִּי יוֹסֵי חָלוּק עַל אָבִיו. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וַאֲפִילוּ תֵימָא. לְעִיסָּה פְסוּלָה. לֵית רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּירְבִּי יוֹסֵי חָלוּק עַל אָבִיו. לְמָה. כְּשֵׁירִים מְזַנְּין וּפְסוּלִין מַשְׁלִיכִין.

## פרק ב

### הלכה א

**משנה:** הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאַרְמְלָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה הֲיֵא אוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נִשֵּׂאתִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא כִי אֶלָּא אַלְמָנָה נְשָׂאתִיךְ אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁיָּצְאַת בְּהֵינוּמָא וּרְאִשָּׁהּ פָּרוּעַ כְּתוּבָּתָהּ מָאתַיִם. רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר אַף חִילּוּק קְלִיּוֹת רְאָיָיה.

**הלכה:** הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאַלְמְנָה כול'. נִיחָא שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה. נִתְאַלְמְנָה. מִי עוֹרֵר. הַיּוֹרְשִׁין. וְהַלֵּךְ אַחַר הָרוֹב וְרוֹב הַנִּישְׂאוֹת בְּתוּלוֹת נִישְׂאוֹת. אֱמוֹר מֵעַתָּה. בְּתוּלָה נִישֵּׂאת. זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁלֹּא הִילְכוּ לְמִידַּת הַדִּין וּלְמָמוֹן אַחַר הָרוֹב. תַּמָּן תַּנִּינָן. שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עוֹבְרָהּ בְּצִידָּהּ. וְכִי רוֹב הַפָּרוֹת מַפִּילוֹת. אֱמוֹר. מַחְמַת נְגִיחָה הִפִּילָה. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁלֹּא הִילְכוּ לְמִידַּת הַדִּין וּלְמָמוֹן אַחַר הָרוֹב. אָמַר רִבִּי אָבוּן. וּבְדָבָר אֶחָד הִלְכוּ בְּמִידַּת הַדִּין וּלְמָמוֹן אַחַר הָרוֹב. כְּהָדָא דְתַנֵּי רִבִּי אֲחָא. גָּמָל שֶׁהָיָה אוֹחֵר בֵּין הַגְּמַלִּים וְנִמְצָא שָׁם אֶחָד מֵהֶן מֵת. חַיָּיב. אֲנִי אוֹמֵר. אוֹתוֹ שֶׁהָיָה אוֹחֵר נִשְׁכּוֹ.

טָעֲנוֹ מְנָה וְכָפַר בּוֹ וְהֵבִיא עֵדִים שֶׁחַייָב לוֹ חֲמִשִּׁים. רִבִּי חִייָה רוֹבָא אוֹמֵר. נִשְׁבַּע עַל הַשְּׁאָר. רִבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר. אֵינוֹ נִשְׁבַּע עַל הַשְּׁאָר. מִשְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית לָמַד רִבִּי חִייָה רוֹבָא. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית. זֶה אוֹמֵר. אֲנִי מְצָאתִיהָ. וְזֶה אוֹמֵר. אֲנִי מְצָאתִיהָ. זֶה שֶׁתּוֹפֵס בְּחֶצְיֶיהָ כְּמֵבִיא עֵדִים שֶׁחֶצְיָהּ שֶׁלּוֹ. וַהֲלָהּ אוֹמֵר. כּוּלָּהּ שֶׁלִּי. וְזֶה שֶׁהוּא תוֹפֵס בְּחֶצְיֶיהָ כְּמֵבִיא עֵדִים שֶׁחֶצְיָהּ שֶׁלּוֹ. וַהֲלָהּ אוֹמֵר. כּוּלָּהּ שֶׁלִּי. נִשְׁבַּע שֶׁאֵין כּוּלָּהּ שֶׁלּוֹ. וְלֹא שְׁמִיעַ דָּמַר רִבִּי אִילָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. תְּקַנַּת שְׁבוּעָה הִיא. שֶׁלֹּא יְהֵא אָדָם רוֹאֶה אֶת חֲבֵירוֹ בַּשּׁוּק וְאוֹמֵר לוֹ. טַלִּית שֶׁעָלֶיךָ שֶׁלִּי הוּא. בּוֹא וְחַלֵּק עִמִּי טַלִּיתְךָ. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רַב. מוֹדֶה חֲבִיבִי בִּשְׁטָר. הֵיךְ עֲבִידָה. טָעֲנוֹ מְנָה וְכָפַר בּוֹ וְהוֹצִיא שְׁטָר שֶׁהוּא חַייָב לוֹ חֲמִשִּׁין. אֵין לוֹ אֶלָּא חֲמִשִּׁין. וְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בוּן. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. כֶּסֶף סִילְעִין דִּי אִינּוּן וְנִמְחֲקוּ אֵין פּוֹחֶת מִשְּׁנַיִם. מִיכָּן וָאֵילָךְ הַמַּלְוֶה אוֹמֵר. חָמֵשׁ. וְהַלָּוֶה אוֹמֵר שָׁלֹשׁ. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר. הוֹאִיל וְהוֹדָה מִן הַמַּעֲנָה יִשְׁבַּע. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. אֵין הוֹדָאָה מִן הַמַּעֲנָה. מִפְּנֵי שֶׁאֵין הוֹדָאָה מִן הַמַּעֲנָה. וְהָא אִם הוֹדָייָה מִן הַמַּעֲנָה חַייָב. וָכָא לֹא כְּמִי שֶׁהוֹדָייָה מִן הַמַּעֲנָה הִיא. כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהוּא חַייָב לָהּ מְנָה. וְהִיא כְתוּבַעַת בְּיָדוֹ מְנָה אֶחָד וְהוּא אֵינוֹ מוֹדֶה לָהּ. הַמּוֹצִיא מַחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָיה.

בְּהִינּוּמָה. תַּמָּן. נַמְנוּמָה. רַבָּנִין דְּהָכָא אָמְרִין. פִּירְיוֹמָא.

יוֹצְאָה וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ. רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. בְּגִין אֵילּוּ שֶׁיְּצָאוּ בְיוֹם הַכִּיפּוּרִים. וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ וְעֵידֶיהָ מַעִידִין אוֹתָהּ שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה. וְחָשׁ לוֹמַר. שֶׁמָּא בְּתוּלָה מִן הַנִּישּׂוּאִין הִיא. זֹאת אוֹמֶרֶת. בְּתוּלָה מִן הַנִּישּׂוּאִין אֵינָהּ יוֹצֵאת וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ. וְחָשׁ לוֹמַר. שֶׁמָּא מוּכַּת עֵץ הִיא. אֶלָּא כְּרִבִּי מֵאִיר. דְּרִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. מוּכַּת עֵץ כְּתוּבָתָהּ מָאתַיִם. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. לֹא חָשׁוּ עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי.

רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר אַף חִילּוּק קְלָיוֹת רְאָיָיה. וְחָשׁ לוֹמַר. שֶׁמָּא בְּתוּלָה מִן הַנִּישּׂוּאִין הִיא. זֹאת אוֹמֶרֶת. בְּתוּלָה מִן הַנִּישּׂוּאִין אֵין לָהּ חִילּוּק קְלָיוֹת. תַּנֵּי. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר. אַף מִי שֶׁהוֹלִיכוּ לְפָנֶיהָ חֲבִית שֶׁלַּבְּסוֹרוֹת. וְחָשׁ לוֹמַר. שֶׁמָּא מִן הַנִּישּׂוּאִין הִיא. זֹאת אוֹמֶרֶת. בְּתוּלָה מִן הַנִּישּׂוּאִין אֵין לָהּ חֲבִית שֶׁלַּבְּשׂוֹרוֹת.

## הלכה ב

**משנה:** מוֹדֶה רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ שָׂדֶה זוֹ שֶׁלְּאָבִיךָ הָיְיתָה וּלְקַחְתִּיהָ מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא נֶאֱמָן שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהִיא שֶׁלְּאָבִיו וְהוּא אוֹמֵר לְקַחְתִּיהָ מִמֶּנּוּ אֵינוֹ נֶאֱמָן.

**הלכה:** ומוֹדֶה רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ כול'. מוֹדֵי רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאֵין פְּלִיג בְּקַדְמִיתָא.

אֵינוֹ נֶאֱמָן. בְּשֶׁלֹּא אָכְלָה שְׁנֵי חֲזָקָה. אֲבָל אִם אָכְלָה שְׁנֵי חֲזָקָה נֶאֱמָן. בְּשֶׁלֹּא מֵת אָבִיו מִתּוֹכָהּ. אֲבָל אִם מֵת אָבִיו מִתּוֹכָהּ אֲפִילוּ (לֹא) אָכְלָה שְׁנֵי חֲזָקָה [אֵינוֹ] נֶאֱמָן. כְּהָדָא. רְאוּבֵן אוֹכֵל שָׂדֶה בְּחֶזְקַת שֶׁהִיא שֶׁלּוֹ וְהֵבִיא שִׁמְעוֹן עֵדִים שֶׁמֵּת אָבִיו מִתּוֹכָהּ. מַפְקִין לָהּ מֵרְאוּבֵן וּמַחֲזִירִין לֵיהּ לְשִׁמְעוֹן. חָזַר רְאוּבֵן וְהֵבִיא עֵדִים שֶׁלֹּא מֵת אָבִיו מִתּוֹכָהּ. אָמַר רִבִּי נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב. אֲנָא אַפִּיקְתִּיהּ מֵרְאוּבֵן אֲנָא מַחֲזִיר לֵיהּ לִרְאוּבֵן. רַבָּנִין דְּהָכָא סָבְרִין כֵּן. רַבָּנִין דְּתַמָּן אָמְרִין. מִשְׁעָה שֶׁיָּצְאת עֵדוּת בְּרוּרָה יָצָאת. כֵּן רַבָּנִן דְּהָכָא אָמְרִין. מִשָּׁעָה שֶׁנִּישֵּׂאת בְּעֵדוּת בְּרוּרָה נִישֵּׂאת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מוֹדוּ רַבָּנִין דְּתַמָּן שֶׁאִילּוּ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה שְׁנַיִם אוֹמְרִים. מֵת אָבִיו מִתּוֹכָהּ. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. לֹא מֵת מִתּוֹכָהּ. שֶׁהַשָּׂדֶה בְּחֶזְקַת רְאוּבֵן. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. וְתַנֵּי כֵן. שְׁנַיִם אוֹמְרִים מֵת. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. לֹא מֵת. לֹא תִינָּשֵׂא. וְאִם נִישֵּׂאת לֹא תֵצֵא. שְׁנַיִם אוֹמְרִים. נִתְגָּרְשָׁה. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. לֹא נִתְגָּרְשָׁה. לֹא תִינָּשֵׂא. וְאִם נִישֵּׂאת תֵּצֵא. תַּמָּן אָמְרִין. לֹא שַׁנְיָיה. הִיא מִיתָה הִיא גֵירוּשִׁין לֹא תִינָּשֵׂא. וְאִם נִישֵּׂאת לֹא תֵצֵא. עַל דַּעֲתֵּיהוֹן דְּרַבָּנִין דְּתַמָּן נִיחָא. הִיא מִיתָה הִיא גֵירוּשִׁין. עַל דַּעֲתֵּיהוֹן דְּרַבָּנִין דְּהָכָא מַה בֵּין מִיתָה מַה בֵּין גֵּירוּשִׁין. רִבִּי זְעִירָא אָמַר לָהּ סְתָם. רִבִּי חִיָּיה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הַדַּעַת מַכְרַעַת בְּעֵידֵי מִיתָה. שֶׁאִילּוּ יָבוֹא הוּא מַכְחִישׁ. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה. רַבָּנִין דְּתַמָּן כְּדַעְתִּין. כְּמַה דְּרַבָּנִין דְּתַמָּן אָמְרִין. מִשָּׁעָה שֶׁיָּצְאת בְּעֵדוּת בְּרוּרָה יָצָאת. כֵּן רַבָּנִין דְּהָכָא אָמְרִין. מִשָּׁעָה שֶׁנִּישֵּׂאת בְּעֵדוּת בְּרוּרָה נִישֵּׂאת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. לֹא מִסְתַּבְּרָא דְלָא מְחַלְפָא שִׁיטָתִין דְּרַבָּנִין דְּתַמָּן. לֹא מוֹדוּ רַבָּנִן דְּתַמָּן שֶׁאִילּוּ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה שְׁנַיִם אוֹמְרִים. מֵת אָבִיו מִתּוֹכָהּ. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. לֹא מֵת אָבִיו מִתּוֹכָהּ. שֶׁהַשָּׂדֶה בְּחֶזְקַת רְאוּבֵן. אִילּוּ שְׁנַיִם אוֹמְרִים. נִתְגָּרְשָׁה וְנִישֵּׂאת. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִתְגָּרְשָׁה. לֹא תֵצֵא. יְאוּת. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רִבִּי יוֹחָנָן. שְׁנַיִם אוֹמְרִים. נִתְקַדְּשָׁה. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. לֹא נִתְקַדְּשָׁה. לֹא תִינָּשֵׂא. וְאִם נִישֵּׂאת לֹא תֵצֵא. אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. פָּתַר לָהּ רִבִּי יוֹחָנָן. שְׁנַיִם אוֹמְרִים. נִתְגָּרְשָׁה. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. לֹא נִתְגָּרְשָׁה. לֹא תִינָּשֵׂא. וְאִם נִישֵּׂאת לֹא תֵצֵא. מַה בֵּינָהּ לְקַדְמִיתָא. תַּמָּן הוּחְזְקָה אֵשֶׁת אִישׁ בִּפְנֵי הַכֹּל. בְּרַם הָכָא לֹא הוּחְזְקָה אֵשֶׁת אִישׁ אֶלָּא בִּפְנֵי שְׁנַיִם. לְכְשֶׁיָּבוֹאוּ שְׁנַיִם וְיֹאמְרוּ. זֶה הוּא שֶׁקִּידֵּשׁ. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רִבִּי יוֹחָנָן. שְׁנַיִם אוֹמְרִים. נִשְׂבֵּית וְהִיא טְהוֹרָה. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. נִשְׂבֵּית וְהִיא טְמֵיאָה. לֹא תִינָּשֵׂא. וְאִם נִישֵּׂאת לֹא תֵצֵא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מֵאַחַר שֶׁאֵילּוּ אוֹמְרִים. טְהוֹרָה. וְאֵילּוּ אוֹמְרִין. טְמֵיאָה. כְּמִי שֶׁאֵילּוּ אוֹמְרִים. נִשְׂבֵּית. וְאֵילּוּ אוֹמְרִים. לֹא נִשְׂבֵּית. וַאֲנָן חַיִים מִפִּיהָ. שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִתְקַדְּשָׁה. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִתְקַדְּשָׁה. רִבִּי יוֹנָה מְדַמֵּי לָהּ לַחֲלָבִים. אִילּוּ שְׁנַיִם אוֹמְרִים. פְּלוֹנִי אָכַל חֵלֶב. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. לֹא אָכַל חֵלֶב. שֶׁמָּא אֵינוֹ מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי מִסָּפֵק. וָכָא יִתֵּן גֵּט מִסָּפֵק. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי. לֹא תְדַמֵּינָהּ לַחֲלָבִים. שֶׁכֵּן אֲפִילּוּ אָמַר. לִיבִּי נוֹקְדִיני. מֵבִיא

אָשָׁם תָּלוּי. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רִבִּי יוֹסֵי. שְׁנַיִם אוֹמְרִים. נִתְקַדְּשָׁה. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. לֹא נִתְקַדְּשָׁה. לֹא תִינָּשֵׂא. וְסוֹפָא פְלִיגָא עַל רִבִּי יוֹנָה. אִם נִישֵּׂאת תֵּצֵא. אָמַר רִבִּי מָנָא. לֹא דְּרִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. תִּינָּשֵׂא. וְלֹא רִבִּי יוֹנָה אוֹמֵר. אִם נִישֵּׂאת תֵּצֵא. לֹא אָמַר לָהּ אֶלָּא. לֹא תְּדַמֵּינָהּ לַחֲלָבִים. שֶׁכֵּן אָפִילוּ אָמַר. לִיבִּי נוֹקְדֵינִי. מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי.

## הלכה ג

**משנה:** הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ כְּתָב יָדֵינוּ הוּא וְהָ אֲבָל אֲנוּסִים הָיִינוּ קְטַנִּים הָיִינוּ פְּסוּלֵי עֵדוּת הָיִינוּ הֲרֵי אֵילּוּ נֶאֱמָנִין. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהוּא כְּתָב יָדָן אוֹ שֶׁהָיָה כְּתָב יָדָן יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר אֵינָן נֶאֱמָנִין.

**הלכה:** הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ. כְּתָב יָדֵינוּ הוּא וְהָ כול'. תַּנֵּי. וְכֵן הָעֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בֵּין לְטַמֵּא בֵּין לְטָהֵר. בֵּין לְרָחֵק בֵּין לְקָרֵב. בֵּין לֶאֱסוֹר בֵּין לְהַתִּיר. בֵּין לִזְכוּת בֵּין לְחוֹבָה. עַד שֶׁלֹּא נֶחְקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין אָמְרוּ. מְבַדְּקִין הָיִינוּ. הֲרֵי אֵילּוּ נֶאֱמָנִין. מִשֶּׁנֶּחְקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין אָמְרוּ. מְבַדְּקִין הָיִינוּ. אֵינָן נֶאֱמָנִין. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. עָשׂוּ הָעֵדִים הַחֲתוּמִין עַל הַשְּׁטָר כְּמִי שֶׁנֶּחְקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין. הֵן אוֹמְרִים. כְּתָב יָדֵינוּ הוּא. וַאֲחֵרִים אוֹמְרִים. כְּתָב יָדֵינוּ הוּא. וַאֲחֵרִים אוֹמְרִים. אֵינוֹ כְּתָב יָדָם. אָמַר רִבִּי מָנָא. נַעֲשָׂה כִשְׁטָר שֶׁנִּקְרָא עָלָיו עֵרְעֵר. אָמַר אִסִּי. וּבִלְבַד בִּשְׁטָר שֶׁנִּקְרָא עָלָיו עֵרְעֵר וְנִתְקַיֵּים בְּבֵית דִּין. רִבִּי לְעָזָר אָמַר. לֹא נִתְקַיֵּים בְּבֵית דִּין. אָמַר רִבִּי אִילָא. טַעֲמָא דְּרִבִּי לְעָזָר. כֵּיוָן שֶׁהוּחְזְקוּ הָעֵדִים לִהְיוֹת חֲתוּמִין בִּשְׁטָר כְּמִי שֶׁנֶּחְקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין.

רַב חָנָא אָמַר. לְמֵידִין מִסֵּפֶר מוּגָּה. כְּגוֹן אִילֵּין דְּאָמְרִין. סַפְרוֹי דְּאִסִּי וּכְאִילֵּין אִינְּרָאתָא צָרִיכִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. וּבִלְבַד שְׁלֹשָׁה שְׁטָרוֹת שֶׁלְּשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם.

רַב חוּנָה בְּשֵׁם רַב. נֶאֱמָנִין הָעֵדִים לוֹמַר. שְׁטָר אֲמָנָה וּשְׁטָר פּוּסְיטִיס הוּא. דְּרַב אָמַר. אָסוּר לַחֲתוֹם בִּשְׁטָר אֲמָנָה וּבִשְׁטָר פּוּסְיטִיס. מַה וּפְלִיג. אָמְרֵי בְּשֵׁם רַב. נֶאֱמָנִין הָעֵדִים לוֹמַר. שְׁטָר אֲמָנָה וּשְׁטָר פּוּסְיטִיס הוּא. מִילְתָא דְּרַב פְּלִיגָא עַל מִילְתָא דְּרַב. אָמַר רִבִּי חַגַּי. לֹא דְּרַב אָמַר. אָסוּר לַחֲתוֹם אֶלָּא אָסוּר לְקַיֵּים. כְּהָדָא. אִם אָוֵן בְּיָדְךָ הַרְחִיקֵהוּ. זֶה שְׁטָר אֲמָנָה וּשְׁטָר פּוּסְיטִיס. וְאַל תַּשְׁכֵּן בְּאוֹהָלֶיךָ עַוְלָה. זֶה שְׁטָר פָּרוּעַ.

## הלכה ד

**משנה:** זֶה אוֹמֵר זֶה כְּתָב יָדִי וְזֶה כְּתָב יָדוֹ שֶׁלַּחֲבֵירִי וְזֶה אוֹמֵר זֶה כְּתָב יָדִי וְזֶה כְּתָב יָדוֹ שֶׁלַּחֲבֵירִי הֲרֵי אֵילּוּ נֶאֱמָנִין. זֶה אוֹמֵר זֶה כְּתָב יָדִי וְזֶה אוֹמֵר זֶה כְּתָב יָדִי צָרִיכִין שֶׁיִּצְטָרֵף

עִמָּהֶן אַחֵר דִּבְרֵי רִבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיִּצְטָרֵף עִמָּהֶן אַחֵר אֶלָּא נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר זֶה כְּתָב יָדִי.

**הלכה:** זֶה אוֹמֵר זֶה כְּתָב יָדִי כולי. לְמָה נִצְרְכָה. לְרִבִּי. אַף עַל גַּב דְּרִבִּי אוֹמֵר. צְרִיכִין שֶׁיִּצְטָרֵף אַחֵר עִמָּהֶן. מוֹדֶה הוּא הָכָא שֶׁהֵן נֶאֱמָנִין.

אָמַר רִבִּי זְעִירָא. תַּנֵּי בְּכְתוּבּוֹת דְּבֵית רַב. דִּבְרֵי רִבִּי (לְעֻזָּר) עַל הַשְּׁטָר וְדִבְרֵי חֲכָמִים בְּמֵעִיד עַל הַמִּלְוֶה.

תַּנֵּי. כּוֹתֵב אָדָם עֵדוּתוֹ וּמֵעִידָהּ אֲפִילוּ לְאַחַר כַּמָּה שָׁנִים. רַב חוּנָה אָמַר. וְהוּא שֶׁיִּהֵא זָכוּר עֵדוּתוֹ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ זָכוּר עֵידוּתוֹ. וַתְיָיא דְּרַב חוּנָה כְּרִבִּי וְרִבִּי יוֹחָנָן כְּרַבָּנִין.

רִבִּי זְעִירָא רַב חוּנָה בְּשֵׁם רַב. אֵין הוּא וְאַחֵר מִצְטָרְפִין עַל חֲתִימַת הָעֵד הַשֵּׁינִי. הֵיךְ עֲבִידָא. הָיָה אֶחָד מַכִּיר כְּתָב יָדוֹ וּכְתָב יָדוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ וְאֶחָד אֵין אָדָם מַכִּירוֹ וַחֲבֵירוֹ מַכִּירוֹ. חֲבֵירוֹ מָה הוּא שֶׁיִּצְטָרֵף עִם אֶחָד מִן הַשּׁוּק לְהָעִיד עָלָיו. הָדָא הוּא דָמַר רִבִּי זְעִירָא רִבִּי הוּנָא בְּשֵׁם רַב. אֵין הוּא וְאַחֵר מִצְטָרְפִין עַל חֲתִימַת הָעֵד הַשֵּׁינִי. לֹא צוּרְכָה דְּלֹא כְּשֶׁהָיוּ שְׁנַיִם. אֶחָד הַכֹּל מַכִּירִין כְּתָב יָדוֹ וְאֶחָד אֵין אָדָם מַכִּירוֹ וַחֲבֵירוֹ מַכִּירוֹ. חֲבֵירוֹ מַהוּ שֶׁיֵּעָשֶׂה כְּאֶחָד מִן הַשּׁוּק לְהָעִיד עָלָיו. אִם אַתָּה אוֹמֵר כֵּן נִמְצֵאת כָּל הָעֵדוּת מִתְקַיֶּימֶת בְּעֵד אֶחָד. אָמַר רִבִּי יוּדָן. וְיֵאוּת. אִילּוּ שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מֵעִיר שֶׁרוּבָּהּ גּוֹיִם כְּגוֹן הָדָא סוּסִיתָא. אֶחָד הַכֹּל מַכִּירִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד אֵין אָדָם מַכִּירוֹ חֲבֵירוֹ מַכִּירוֹ. מָהוּ שֶׁיֵּעָשֶׂה כְּאֶחָד מִן הַשּׁוּק לְהָעִיד עָלָיו. אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן לֹא נִמְצֵאת כָּל הָעֵדוּת מִתְקַיֶּימֶת בְּעֵד אֶחָד. וָכָא נִמְצֵאת כָּל הָעֵדוּת מִתְקַיֶּימֶת בְּעֵד אֶחָד.

רִבִּי חַגַּיי אָמַר רִבִּי זְעִירָא בְּעָא. עֵד אֶחָד בְּפֶה וְעֵד אֶחָד בִּשְׁטָר מָהוּ שֶׁיִּצְטָרְפוּ. עֵד אֶחָד בִּכְתָב כְּלוּם הוּא. לָכֵן צְרִיכָה. כְּשֶׁהָיוּ שְׁנַיִם. מָצְאוּ לְקַיֵּים כְּתָב יָדוֹ שֶׁלָּרִאשׁוֹן וְלֹא מָצְאוּ לְקַיֵּים כְּתָב יָדוֹ שֶׁלַּשֵּׁינִי. רִבִּי מָנָא בְּעָא. עֵד אֶחָד בִּכְתָב מָהוּ לְזוֹקְקוֹ לִשְׁבוּעָה. עֵד אֶחָד בִּכְתָב כְּלוּם הוּא. לָכֵן צְרִיכָה. כְּשֶׁהָיוּ שְׁנַיִם מָצְאוּ לְקַיֵּים כְּתָב יָדוֹ שֶׁלָּרִאשׁוֹן וְלֹא מָצְאוּ לְקַיֵּים כְּתָב יָדוֹ שֶׁלַּשֵּׁינִי. כְּהָדָא. אֵין מְקַבְּלִין מִן הָעֵדִים אֶלָּא אִם כֵּן רָאוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר. אֲפִילּוּ רָאוּ זֶה אַחַר זֶה. רִבִּי יִרְמְיָה רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּשֵׁם רַב. מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה בְּעֵידֵי בְכוֹרָה וּבְעֵידֵי חֲזָקָה.

רִבִּי בָּא בְּשֵׁם רִבִּי יִרְמְיָה. אַף בְּעֵדֵי סִימָנִים כֵּן. מַה דָּא פְּשִׁיטָא. בְּשֶׁזֶּה אוֹמֵר. רָאִיתִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּגַבּוֹ. וְזֶה אוֹמֵר. רָאִיתִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּגַבּוֹ. אֶחָד אוֹמֵר. רָאִיתִי שְׁעָרָה אַחַת בְּגַבּוֹ. וְאֶחָד אוֹמֵר. רָאִיתִי שְׁעָרָה אַחַת בִּכְרֵיסוֹ. לֹא כְלוּם. כָּל שֶׁכֵּן גַּבּוֹ וְגַבּוֹ. שְׁנַיִם אוֹמְרִים. רָאִינוּ שְׁעָרָה אַחַת בְּגַבּוֹ. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. רָאִינוּ שְׁעָרָה אַחַת בִּכְרֵיסוֹ. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן

וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַיָא בְּרֵיהּ דְּרִבִּי שַׁמַּאי. חַד אָמַר. פָּסוּל. וְחוֹרָנָא אָמַר. כָּשֵׁר. מָן דַּמַר. פָּסוּל. בְּמֵעִיד עַל חֲצִי סִימָנִין. וּמָן דְּמַר. כָּשֵׁר. שֶׁמָּא נִשְׁרוּ. אֶחָד אוֹמֵר. רָאִיתִי שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בְּגַבּוֹ. וְאֶחָד אוֹמֵר. רָאִיתִי שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בִּכְרֵסוֹ. רִבִּי בָּא אוֹמֵר. דִּבְרֵי הַכֹּל כָּשֵׁר. רִבִּי חַגַּי אוֹמֵר. דִּבְרֵי הַכֹּל פָּסוּל. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר. בְּמַחֲלוֹקֶת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חַגַּי. וְהָא רִבִּי יוּדָן סָבַר דִּכְוָותִי. אָמַר. עַל דְּרַבֵּיהּ אֲנָא פְלִיג לֹא כָל שֶׁכֵּן עִלָּוֵיהּ. אָמַר רִבִּי מָנָא. יְאוּת אָמַר רִבִּי חַגַּי. אִלּוּ שְׁטָר שֶׁהוּא מְחוּתָּם בְּאַרְבַּע חוֹתָמוֹת וְקָרָא עָלָיו עֵרְעֵר זֶה מֵעִיד עַל שְׁנַיִם וְזֶה מֵעִיד עַל שְׁנַיִם. שֶׁמָּא כְּלוּם הוּא. וְאֵין כָּל חֲתִימָה וַחֲתִימָה צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים. וְכָה כָּל סִימָן וְסִימָן צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים. רִבִּי חֲנִינָא יְלִיף לָהּ מִשְּׁנֵי חֲזָקָה. אִלּוּ אֶחָד מֵעִידָהּ שֶׁאָכְלָהּ שָׁנָה רִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית וְאֶחָד מֵעִידָהּ שֶׁאָכְלָהּ שָׁנָה רְבִיעִית חֲמִשִׁית וְשִׁשִּׁית שֶׁמָּא כְּלוּם הוּא. וְאֵין כָּל חֲזָקָה וַחֲזָקָה צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים. וְכָה כָּל סִימָן וְסִימָן צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים.

## הלכה ה

**משנה:** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי נֶאֱמֶנֶת שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהִיא אֵשֶׁת אִישׁ וְהִיא אוֹמֶרֶת גְּרוּשָׁה אֲנִי אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת.

**הלכה:** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי כול'. תַּנֵּי. אִם מִשֶּׁנִּישֵּׂאת בָּאוּ עֵדִים הָרֵי זוֹ לֹא תֵצֵא. רַב חוּנָא וְרִבִּי חֲנִינָה תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. לֹא סוֹף דָּבָר מִשֶּׁנִּישֵּׂאת אֶלָּא אֲפִילוּ הִתִּירוּהָ בֵּית דִּין לְהִינָּשֵׂא. כְּהָדָא. חָדָא אִיתְתָא אֲתַת לְגַבֵּי רִבִּי יוֹחָנָן אָמְרָה לֵיהּ. אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי. וְהִתִּירוּהָ. מִן דְּנַפְקַת אָמְרִין לֵיהּ. רִבִּי. הֲרֵי עֵדֶיהָ בְּלוֹד. אָמַר. כָּךְ אֲנִי אוֹמֵר. אֲפִילוּ עֵדֶיהָ בְּקסוסנון תַּמְתִּין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בַּר בּוּן. תְּרֵין עוֹבְדִין הָווֹן. אֶחָד אָמְרִין לֵיהּ. הֲרֵי עֵדֶיהָ בְּלוֹד. וְאֶחָד אָמַר לוֹ. הֲרֵי עֵדֶיהָ בְּקַסְרִין. וְכֵן הָווּ. אָמַר לוֹן. כָּךְ אוֹמֵר אֲנִי. אֲפִילוּ עֵדֶיהָ בְּקסוסנון תַּמְתִּין.

רִבִּי יוּדָן בְּעָא. אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי וְנִתְגָּרַשְׁתִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וּבָאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ. לֹא נִתְגָּרְשָׁה אִשָּׁה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. מַכְחִישִׁין הֵן אוֹתָהּ. רִבִּי יוֹסֵי בְּעָא. אֶמְרָה. אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי וְנִתְגָּרַשְׁתִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. וּבָאוּ וְאָמְרוּ. נִתְגָּרְשָׁה אִשָּׁה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וּבָאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ. לֹא נִתְגָּרְשָׁה אִשָּׁה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. בְּהַכְחִישׁ עֵדוּת בְּתוֹךְ עֵדוּת אָנוּ כְּחַיִּין מִפִּיהָ.

הַיּוֹם אָמְרָה. אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי. וּלְמָחָר אָמְרָה. גְּרוּשָׁה אֲנִי. אָמְרִינָן לָהּ. אֶתְמוֹל אָמְרַת אָכֵין וְיוֹם דֵּין אָכֵין. אָמְרָה לוֹן. מִפְּנֵי כַּת שֶׁלְּפְרִיצִים שֶׁהָיוּ בָאִין לְהִזְדַּוֵּוג לִי. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רִבִּי אִילָא. מְכַיָּון שֶׁהֵבִיאָה מַתְלָא לִדְבָרֶיהָ נֶאֱמֶנֶת. כְּהָדָא. שְׁמוּאֵל בְּעָא אִיזְדְּקוּקֵי לְאִיתְתֵיהּ. אָמְרָה לֵיהּ. טְמֵיאָה אֲנִי. לְמָחָר אָמְרָה לֵיהּ. טְהוֹרָה אֲנִי. אָמַר לָהּ. אֶתְמוֹל אָמְרַת טְמֵיאָה

וְיוֹמָא דֵין טָהוֹרָה. אָמְרָה לֵיהּ. לָא הֲוָוה בְחֵיילִי הַיי שַׁעֲתָא. אָתָא שָׁאַל לְרַב. אָמַר לֵיהּ. מִכֵּיוָן שֶׁהֵבִיאָה מַתְלָא לְדָבָרֶיהָ נֶאֱמֶנֶת.

## הלכה ו

**משנה:** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי נֶאֱמֶנֶת שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבֵּית וְהִיא אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. וְאִם מִשֶּׁנִּשֵּׂאת בָּאוּ עֵדִים לֹא תֵצֵא.

**הלכה:** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה נִשְׁבֵּיתִי כול'. רַב חוּנָא אָמַר. לֹא סוֹף דָּבָר שֶׁנִּישֵּׂאת אֶלָּא אֲפִילוּ הִתִּירוּהָ בֵּית דִּין לִינָּשֵׂא.

נָשִׁים נִשְׁבּוּ לְשָׁם. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי אַבָּא בַר בָּא וְלֵוִי וּשְׁמוּאֵל אָמְרוּ. וּמָסְרוּ לָהֶן עֵדִים נִיסְקוֹן לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לֵיהּ. וּמַה נַעֲשֶׂה לַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁנִּתְיַיחֲדוּ. אָמַר לֵיהּ אַבָּא בַר בָּא. אִילּוּ הֲוִינָן בְּנָתָךְ כֵּן הֲיִיתָה אוֹמֵר. וְאִישְׁתַּבְּיָין בְּנָתֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל כִּשְׁגָגָה שֶׁיּוֹצָא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט. כַּד סַלְקוֹן לְהָכָא סַלְקָן שַׁבְיָין עִמְּהוֹן. עָלִין קוֹמֵי רִבִּי חֲנִינָה אוֹקִימָן שַׁבְיָין מִלְּבַר. אָמְרִין לֵיהּ. נִשְׁבִּינוּ וּטְהוֹרוֹת אָנוּ. וְהִתִּירָן. מִן דְּנַפְקָן שְׁלָחוֹן שַׁבְיִין עָלִין אָמַר. נִיכָּרוֹת אֵילּוּ שֶׁבְּנוֹת חָכָם הֵן. מִן דְּאִיתוּ דְּעִין מָאן הַוְיִין אָמְרִין לְשִׁמְעוֹן בַּר בָּא. אִיטְפַּל בִּקְרִיבָתְךְ. נְסַב לְקַדְמִיתָא וּמִיתַת. לְתִנְיָינָא וּמִיתַת. לָמָּה. בְּגִין דְּשָׁקְרוֹן. חַס וְשָׁלוֹם. לָא שְׁקְרוֹן. אֶלָּא מִן חַטָּאת דַּחֲנַנְיָה בֶן אֲחִי רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁעִיבֵּר אֶת הַשָּׁנָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

## הלכה ז

**משנה:** שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ זֹאת אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי וְזֹאת אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי אֵינָן נֶאֱמָנוֹת. וּבִזְמַן שֶׁהֵן מֵעִידוֹת זוֹ אֶת זוֹ נֶאֱמָנוֹת. וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים. זֶה אוֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי וְזֶה אוֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי אֵינָן נֶאֱמָנִין. וּבִזְמַן שֶׁהֵן מֵעִידִים זֶה אֶת זֶה נֶאֱמָנִים.

**הלכה:** וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים כול'. רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מַתְנִיתִין לְעִנְיַין קָדְשֵׁי הַגִּבּוּל. אֲבָל לְעִנְיַין מִשְׁפָּחָה וּלְקוֹדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים. וְהָא תַנֵּי. מֵעָלִין לְכְהוּנָּה לְלֵוִיָּה לְיִשְׂרְאֵל עַל פִּי אֶחָד. נִיחָא לְכְהוּנָּה לְלֵוִיָּה. לְיִשְׂרְאֵל וְלֹא לְעִנְיַין מִשְׁפָּחָה. לִיתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי.

שְׁתֵּי חֲזָקוֹת לְכְהוּנָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם וְחִילּוּק גְּרָנוֹת וּבְסוּרְיָא נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם אֲבָל לֹא חִילּוּק גְּרָנוֹת. עַד מָקוֹם שֶׁשְּׁלוּחֵי הַחוֹדֶשׁ מַגִּיעִין עַד נְמְרִין וּבָבֶל כְּסוּרְיָא. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר. אַף בְּאַלֶכְסַנְדְּרִיאָה בְּשָׁעָה שֶׁבָּתֵּי דִינִין יוֹשְׁבִין שָׁם. תַּנֵּי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. כְּשֵׁם שֶׁהַתְּרוּמָה חֲזָקָה לְכְהוּנָּה כָּךְ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן חֲזָקָה לְכְהוּנָּה. וְהַחוֹלֵק עַל פִּי בֵית דִּין אֵינָהּ חֲזָקָה לְכְהוּנָּה. אֲנִי אוֹמֵר. תְּרוּמָה נָפְלָה לוֹ מֵאֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן.

אָמַר רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּירִבִּי יוֹסֵי. מִימַיי לֹא הֵעַדְתִּי עֵדוּת. וּפַעַם אַחַת הֵיעַדְתִּי וְהַעֲלֵיתִי עֶבֶד לִכְהוּנָּה. רִבִּי יִצְחָק חֲקוּלָה וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֵּרִבִּי. חַד הֶעֱלָה אָח מִפִּי אָחִיו וְחָרָנָה הֶעֱלָה בֶן מִפִּי אָבִיו. חַד לִכְהוּנָּה וְחַד לִלְוִיָּה. חַד בַּר נַשׁ אָתָא לְגַבֵּי דְּרִבִּי אִילָא. אָמַר לֵיהּ. בְּנִי הוּא זֶה וְכֹהֵן הוּא. אָמַר לֵיהּ. בִּנְךָ הוּא וְאֵינוֹ כֹהֵן. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִייָה רוֹבָה. אִם מַאֲמִינוֹ אַתְּ שֶׁהוּא בְנוֹ הֶאֱמִינוֹ שֶׁהוּא כֹהֵן. וְאִם אֵין אַתְּ מַאֲמִינוֹ בְנוֹ אַל תַּאֲמִינוֹ שֶׁהוּא כֹהֵן. אָמַר לֵיהּ. בְּנוֹ הוּא אֶלָּא אֲנִי אוֹמֵר. בֵּן גְּרוּשָׁה הוּא אוֹ בֶן חֲלוּצָה הוּא. אָמַר רִבִּי אָבִין. אֶכֵּין אָמַר לֵיהּ. אִם מַאֲמִינוֹ אַתְּ שֶׁהוּא בְנוֹ הֶאֱמִינוֹ שֶׁהוּא כֹהֵן. וְאִם אֵין אַתְּ מַאֲמִינוֹ שֶׁהוּא כֹהֵן אַל תַּאֲמִינוֹ שֶׁהוּא בְנוֹ. וְיֵעָשֶׂה כְּהַרְחֵק עֵדוּת וְיִהֵא נֶאֱמָן עָלָיו. אָמַר לוֹ. בְּנוֹ הוּא אֶלָּא אֲנִי אוֹמֵר. בֵּן גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה הוּא. לֹא כֵן אָמְרוּ. רִבִּי יִצְחָק חֲקוּלָה וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֵּרִבִּי. חַד הֶעֱלָה אָח עַל פִּי אָחִיו וְחָרָנָה הֶעֱלָה בֶן מִפִּי אָבִיו. נִימָא. מִשֶּׁהֶעֱלָה רִבִּי אָח מִפִּי אָחִיו. אֲפִילּוּ תֵימָא בֶן מִפִּי אָבִיו. לַלְוִיָּה.

## הלכה ח

**משנה:** רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין מַעֲלִין לַכְּהוּנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אֵימָתַי בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹרְרִין אֲבָל בִּמְקוֹם שֶׁאֵין עוֹרְרִין מַעֲלִין לִכְהוּנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגָן מַעֲלִין לַכְּהוּנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד.

**הלכה:** רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין מַעֲלִין כול'. רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אֵין עֵרְעֵר פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם. רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה בְּעָא. מָה אֲנָן קַיְימִין. אִם בְּשֶׁהֶעֱלוּ אוֹתוֹ בְּאֶחָד יוֹרִידוּ אוֹתוֹ בְּאֶחָד. וְאִם בְּשֶׁהֶעֱלוּ אוֹתוֹ בִּשְׁנַיִם אֲפִילּוּ כַמָּה לֹא יוֹרִידוּ אוֹתוֹ. אָמַר רִבִּי הוּנָא. אַתְייָא כְרַבָּנִין דְּתַמָּן. בְּרַם רַבָּנִין דְּהָכָא וּכְרַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב. כְּשֵׁם שֶׁמַּעֲלִין אוֹתוֹ בִּשְׁנַיִם כָּךְ מוֹרִידִין אוֹתוֹ בִּשְׁנַיִם.

## הלכה ט

**משנה:** הָאִשָּׁה שֶׁנֶּחְבְּשָׁה בִּידֵי גוֹיִם עַל יְדֵי מָמוֹן מוּתֶּרֶת לְבַעֲלָהּ עַל יְדֵי נְפָשׁוֹת אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ. עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם כָּל הַכֹּהֲנוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בְתוֹכָהּ פְּסוּלוֹת וְאִם יֵשׁ עֵדִים אֲפִילּוּ עֶבֶד אֲפִילּוּ שִׁפְחָה הֲרֵי אֵילּוּ נֶאֱמָנִין שֶׁאֵין אָדָם נֶאֱמָן עַל יְדֵי עַצְמוֹ. אָמַר רִבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב הַמָּעוֹן הַזֶּה לֹא זָזָה יָדָהּ מִיָּדִי מִשָּׁעָה שֶׁנִּכְנְסוּ הַגּוֹיִם לִירוּשָׁלַם וְעַד שֶׁיָּצְאוּ. אָמְרוּ לוֹ אֵין אָדָם מֵעִיד עַל עַצְמוֹ.

**הלכה:** הָאִשָּׁה שֶׁנֶּחְבְּשָׁה בִּידֵי גוֹיִם כול'. תַּ[מָּ]ן תַּנִּינָן. הֵעִיד רִבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן וְרִבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב עַל תִּינוֹקֶת שֶׁהוּרְהֲנָה בְאַשְׁקְלוֹן וְרִיחֲקוּהָ בְּנֵי מִשְׁפָּחָה. וְעֵידֶיהָ מֵעִידִין אוֹתָהּ שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה וְלֹא נִטְמְאָה. לְפִי שֶׁהָעֵדִים מֵעִידִין אוֹתָהּ שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה. הָא

אִם אֵין עֵידֶיהָ מֵעִידִין אוֹתָהּ שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה לֹא. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. שַׁנְיֶיהָ הִיא בְּהִירְהוֹן שֶׁהָרַבִּים נוֹהֲגִין לוֹ בְּהֶתֵּר.

עַל יְדֵי נְפָשׁוֹת אֲסוּרָה. רִבִּי יוּדָן בְּרֵיהּ דְּרַב חָמָא דִּכְפַר תְּחֻמִּין בְּשֵׁם חִזְקִיָּה. וְהוּא שֶׁנִּגְמַר דִּינָהּ לַהֲרִיגָה. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. אֲפִילּוּ לֹא נִגְמַר דִּינָן[ה] לַהֲרִיגָה. אָמְרִין בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אֵשֶׁת לֵיסְטִים כְּלֵיסְטִים.

אֵי זֶהוּ כַרְקוֹם. רִבִּי בָּא בְשֵׁם רַב חִיָּיה בַּר אַשִׁי. כְּגוֹן זוֹגִין וְשַׁלְשֶׁלְיוֹת וּכְבָלִים וַאֲווּזִים וְתַרְנְגֹלִין וְאַפְּרָטוֹטוֹת מַקִּיפִין אֶת הָעִיר. וְמַר רִבִּי בָּא בְשֵׁם רַב חָמָא בַּר אַשִׁי. מַעֲשֶׂה הָיָה וּבָרְחָה מִשָּׁם סוּמָה אַחַת. הָיָה שָׁם פִּירְצָה אַחַת מַצֶּלֶת אֶת הַכֹּל. הָיוּ שָׁם מַחְבּוּיִים צָרִיכָה. רִבִּי זְעִירָה רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא רִבִּי יִצְחָק בַּר חֲקוּלָה בְשֵׁם רִבִּי יוּדָן נְשִׂיאָה. וּבִלְבַד כַּרְקוֹם שֶׁלְּאוֹתָהּ מַלְכוּת אֲבָל כַּרְקוֹם שֶׁלְּמַלְכוּת אֲחֶרֶת כְּלֵיסְטִים הֵן.

וַאֲפִילּוּ קָטָן. רִבִּי אִימִּי בְשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. אֲפִילּוּ קָטָן אֲפִילּוּ קָרוֹב. אֲפִילּוּ קָטָן וְקָרוֹב. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. חֲנַנְיָה קַרְתִּיסָיָה אִישְׁתַּבַּאי הוּא וּבְנֵיהּ וְאִיתְּתֵיהּ. אָתוֹן לְגַבֵּי רִבִּי חֲנִינָה וְלָא קִבְּלוֹן. אָתוֹן לְגַבֵּי רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וְקִבְּלוֹן. הָדָא אָמְרָה אֲפִילּוּ קָטָן וְקָרוֹב. רִבִּי חִייָה בַּר יוֹסֵף שָׁלַח בָּתָר אִיתְּתֵיהּ. אָמַר. יִסְקוּן עִימָּהּ תְּלָתָא תַּלְמִידִין. שֶׁאִם יַפְנֶה אֶחָד מֵהֶן לְצוֹרְכוֹ תִּתְיַיחֵד עִם שְׁנַיִם. וְהָא תַנִּינָן. מוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמָּא יָבוֹא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רִבִּי אָבִין. וּבַעֲלָהּ. הֲרֵי שְׁלשָׁה. אַף הוּא שָׂכַר לָהּ אֶת הַבַּיִת וְהוּא מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא הָיָה מִתְיַיחֵד עִמָּהּ אֶלָּא בִּפְנֵי בָנֶיהָ. וְקָרָא עַל עַצְמוֹ הַפָּסוּק הַזֶּה יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי וּמְנוּחָה לֹא מָצָאתִי.

## הלכה י

**משנה:** וְאֵילּוּ נֶאֱמָנִין לְהָעִיד בְּגוֹדְלָן מַה שֶּׁרָאוּ בְקוֹטְנָן. נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר זֶה כְּתָב יָדוֹ שֶׁלְּאַבָּא וְזֶה כְּתָב יָדוֹ שֶׁלְּרִבִּי וְזֶה כְּתָב יָדוֹ שֶׁלְּאָחִי. זָכוּר הָיִיתִי בִּפְלוֹנִית שֶׁיָּצְתָה בְּהִינּוּמָא וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ וְשֶׁהָיָה אִישׁ פְּלוֹנִי יוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר לְטִבּוֹל לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָה וְשֶׁהָיָה חוֹלֵק עִמָּנוּ עַל הַגּוֹרֶן וְהַמָּקוֹם הַזֶּה בֵּית הַפְּרָס וְעַד כָּאן הָיִינוּ בְאֵין בַּשַּׁבָּת. אֲבָל אֵינוֹ נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר דֶּרֶךְ הָיָה לִפְלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה מַעֲמָד וּמִסְפֵּד הָיָה לִפְלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

**הלכה:** תַּנֵּי. וּבִלְבַד דְּבָרִים שֶׁהֵן רְגִילִין בָּהֶן. תַּנֵּי. וּבִלְבַד שֶׁיִּצְטָרֵף עִם אֲחֵרִים. וְחָשׁ לוֹמַר. שֶׁמָּא עֶבֶד הוּא. הָדָא מְסַיְיעָא לְהָהִיא דָּמַר רִבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי חֲנִינָה. אָסוּר לָאָדָם לְלַמֵּד אֶת עַבְדּוֹ תּוֹרָה. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי זְעִירָא בְשֵׁם רַב יִרְמְיָה. הָעֶבֶד עוֹלֶה מִשִּׁבְעָה קְרִיּוֹת. וַיְדַבֵּר עוֹלֶה מִ[ג] פְּסוּקִים. תִּיפְתָּר שֶׁלָּמַד מֵאֵילָיו אוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ רַבּוֹ כְּטֶבִי. וְחָשׁ לוֹמַר. שֶׁמָּא עֶבֶד הוּא. מְסַיְיעָא לְהָהִיא דְתַנֵּי רִבִּי חִייָה. נָשִׁים וַעֲבָדִים אֵינָן חוֹלְקִין עַל הַגּוֹרֶן אֲבָל נוֹתְנִין לוֹ מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה וּלְוִיָּה מִתּוֹךְ הַבַּיִת.

מָהוּ לְהוֹצִיא מָמוֹן מִתּוֹךְ עֲדוּתָן. הֵיךְ עֲבִידָא. הָיוּ הַכֹּל יוֹדְעִין עַד שֶׁדֶּה רְאוּבֵן תְּחוּם שַׁבָּת. וּבָאוּ וְאָמְרוּ. עַד כָּאן הָיֵינוּ בָאִין בַּשַּׁבָּת. וְנִמְצֵאת הַשָּׂדֶה שֶׁלְּשִׁמְעוֹן. מָהוּ מֵפִיקָתָהּ מִן שִׁמְעוֹן וּמַחֲזֶרֶתָהּ לִרְאוּבֵן.

מָהוּ שֶׁיְּהוּ נֶאֱמָנִין לוֹמַר. יוֹצְאִין הָיוּ לְלַקֵּט בְּפָגֵי שְׁבִיעִית וְשָׁמַעְנוּ פְלוֹנִי מְמַלֵּל עַל פְּלוֹנִית אִשְׁתּוֹ. אִשָּׁה פְלוֹנִית מְמַלֶּלֶת עַל בְּנֵיהָ.

רִבִּי אָחָא רִבִּי שְׁמוּאֵל בָּעֵי. הוּזְמוּ מָהוּ שֶׁיְּשַׁלְּמוּ. אוֹ יֵיבָא כַּיי דְּאָמַר רִבִּי בָּא רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל. אֵין לוֹמְדִין דָּבָר מִדָּבָר בְּעֵדִים זוֹמְמִין. וְכָא כֵן.

תַּנֵּי. שֶׁאָכַלְנוּ בִקְצִיצַת פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי. מָהוּ בִקְצִיצַת. בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה אָדָם מוֹכֵר אֶת שְׂדֵה אֲחוּזָתוֹ הָיוּ קְרוֹבִין מְמַלִּין חֲבֵיוֹת קְלָיוֹת וְאֲגוֹזִים וְשׁוֹבְרִין לִפְנֵי הַתִּינוֹקוֹת. וְהַתִּינוֹקוֹת מְלַקְּטִין וְאוֹמְרִים. נִקְצַץ פְּלוֹנִי מֵאֲחוּזָתוֹ. וּבְשָׁעָה שֶׁהָיְתָה חוֹזֶרֶת לוֹ הָיוּ עוֹשִׂין לוֹ כֵן וְאוֹמְרִים. חֲזַר פְּלוֹנִי לַאֲחוּזָתוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. אַף מִי שֶׁהָיָה נוֹשֶׂא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת לוֹ קְרוֹבָיו מְמַלִּין חֲבֵיוֹת קְלָיוֹת וְאֲגוֹזִים וְשׁוֹבְרִין לִפְנֵי הַתִּינוֹקוֹת. וְהַתִּינוֹקוֹת מְלַקְּטִין וְאוֹמְרִים. נִקְצַץ פְּלוֹנִי מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ. וּבְשָׁעָה שֶׁהָיָה מְגָרְשָׁהּ הָיוּ עוֹשִׂין לוֹ כֵן וְאוֹמְרִים. חֲזַר פְּלוֹנִי לְמִשְׁפַּחְתּוֹ.

אֵילּוּ נֶאֱמָנִין לְהָעִיד בְּגוּדְלָן מַה שֶּׁרָאוּ בְקוֹטְנָן כול'. אֵין נֶאֱמָנִין אֶלָּא בְגוּדְלָן מַה שֶּׁרָאוּ בְקוֹטְנָן. הָא בְקוֹטְנָן לֹא. תַּמָּן תַּנִּינָן. נֶאֱמֶנֶת אִשָּׁה אוֹ קָטָן לוֹמַר. מִיכָּן יָצָא נָחל. מְהַלֵּךְ לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְנוֹטֵל אֶת נְחִילוֹ. וְכָה הוּא אוֹמֵר כֵּן. רִבִּי אָחָא רִבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. לֹא אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אֶלָּא עַל נָחִיל שֶׁלְּדְּבוֹרִים שֶׁאֵין גְּזֵילוּ דָּבָר תּוֹרָה. תַּנֵּי רַב אוֹשַׁעְיָה. וּבִלְבַד בְּמַפְרִיחַ. אֲבָל בְּשׁוֹכוֹ לֹא. רִבִּי זְעִירָא בְעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. לֹא מִסְתַּבְּרָא עַל אָתְרֵהּ. הָא לְאַחַר זְמַן לֹא. אָמַר לֵיהּ. אַף אֲנָא סָבוּר כֵּן. וְתַנִּינָן. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. שֶׁהֵעִידוּ בְמַאֲמָרָן. אֲבָל יָצְאוּ וְחָזְרוּ אֲנִי אוֹמֵר. מִפְּנֵי יִרְאָה וּפִיתּוּי אָמְרוּ.

## פרק ג

### הלכה א

**משנה:** אֵילּוּ נְעָרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קְנָס הַבָּא עַל הַמְּזֻרֶת וְעַל הַנְּתִינָה וְעַל הַכּוּתִית וְהַבָּא עַל הַגִּיּוֹרֶת וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל הַשִּׁפְחָה שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ וְעַל אֲחוֹת אָבִיו וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו וְעַל אֵשֶׁת אָחִי אָבִיו וְעַל הַנִּדָּה יֵשׁ לָהֶן קְנָס אַף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּהִיכָּרֵת אֵין בָּהֶן מִיתַת בֵּית דִּין.

**הלכה:** וְאֵילוּ נְעָרוֹת כול'. כְּתִיב וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה. אִשָּׁה שֶׁהִיא רְאוּיָה לוֹ. וּמַמְזֶרֶת הִיא רְאוּיָה לוֹ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. כֶּסֶף יִשְׁקוֹל כְּמוֹהַר הַבְּתוּלוֹת. רִיבָּה כָאן בְּתוּלוֹת הָרְבֵּה. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. אֵילוּ הָיָה כָתוּב בְּתוּלַת כְּמוֹהַרְיוֹת. לֵית כְּתִיב אֶלָּא כְּמוֹהַר הַבְּתוּלוֹת. לֹא רִיבָּה אוֹתָן הַכָּתוּב אֶלָּא לְמוֹהַר בִּלְבַד. וַיי דָּא אָמְרָה הָדָא. דְּתַנֵּי חִזְקִיָּה. אִם מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ. אֵין לִי אֶלָּא שֶׁמִּיאֵן אָבִיהָ. מְנַיִין שֶׁאִם יְמָאֲנוּ אֲפִילוּ מֵהַשָּׁמַיִם. תַּלְמוּד לוֹמַר מָאֵן יְמָאֵן מִכָּל מָקוֹם. מֵעַתָּה הַבָּא עַל הַשִּׁפְחָה (לֹא) יְהֵא לוֹ קְנָס. לֵית יְכִיל. דְּתַנֵּי. יָכוֹל הַבָּא עַל הַשִּׁפְחָה אֲרַמִּית יְהֵא חַיָּיב. תַּלְמוּד לוֹמַר מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לוֹ לְאִשָּׁה. אֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶוְיָיה בָהּ. יָצְאת שִׁפְחָה אֲרַמִּית שֶׁאֵין לוֹ הֶוְיָיה בָהּ. הָתִיבוּן. הֲרֵי אֲחוֹתוֹ אֵין לוֹ הֶוְיָיה בָהּ וְהוּא מְשַׁלֵּם קְנָס. שַׁנְיָיא הִיא שֶׁיֵּשׁ לָהּ הֶוְיָיה אֶצֶל אַחֵר. הֲרֵי בִתּוֹ יֵשׁ לָהּ הֶוְיָיה אֶצֶל אַחֵר וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס. שַׁנְיָיה הִיא שֶׁהוּא מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ. שֶׁכָּל הַמִּתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם מָמוֹן.

נְתִינָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. נְתִינִים לֹא חָשׁוּ לָהֶם אֶלָּא מִשּׁוּם פְּסוּלֵי מִשְׁפָּחָה. אַף תֵּימַר. מִשּׁוּם פְּסוּלֵי עַבְדוּת. מֵעַתָּה הַבָּא עַל הַנְּתִינָה לֹא יִהְיֶה לוֹ קְנָס. וְתַנִּינָן. הַבָּא עַל הַנְּתִינָה יֵשׁ לוֹ קְנָס.

כּוּתִית. אַתְיָא כְּמָאן דְּאָמַר. כּוּתִי כְּיִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר. בְּרַם כְּמָאן דַּמַר. כּוּתִי כְּגוֹי. לֹא בְדָא. דְּאִיתְפַּלְגוּן. כּוּתִי כְּגוֹי. דִּבְרֵי רִבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. כּוּתִי כְּיִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר. אֲפִילוּ תֵימָא. כּוּתִי כְּגוֹי. כּוּתִים מִשּׁוּם מָה הֵן פְּסוּלִין. לֹא מִשּׁוּם גּוֹי וְעֶבֶד. גּוֹי וְעֶבֶד הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל הַוָּולָד מַמְזֵר. וּמַמְזֶרֶת יֵשׁ לָהּ קְנָס. לְחוּמְרִין אוֹ לְעִנְיַין מִשְׁפָּחָה אַתְּ עָבֵד לֵיהּ גּוֹי וְעֶבֶד הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל הַוָּולָד מַמְזֵר. לְעִנְיַין קְנָס אַתְּ עָבִיד לֵיהּ כְּיִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַגּוֹיָה הַוָּולָד גּוֹי.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי חֲנִינָא. הָאוֹנֵס וְהַמְפַתֶּה אֶת הַיְתוֹמָה פָּטוּר. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. מַחֲלוֹקֶת כְּרִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. בְּרַם כְּרִבִּי עֲקִיבָה יֵשׁ לָהּ קְנָס וּקְנָסָהּ שֶׁלְעַצְמָהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מַתְנִיתָא אָמְרָה פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. וְלֹא כֵיתוֹמָה הִיא. וְהָתַנֵּי. תַּחַת אֲשֶׁר עִינָּהּ. לְרַבּוֹת אֶת הַיְתוֹמָה לִקְנָס. דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. אָמַר רִבִּי אַחַי. תִּיפְתַּר שֶׁבָּא עָלֶיהָ עַד שֶׁלֹּא מֵת אָבִיהָ וּמֵת אָבִיהָ. כְּבָר נִרְאֶה לִיתֵּן לְאָבִיהָ.

תַּמָּן תַּנִּינָן. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה מֵזִיד מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ. וְתַנִּינָן. אֵילוּ הֵן הַלּוֹקִין. הָכָא אַתְּ אָמַר לוֹקֶה. וְכָא אַתְּ אָמַר. מְשַׁלֵּם. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. לְצָדָדִין הִיא מַתְנִיתָה. אִם הִתְרוּ בּוֹ לוֹקֶה. לֹא הִתְרוּ בּוֹ מְשַׁלֵּם. סָבַר רִבִּי יוֹחָנָן לְמֵימַר. בְּמָקוֹם מַכּוֹת וְתַשְׁלוּמִין מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ לוֹקֶה. וְיִלְקֶה וִישַׁלֵּם. כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ. מִשּׁוּם רִשְׁעָה אַחַת אַתָּה מְחַיְּבוֹ וְאֵי אַתָּה

מְחַיְיבוֹ מִשּׁוּם שְׁתֵּי רִשְׁעִיּוֹת. וְיִשַׁלֵּם וְלֹא יִלְקֶה. בְּמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁתֵּי רִשְׁעִיּוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר וְהִפִּילוֹ הַשׁוֹפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בַּמִּסְפָּר.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. וַאֲפִילוּ לֹא הִתְרוּ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. מֵאַחַר שֶׁאִילּוּ מַתְרִין בּוֹ לוֹקֶה. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה שׁוֹגֵג מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְחוֹמֶשׁ. וְאִילּוּ הִתְרוּ בּוֹ אֵינוֹ לוֹקֶה. פָּתַר לָהּ כְּרִבִּי מֵאִיר. דְּרִבִּי מֵאִיר אָמַר. לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דְּתַנִּינָן. אֵילּוּ נְעָרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קְנָס. אִילּוּ הִתְרוּ בּוֹ אֵינוֹ לוֹקֶה. פָּתַר לָהּ כְּרִבִּי מֵאִיר. דְּרִבִּי מֵאִיר אָמַר. לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. מִן הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע לְמַד רִבִּי מֵאִיר. וְיִסְּרוּ אוֹתוֹ מַכּוֹת. וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ מָמוֹן. רַבָּנִין אָמְרִין לְחִידּוּשׁוֹ יָצָא הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע. וְדָבָר שֶׁהוּא יוֹצֵא לְחִידּוּשׁוֹ אֵין לוֹמְדִין מִמֶּנּוּ. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מִתְחַיֵּיב מִדִּיבּוּרוֹ. וְכָאן אָדָם מִתְחַיֵּיב מִדִּיבּוּרוֹ. הוֹאִיל וְכֵן אֵי אַתְּ לָמֵד מִמֶּנּוּ. דָּבָר אַחֵר. כָּאן אֵין אַתְּ לָמֵד מִמֶּנּוּ לֹא עוֹנְשִׁין וְלֹא מַכּוֹת. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. שׁוֹגֵג בְּחֵלֶב מֵזִיד בְּקֳרְבָּן מַתְרִין בּוֹ לוֹקֶה וּמֵבִיא קָרְבָּן. וְכָא לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם. רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ. שְׁנֵי דְבָרִים מְסוּרִין לְבֵית דִּין. אַתְּ תּוֹפֵס אֶחָד מֵהֶן. יָצָא דָבָר שֶׁמְּסוּר לַשָּׁמַיִם.

הַכֹּל מוֹדִין שֶׁאֵין מָמוֹן אֶצֶל מִיתָה. מִן הַדָּא מַכֶּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה וּמַכֵּה אָדָם יוּמָת. מַה מַכֵּה בְהֵמָה לֹא חִלַּקְתָּה בּוֹ בֵּין שׁוֹגֵג לְמֵזִיד לְחַיְּבוֹ מָמוֹן. אַף מַכֵּה אָדָם לֹא תַחֲלוֹק בּוֹ בֵּין שׁוֹגֵג לְמֵזִיד לְפוֹטְרוֹ מָמוֹן. מַה פְלִיגִין. בְּמָמוֹן אֶצֶל מַכּוֹת. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. אֵין מָמוֹן אֶצֶל מִיתָה וְיֵשׁ מָמוֹן אֶצֶל מַכּוֹת. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר. כְּשֵׁם שֶׁאֵין מָמוֹן אֶצֶל מִיתָה כָּךְ אֵין מָמוֹן אֶצֶל מַכּוֹת.

רִבִּי אִמִּי בַּבְלָיֵיא בְשֵׁם רַבָּנִין דְּתַמָּן. טַעֲמָא דְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רָשָׁע רָשָׁע. נֶאֱמַר רָשָׁע בְּמְחוּיְבֵי מִיתָה וְנֶאֱמַר רָשָׁע בִּמְחוּיְבֵי מַכּוֹת. מַה רָשָׁע שֶׁנֶּאֱמַר בִּמְחוּיְבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין אֵין מָמוֹן אֶצֶל מִיתָה. אַף רָשָׁע שֶׁנֶּאֱמַר בִּמְחוּיְבֵי מַכּוֹת אֵין מָמוֹן אֶצֶל מַכּוֹת.

נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָה אָמַר. כָּאן בְּנַעֲרָה וְכָאן בְּבוֹגֶרֶת. נַעֲרָה יֵשׁ לָהּ קְנָס וְאֵין לָהּ מַכּוֹת. בּוֹגֶרֶת יֵשׁ לָהּ מַכּוֹת וְאֵין לָהּ קְנָס. וְאֵין לָהּ בּוֹשֶׁת וּפְגָם. רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין אָמְרִין. תִּיפְתָּר שֶׁפִּיתְּתוּ אוֹ שֶׁמָּחֲלָה לוֹ. וְסָבַר נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָה. בְּמָקוֹם מַכּוֹת וְתַשְׁלוּמִין מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ לוֹקֶה. וְיִלְקֶה וְיִשַׁלֵּם. כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ. מְשׁוּם רִשְׁעָה אַחַת אַתָּה מְחַיְּבוֹ וְאֵי אַתָּה מְחַיְּבוֹ מְשׁוּם שְׁתֵּי רִשְׁעִיּוֹת. וְיִשַׁלֵּם וְלֹא יִלְקֶה כְּעֵדִים זוֹמְמִין. כְּמַה דְּתֵימַר תַּמָּן בְּעֵדִים זוֹמְמִין. מְשַׁלְּמִין וְאֵין לוֹקִין. וְכָא מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ לוֹקֶה. אָמַר רִבִּי יוֹנָה. טַעֲמָא דְרִבִּי נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָה. כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ. אֶת שֶׁמַּכּוֹתָיו יוֹצְאוֹת כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ. יָצָא זֶה שֶׁאוֹמֵר לוֹ עֲמוֹד וְשַׁלֵּם.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. הָאוֹכֶל תְּרוּמָה מֵזִיד מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּנָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָה דְּאָמַר. מְשַׁלֵּם. נִיחָא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר. אִם הִתְרוּ בוֹ לוֹקֶה וְאִם לֹא הִתְרוּ בוֹ מְשַׁלֵּם. פְּתַר לָהּ מֵזִיד בְּ[לֹא] הַתְרָאָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לֹא שַׁנְיָיא. הִיא שׁוֹגֵג הִיא מֵזִיד. הִיא הִתְרוּ בוֹ הִיא לֹא הִתְרוּ בוֹ. פְּתַר לָהּ כְּרִבִּי מֵאִיר דְּאָמַר. לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. וַאֲפִילוּ יִסְבּוֹר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כִּדְמַתְנִיתִין דְּרִבִּי מֵאִיר. קַרְיֵיהּ דְּרִבִּי מֵאִיר. וְהַכְּתִיב אִישׁ כִּי יֹאכַל קוֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה. אֶלָּא מִיסְבַּר סָבַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. חוֹמֶשׁ קָרְבָּן. וַאֲפִילוּ תֵּימַר. חוֹמֶשׁ קָרְבָּן. קֶרֶן קָרְבָּן. אָמַר רִבִּי יוּדָן בַּר שָׁלוֹם. מַתְנִיתִין אָמְרָה שֶׁהַקֶּרֶן קָנָס. דְּתַנִּינָן תַּמָּן אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּרוּמָה אֶלָּא חוּלִּין מְתוּקָנִין וְהֵן נַעֲשִׂין תְּרוּמָה. אִילּוּ מִמַּה שֶׁאָכַל הָיָה מְשַׁלֵּם נִיחָא. וְעוֹד מֵהָדָא דְתַנֵּי. אָכַל תְּרוּמָה טְמֵיאָה מְשַׁלֵּם חוּלִּין טְהוֹרִין. וְאִם שִׁילֵּם חוּלִּין טְמֵאִין יָצָא. וְלֹא דְמֵי עֵצִים הוּא חַיָּיב לוֹ. הָדָא אָמְרָה שֶׁהַקֶּרֶן קָנָס. כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר קֶרֶן קָנָס. וְדִכְוָותָהּ חוֹמֶשׁ קָנָס. אֶלָּא רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כְּדַעְתֵּיהּ. כְּמַה דּוּ אָמַר תַּמָּן. הַכֹּל הָיָה בִכְלָל לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. יָצָא וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו. לֹא שֶׁיְּשַׁלֵּם מָמוֹן. וְכָא הַכֹּל הָיָה בִכְלָל וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קוֹדֶשׁ. יָצָא וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קוֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה שֶׁיְּשַׁלֵּם מָמוֹן.

וְתַנֵּי מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי מֵאִיר בְּגוֹנֵב תְּרוּמַת חֲבֵירוֹ וַאֲכָלָהּ שֶׁהוּא לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם. שֶׁכֵּן הָאוֹכֵל תְּרוּמָה לוֹקֶה. וְהָתַנֵּי מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי מֵאִיר בְּגוֹנֵב חֵלֶב חֲבֵירוֹ וַאֲכָלוֹ שֶׁלּוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם. שֶׁכֵּן הָאוֹכֵל חֶלְבּוֹ לוֹקֶה. וְהָתַנֵּי. הַחוֹסֵם אֶת הַפָּרָה מְשַׁלֵּם שִׁשָּׁה שִׁשָּׁה קַבִּין לְפָרָה וְאַרְבָּעָה קַבִּין לַחֲמוֹר. שֶׁכֵּן הַחוֹסֵם פָּרָתוֹ לוֹקֶה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. שֶׁכֵּן מְחוּיְבֵי מִיתוֹת. גָּנַב תְּרוּמַת הַקוֹדֶשׁ וַאֲכָלָהּ שֶׁהוּא לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם. מִכָּל מָקוֹם הִפְסִידוֹ מָמוֹן.

אָמַר רִבִּי מָנָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. מֵעַתָּה הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ קְטַנָּה יִלְקֶה וִישַׁלֵּם. שֶׁכֵּן הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ בוֹגֶרֶת לוֹקֶה. חָזַר וָמַר. גַּבֵּי אֲחוֹתוֹ חָל עָלָיו תַּשְׁלוּמִין וּמִיתָה כְּאַחַת. בְּרַם הָכָא. מִכֵּיוָן שֶׁחָסַם נִתְחַיֵּיב מַכּוֹת. מִיכָּן וְאֵילָךְ בְּתַשְׁלוּמִין. הָתִיב רִבִּי זְעִירָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. הֲרֵי הַמֵּצִית גְּדִישׁוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ בַּשַּׁבָּת. עַל שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹן חַיֵּיב [מִיתָה] מִיכָּן וְהֵילָךְ בְּתַשְׁלוּמִין. וְלֵית אָמַר כֵּן עַל כָּל שִׁיבּוֹלֶת וְשִׁיבּוֹלֶת יֵשׁ בָּהּ הַתְרַיִית מִיתָה. וְכָא עַל כָּל חֲסִימָה וַחֲסִימָה יֵשׁ בָּהּ הַתְרַיִי[ת] מַכּוֹת. רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן אָמַר. תְּרֵין אֲמוֹרָאִין. חַד אָמַר. בְּחוֹסֵם בִּתְרוּמָה וּבְקָדָשִׁים. וְחָרְנָה אָמַר. בְּחוֹסֵם עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. שְׁלִיחַ לוֹקֶה וְהוּא פָּטוּר. דִּם יֶחְשַׁב לְאִישׁ הַהוּא וְלֹא לְשׁוֹלְחָיו.

שׁוֹגֵג בִּתְרוּמָה וְמֵזִיד בְּחֻמֵּץ. שׁוֹגֵג בִּתְרוּמָה וּמֵזִיד בְּנָזִיר. שׁוֹגֵג בִּתְרוּמָה וְמֵזִיד בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים. אֵין תִּפְתְּרִינָהּ בִּשְׁנֵי דְבָרִים נִיחָא. וְאֵין תִּיפְתָּר בְּדָבָר אֶחָד מַחְלוֹקֶת רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ.

תַּמָּן תַּנִּינָן. אֵין בֵּין שַׁבָּת לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים אֶלָּא שֶׁזֶּה זְדוֹנוֹ בִּידֵי אָדָם וְזֶה זְדוֹנוֹ בְּהִיכָּרֵת. הָא בְתַשְׁלוּמִין שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. מַתְנִיתָא דְּרִבִּי נְחוֹנְיָא בֶּן הַקָּנָה. דְּרִבִּי נְחוֹנְיָא בֶּן הַקָּנָה אוֹמֵר. יוֹם הַכִּיפּוּרִים כְּשַׁבָּת לְתַשְׁלוּמִין. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר. מְחוּיְבֵי כְרִיתוּת כְּמְחוּיְבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין. מַה בֵּינֵיהוֹן. רִבִּי אָחָא בְשֵׁם רִבִּי אֲבִינָא. נַעֲרָה נִידָּה בֵּינֵיהוֹן. רִבִּי מָנָא אוֹמֵר. אַף אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ בֵּינֵיהוֹן. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי נְחוֹנְיָא בֶּן הַקָּנָה. מַה שַׁבָּת אֵין לוֹ הֵיתֵר אֲחֵר אִיסּוּרָהּ אַף יוֹם הַכִּיפּוּרִים אֵין לוֹ הֵיתֵר אַחֵר אִיסּוּרוֹ. וְאֵילּוּ הוֹאִיל וְיֵשׁ לָהֶן הֵיתֵר אַחֵר אִיסּוּרָן מְשֻׁלָּם. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא מַה שַׁבָּת יֵשׁ בָּהּ כָּרֵת. אַף יוֹם הַכִּיפּוּרִים יֵשׁ בָּהּ כָּרֵת וְאֵילּוּ הוֹאִיל וְאֵין בָּהֶן כָּרֵת מְשֻׁלָּם.

רִבִּי יוּדָה בַּר פָּזִי בְעָא. מַכּוֹת וְכָרֵת מַה אָמְרִין בָּהּ אִילֵּין תַּנָּיֵי . אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. צְרִיכָה לְרַבָּנִין. רִבִּי יוֹנָה בְעָא. לָמָּה לֹא שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא דְתַנִּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. דְּתַנִּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר. נֶאֱמַר כָּרֵת בְּשַׁבָּת וְנֶאֱמַר כָּרֵת בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים. מַה כָּרֵת שֶׁנֶּאֱמַר בְּשַׁבָּת אֵין מַכּוֹת אֶצֶל כָּרֵת אַף כָּרֵת שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים אֵין מַכּוֹת אֶצֶל כָּרֵת. אָמַר רִבִּי מָנָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. מַה צְרִיכָה. לֹא כְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. בְּרַם כְּרִבִּי יוֹחָנָן. מַה מַכּוֹת אֶצֶל מִיתָה יֵשׁ לוֹ כֵּל שֶׁכֵּן מַכּוֹת אֶצֶל כָּרֵת. וְאִיתְפַּלְגוּן. הַשּׁוֹחֵט אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. הִתְרוּ בוֹ מִשֵּׁם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לוֹקֶה. מִשֵּׁם עֲבוֹדָה זָרָה הָיָה נִסְקָל. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. אֲפִילּוּ הִתְרוּ מִשֵּׁם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ אֵינוֹ לוֹקֶה מֵאַחַר שֶׁאֵילּוּ הִתְרוּ בוֹ מִשֵּׁם עֲבוֹדָה זָרָה הָיָה נִסְקָל. אָמַר לֵיהּ. אֲפִילּוּ כְרִבִּי יוֹחָנָן צְרִיכָה לוֹ. תַּמָּן שְׁנֵי דְבָרִים. וְכָא דָּבָר אֶחָד.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מַה אִיכָּא בֵּין אִילֵּין תַּנָּאֵי לְאִילֵּין רַבָּנִין. לָאוִין. לֹא כְרִיתוּת. רִבִּי יוּדָן אָמַר. הַבָּא עַל הַמְּמֻזֶּרֶת בֵּינֵיהוֹן. רִבִּי חֲנַנְיָה אָמַר. הַמְּצִית גְּדִישׁ חֲבֵירוֹ בְּיוֹם [טוֹב] בֵּינֵיהוֹן. עַל דַּעְתֵּין דְּאִילֵּין תַּנָּאֵי הוֹאִיל וְאֵין בָּהֶן כָּרֵת מְשֻׁלָּם. עַל דַּעְתֵּין דְּרַבָּנִין דְּאֵילּוּ הוֹאִיל וְיֵשׁ בָּהֶן מַכּוֹת אֵינוֹ מְשֻׁלָּם. מַעֲתָּה אֵילּוּ נְעָרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קְנָס. דִּלְא כְרַבָּנִין. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה. תִּיפְתָּר דִּבְרֵי הַכֹּל בְּמְמֻזֶּרֶת שֶׁבָּא עַל הַמְּמֻזֶּרֶת.

וְאֵשֶׁת אָחִיו לְאוֹ יְבִמְתּוֹ הִיא. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה. תִּפְתָּר שֶׁהָיוּ לְאָחִיו בָּנִים וְאֵירַס אִשָּׁה וָמֵת וּבָא אָחִיו וְאָנְסָהּ.

## הלכה ב

**משנה:** וְאֵילּוּ שֶׁאֵין לָהֶן קְנָס. הַבָּא עַל הַגִּיּוֹרֶת וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל הַשִּׁפְחָה שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ יְתֵירוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. שְׁבוּיָה שֶׁנִּיפְּדֵית הֲרֵי הִיא בִקְדוּשָּׁתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁהִיא גְדוֹלָה.

**הלכה:** אֵילּוּ שֶׁאֵין לָהֶן קְנָס כול'. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. לֹא רִיבָּה אוֹתָהּ רִבִּי יְהוּדָה אֶלָּא לִקְנָס. תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. אַף לְכְתוּבַּת מָנָה מָאתַיִם. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. אַף לְהַאֲכִילָהּ תְּרוּמָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ רִבִּי יוּדָה וְרִבִּי דוֹסָא שְׁנֵיהֶן אוֹמְרִים דָּבָר אֶחָד. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. הַשְּׁבוּיָה אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה. דִּבְרֵי רִבִּי דוֹסָא. אָתָא רִבִּי חֲנִינָה בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ הֲלָכָה כְּרִבִּי דוֹסָא.

## הלכה ג

**משנה:** הַבָּא עַל בִּתּוֹ עַל בַּת בִּתּוֹ עַל בַּת בְּנוֹ עַל בַּת אִשְׁתּוֹ עַל בַּת בִּתָּהּ עַל בַּת בְּנָהּ עַל בַּת בִּתָּהּ אֵין לָהֶן קְנָס מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַייֵב בְּנַפְשׁוֹ שֶׁמִּיתָתוֹ בִּידֵי בֵּית דִּין וְכָל הַמִּתְחַייֵב בְּנַפְשׁוֹ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם מָמוֹן שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ.

**הלכה:** הַבָּא עַל בִּתּוֹ כול'. אִילּוּ אַחֵר בָּא עָלֶיהָ קְנָסָהּ לָאו לְאָבִיהָ הוּא. תִּיפְתָּר שֶׁבָּא עָלֶיהָ עַד שֶׁלֹּא מֵת אָבִיהָ וּמֵת אָבִיהָ. כְּרִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. בְּרַם כְּרִבִּי עֲקִיבָה יֵשׁ לָהּ קְנָס וּקְנָסָהּ שֶׁלְּעַצְמָהּ.

רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר. מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן אֵינִי יוֹדֵעַ אִם יִהְיֶה אָסוֹן וְנָתַתָּ נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר אִם יִהְיֶה אָסוֹן לְרַבּוֹת אֶת הַמַּזִּיד בְּהַתְרָייָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְלָאו מַתְנִיתָא הִיא שֶׁכָּל הַמִּתְחַייֵב בְּנַפְשׁוֹ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם מָמוֹן. דְּלָא אַתְיָא אֶלָּא בְּשׁוֹגֵג. אָמַר חִזְקִיָּה. עוֹד תַּנֵּי מַתְנִיתָא. מַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלֶּמֶנָּה וּמַכֵּה אָדָם יוּמַת. מַה מַכֵּה בְהֵמָה לֹא חִלַּקְתָּה בוֹ בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד לְחַייֵב מָמוֹן. אַף מַכֵּה אָדָם לֹא תַחֲלוֹק בּוֹ בֵּין שׁוֹגֵג לְמֵזִיד לִפְטוֹר מָמוֹן.

## הלכה ד

**משנה:** נַעֲרָה שֶׁנִּתְאָרְסָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר אֵין לָהּ קְנָס. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר יֵשׁ לָהּ קְנָס וּקְנָסָהּ שֶׁל עַצְמָהּ.

**הלכה:** נַעֲרָה שֶׁנִּתְאָרְסָה כול'. מַאי טַעֲמָא דְּרִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. אֲשֶׁר לֹא אוֹרְשָׂה. עַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה נוֹתֵן לְאָבִיהָ. נִתְאָרְסָה נוֹתֵן לְעַצְמָהּ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. נַעֲרָה נוֹתֵן לְאָבִיהָ. בּוֹגֶרֶת נוֹתֵן לְעַצְמָהּ. בְּתוּלָה נוֹתֵן לְאָבִיהָ. מוּפֶת עֵץ נוֹתֵן לְעַצְמָהּ. שֶׁנְּייָא הִיא דִכְתִיב נַעֲרָה. נַעֲרָה וְלֹא בוֹגֶרֶת. בְּתוּלָה. בְּתוּלָה וְלֹא מוּפֶת עֵץ. לֵית כְּתִיב אֲשֶׁר לֹא אוֹרָסָה.

אֲשֶׁר לֹא אוֹרְסָה מְלַמֵּד הֵימֶינָּה לִגְזֵירָה שָׁוָה. מַה תַּמָּן חֲמִשִּׁין אַף הָכָא חֲמִשִּׁין. וְלֵית לֵיהּ לְרִבִּי יוֹסֵי חֲמִשִּׁין. אִית לֵיהּ כֶּסֶף כֶּסֶף כֶּסֶף. מַה כֶּסֶף שָׁנֶאֱמַר לְהַלָּן חֲמִשִּׁין. אַף כָּאן חֲמִשִּׁין. בָּא עָלֶיהָ עַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה וְנִתְגָּרְשָׁה. לֵית מַילְתָא דְרִבִּי אַחַי אָמְרָה שֶׁהוּא נוֹתֵן. וְהָתַנֵּי תַּחַת אֲשֶׁר עִינָּהּ. לְרַבּוֹת אֶת הַיְתוֹמָה לִקָּנָס. דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. אָמַר רִבִּי אַחַי. תִּיפְתָּר שֶׁבָּא עָלֶיהָ עַד שֶׁלֹּא מֵת אָבִיהָ וּמֵת אָבִיהָ כְּבָר נִרְאֶה לִיתֵּן לְאָבִיהָ. הוּא בָּא עָלֶיהָ עַד שֶׁלֹּא מֵת אָבִיהָ וּמֵת אָבִיהָ וְהוּא בָּא עָלֶיהָ עַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה וְנִתְגָּרְשָׁה. רִבִּי זְעִירָא אָמַר רַב חִסְדָּא בְעָא. בָּא עָלֶיהָ עַד שֶׁלֹּא נִישֵּׂאת וְנִישֵּׂאת. מִמַּה דְתֵימַר תַּמָּן תַּחַת בַּעֲלָהּ הִיא הוּא נוֹתֵן לְאָבִיהָ. וָכָא תַּחַת בַּעֲלָהּ הִיא הוּא נוֹתֵן לְאָבִיהָ.

## הלכה ה

**משנה:** הַמְפַתֶּה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְהָאוֹנֵס אַרְבָּעָה. הַמְפַתֶּה נוֹתֵן בּוֹשֶׁת וּפְגָם וְקְנָס. מוֹסִיף עָלָיו הָאוֹנֵס שֶׁנּוֹתֵן אֶת הַצַּעַר וְהַמְפַתֶּה אֵינוֹ נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר. הָאוֹנֵס נוֹתֵן מִיַּד וְהַמְפַתֶּה לִכְשֶׁיּוֹצִיא. הָאוֹנֵס שׁוֹתֶה בַּעֲצִיצוֹ וְהַמְפַתֶּה אִם רָצָא לְהוֹצִיא מוֹצִיא.

**הלכה:** הַמְפַתֶּה נוֹתֵן שָׁלֹשׁ כול'. וּדְלֹא כְרִבִּי שִׁמְעוֹן. דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן פָּטַר אֶת הָאוֹנֵס מִן הַצַּעַר. לְמָה זֶה דוֹמֶה. לְחוֹתֵךְ יַבֶּלֶת חֲבֵירוֹ וְעָתִיד לְחַתְּכָהּ. לְמָה זֶה דוֹמֶה. לְקוֹצֵץ נְטִיעוֹת חֲבֵירוֹ וְעָתִיד לְחַתְּכָן. אָמְרוּ לוֹ. אֵינוֹ דוֹמֶה נִבְעֶלֶת בְּאוֹנֵס לְנִבְעֶלֶת בְּרָצוֹן. לֹא דוֹמֶה נִבְעֶלֶת בְּאַשְׁפָּה לְנִבְעֶלֶת בַּחוּפָּה. מַה מְקַיֵּים רִבִּי שִׁמְעוֹן תַּחַת אֲשֶׁר עִינָּהּ. אָמְרֵי בְשֵׁם רַב חִסְדָּא. תִּיפְתָּר בְּשֶׁבָּא עָלֶיהָ עַל הַקּוֹצִים.

וְהַמְפַתֶּה לִכְשֶׁיּוֹצִיא. אָמַר רַב חִסְדָּא. בְּשֶׁלֹּא רָצָה לְקַיֵּים. אֲבָל אִם רָצָה לְקַיֵּים אֵינוֹ נוֹתֵן כְּלוּם. תַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. כֶּסֶף יִשְׁקוֹל כְּמוֹהַר הַבְּתוּלוֹת. מַגִּיד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָן עָלָיו מוֹהַר. וְאֵין מוֹהַר אֶלָּא כְתוּבָּה. כְּמַה דְאַתְּ אָמַר הַרְבּוּ עָלַי מְאֹד מוֹהַר וּמַתָּן.

רִבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל. בְּנוֹת אֲנוּסָה מַהוּ שֶׁיְּהֵא לָהֶן בְּתְנַאי כְתוּבָּתָהּ. פְּשִׁיטָא לִי בָּאֲנוּסָה דְּלֵית לָהּ בְּנִין דִּיכְרִין. כְּמִפּוּתָּהּ דְּלֵית לָהּ בְּנָן נוּקְבָן. אֵין תֵּימַר תְּרֵיהוֹן צְרִיכָה לֵהּ. נִשְׁאוֹל. בְּנוֹת אֲנוּסָה וּבְנוֹת מְפוּתָּהּ מַהוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶן בְּתְנַאי כְתוּבָּה. הֵן דִּצְרִיכָה לִי כָּרְבָּנִין. הֵן דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ כְּרִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי יְהוּדָה. דְּתַנֵּי. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. הָאוֹנֵס נוֹתֵן כְּתוּבַּת מְנָה.

## הלכה ו

**משנה:** כֵּיצַד הוּא שׁוֹתֶה בַּעֲצִיצוֹ. אֲפִילּוּ הִיא חִיגֶּרֶת אֲפִילּוּ הִיא סוֹמָה וְאֲפִילּוּ הִיא מוּכַּת שְׁחִין. נִמְצָא בָהּ דְּבַר זִימָּה אוֹ שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָבוֹא בְיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּימָהּ שֶׁנֶּאֱמַר וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה אִשָּׁה שֶׁהִיא רְאוּיָה לוֹ.

**הלכה:** בְּאֵי זֶה צַד הוּא שׁוֹתֶה בַּעֲצִיצוֹ כול'. רִבִּי יִרְמְיָה רִבִּי חִייָה בְשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. לֹא יֹאמַר וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה זֶה הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע. שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ כְּבָר הִיא תַּחַת יָדוֹ.

וּמַה תַלְמוּד לוֹמַר וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה. תְּלַמֵּד הֵימֶינָּה לִגְזֵירָה שָׁוָה. מִתְדָּרֵשׁ וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה וְלוֹ תִהְיֶה. מַה לוֹ תִהְיֶה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן אִשָּׁה שֶׁרְאוּיָה לוֹ אַף וְלוֹ תִהְיֶה שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן אִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ. אִי מַה לְהַלָּן אִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ וּמְשֻׁלֶּם קְנָס. אַף לוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן אִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ וּמְשֻׁלֶּם קְנָס. רִבִּי זְעִירָא עוּלָּא (בְּשֵׁם רִבִּי) יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רִבִּי אֶלְעָזָר. לֹא יֹאמַר וְלוֹ תִהְיֶה בְּמוֹצִיא שֵׁם רַע שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ כְּבָר הִיא תַּחַת יָדוֹ. מַה תַלְמוּד לוֹמַר וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה. מְלַמֵּד הֵימֶינָּה לִגְזֵירָה שָׁוָה. מִתְדָּרְשָׁה וְלוֹ תִהְיֶה וְלוֹ תִהְיֶה. מַה תִהְיֶה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן גֵּירַשׁ אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיַּחֲזִיר אַף לוֹ תִהְיֶה הָאֲמוּר כָּאן גֵּירַשׁ אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיַּחֲזִיר. תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. אֶחָד הָאוֹנֵס וְאֶחָד הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע שֶׁגֵּירְשׁוּ כּוֹפִין אוֹתָן לְהַחֲזִיר. אִם הָיוּ כֹהֲנִים סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים.

כְּהָדָא דְתַנֵּי. בְּעוּלַּת בַּעַל. לְהָבִיא אֶת הַמְקַבֶּלֶת בַּעֲלָהּ בְּבֵית אֲבִיהָ וְהִיא אָרוּסָה וְהַבָּא אַחֲרָיו בְּחֶנֶק. וְלֹא סוֹף דָּבָר מִכְּדַרְכָּהּ אֶלָּא אֲפִילוּ שֶׁלֹּא כְדַרְכָּהּ. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. לָכֵן צְרִיכָה שֶׁלֹּא כְדַרְכָּהּ. אֲפִילוּ תֵימָא מִכְּדַרְכָּהּ לָמָּה לִי בַּעֲלָהּ. אֲפִילוּ כַּיי דְתַנִּינָן תַּמָּן. בָּאוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם. הָרִאשׁוֹן בִּסְקִילָה וְהַשֵּׁינִי בְּחֶנֶק. נַעֲרָה מְאוֹרָסָה. בָּאוּ עָלֶיהָ עֲשָׂרָה שֶׁלֹּא כְדַרְכָּהּ וְאֶחָד כְּדַרְכָּהּ כּוּלָּן בִּסְקִילָה. כּוּלְּהוֹן כְּדַרְכָּהּ. הָרִאשׁוֹן בִּסְקִילָה וְהַשְּׁאָר בְּחֶנֶק. הֵעֲרוּ בָהּ עֲשָׂרָה בְנֵי אָדָם וְאֶחָד גָּמַר אֶת הַבִּיאָה כּוּלְּהוֹן בִּסְקִילָה. כּוּלְּהוֹן גָּמְרוּ אֶת הַבִּיאָה. הָרִאשׁוֹן בִּסְקִילָה וְהַשְּׁאָר בְּחֶנֶק. וּבִפְנוּיָה. בָּאוּ עָלֶיהָ עֲשָׂרָה שֶׁלֹּא כְדַרְכָּהּ וְאֶחָד כְּדַרְכָּהּ כּוּלָּם בִּקְנָס. כּוּלְּהוֹן בְּכְדַרְכָּהּ. הָרִאשׁוֹן בִּקְנָס וְהַשְּׁאָר פְּטוּר. בֵּירְרָה לָהּ אֶחָד מֵהֶן נִפְטְרוּ כּוּלָּן מִלֹּא תַעֲשֶׂה. אָמְרָה. אֵיפְשַׁר. בּוֹרֶרֶת וְחוֹזֶרֶת וּבוֹרֶרֶת. הָיָה נָשׂוּי אֶת אֲחוֹתָהּ כְּבָר נִפְטַר. מֵתָה כְּבָר נִפְטַר. מֵת אֵין כּוֹפִין אֶת הַיָּבָם.

## הלכה ז

**משנה:** יְתוֹמָה שֶׁנִּתְאָרְסָה וְנִתְגָּרְשָׁה רִבִּי לְעֶזֶר אוֹמֵר הָאוֹנֵס חַייָב וְהַמְפַתֶּה פָּטוּר.

**הלכה:** יְתוֹמָה שֶׁנִּתְאָרְסָה וְנִתְגָּרְשָׁה כול'. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן . אַתְיָא דְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּשִׁיטַת רִבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ. כְּמַה דְרִבִּי עֲקִיבָה אָמַר. יֵשׁ לָהּ קְנָס וּקְנָסָהּ לְעַצְמָהּ. כֵּן אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר. יֵשׁ לָהּ קְנָס וּקְנָסָהּ שֶׁלְּעַצְמָהּ. מֵעַתָּה אֲפִילוּ בִּמְפוּתָּה. רִבִּי יִרְמְיָה אוֹמֵר בְּשֵׁם רִבִּי אֶלְעָזָר. תִּיפְתַּר שֶׁמָּחֲלָה לוֹ. וְיֵשׁ אָדָם מוֹחֵל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. פָּתַר לָהּ בִּיתוֹמָה. וְתַנֵּי דְבֵית רִבִּי כֵּן. הַיְתוֹמָה. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר. הָאוֹנֵס חַייָב וְהַמְפַתֶּה פָּטוּר. וְיֵשׁ אָדָם מוֹחֵל עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִרְשׁוּתוֹ. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. דְּאָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי זְעוּרָה. קְנָס אֵין בּוֹ מִשְּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. עֶמְדָה בַדִּין עַד שֶׁלֹּא מֵת אֲבִיהָ הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאָב. מֵת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאַחִין. אִם אוֹמֵר אֲנִי כֵּן קְנָס כֵּן הוּא מִשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה. הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאַחִין מִשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה. רָבָא בְשֵׁם רַב חִסְדָּא. בְּבוֹשֶׁת וּפְגָם הָדָא מַתְנִיתָא. דְּרִבִּי מָנָא אָמַר. מָהוּ. הָאוֹנֵס

חַיָּיב בַּכֹּל וְהַמְפַתֶּה פָּטוֹר מִן הַכֹּל. רִבִּי אָבִין אָמַר. שַׁמַּי בָּעֵי. מָהוּ הָאוֹנֵס חַיָּיב וְהַמְפַתֶּה פָּטוֹר. הָאוֹנֵס חַיָּיב בַּכֹּל וְהַמְפַתֶּה פָּטוֹר מִן הַבּוֹשֶׁת וּמִן הַפֶּגָם וְחַיָּיב בִּקְנָס. וְהָא רִבִּי עֲקִיבָה. אוֹ. הָאוֹנֵס פָּטוּר מִן הַבּוֹשֶׁת וְחַיָּיב בִּקְנָס וְהַמְפַתֶּה פָּטוֹר מִן הַכֹּל. הַהִיא דְּרִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא.

## הלכה ח

**משנה:** וְאֵי זֶהוּ הַבּוֹשֶׁת הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ. פֶּגֶם רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא שְׁפּוּחָה נִמְכֶּרֶת כַּמָּה הָיְתָה יָפָה וְכַמָּה הִיא יָפָה. קְנָס שָׁוֶה בְּכָל אָדָם. וְכָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִיצְבָּה מִן הַתּוֹרָה שָׁוֶה בְּכָל אָדָם.

**הלכה:** אֵי זֶהוּ הַבּוֹשֶׁת. הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ כול'. לֹא דוֹמֶה הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַגָּדוֹל לַמְבַיֵּישׁ אֶת הַקָּטָן. לֹא דוֹמֶה מִתְבַּיֵּישׁ מִן הַגָּדוֹל לַמִּתְבַּיֵּישׁ מִן הַקָּטָן. בּוֹשֶׁת הַגָּדוֹל מְרוּבָּה וְנִזְקוֹ מְמוּעָט. בּוֹשֶׁת הַקָּטָן מְמוּעָט וְנִזְקוֹ מְרוּבֶּה.

## הלכה ט

**משנה:** כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֶכֶר אֵין קְנָס וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְנָס אֵין מֶכֶר. קְטַנָּה יֵשׁ לָהּ מֶכֶר וְאֵין לָהּ קְנָס. נַעֲרָה יֵשׁ לָהּ קְנָס וְאֵין לָהּ מֶכֶר. הַבּוֹגֶרֶת לֹא מֶכֶר וְלֹא קְנָס.

**הלכה:** כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֶכֶר כול'. רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. דְּרִבִּי מֵאִיר הִיא. בְּרַם כְּרַבָּנִין יֵשׁ מֶכֶר וּקְנָס כְּאַחַת. כְּרִבִּי מֵאִיר. מִבַּת יוֹמָהּ וְעַד ג שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד יֵשׁ לָהּ מֶכֶר וְאֵין לָהּ קְנָס. מִבַּת ג שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד עַד שֶׁתִּבְגּוֹר יֵשׁ לָהּ קְנָס וְאֵין לָהּ מֶכֶר. בּוֹגֶרֶת לֹא מֶכֶר וְלֹא קְנָס. כְּרַבָּנִין. מִבַּת יוֹמָהּ וְעַד ג שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד מֶכֶר וּקְנָס כְּאַחַת. מִבַּת ג שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד עַד שֶׁתְּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת יֵשׁ לָהּ מֶכֶר וְאֵין לָהּ קְנָס. מִשֶּׁתְּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְעַד שֶׁתִּבְגּוֹר יֵשׁ לָהּ קְנָס וְאֵין לָהּ מֶכֶר. בּוֹגֶרֶת לֹא מֶכֶר וְלֹא קְנָס.

תַּמָּן תַּנִּינָן. הַבָּא עַל נַעֲרָה מְאוֹרָסָה אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁתְּהֵא נַעֲרָה בְתוּלָה מְאוֹרָסָה בְּבֵית אֲבִיהָ. בָּאוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם. הָרִאשׁוֹן בִּסְקִילָה וְהַשֵּׁינִי בְּחֶנֶק. רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם לָעְזָר. דְּרִבִּי מֵאִיר הִיא. בְּרַם כְּרַבָּנִין אֲפִילּוּ [קְטַנָּה]. מַאי טַעֲמָא דְּרִבִּי מֵאִיר. נַעַר חָסֵר כָּתוּב בַּפָּרָשָׁה. מַה מְקַיְּימִין רַבָּנִין נַעַר. רִבִּי אַבָּהוּ אָמַר בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. נַעֲרָה אַחַת שְׁלֵימָה כָּתוּב בַּפָּרָשָׁה. לִימְּדָה עַל כָּל הַפָּרָשָׁה שֶׁהִיא גְדוֹלָה. מָתִיב רִבִּי מֵאִיר לְרַבָּנִין. הֲרֵי הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע הֲרֵי כָתוּב בּוֹ נַעַר וְהִיא גְדוֹלָה. דְּאֵין הַקְּטַנָּה נִסְקֶלֶת. מַה עִבְדִין לָהּ רַבָּנִן. אָמַר רִבִּי אֲבִין. תִּיפְתַּר שֶׁבָּא עָלֶיהָ דֶּרֶךְ זְכִרוּת.

יַעֲקֹב בַּר בָּא בָּעָא קוֹמֵי רַב. הַבָּא עַל הַקְּטַנָּה מָהוּ. אָמַר לֵיהּ. בִּסְקִילָה. הַבָּא עַל הַבּוֹגֶרֶת מָהוּ. אָמַר לֵיהּ. אֲנִי אֶקְרָא נַעֲרָה וְלֹא בוֹגֶרֶת. וּקְרָא נַעֲרָה וְלֹא קְטַנָּה. תַּחַת אֲשֶׁר עִינָּהּ לְרַבּוֹת אֶת הַקְּטַנָּה לִקְנָס. וּקְרָא תַּחַת אֲשֶׁר עִינָּהּ לְרַבּוֹת אֶת הַבּוֹגֶרֶת לִקְנָס. אָמַר רַב. אַף

עַל גַּב דִּנְצָחֵיהּ יַעֲקֹב בְּדִינָה הֲלָכָה. הַבָּא עַל הַקְּטַנָּה בִּסְקִילָה וְהִיא פְּטוּרָה. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל. וְלָמָּה. שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ. וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁאֵין לַנַּעֲרָה חֵט מָוֶת. מַה תַלְמוּד לוֹמַר וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לַנַּעֲרָה חֵט מָוֶת. לְהָבִיא הַבָּא עַל הַקְּטַנָּה מְאוֹרָסָה בִּסְקִילָה וְהִיא פְּטוּרָה.

## הלכה י

**משנה:** הָאוֹמֵר פִּיתִּיתִי אֶת בִּתּוֹ שֶׁלְּפְלוֹנִי מְשַׁלֵּם בּוֹשֶׁת וּפְגָם עַל פִּי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס. הָאוֹמֵר גְּנַבְתִּי וְטָבַחְתִּי וּמָכַרְתִּי מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן עַל פִּי עַצְמוֹ וְאֵין מְשַׁלֵּם לֹא תַשְׁלוּמֵי כֶפֶל וְלֹא תַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִישָׁה. הֵמִית שׁוֹרִי אֶת פְּלוֹנִי אוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁלְּפְלוֹנִי הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ. הֵמִית שׁוֹרִי עַבְדּוֹ שֶׁלְּפְלוֹנִי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ. זֶה הַכְּלָל כָּל הַמְשַׁלֵּם יוֹתֵר עַל מַה שֶׁהִזִּיק אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ.

**הלכה:** הָאוֹמֵר פִּיתִּיתִי אֶת בִּתּוֹ שֶׁלְּפְלוֹנִי כול'. רִבִּי יִצְחָק שָׁאַל. מָהוּ שֶׁיְּשַׁלֵּם דְּמֵי הַעֶבֶד מִפִּי עַצְמוֹ. מַה צְרִיכָה לֵיהּ. כָּל שְׁלֹשִׁים קְנָס אוֹ יוֹתֵר מִדָּמָיו קְנָס. אֵין תֵּימַר. כָּל שְׁלֹשִׁים קְנָס. [אֵין] מְשַׁלֵּם. אֵין תֵּימַר. יוֹתֵר מִדָּמָיו קְנָס. (אֵינוֹ) מְשַׁלֵּם. תַּמָּן תַּנִּינָן. הֵמִית שׁוֹרָךְ אֶת עַבְדִּי. וְהוּא אוֹמֵר. לֹא הֵמִית. מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲנִי. וְאָמַר אָמֵן. [פָּטוּר]. אָמַר רִבִּי חַגַּיי קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. תִּיפְתָּר שֶׁהֵמִית עֶבֶד מוּכֶּה שְׁחִין. אָמַר לוֹ. אָמוּר דְּבַתְרָהּ. הֵמִית שׁוֹרָךְ אֶת בְּנִי. וְהוּא אוֹמֵר. לֹא הֵמִית. מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲנִי. וְאָמַר אָמֵן. חַיָיב. וּפְתָרָהּ כְּמוּכֶּה שְׁחִין וְיֵהָא פָּטוּר. אָמַר רִבִּי חַגַּיי קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. תִּיפְתָּר כְּמָאן דְּמַר. וְנָתַן פִּדְיוֹן נַפְשׁוֹ. שֶׁלַּמַּזִּיק. אָמַר לֵיהּ. וְאֵין כְּמָאן דְּאָמַר. וְנָתַן פִּדְיוֹן נַפְשׁוֹ. שֶׁלַּמַּזִּיק. כּוּלּוֹ קָנָס. מָהוּ שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ. צֵא יְדֵי שָׁמַיִם. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. מַעֲשֶׂה בְרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהִפִּיל שֵׁן טֵבִי עַבְדּוֹ. אָתָא גַבֵּי דְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לֵיהּ. טֵבִי עַבְדִּי מָצָאתִי עִילָּה לְשַׁחְרְרוֹ. אָמַר לֵיהּ. וּמַה בְיָדֶךָ. וְאֵין קְנָסוֹת אֶלָּא בְּבֵית דִּין וּבְעֵדִים. וְיֹאמְרוּ לוֹ. צֵא יְדֵי שָׁמַיִם. הָדָא אָמְרָה שֶׁאֵין אוֹמְרִין לוֹ צֵא יְדֵי שָׁמַיִם. רִבִּי גַּמְלִיאֵל בֵּירִבִּי אֲבִינָה בְעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. רַבָּן גַּמְלִיאֵל כְּמָאן דְּמַר. מוּתָּר לְשַׁחְרְרוֹ. אָמַר לֵיהּ. כָּל גַּרְמָהּ אָמְרָה שֶׁאָסוּר לְשַׁחְרְרוֹ. דִּי לֹא כֵן הָיוּ לוֹ לְשַׁחְרֵר מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה.

# פרק ד

## הלכה א

**משנה:** נַעֲרָה שֶׁנִּתְפַּתְּתָה בָּשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ וּקְנָסָהּ לְאָבִיהָ וְהַצַּעַר בִּתְפוּסָה. עָמְדָה בְּבֵית דִּין עַד שֶׁלֹּא מֵת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאָב. מֵת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאַחִין. לֹא הִסְפִּיקָה לַעֲמוֹד בְּבֵית דִּין עַד שֶׁמֵּת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ.

**הלכה:** נַעֲרָה שֶׁנִּתְפַּתְּתָה כול'. מָאן תַּנָּא נַעֲרָה. רִבִּי מֵאִיר. בְּרַם כְּרַבָּנִין אֲפִילּוּ קְטַנָּה.

וְהַצַּעַר בִּתְפוּסָה. בָּאֲנוּסָה. וּדְלֹא כְרִבִּי שִׁמְעוֹן. דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר אֶת הָאוֹנֵס מִן הַצַּעַר. עַד כְּדוֹן דְּבָרִים הַבָּאִים מַחְמַת הַבִּיאָה. חָבַל בָּהּ. סִימָּה אֶת עֵינָהּ. קָטַע אֶת יָדָהּ. שִׁיבֵּר אֶת רַגְלָהּ. לְמִי הוּא מְשַׁלֵּם לָהּ אוֹ לְאָבִיהָ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. נוֹתֵן לְאָבִיהָ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. נוֹתֵן לְעַצְמָהּ. מִיסְבַּר סָבַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ שֶׁמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ עַד שֶׁתִּבְגּוֹר. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. מִבְּגוּרָהּ וָאֵילָךְ. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רִבִּי הִילָא. עַד שְׁעַת בּוֹגְרָהּ פְּלִיגִין. אֲבָל מִבּוֹגְרָהּ וָאֵילָךְ כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ. מַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לְדֵין וּמַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לְדֵין. וּמַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לְרִבִּי יוֹחָנָן. הַחוֹבֵל בִּבְתּוֹ וּבְנוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ. שֶׁלְּבָנוֹ יִתֵּן מִיָּד. וְשֶׁלְּבִתּוֹ יֵעָשֶׂה בָהֶן סְגוּלָה. אָמַר רִבִּי יוּדָן אָבוֹי דְּרִבִּי יוּדָה אָבוֹי דְּרִבִּי מַתַּנְיָה. אִית מַתְנֵי. רֵישָׁא וְסֵיפָא מְסַיְיעָא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. הַחוֹבֵל בִּבְתּוֹ קְטַנָּה נִיזְקָהּ שֶׁלָּהּ וּפְטוּר מִן הַבּוֹשֶׁת וּמִן הַפְּגָם. אֲחֵרִים שֶׁחִבְּלוּ בָהּ נִזְקָהּ שֶׁלָּהּ וְהַשְׁאָר יֵעָשֶׂה בָהֶן סְגוּלָה וּבוֹשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ שֶׁלְּאָבִיהָ. מַה חָמִית מֵימַר כֵּן. תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. וְנָתַן לַנַּעֲרָה. וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה. הָא כֵיצַד. עָמְדָה בַדִּין עַד שֶׁלֹּא מֵת אָבִיהָ אַשְׁכְּחַת אֲמַר. וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה. מֵת אָבִיהָ אַשְׁכְּחַת אֲמַר. וְנָתַן לְעַצְמָהּ. עָמְדָה בַדִּין עַד שֶׁלֹּא בָגְרָה אַשְׁכְּחַת אֲמַר. וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה. מִשֶּׁבָּגְרָה אַשְׁכְּחַת אֲמַר. וְנָתַן לְעַצְמָהּ.

מָנָן אִילֵּין מִילַּיָּא. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. וְהִתְנַחֲלְתֶּם אוֹתָם לִבְנֵיכֶם [אַחֲרֵיכֶם] לָרֶשֶׁת אֲחוּזָה. אוֹתָם לִבְנֵיכֶם. אֵין בְּנוֹתֵיכֶם לִבְנֵיכֶם. בְּקִנְסָ הַכָּתוּב מְדַבֵּר. תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. אֵין לָהֶן לֹא בְקִנְסֵי הַבַּת לֹא בְפִיתּוּיָהּ וְלֹא בַחֲבָלֶיהָ. קִנְסָ אֵימָתַי הוּא מִתְחַייֵב. רִבִּי יוֹנָה אָמַר. מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר. בְּסוֹף. מְתִיב רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי יוֹנָה. עַל דַּעְתָּךְ דְּתֵימַר מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה. וְהָא תַנִּינָן. עָמְדָה בְדִין עַד שֶׁלֹּא מֵת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאָב. מֵת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאַחִין. אָמַר לֵיהּ. מָטִינָתָהּ לְהַהִיא דְתַנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. וְנָתַן לַנַּעֲרָה. וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה. מְתִיב רִבִּי יוֹנָה לְרִבִּי יוֹסֵי. עַל דַּעְתָּךְ דְּתֵימַר בְּסוֹף. וְהָא תַנִּינָן. עָמְדָה בַדִּין עַד שֶׁלֹּא בָגְרָה הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאָב. מִשֶּׁבָּגְרָה הֲרֵי הֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ. וּבוֹגֶרֶת יֵשׁ לָהּ קִנְסָ. אָמַר לֵיהּ. מָטִינָתָ[הּ] לְהַהִיא דְתַנֵּי רִבִּי חִייָה. דְּתַנֵּי רִבִּי חִייָה. תַּחַת אֲשֶׁר עִינָּהּ. לְרַבּוֹת שֶׁהָיְתָה נַעֲרָה וּבָגְרָה. וְאַתְיָא אִילֵּין פְּלוּגְוָותָא כְּהָלֵּין פְּלוּגְוָותָא. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. גָּנַב מִשֶּׁלְּאָבִיו טָבַח וּמָכַר וְאַחַר כָּךְ מֵת מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. מְתִיב רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חַגַּיי. עַל דַּעְתָּךְ דְּתֵימַר. בָּעֲמִידַת בֵּית דִּין הַדָּבָר תָּלוּי. נִיתְנֵי. גָּנַב מִשֶּׁלְּאָבִיו טָבַח וּמָכַר בְּחַיֵּי אָבִיו. לֹא הִסְפִּיק לַעֲמוֹד בַּדִּין עַד שֶׁמֵּת אָבִיו מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל. וְהֵן אָמַר. אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. בְּרַם הָכָא כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁהֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ. לָא צוֹרְכָה דְּלָא לְמִי הוּא נוֹתֵן לְעַצְמָהּ. נוֹתֵן לְאָבִיהָ.

## הלכה ב

**משנה:** עָמְדָה בְּבֵית דִּין עַד שֶׁלֹּא בָגְרָה הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאַב. מֵת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאַחִין. לֹא הִסְפִּיקָה לַעֲמוֹד בְּבֵית דִּין עַד שֶׁבָּגְרָה הֲרֵי הֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אִם לֹא הִסְפִּיקָה לִגְבוֹת עַד שֶׁמֵּת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ. מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּמְצִיאָתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גָבְתָה מֵת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאַחִין.

**הלכה:** עָמְדָה בְּבֵית דִּין עַד שֶׁלֹּא בָגְרָה כול'. תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. וְנָתַן הָאִישׁ הַשּׁוֹכֵב עִמָּהּ לְאָבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף. מְלַמֵּד שֶׁאֵין הָאָב זוֹכֶה אֶלָּא בִנְתִינָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. בַּמִּגְבָּה הַדָּבָר תָּלוּי. וְרַבָּנִין אוֹמְרִין. בָּעֲמִידַת בֵּית דִּין הַדָּבָר תָּלוּי. רִבִּי שִׁמְעוֹן עָבַד לָהּ כְּמַעֲשֶׂה בֵּית דִּין וְרַבָּנִין עָבְדִין לָהּ כְּמִלְּוָוה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן גּוֹבֶה בְּעִידִּית. עַל דַּעְתּוֹן דְּרַבָּנִין גּוֹבֶה בְּבֵינוֹנִית. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְּטָתָהּ. עַל דַּעְתּוֹן דְּרַבָּנִין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְּטָתָהּ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. עַל דַּעְתּוֹן דְּרַבָּנִין אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם.

רִבִּי זְעִירָא שְׁלַח לְרַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב וּלְרִבִּי אִימִּי בַּר פַּפַּי. מַעֲשֶׂה יְדֵי הַבַּת שֶׁלְּמִי. אָמְרוּ לֵיהּ. שׁוֹקֵד אָמַר. לְעַצְמָהּ. מַנִּי שׁוֹקֵד. שְׁמוּאֵל. אָמַר רִבִּי מַתְנָה. בְּשֵׁם רִבִּי אָמְרוּהָ וּמִדְּרָשׁ אָמְרוּהָ. וְהִתְנַחֲלְתֶּם אוֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחוּזָה. אוֹתָם לִבְנֵיכֶם. לֹא בְנוֹתֵיכֶם לִבְנֵיכֶם. בְּמַעֲשֶׂה יְדֵי הַבַּת הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אָמַר רִבִּי יוּדָן. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן מַעֲשֶׂה יְדֶיהָ וּמְצִיאָתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גָבְתָה וּמֵת הָאָב הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאַחִין. מַעֲשֶׂה שֶׁעָשְׂתָה בְּחַיֵּי הָאָב. אֲבָל עָשְׂתָה לְאַחַר מִיתַת הָאָב כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁהֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ.

## הלכה ג

**משנה:** הַמְאָרֵס אֶת בִּתּוֹ וְגֵירְשָׁהּ אֵרְסָהּ וְנִתְאַלְמְנָה כְּתוּבָּתָהּ שֶׁלּוֹ. הִישִּׂיאָהּ וְגֵירְשָׁהּ הִישִּׂיאָהּ וְנִתְאָרְמְלָה כְּתוּבָּתָהּ שֶׁלָּהּ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלְּאָב. אָמְרוּ לוֹ מְשֻׁהְשִׁיאָהּ אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ.

**הלכה:** הַמְאָרֵס אֶת בִּתּוֹ כול'. אָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה. טַעֲמָא דְּרִבִּי יוּדָה כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אָדָם מְצוּי לִיתֵּן לְבִתּוֹ בְּעַיִן יָפָה. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי יִצְחָק. מִמּוֹצִיא שֵׁם רַע לְמַד רִבִּי מֵאִיר. וְהָתַנֵּי רִבִּי חִייָה. זִינְתָה וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ מְשֻׁבָּגְרָה הוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רַע. הוּא אֵינוֹ לוֹקֶה וְאֵינוֹ נוֹתֵן מֵאָה סֶלַע אֶלָּא אוֹ הִיא אוֹ זוֹמְמֶיהָ מַקְדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה. רִבִּי מָנָא בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. הַגַּע עַצְמָךְ. הוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רַע עוֹדָהּ נַעֲרָה וּבָגְרָה. אָמַר לֵיהּ. שָׁמַעְנוּ שֶׁנּוֹתֵן לְאָבִיהָ. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה קוֹמֵי רִבִּי זְעוּרָא. וְתַמְיָה אֲנִי הֵךְ רַבָּנִין מְדַמּוּ כְּתוּבָּה לְקִנְסָ. וְלֹא דָמֵי. דּוּ כְתוּבָּה מִשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה וּקְנָסָ בַּסּוֹף. וְאַתְּ אָמַר אָכֵן. אָמַר

לֵיהּ. וּמִי יֹאמַר לָךְ. וַאֲפִילוּ קָנָס מִשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה הוּא. וְאַתְיָא דְּרִבִּי מָנָא כְּרִבִּי יִרְמְיָה וּכְרִבִּי יוֹסֵי בַּר זְעִירָא.

## הלכה ד

**משנה:** הַגִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּרָה בִתָּהּ עִמָּהּ וְזִינְתָה הֲרֵי זוֹ בְּחֶנֶק אֵין לָהּ לֹא פֶּתַח בֵּית הָאָב וְלֹא מַאָה סֶלַע. הָיְתָה הוֹרָתָהּ שֶׁלֹּא בִקְדוּשָּׁה וְלֵידָתָהּ בִּקְדוּשָּׁה הֲרֵי זוֹ בִסְקִילָה אֵין לָהּ לֹא פֶּתַח בֵּית הָאָב וְלֹא מַאָה סֶלַע. הָיְתָה הוֹרָתָהּ וְלֵידָתָהּ בִּקְדוּשָּׁה הֲרֵי הִיא כְּבַת יִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָרִיהָ. יֵשׁ לָהּ אָב וְאֵין לָהּ פֶּתַח בֵּית הָאָב יֵשׁ לָהּ פֶּתַח בֵּית הָאָב וְאֵין לָהּ אָב הֲרֵי זוֹ בִסְקִילָה. לֹא נֶאֱמַר פֶּתַח בֵּית הָאָב אֶלָּא לְמִצְוָה.

**הלכה:** הַגִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּרָה כולי. כְּתִיב כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. יָצְתָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ מִיִּשְׂרָאֵל. כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלָה. לְרַבּוֹת אֶת הַגִּיּוֹרֶת שֶׁהָיְתָה הוֹרָתָהּ שֶׁלֹּא בִקְדוּשָּׁה וְלֵידָתָהּ בִּקְדוּשָּׁה תִּהֵא בִסְקִילָה. וְרִבָּה אוֹתָהּ לְקָנָס. לֵית יְכִיל. וְתַנֵּי חִזְקִיָּה כֵּן. מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר וּסְקָלוּהָ אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁהִיא מֵתָה. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר מֵתָה. אֶלָּא יֵשׁ לָךְ אֶחֶרֶת שֶׁהִיא בִסְקִילָה וְהִיא פְּטוּרָה. וְאֵי זוֹ גִּיּוֹרֶת שֶׁהָיְתָה הוֹרָתָהּ שֶׁלֹּא בִקְדוּשָּׁה וְלֵידָתָהּ בִּקְדוּשָּׁה שֶׁתְּהֵא בִסְקִילָה.

כְּתִיב כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא עָלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ. לְעוֹלָם אֵינוֹ חַייָב עַד שֶׁיִּכָּנֵס וְיִבְעוֹל וְיִטְעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים. וְשָׁם לָהּ עֲלִילוֹת דְּבָרִים. יָכוֹל אֲפִילוּ הִקְדִּיחָה לוֹ אֶת הַתַּבְשִׁיל. נֶאֱמַר כָּאן עֲלִילוֹת דְּבָרִים וּלְמַטָּן נֶאֱמַר עֲלִילוֹת דְּבָרִים. מַה עֲלִילוֹת דְּבָרִים לְמַטָּן זְנוּת אַף עֲלִילוֹת דְּבָרִים לְמַעְלָן זְנוּת. אִי מַה עֲלִילוֹת דְּבָרִים שֶׁלְּמַטָּן מִמְּקוֹם בְּתוּלִין אַף כָּאן. מִנַּיִין אֲפִילוּ בָא עָלֶיהָ בְּיָאָה אֲחֶרֶת. תַּלְמוּד לוֹמַר וְהוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רָע. מִכָּל מָקוֹם. וְאָמַר אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב אֵלֶיהָ. פָּרַט לְייעוּדִין. לָקַחְתִּי. פָּרַט לְשׁוֹמֶרֶת יָבָם. לָקַחְתִּי. פָּרַט לָאֲרוּסָה.

לָקַחְתִּי. פָּרַט לְייעוּדִין. אָמַר רִבִּי יוֹנָה. אֲפִילוּ כְּמָאן דָּמַר. מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה יֵתֵן כֶּסֶף לְייעוּדִין. לָקַחְתִּי. פָּרַט לְשׁוֹמֶרֶת יָבָם. לֹא סוֹף דָּבָר כְּמִשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁמִּצְוַת יִבֵּם קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת חֲלִיצָה. אֶלָּא אֲפִילוּ [כְּ]מִשָּׁנָה אַחֲרוֹנָה שֶׁמִּצְוַת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת יִיבּוּם. לָקַחְתִּי. פָּרַט לָאֲרוּסָה.

וָאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא מָצָאתִי לָהּ בְּתוּלִים. וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא מָצָא וְאִיבֵּד. שֶׁהֲבִיא הַבַּעַל עֵדִים שֶׁזִּינְתָה עוֹדָהּ בְּבֵית אֲבִיהָ. וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בְתִי. וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא דַּם צִפּוֹר הוּא. שֶׁהֲבִיא הָאָב עֵדִים לְהַזִּים עֵידֵי הַבַּעַל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. הַפָּרָשָׁה הַזּוֹ יֵשׁ בָּהּ עֵדִים וְזוֹמְמֵיהֶן וְזוֹמְמֵי זוֹמְמֵיהֶן. הַבַּעַל אוֹמֵר. הֲרֵי עֵדִים שֶׁזִּינְתָה בְּבֵית אֲבִיהָ. וְהֵבִיא הָאָב עֵדִים לְהַזִּים עֵדֵי הַבַּעַל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. הֵבִיא הָ[אָ]ב [עֵדִים] לְהַזִּים עֵידֵי הַבַּעַל. וְהֵבִיא הַבַּעַל

עֲדִים לְהַזִּים עֵידֵי הָאָב. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. אִם אֶמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה בְּשֶׁמָּצָא הָאָב עֲדִים לְהַזִּים עֵידֵי הַבַּעַל.

וּפָרְשׁוּ הַשִּׁמְלָה. הַכֹּל מָשָׁל. תַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. זֶה אֶחָד מִשִּׁשְׁלֹשָׁה מִקְרִיּוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַּתּוֹרָה בְּמָשָׁל. אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה. וְכִי עָלָת עַל דַּעְתָּךְ שֶׁיְּהֵא זֶה מְהַלֵּךְ בַּשּׁוּק וַהֲלָהּ נָהֳרֵג עַל יָדָיו. אֶלָּא מָהוּ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ. עַל בּוּרְיוֹ. אִם זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ. וְכִי עָלָיו לְבַדּוֹ הַחַמָּה זוֹרַחַת. אֶלָּא מַה זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ מְיוּחֶדֶת שֶׁהִיא שָׁלוֹם לְכָל בָּאֵי הָעוֹלָם. אַף זֶה בִּזְמַן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא שָׁלוֹם מִמֶּנּוּ וְהָרְגוֹ הֲרֵי זֶה חַיָּיב.

תַּנֵּי. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר. יֵיאָמְרוּ הַדְּבָרִים כִּכְתָבָן. מָהוּ יֵאָמְרוּ הַדְּבָרִים כִּכְתָבָן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. לְעוֹלָם אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּכְנוֹס וְיִבְעוֹל וְיִטְעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים. וּפָרְשׁוּ הַשִּׁמְלָה. לֹא סוֹף דָּבָר וּפָרְשׁוּ הַשִּׁמְלָה. אֶלָּא עַד שֶׁיִּתְחַוְּורוּ הַדְּבָרִים כַּשִּׁמְלָה. רִבִּי אַסִּי אָמַר. וּפָרְשׁוּ הַשִּׁמְלָה. לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים נִסְקָלִין וְלֹא הַבַּעַל לוֹקֶה וְלֹא נוֹתֵן מֵאָה סֶלַע עַד שֶׁיֹּאמְרוּ. עִמָּנוּ הָיָה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְהַבַּעַל שָׁכָרָן לְהָעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר. אָמְרוּ. עִמָּנוּ הָיָה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְלֹא אָמְרוּ. הַבַּעַל שָׂכָרָן לְהָעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. נֶאֱמַר כָּאן שׁוּמָה וְנֶאֱמַר לְהַלָּן שׁוּמָה. מַה שׁוּמָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן מָמוֹן אַף כָּאן מָמוֹן. וְהַתַּנֵּי. לֹא אָמַר לָעֵדִים. בּוֹאוּ וְהֵעִידוּנִי. אֶלָּא הֵן בָּאוּ מֵאֵילֵיהֶן. הוּא אֵינוֹ לוֹקֶה וְאֵינוֹ נוֹתֵן מֵאָה סֶלַע אֶלָּא אוֹ הִיא אוֹ זוֹמְמֶיהָ מַקְדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה. מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אָמַר. הָא אִם אָמַר. אֲפִילּוּ לֹא שְׂכָרָן כְּמִי שֶׁשְּׂכָרָן. הֵבִיא הָאָב שְׁנֵי כִיתֵּי עֵדִים. אַחַת אוֹמֶרֶת. עִמָּנוּ הָיִיתָם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְאַחַת אוֹמֶרֶת. הַבַּעַל שְׂכָרָן לְהָעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר. פְּשִׁיטָא אוֹתָן שֶׁאָמְרוּ. עִמָּנוּ הָיָה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. נִסְקָלִין. וְאוֹתָן שֶׁאָמְרוּ. הַבַּעַל שְׂכָרָן לְהָעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר. לוֹקִין וְנוֹתְנִין מֵאָה סֶלַע. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. וְלֹא עַל יְדֵי אֵילּוּ וְלֹא עַל יְדֵי אֵילּוּ לוֹקִין וְנוֹתְנִין מֵאָה סֶלַע. אֶלָּא לוֹקִין מִשּׁוּם לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר.

רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. הֵבִיא הָאָב עֵדִים לְהַזִּים עֵידֵי הַבַּעַל. הוּזְמוּ עֵידֵי הָאָב. לוֹקֶה וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע בִּשְׁלֹשָׁה וְהָעֵדִים נִסְקָלִין בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. אָמַר לֵיהּ. אִילּוּ לֹא הוּזְמוּ עֵידֵי הָאָב לֹא נִמְצָא הַבַּעַל לוֹקֶה וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע בִּשְׁלֹשָׁה וְעֵדִים נִסְקָלִין בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. סָבַר רִבִּי זְעִירָא. שְׁנֵי דִינִין הֵן. רִבִּי יִרְמְיָה בְשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ. כּוּלּוֹ דִין אֶחָד הוּא. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רִבִּי אַבָּהוּ. אֶל זְקֵנֵי הָעִיר הַזֹּאת שֶׁלְּשִׁלְשָׁה. הַשַּׁעֲרָה זֶה בֵּית דִּין שֶׁלְּכֹל. פְּתַר לָהּ כְּרִבִּי מֵאִיר. דְּרִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם. תַּמָּן תַּנִּינָן. הָאוֹנֵס וְהַמְפַתֶּה וְהַמּוֹצִיא שֵׁם רַע בִּשְׁלֹשָׁה. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. מוֹצִיא שֵׁם רַע בִּשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִינֵי נְפָשׁ. רִבִּי מָנָא אָמַר. בְּנַעֲרָה מְאוֹרָסָה פְּלִיגִין. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. מְפַסֶּדֶת כְּתוּבָּתָהּ בִּשְׁלֹשָׁה וְנִסְקֶלֶת בִּשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. מְקוֹם שֶׁנִּסְקֶלֶת

שָׁם הִיא מַפְסֶדֶת כְּתוּבָּתָהּ. אֲבָל בְּמוֹצִיא שֵׁם רַע כָּל עַמָּא מוֹדוּ מְקוֹם שֶׁהָעֵדִים נִסְקָלִין שָׁם הַבַּעַל לוֹקֶה וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. אֵין דְּלָא תַנִּיתָהּ פְּלִיגָא. אֶלָּא בְּמוֹצִיא שֵׁם רַע פְּלִיגִין. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. לוֹקֶה וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע בִּשְׁלֹשָׁה וְהָעֵדִים נִסְקָלִין בִּשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים. וְרַבָּנִין אָמְרִין. מְקוֹם שֶׁהָעֵדִים נִסְקָלִין שָׁם הַבַּעַל לוֹקֶה וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע. אֲבָל בְּנַעֲרָה מְאוֹרָסָה כָּל עַמָּא מוֹדוּ מְקוֹם שֶׁנִּסְקֶלֶת שָׁם מַפְסֶדֶת כְּתוּבָּתָהּ. וְאַתְיָא דְרִבִּי [יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן] כְּרִבִּי זְעִירָא וּדְרִבִּי [מָנָא] כְּרִבִּי אַבָּהוּ.

לְעוֹלָם אֵין הַבַּעַל לוֹקֶה וְלֹא נוֹתֵן מֵאָה סֶלַע עַד שֶׁיִּסָּקְלוּ הָעֵדִים. קָנָס אֵימָתַי הוּא מִתְחַיֵּיב. רִבִּי יוֹנָה אָמַר. בְּסוֹף. רִבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר. מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה. מְתִיב רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי יוֹנָה. עַל דַּיְקָנְהּ דְּתֵימַר. בְּסוֹף. לוֹקֶה וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע בִּשְׁלֹשָׁה וְהָעֵדִים נִסְקָלִין בִּשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים. אָמַר רִבִּי מָנָא. אֶפִילוּ עַל רִבִּי יוֹסֵי דְּכִי אַתְיָיא מַקְשַׁייהּ כְּמָאן דָּמַר. עֵדִים זוֹמְמִין צָרִיכִין הַתְרָיָיה. וְלֹא הִתְרָה בָהֶן לוֹקֶה וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע בִּשְׁלֹשָׁה וְהָעֵדִים נִסְקָלִין בִּשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים. אָמַר רִבִּי אַבָּמָרִי. מָאן דָּמַר דִּוּ כֵן.

רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי חֲנִינָה. הָאוֹנֵס וְהַמְפַתֶּה אֶת הַיְתוֹמָה פָּטוּר. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. מַחֲלוֹקֶת כְּרִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. בְּרַם כְּרִבִּי עֲקִיבָה יֵשׁ לָהּ קְנָס וּקְנָסָהּ שֶׁלְּעַצְמָהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן. אֵין לָהּ פֶּתַח בֵּית אָב וְלֹא מֵאָה סֶלַע. וְלֹא כֵיתוֹמָה הִיא. רִבִּי אִימִּי וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע עַל הַקְּטַנָּה פָּטוּר. אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. וְיֵאוּת. אִילּוּ גְדוֹלָה שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָהּ שֶׁמָּא כְּלוּם הִיא. וּקְטַנָּה שֶׁהִתְרוּ בָהּ כִּגְדוֹלָה שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָהּ.

רִבִּי זְעִירָא רַב הַמְנוּנָא בְּשֵׁם רַב אָדָא בַּר אַחָוָה. לְעוֹלָם אֵינָהּ מַקְדֶּמֶת לְבֵית הַסְּקִילָה עַד שֶׁתְּהֵא נַעֲרָה בִשְׁעַת הוֹצָאָה. מַאי טַעֲמָא. וְהוֹצִיאוּ הַנַּעֲרָה אֶל פֶּתַח בֵּית אֲבִיהָ. וְהָא תַנֵּי רִבִּי חִייָה. זִינַת עוֹדָהּ בְּבֵית אֲבִיהָ וּמְשֻׁבָּגֶרֶת הוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רַע. הוּא אֵינוֹ לוֹקֶה וְאֵינוֹ נוֹתֵן מֵאָה סֶלַע. אֶלָּא אוֹ הִיא אוֹ זוֹמְמֶיהָ מַקְדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב אָדָא בַּר אַחָוָה. מִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ וּבָרַח וְאַחַר כָּךְ הִקִּיף וְזָקַן הַתַּחְתּוֹן. תַּמָּן אַתְּ יָכִיל מֵימַר. וְהוֹצִיאוּ אֶת הַנַּעֲרָה שֶׁזִּינַת. אִית לָךְ מֵימַר הָכָא. וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ אֶת הַבֶּן.

תַּנֵּי. נַעֲרָה מְאוֹרָסָה שֶׁזִּינַת סוֹקְלִין אוֹתָהּ עַל פֶּתַח בֵּית אֲבִיהָ. אֵין לָהּ פֶּתַח בֵּית אֲבִיהָ סוֹקְלִין אוֹתָהּ בְּמָקוֹם שֶׁזִּינַת. אִם הָיְתָה עִיר שֶׁלְּגוֹיִם סוֹקְלִין אוֹתָהּ עַל פֶּתַח בֵּית דִּין. וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה סוֹקְלִין אוֹתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁעָבַד. וְאִם הָיְתָה עִיר שֶׁלְּגוֹיִם סוֹקְלִין אוֹתוֹ עַל פֶּתַח בֵּית דִּין. וְהָתַנֵּי רִבִּי חִייָה. הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. מְלַמֵּד שֶׁבֵּית דִּין מְבַפְּנִים וּבֵית הַסְּקִילָה מִבַּחוּץ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. שַׁנְיָיא הִיא. הוּא שַׁעַר שֶׁקִּילְקֵל בּוֹ הוּא

שֶׁעַר שֶׁנִּמְצָא בוֹ הוּא שַׁעַר שֶׁנִּידּוֹן בּוֹ הוּא שַׁעַר שֶׁנִּסְקַל בּוֹ. כִּי עָשְׂתָה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל. נְבָלָה זוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל. שֶׁבָּא לִזְנוֹת בֵּית אֲבִיהָ יָבוֹאוּ גִידּוּלִים רָעִים שֶׁגִּדְּלוּ יִתְנַבְּלוּ הֵן וְגִידּוּלָן.

## הלכה ו

**משנה:** הָאָב זַכַּאי בְּבִתּוֹ בְּקִידּוּשֶׁיהָ בַּכֶּסֶף בַּשְּׁטָר וּבַבִּיאָה וְזַכַּאי בְּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּבְהֵפֵר נְדָרֶיהָ וּמְקַבֵּל אֶת גִּיטָּהּ וְאֵינוֹ אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ. נִיסֵּית יָתֵר עָלָיו הַבַּעַל שֶׁאוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ וְחַיָּיב בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ בְּפִרְקוֹנָהּ וּבְקִבּוּרָתָהּ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֲפִילוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְחוֹת לָהּ מִשְּׁנֵי חֲלִילִין וּמְקוֹנֵנֶת.

**הלכה:** הָאָב זַכַּאי בְּבִתּוֹ כול'. נִיחָא בְּכֶסֶף וּבַשְּׁטָר הָאָב זַכַּאי. בַּבִּיאָה. תִּיפְתָּר שֶׁאָמַר לוֹ. לְכְשֶׁתִּקָּנֶה לִי בִּיתְךְ בַּבִּיאָה יִהְיֶה לְךְ כֶּסֶף זֶה.

זַכַּאי בְּמְצִיאָתָהּ. רִבִּי זַכַּאי דְּאַלֶכְסַנְדְּרִיאָה מִישְׁאַל שְׁאַל. מְצִיאָה שֶׁנִּפְלָה לוֹ מַחְמַת שָׂדֶה מָה אַתְּ עָבַד לָהּ בְּמְצִיאָה אוֹ בְּאוֹכֶלֶת פֵּירוֹת שָׁלָהּ. אֵין תַּעֲבִדְינָהּ בְּאוֹכֶלֶת פֵּירוֹת שָׁלָהּ. נִישַּׂאת יוֹתֵר עָלָיו הַבַּעַל שֶׁאוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ. תְּקָנָה תִּיקְנוּ שֶׁיְּהֵא מְפַקֵּחַ עַל נִיכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְאוֹכֵל. וְאוֹמֵר. אַף בָּאָב כֵּן. בְּלֹא כָךְ הָאָב מְפַקֵּחַ עַל נִיכְסֵי בִתּוֹ וְאוֹכֵל. חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ וּבְפִרְקוֹנָהּ. תַּנֵּי. הַבַּעַל שֶׁאָמַר. אֵי אֶיפְשִׁי לֹא לוֹכַל וְלֹא לְפַקֵּחַ. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. הָאָב שֶׁאָמַר. אֲנִי אוֹכֵל וּמְפַקֵּחַ. שׁוֹמְעִין לוֹ.

וּבִקְבוּרָתָהּ. תַּנֵּי. לֹא רָצָה הַבַּעַל לְקוֹבְרָהּ הָאָב קוֹבְרָהּ וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ בַּדִּין. אָמַר רִבִּי חַגַּיי. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא הָאָב. הָא אַחֵר אֵינוֹ גוֹבֶה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. בֵּין אָב וּבֵין אַחֵר גוֹבֶה. וְתָנֵיאן אִילֵּין פְּלוּגְתָא. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. וְחַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ וּבְפִרְקוֹנָהּ וּבִקְבוּרָתָהּ. אָמַר רִבִּי חַגַּיי. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא אַחֵר הָא הָאָב גוֹבֶה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. בֵּין אָב בֵּין אַחֵר אֵינוֹ גוֹבֶה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי חַגַּי בֵּין לִקְבוּרָה בֵּין לִמְזוֹנֵי הָאָב גוֹבֶה אַחֵר אֵינוֹ גוֹבֶה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי. לִקְבוּרָה בֵּין אָב בֵּין אַחֵר גוֹבֶה. שֶׁלֹּא עָלְתָה עַל דַּעַת שֶׁתְּהֵא אִשְׁתּוֹ מוּשְׁלֶכֶת לַכְּלָבִים. תַּנֵּי. כָּל מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַסְפִּיד מַסְפִּידִין.

## הלכה ז

**משנה:** לְעוֹלָם הִיא בִּרְשׁוּת הָאָב עַד שֶׁתִּיכָּנֵס לִרְשׁוּת הַבַּעַל לַנִּישּׂוּאִין. מָסַר הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַבַּעַל. הָלַךְ הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל אוֹ שֶׁהָלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הָאָב. מָסְרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַבַּעַל.

**הלכה:** לְעוֹלָם הִיא בִּרְשׁוּת הָאָב כול'. לֹא סוֹף דָּבָר לַחוּפָּה אֶלָּא לַבַּיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוּפָּה. בָּעֵי דָא אָמְנוּתָא טְרִקְילִין וְקִיטוֹן חוּפָּה וְקִיטוֹן נִכְנָסָה לִטְרִיקְלִין. לְהָדָא מִילְּא. רִבִּי לָעְזָר אָמַר. לְיוֹרְשָׁהּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. לְהָפֵר נְדָרֶיהָ. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. אַף עַל גַּב דְּרִבִּי

שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. לְהָפֵר נְדָרֶיהָ. מוֹדֶה שֶׁאֵינוֹ מֵיפֵר לָהּ עַד שֶׁתִּיכָּנֵס לַחוּפָּה. אָמַר רִבִּי הוּנָא. מַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. לִזְנוּת בֵּית אֲבִיהָ. פְּרָט שֶׁמָּסְרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל שֶׁלֹּא תְהֵא בִסְקִילָה אֶלָּא בְחֶנֶק.

## הלכה ח

**משנה:** הָאָב אֵינוֹ חַיָיב בִּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ. זֶה מִדְרָשׁ דָּרַשׁ רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בַּכֶּרֶם בְּיִבְנֶה. הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יְזוֹנוּ מַה הַבָּנִים אֵינָן יוֹרְשִׁין אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן אַף הַבָּנוֹת אֵינָן נִזּוֹנוֹת אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן.

**הלכה:** הָאָב אֵינוֹ חַיָיב בִּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ כול'. מִצְוָה לְזַוֵּן אֶת הַבָּנוֹת אֵין צָרִיךְ לוֹמַר אֶת הַבָּנִים. רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר. מִצְוָה לְזַוֵּן אֶת הַבָּנוֹת. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. הַבָּנִים עִיקָּר. וְאִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. הַבָּנוֹת עִיקָּר. מָאן דָּמַר. הַבָּנִים עִיקָּר. לְתַלְמוּד תּוֹרָה. מָאן דָּמַר. הַבָּנוֹת עִיקָּר. שֶׁלֹּא יֵצְאוּ לְתַרְבּוּת רָעָה.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רִבִּי יְהוּדָה בֶּן חֲנַנְיָה. נִמְנוּ בְאוּשָׁא שֶׁיְּהֵא אָדָם זָן אֶת בָּנָיו קְטַנִּים. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. יוֹדְעִין אָנוּ מִי הָיָה בַּמִּנְיָין. עוּקְבָּא אָתָא לְגַבֵּי רִבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לֵיהּ. עוּקְבָּא. זוֹן בָּנֶיךָ. אָמַר לֵיהּ. מְנַן מָרִי. אָמַר לֵיהּ. עוּקְבָּא רְשִׁיעָא. זוֹן בָּנֶיךָ. אָמַר רִבִּי עוּלָּה. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן שֶׁיְּהֵא אָדָם זָן אֶת בָּנָיו קְטַנִּים. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. אִם הָיְתָה מֵנִיקָה פּוֹחֶתִין לָהּ מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רִבִּי יוּדָה בַּר חֲנַנְיָה. נִמְנוּ בְאוּשָׁא בְּכוֹתֵב נְכָסָיו לִבָנָיו הוּא וְאִשְׁתּוֹ נִיזּוֹנִין מֵהֶן. בָּנָיו קְטַנִּים מָה הֵן. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי חֲנִינָה. וְאִית דְּאָמְרֵי לָהּ בְּשֵׁם רִבִּי יוּדָה בֶּן חֲנִינָה. הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו קְטַנִּים נִיזּוֹנִין מֵהֶן. אַלְמָנָתוֹ מָהוּ. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. אִתְתֵּבַת וְלָא אִפְרְשַׁת. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. אִתְתֵּבַת וְאִפְרְשַׁת. אָמַר רִבִּי בָּא. נִרְאִין דְּבָרִים אִם הָיְתָה אוֹכֶלֶת בִּחַיֵּי בַעֲלָהּ אוֹכֶלֶת. וְאִם לָאו אֵינָהּ אוֹכֶלֶת. לֹא אָמַר אֶלָּא כוֹתֵב. הָא מוֹכֵר לֹא. כָּתַב לְבָנָיו וּמָכַר לַאֲחֵרִים מָה הֵן מִסְתַּבְּרָא אִתָּא. אָמַר רִבִּי חֲנִינָה. אֲנָא לֵית מַתַּת לֵיהּ אִתָּא. רִבִּי מָנָא. לֹא מִסְתַּבְּרָא אַגְרִין לֵיהּ שַׁמָּשָׁא וּמְסַבִּין לֵיהּ אִיתָא כְּמָה דוּ דְּהִיא שַׁמָּשָׁא.

בְּנֵי בָנִים מָה הֵן. רִבִּי מָנָא אָמַר. [בְּנֵי בָנִים הֲרֵי הֵן כְּבָנִים. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר. אֵין בְּנֵי בָנִים כְּבָנִים.] רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן וְרִבִּי מַתַּנְיָה הֲווֹן יָתְבִין. סָבְרִין מֵימַר. הוּא בְּנֵי בָנִים שֶׁכֵּן הוּא בָנִים שֶׁלְּהַלָּן. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. בְּנֵי בָנִים קָפְצָה עֲלֵיהֶן יְרוּשַׁת תּוֹרָה.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רִבִּי יוּדָה בַּר חֲנִינָה. נִמְנוּ בְאוּשָׁא בְּמַקְפִּיד אֶת הַזָּקֵן וְהִכָּהוּ יִינָּתֵן לוֹ בוּשְׁתּוֹ שָׁלֵם. מַעֲשֶׂה בְאֶחָד שֶׁהִקְפִּיד אֶת הַזָּקֵן וְהִכָּהוּ וְנָתַן לוֹ בָּשְׁתּוֹ מֻשְׁלָם. אָמְרֵי. רִבִּי יוּדָה בֶּן חֲנִינָה הָוָה.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רִבִּי יְהוּדָה בֶּן חֲנִינָה. נִמְנוּ בְאוּשָׁא שֶׁיְּהֵא אָדָם מַפְרִישׁ חוֹמֶשׁ מִנְּכָסָיו לְמִצְוֹת. עַד אֵיכָן. רִבִּי יִרְמְיָה וְרִבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא חַד אָמַר [עַד] כְּדֵי תְרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְחָרָנָה אָמַר. כַּבֵּד אֶת יי מֵהוֹנֶךָ. כְּמֵרַאשִׁית כָּל תְּבוּאָתֶךָ. רִבִּי גַּמְלִיאֵל בַּר אִינְיָא בְעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. מַה חוֹמֶשׁ בְּכָל שָׁנָה. גָּרַשׁ בְּהֵילְכָתָא קַדְמַיְיתָא דְּפֵאָה וְלֹא מוֹת. אֶלָּא שֶׁלֹּא יָמוּת לְעָתִיד לָבוֹא.

רִבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה עָבַד לָהּ כְּתוּבָּה מִמִּדְרָשׁ. שֶׁדְּרָשָׁהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִיזּוֹנוּ. מַה הַבָּנִים אֵינָן יוֹרְשִׁין אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן אַף הַבָּנוֹת לֹא יִזּוֹנוּ אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן.

דְּבֵית הִלֵּל עָבְדִין לָהּ כְּתוּבָּה מִדְּרָשׁ. דְּרַשׁ הִלֵּל הַזָּקֵן לְשׁוֹן הֶדְיוֹט. כָּךְ הָיוּ כוֹתְבִין בְּאַלֶכְסַנְדְּרִיאָה שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן מְקַדֵּשׁ אִשָּׁה וַחֲבֵירוֹ חוֹטְפָהּ מִן הַשּׁוּק. וּכְשֶׁבָּא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים בִּקְּשׁוּ לַעֲשׂוֹתָן מַמְזֵרִים. אָמַר לָהֶן הִלֵּל הַזָּקֵן. הוֹצִיאוּ כְּתוּבַת אִימּוֹתֵיכֶן. וְהוֹצִיאוּ כְּתוּבַת אִמּוֹתֵיהֶן וּמָצְאוּ כָתוּב בָּהֶן. לְכְשֶׁתִּיכָּנְסִי לְבֵיתִי תְּהֲוִיִין לִי לְאִינְתּוּ כְּדַת מֹשֶׁה וִיהוּדָאֵי.

בֵּית שַׁמַּי עָבְדִין כְּתוּבָּה מִדְּרָשׁ. דְּבֵית שַׁמַּי דָּרְשֵׁי. בְּסֶפֶר כְּתוּבָּה מְלַמֵּד. שֶׁהוּא כוֹתֵב לָהּ. שֶׁאִם תִּינָּשְׂאִי לְאַחֵר תִּיטְלִי מַה שֶּׁכָּתוּב לֵיכִי. חָזְרוּ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי.

רִבִּי מֵאִיר עָבַד כְּתוּבָּה מִדְּרָשׁ. דְּרַשׁ רִבִּי מֵאִיר. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ מִשָּׁזָכָה בָהּ (חֲבֵירוֹ) שְׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לוֹ. שֶׁהוּא כוֹתֵב לוֹ. אִם אוֹבִיר וְלֹא אַעֲבִיד אֲיַשְׁלֵם בְּמֵיטְבָא.

רִבִּי יוּדָה עָבַד כְּתוּבָּה מִדְּרָשׁ. דְּרַשׁ רִבִּי יוּדָה. אָדָם מֵבִיא עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ כָּל קָרְבָּן שֶׁהִיא חַיֶּיבֶת. אֲפִילּוּ אָכְלָה חֵלֶב אֲפִילּוּ חִילְּלָה שַׁבָּת. וְכֵן הָיָה רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. פְּטָרָהּ אֵינוֹ חַיָּיב בָּהּ. שֶׁכֵּן הִיא כוֹתֶבֶת לוֹ. וְאַחֲרָן דִּי אַתְיָין לִי עֲלָךְ מִן קָדְמַת דְּנָא.

רִבִּי יוֹסֵי עָבַד כְּתוּבָּה מִדְּרָשׁ. דְּרַשׁ רִבִּי יוֹסֵי. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת כְּתוּבָּה מְלֵוָה גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. לְכְפוֹל אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא מֻחֲצָה. רִבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר עָבַד כְּתוּבָּה מִדְּרָשׁ. דְּרַשׁ רִבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר. אֵין אָדָם רַשַּׁאי לִיקַּח בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף אֶלָּא אִם כֵּן הִתְקִין לָהֶן מְזוֹנוֹת. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה עָבַד כְּתוּבָּה מִדְּרָשׁ. דָּרַשׁ רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ לֹא יְמַשְׁכְּנֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין. לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ לִיטּוֹל אֶת מַשְׁכּוֹנוֹ. שֶׁכֵּן הוּא כוֹתֵב. תַּשְׁלוּמָהּ מִן נִיכְסֵיהּ דִּי אַתְיָין לִי וְדִי אַקְנָה לְקִבֵּל דְּנָהּ.

רַב הוּנָא עָבַד כְּתוּבָּה מִדְּרָשׁ. דְּרַשׁ רַב הוּנָא. הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִזּוֹנוּ. מַה הַבָּנִים יוֹרְשִׁין אֶת הַמְּטַלְטְלִין אַף הַבָּנוֹת נִיזּוֹנוֹת מִן הַמְּטַלְטְלִין. שְׁמוּאֵל אָמַר. אֵין הַבָּנוֹת נִיזּוֹנוֹת מִן הַמְּטַלְטְלִין. מַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לִשְׁמוּאֵל. בְּנָן נוּקְבָן דִּיהֲוֹן לֵיכִי מִינַּאי יְהוֹן יָתְבָן בְּבֵיתִי

וּמִיתְּזָנָן מִנַּיכְסֵיי עַד דְּתִינַּסְבֵּן לְגוּבְרִין. וְתַנֵּי עֲלָהּ. מִן מְקַרְקְעֵי וְלֹא מִן מְטַלְטְלֵי. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָא. אַתְיָיא דְּרַב הוּנָא כְּרִבִּי וְדִשְׁמוּאֵל כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. דְּתַנֵּי. אֶחָד נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אֲחֵרָיוּת וְאֶחָד נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת נִפְרָעִין מֵהֶן לְמָזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת. דִּבְרֵי רִבִּי. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר. נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת הַבָּנִים מוֹצִיאִין מִן הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת מוֹצִיאוֹת מִן הַבָּנוֹת וְהַבָּנִים מִן הַבָּנוֹת וְהַבָּנוֹת מִן הַבָּנִים. וְשֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת הַבָּנִים מוֹצִיאִין מִן הַבָּנוֹת וְאֵין הַבָּנוֹת מוֹצִיאִין מִן הַבָּנִים. אָמְרֵי. חָזַר בֵּיהּ רַב הוּנָא. אָמְרִין. יֵאוּת. כְּתוּבָּה מִדְּבַר תּוֹרָה וּמָזוֹן הַבָּנוֹת מִדִּבְרֵיהֶן. וְדִבְרֵיהֶן עוֹקְרִין דְּבַר תּוֹרָה. אֶלָּא בְּכֶסֶף כְּתוּבַּת אִמָּן פְּלִיגִין. [אֲפִילוּ תֵימָא. בְּכֶסֶף כְּתוּבַּת אִמָּן פְּלִיגִין.] וְכֶסֶף כְּתוּבַּת אִמָּן לָאו קַרְקַע הִיא.

הַיּוֹרֵד לְנַיכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְנָתַן עֵינָיו בָּהּ לְגָרְשָׁהּ וְקָפַץ וְתָלַשׁ מִן הַקַּרְקַע הֲרֵי זֶה זָרִיז וְנִשְׁכָּר. הַיּוֹרֵד לְנַיכְסֵי שְׁבוּיִין וְשָׁמַע עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין וְקָפַץ וְתָלַשׁ מִן הַקַּרְקַע הֲרֵי זֶה זָרִיז וְנִשְׁכָּר. אֵילּוּ הֵן נַיכְסֵי שְׁבוּיִין. כָּל שֶׁהָלַךְ אָבִיו אוֹ אָחִיו אוֹ אֶחָד מִכָּל הַמּוֹרִישִׁין אוֹתוֹ לְמִדִּינַת הַיָּם נִשְׁמַע עֲלֵיהֶן שֶׁמֵּתוּ וְיָרַד לְנַחֲלָה. אֲבָל נַיכְסֵי נְטוּשִׁין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. וְאֵילּוּ הֵן נַיכְסֵי נְטוּשִׁין. כָּל שֶׁהָלַךְ אָבִיו אוֹ אֶחָד מִכָּל הַמּוֹרִישִׁין אוֹתוֹ לְמִדִּינַת הַיָּם וְלֹא שָׁמַע עֲלֵיהֶן שֶׁמֵּתוּ וְיָרַד לוֹ לְנַחֲלָה. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. שָׁמַעְתִּי הֵן שְׁבוּיִין הֵן נְטוּשִׁין. אֲבָל נַיכְסֵי רְטוּשִׁין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. וְאֵילּוּ הֵן נַיכְסֵי רְטוּשִׁין. כָּל שֶׁהָלַךְ אָבִיו אוֹ אֶחָד מִכָּל הַמּוֹרִישִׁין אוֹתוֹ לְמִדִּינַת הַיָּם וְאֵין יָדוּעַ הֵיכָן הֵם. שְׁמוּאֵל אָמַר. שְׁבוּיִ זֶה שֶׁיָּצָא שֶׁלֹּא לְדַעַת. שֶׁאֵילּוּ לְדַעַת יָצָא הָיָה מְצַוֵּיהוּ. נְטוּשׁ זֶה שֶׁיָּצָא לְדַעַת. תֵּדַע לְךָ שֶׁ[עֵילָּה] הָיָה רוֹצֶה לְהַבְרִיחוֹ מִנְּכָסָיו. שֶׁהֲרֵי לְדַעַת יָצָא וְלֹא צִיווּהוּ. רִבִּי בָּא רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל. הַמְטַלְטְלִין אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם נַיכְסֵי רְטוּשִׁין. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְּשֵׁם רַב. אֵילֵּין דִּיקְלַיָּא דְּבָבֶל דְּלָא צְרִיכִין מָרְכָּבָא לֹא מִסְתַּבְּרָא מֵיעַבְּדִינוּן כְּקָמָה עוֹמֶדֶת לְקָצוֹר וּגְפָנִים עוֹמְדוֹת לִבְצוֹר.

## הלכה ט

**משנה:** לֹא כָתַב לָהּ כְּתוּבָּה בְּתוּלָה גּוֹבָה מָאתַיִם וְאַלְמָנָה מָנָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְנַאי בֵּית דִּין. כָּתַב לָהּ שָׁוֶה מָנָה תַּחַת מָאתַיִם זוּז וְלֹא כָתַב כָּל נַיכְסַיִן דְּאִית לִי אַחֲרָאִין לִכְתוּבָתִיךְ חַיָּיב שֶׁהוּא תְנַאי בֵּית דִּין.

**הלכה:** לֹא כָתַב לָהּ כְּתוּבָּה כול'. מַתְנִיתָא דְּרִבִּי מֵאִיר. דְּרִבִּי מֵאִיר אָמַר. כָּל הַפּוֹחֵת לִבְתוּלָה מִמָּאתַיִם וּלְאַלְמָנָה מִמָּנָה הֲרֵי זוֹ בְּעֵילַת זְנוּת. לְמִי נִצְרָכָה. לְרִבִּי מֵאִיר. אַף עַל גַּב דְּרִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. שְׁטָר שֶׁאֵין בּוֹ אֶחֲרָיוּת נְכָסִין אֵינוֹ גּוֹבֶה. מוֹדֶה הוּא הָכָא שֶׁהוּא גּוֹבֶה.

## הלכה י

**משנה:** לֹא כָתַב לָהּ אִם תִּשְׁתַּבְּיֶין אֶפְרְקִינִיךְ וְאוֹתְבִינִיךְ לִי לְאִינְתּוּ וּבַכֹּהֲנוֹת אֲהַדְּרִינָךְ לְמִדְּרִינְתִּיךְ חַיָּיב שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין. נִשְׁבֵּית חַיָּיב לְפָדוֹתָהּ וְאִם אָמַר הֲרֵי גִּיטָּהּ וּכְתוּבָּתָהּ תִּפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ אֵינוֹ רַשַּׁאי. לָקְתָה חַיָּיב לְרַפּוֹתָהּ. אָמַר הֲרֵי גִּיטָּהּ וּכְתוּבָּתָהּ תִּפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ רַשַּׁאי.

**הלכה:** לֹא כָתַב לָהּ דְּאִין תִּשְׁתַּבְּיֶין אֶפְרְקִינִיךְ כול'. נִשְׁבֵּית חַיָּיב לְפָדוֹתָהּ כול'. תַּנֵּי. יְבָמָה שֶׁנִּשְׁבֵּית אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיָּיבִים לְפָדוֹתָהּ. רִבִּי חִיָּיה בַּר אַשִׁי בְּשֵׁם רַב. לֹא סוֹף דָּבָר שֶׁנִּישְׁבֵּית בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ אֶלָּא אֲפִילּוּ שֶׁנִּשְׁבֵּית לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיָּיבִין לְפָדוֹתָהּ. רִבִּי חִיָּיה בַּר אָחָא. מַתְנִיתִין מְסַיְיעָא לְרַב. וְאוֹתְבִינִיךְ לִי לְאִינְתּוּ. אֵין כָּאן אִינְתּוּ. וּבַכֹּהֲנוֹת אֲהַדְּרִינִיךְ לְמִדְּרִינְתָּא. מָה. לְמִדְּרִינְתָּה מַמָּשׁ. לְיִישּׁוּב.

תַּנֵּי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. כָּל מַכָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ קִיצָה מִתְרַפֶּה מִכְּתוּבָתָהּ. וְשֶׁאֵין לָהּ קִיצָה מִתְרַפְּאָה מִן הַנְּכָסִין. כְּהָדָא. חָדָא אִיתָא אֲתַת לְגַבֵּי רִבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לָהּ. קְצַץ הוּא אֲסַיֶּיךְ. אָמְרָה לֵיהּ. לָא. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. אַל תַּעַשׂ עַצְמָךְ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּינִין. שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת לְיָחִיד אֶת דִּינוֹ. יְדַע הָיָה בָהּ שֶׁהִיא כְשֵׁירָה.

## הלכה יא

**משנה:** לֹא כָתַב לָהּ בְּנִין דִּיכְרִין דְּיֵהָוֹן לֵיכִי מִינַּאי אִינּוּן יִרְתּוּן כְּסַף כְּתוּבְתִּיךְ יָתֵר עַל חוּלַקְהוֹן דְּעִם אֲחֵיהוֹן חַיָּיב שֶׁהוּא תְּנַיי בֵּית דִּין.

**הלכה:** לֹא כָתַב לָהּ. בְּנִין דִּיכְרִין כול'. הָדָא דְאָמַר רִבִּי אִמִּי. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אָדָם מָצוּי לִיתֵּן לְבִתּוֹ בְּעַיִן יָפָה.

תַּמָּן תַּנֵּינָן. רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר. אִם אָמַר עַל שֶׁרָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ דִּבְרָיו קַיָּימִין. וְעַל מִי שֶׁאֵין רָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ אֵין דִּבְרָיו קַיָּימִין. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. לֹא אָמַר בֶּן בְּרוֹקָה אֶלָּא עַל בֶּן בֵּין הַבָּנִים וְעַל (בַּת) בֶּן בֵּין הַבָּנוֹת. בַּת בֵּין הָאָח לֹא. אָח בֵּין הַבָּנוֹת לֹא. רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מַעֲשֶׂה הָיָה וְהוֹרָה רִבִּי כְּרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. וְרִבִּי זְעִירָא רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. רִבִּי שָׁאַל אֶת נָתָן הַבַּבְלִי. מַה טַּעֲמָא אָמְרוּ. הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. רִבִּי בָּא רִבִּי חִיָּיה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מַה טַּעַם שָׁאַל אֶת נָתָן הַבַּבְלִי. מַה רָאוּ חֲכָמִים לוֹמַר. הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. לֹא אַתְּ הוּא שֶׁשָּׁנִיתָה לָנוּ כֵּן יִרְתּוּן. (אָמַר לֵיהּ. יִטְלוֹן תְּנִית. אָתָא לְגַבֵּיהּ.) אָמַר לֵיהּ. לֵית כְּאן יִרְתּוּן אֶלָּא יִטְלוֹן. אָתָא לְגַבֵּי אָבוֹי אָמַר לֵיהּ. קִיפַּחְתָּה אֶת נָתָן הַבַּבְלִי. לֵית כָּאן יִטְלוֹן אֶלָּא יִרְתּוּן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. אֲכֵין אֲמַר לֵיהּ. טָעֵיתִי טָעוּת שֶׁשָּׁנִיתִי לָכֶם. לֵית כָּאן יִטְלוֹן אֶלָּא יִרְתּוּן. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. קַל הוּא בִתְנַאי כְּתוּבָּה. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה אֶלָּא בִּכְתוּבָּה וְכָאן אֲפִילּוּ בִּדְבָרִים. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם

אֵין אָדָם מְזַכֶּה אֶלָּא לְמִי שֶׁהוּא בָעוֹלָם וְכָאן לְמִי שֶׁאֵינוֹ בָעוֹלָם. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. וְתַמְיָה אֲנָא אֵיךְ רַבָּנִין מְדַמּוּ כְתוּבָּה לִירוּשָּׁה. לֹא דָמֵי. דִּירוּשָּׁה מִדְּבַר תּוֹרָה כְּתוּבָּה מִדִּבְרֵיהֶן וְתֵימַר אָכֵן. אֲפִילּוּ תֵימַר כְּתוּבָּה מִדִּבְרֵי תוֹרָה לֹא מוֹדוּ בִתְנָיֵי כְתוּבָּה שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶן.

## הלכה יב

**משנה:** בְּנָן נוּקְבָן דִּיהַוְוִין לֵיכִי מִינַאי אִינּוּן תְּהוֹן יָתְבָן בְּבֵיתִי וּמִתְזַנָּן מִנְּכְסַי עַד דִּיתְנַסְבָן לְגוּבְרִין חַיָּיב שֶׁהוּא תְנַיי בֵּית דִּין.

**הלכה:** בְּנָן נוּקְבָן דִּיהַוְוִין לֵיכִי מִינַאי כול'. רִב חִסְדָּא אָמַר. בְּגָרוּ אִיבְּדוּ מְזוֹנוֹת. נִישְׁאוּ אִיבְּדוּ פַּרְנָסָתָן. תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. בָּגְרוּ לֹא נִישְׁאוּ נִישְׁאוּ לֹא בָגְרוּ. אִיבְּדוּ מְזוֹנוֹתָן וְלֹא אִיבְּדוּ פַּרְנָסָתָן. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם הִילָא. וּמוֹדִין לְהַהִיא כְּהָדָא. אָלְמָנָה שֶׁהִיא תוֹבַעַת מִן הַיּוֹרְשִׁין. הִיא אוֹמֶרֶת. לֹא נִתְקַבַּלְתִּי מִכְּתוּבָּתִי. וְהַיּוֹרְשִׁין אוֹמְרִין לָהּ. נִתְקַבַּלְתְּ כְּתוּבָּתָךְ. עַד שֶׁלֹּא נִישֵּׂאת הַיּוֹרְשִׁין צְרִיכִין לְהָבִיא רְאָיָיה שֶׁנִּתְקַבְּלָה כְתוּבָּתָהּ. נִישֵּׂאת עָלֶיהָ לְהָבִיא הַרְאָיָיה שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה כְתוּבָּתָהּ. וְהָא תַנִּינָן. יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאָה אִמָּהּ אוֹ אָחִיהָ וְכָתְבוּ לָהּ מֵאָה וַחֲמִשִּׁים זוּז יְכוֹלָה הִיא מִשֶּׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָם. טַעֲמָא דִקְטַנָּה. הָא גְדוֹלָה וויתִּירָה. תִּיפְתַּר שֶׁנִּטְלָה מִקְצָת. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי אֲבִינָה בְּשֵׁם רִבִּי אִסִּי. בְּכוֹר שֶׁחָלַק בְּפָשׁוּט חֲזָקָה וויתֵּר. עוֹד הִיא שֶׁנִּטְלָה מִקְצָת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בוּן. לֹא נָטַל זֶה מִבְּכוֹרָתוֹ כְּלוּם. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא וּבָעָא מֵיעֲבַד כְּהָדָא דְּרַב חִסְדָּא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חֲנַנְיָה. וְהָא תַנֵּי רִבִּי חִייָה. בָּגְרוּ וְלֹא נִישְׁאוּ נִישְׁאוּ וְלֹא בָגְרוּ אִבְּדוּ מְזוֹנוֹתָן וְלֹא אִבְּדוּ פַּרְנָסָתָן. אָמַר לֵיהּ. אֲנָא אָמְרִי שְׁמוּעָה וְאַתְּ אֲמַרְתְּ מַתְנִיתָא. תִּבְטֵל שְׁמוּעָה מֵיקַּמֵּי מַתְנִיתָא.

וְאַתְּ תְּהֵא יָתְבָא בְּבֵיתִי. רָבִין בַּר חִייָה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. בָּא עָלֶיהָ עוֹדָהּ בְּבֵית אֲבִיהָ. מֵעַכְשָׁיו נִתְקַיְימוּ בָהּ תְּנָאֵי כְתוּבָּה אוֹ אֵינָהּ אֶלָּא דֶּרֶךְ נִישּׂוּאִין. רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. מָחֲלָה לוֹ עַל כְּתוּבָּתָהּ מָהוּ. זְכוּתָהּ אָבְדָה זְכוּת בָּנֶיהָ לֹא אָבְדָה.

## הלכה יג

**משנה:** וְאַתְּ תְּהֵא יָתְבָא בְּבֵיתִי וּמִתְזַנָּה מִנִּיכְסַיי כָּל יְמֵי מַייגַּד אַרְמְלוּתִיךְ בְּבֵיתִי חַיָּיב שֶׁהוּא תְנַיי בֵּית דִּין.

**הלכה:** רִבִּי זְעִירָא שְׁאַל שְׁאֵיל לְרַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב וּלְרַב אֲבִימִי בַּר פַּפַּי. לֹא הָיָה שָׁם בַּיִת. אָמְרוּ לֵיהּ. הַיּוֹרְשִׁין שׁוֹכְרִין לָהּ בַּיִת. מִיכָּן וְהֵילַךְ הִיא אוֹמֶרֶת קַרְקַע וְהֵן אוֹמְרִין מָעוֹת. הַדִּין עִם הַיְתוֹמִים. כְּהָדָא. חָדָא אִיתְּתָא הֲוָה פָּרְנָהּ עֶשְׂרִין דֵּינָרִין. וַהֲוָה תַמָּן חַד בַּיִת כְּרַב עֲשָׂרָה דֵּינָרִין. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי חֲנִינָה. אָמַר. אוֹ יֵיבוֹן לָהּ בַּיְתָא אוֹ יֵבוֹן לָהּ

עֶשְׂרִים דֵּינָרִין. אָמַר רִבִּי מָנָא. מִכַּיְוָן דְּלֵית בֵּיתָא טַב אֶלָּא עֶשְׂרִים כְּמָאן דְּלֵית לָהּ פָּוּרְנָה אֶלָּא עֶשְׂרִים. מִיכָּן וְהֵילַךְ הִיא אוֹמֶרֶת קַרְקַע וְהֵן אוֹמְרִין מָעוֹת. הַדִּין עִם הַיְתוֹמִים.

## הלכה יד

**משנה:** כָּךְ הָיוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלֵם כּוֹתְבִין. אַנְשֵׁי הַגָּלִיל הָיוּ כוֹתְבִין כְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלֵם. אַנְשֵׁי יְהוּדָה הָיוּ כוֹתְבִין עַד שֶׁיִּרְצוּ הַיּוֹרְשִׁין לִיתֵּן לָהּ כְּתוּבָּה לְפִיכָךְ אִם רָצוּ הַיּוֹרְשִׁין נוֹתְנִין לָהּ כְּתוּבָּתָהּ וּפוֹטְרִין אוֹתָהּ.

**הלכה:** כָּךְ הָיוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלֵם כּוֹתְבִין כול'. אַנְשֵׁי הַגָּלִיל חָסוּ עַל כְּבוֹדָן וְלֹא חָסוּ עַל מָמוֹנָן. אַנְשֵׁי יְהוּדָה חָסוּ עַל מָמוֹנָן וְלֹא חָסוּ עַל כְּבוֹדָן. רִבִּי חֲנַנְיָה בְּרֵיהּ דְּרִבִּי אַבָּהוּ. וְאִית דְּאָמְרֵי לָהּ בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ. קַיְסָרִין כִּיהוּדָה וּשְׁאָר כָּל הָאֲרָצוֹת כִּירוּשָׁלֵם.

חַד בַּר נַשׁ מִי דְמַךְ אֲמַר. יֵיבוֹן לְאֵיתְתָא דְּהַהוּא גַבְרָא פָּרְנָא. אֲתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא אֲמַר. יִתְקַיְימוּן דִּבְרֵי הַמֵּת. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חֲנִינָה. וְיֵשׁ אָדָם מְבַטֵּל תְּנַאי כְּתוּבָּה בַּפֶּה. אָמַר לֵיהּ. אֲנָתְּ אָמְרַת אַתְּ מְנָא לָךְ. אָמַר לֵיהּ. וְלֹא בַגְּלִיל אֲנָן קַיְימִין. וְסַבְרִנָן מֵימַר. אַנְשֵׁי הַגָּלִיל חָסוּ עַל כְּבוֹדָן לֹא עַל מָמוֹנָן.

# פרק ה

## הלכה א

**משנה:** אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ בְּתוּלָה גּוֹבָה מָאתַיִם וְאַלְמָנָה מָנֶה אִם רָצָה לְהוֹסִיף אֲפִילוּ מֵאָה מָנֶה יוֹסִיף. נִתְאָרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה בֵּין מִן הָאֵירוּסִין בֵּין מִן הַנִּישּׂוּאִין גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר. מִן הַנִּישּׂוּאִין גּוֹבָה אֶת הַכֹּל מִן הָאֵירוּסִין בְּתוּלָה גּוֹבָה מָאתַיִם וְאַלְמָנָה מָנֶה שֶׁלֹּא כָתַב לָהּ אֶלָּא עַל מְנָת לְכוֹנְסָהּ.

**הלכה:** אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ בְּתוּלָה גּוֹבָה מָאתַיִם כול'. כְּמָה הוּא מִתְחַייֵב לָהּ. לֹא כֵן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. הַכּוֹתֵב שְׁטָר חוֹב עַל חֲבֵירוֹ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא חַייָב לוֹ וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חַייָב לִיתֵּן לוֹ. רוֹצֶה הוּא לִיתֵּן כַּמָּה וְלִיקָּרוֹת חַתְנוֹ שֶׁלְּפִלּוֹנִי. עַד כְּדוֹן בְּשֶׁפָּסַק מִן הָאֵירוּסִין. פָּסַק מִן הַנִּישּׂוּאִין. רוֹצֶה הוּא לִיתֵּן כַּמָּה בְתַשְׁמִישָׁהּ שֶׁהוּא עָרֵב. עַד כְּדוֹן בְּשֶׁפָּסַק מִן הָאֵירוּסִין וְלִקָּרוֹת חַתְנוֹ שֶׁלְּפִלּוֹנִי כְּבָר הוּא בָּרְאוּי. תַּשְׁמִישׁ אֵין בּוֹ. קְנָיָן לֹא הוֹסִיף. מִיכָּן רוֹצֶה הוּא לִיתֵּן כַּמָּה וְלֹא תַחֲזוֹר בָּהּ. וְיכוֹלָה הִיא. לֹא כֵן תַּנֵּי. הָאִישׁ אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא לְרָצוֹנוֹ. אָמַר רִבִּי אָבִין. מֵעִיקָּא הִיא לֵיהּ הוּא מַשְׁבַּח לָהּ.

תַּנֵּי. כְּשֵׁם שֶׁהַבַּעַל פּוֹסֵק כָּךְ הָאָב פּוֹסֵק אֶלָּא שֶׁהַבַּעַל מַזְכֶּה בִּכְתָב וְהָאָב אֵינוֹ מְזַכֶּה אֶלָּא בְּדִבָּרִים. וּבִלְבַד דְּבָרִים שֶׁהֵן נִקְנִין בָּאֲמִירָה. הֵיךְ עֲבִידָא. גִּידּוּל בְּשֵׁם רַב. כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן

לְבִנְךָ. כָּךְ וְכָךְ. כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִתְּךָ. כָּךְ וְכָךְ. כֵּיוָן שֶׁקִּידְּשָׁהּ זָכַת בֵּין הַבָּנוֹת. אָמַר רִבִּי חִייָה בַּר יוֹסֵף. אַשְׁכָּח גִּידּוּל רְבִיתָא וְמַר זְעִירְתָא. אֶלָּא כֵּינִי. כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִנְךָ. כָּךְ וְכָךְ. וְכַמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִתְּךָ. כָּךְ וְכָךְ. כֵּיוָן שֶׁקִּידְּשָׁהּ זָכְתָה הַבַּת בֵּין הַבָּנוֹת וְהַבֵּן בֵּין הַבָּנִים. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. וְהָדָא הִיא זְעִירְתָא. לֹא נִמְצָא קוֹנֶה אִשָּׁה בִּמְטַלְטְלִין בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה. וְאֵין אָדָם קוֹנֶה שְׁתֵּי נָשִׁים בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה. וּמָה בֵּין אֵין אָדָם קוֹנֶה קַרְקַע וְכַמָּה מְטַלְטְלִין בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה. שֶׁכֵּן אָדָם קוֹנֶה שְׁתֵּי קַרְקָעוֹת בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה וְאֵין אָדָם קוֹנֶה שְׁתֵּי נָשִׁים בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה.

רִבִּי בָּא בַּר חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִנְךָ. כָּךְ וְכָךְ. כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִתְּךָ. כָּךְ וְכָךְ. כֵּיוָן שֶׁקִּידְּשָׁהּ זָכַת הַבַּת בֵּין הַבָּנוֹת וְהַבֵּן בֵּין הַבָּנִים. וּבִלְבַד מִן הַנִּישׂוּאִין הָרִאשׁוֹנִים. וַתְיָיא כַּיי דְּמַר רִבִּי חֲנַנְיָא. הַמַּשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בְּבִית זָכָה בַּבַּיִת. וּבִלְבַד מִן הַנִּישׂוּאִין הָרִאשׁוֹנִים. תַּנֵּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. זָכַת בַּמְּטַלְטְלִין וְלֹא זָכַת בַּבַּיִת. וּפְלִיג. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ. תִּיפְתָּר שֶׁהָיָה אוֹצְרוֹ שֶׁלְאָבִיו נָתוּן שָׁם. רִבִּי חִזְקִיָּה בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. לָכֵן צְרִיכָה. אֲפִילוּ שְׁ[אוֹ]לִין מִן הַשּׁוּק. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. אִם אָמַר לוֹ לִשְׁאֵילָה לֹא זָכָה בָהֶן. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יַעֲקֹב בֵּירִבִּי בּוּן וְהוֹרֵי כְרִבִּי אַבָּהוּ. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. עִיקָּרָא לֵית לְהּ תֵּימַלְיוֹסִים. וְרַבָּנִין בְּנִין וְסַלְקוֹן עֲלָהּ.

אַתְּ אָמַר. הָאָב פּוֹסֵק עַל יְדֵי בִתּוֹ אֲפִילוּ בּוֹגֶרֶת. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. הָאָב פּוֹסֵק עַל יְדֵי בִתּוֹ וְלֹא אִשָּׁה עַל יְדֵי בְתָהּ וְלֹא אָח עַל יְדֵי אֲחוֹתוֹ. שַׁנְיָיא הִיא אֲחוֹתוֹ בֵּין שֶׁהִיא נַעֲרָה בֵּין שֶׁהִיא בּוֹגֶרֶת. אֲבָל אִשָּׁה עַל יְדֵי בְתָהּ אֲפִילוּ בּוֹגֶרֶת. אַחֵר. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. הָאָב פּוֹסֵק עַל יְדֵי בִתּוֹ. לֹא אִשָּׁה עַל יְדֵי בְתָהּ. לֹא אָח עַל יְדֵי אֲחוֹתוֹ. כָּל שֶׁכֵּן בּוֹגֶרֶת. אַף לְמִידַּת הַדִּין כֵּן. תֵּן בְּתָךְ לְפְלוֹנִי וַאֲנִי אֶתֵּן לָךְ כָּךְ וְכָךְ. קַח שָׂדֶה פְּלוֹנִית וַאֲנִי נוֹתֵן לָךְ כָּךְ וְכָךְ.

כֵּינִי מַתְנִיתָא. שֶׁלֹּא הוֹסִיף לָהּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל חִיבַּת לַיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּעַל. בָּעַל גֵּירְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ וַעֲדַיִין חִיבַּת לַיְלָה הָרִאשׁוֹן קַייֶמֶת. בָּעַל מֵת וְנָפְלָה לִפְנֵי יָבָם אֲדַיִין חִיבַּת לַיְלָה הָרִאשׁוֹן קַייֶמֶת. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא רִבִּי אַלְכְּסָא בְּשֵׁם חִזְקִיָּה. הֲלָכָה כְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה שֶׁאָמַר. נִתְאַלְמְנוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ מִן הָאֵירוּסִין גּוֹבָה מָאתַיִם. מִן הַנִּישׂוּאִין גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. רִבִּי חֲנַנְיָה אָמַר. הֵילְכְתָא כְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. אָמַר רִבִּי אַבַּיי. אָמְרוּ לְרִבִּי חֲנַנְיָה. צֵא וּקְרָא. רִבִּי יוֹנָה רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן אָמַר. הֲלָכָה כְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. רִבִּי יוֹסָה רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן אָמַר. אֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. סִימָן הָיָה לָן דְּחִזְקִיָּה וְרִבִּי יוֹנָתָן שְׁנֵיהֶן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. דְּתַנֵּי. מִי שֶׁהָלַךְ בְּנוֹ לִמְדִינַת הַיָּם וְשָׁמַע עָלָיו שֶׁמֵּת וְעָמַד וְכָתַב כָּל נְכָסָיו לְאַחֵר וְאַחַר כָּךְ בָּא בְּנוֹ. מַתָּנָתוֹ קַייֶמֶת. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא

אוֹמֵר. אֵין מַתְנָתוֹ קַיֶּימֶת. שֶׁאֵילוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁבְּנוֹ קַיָים לֹא הָיָה כוֹתְבָן. וָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא. הֲלָכָה כְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. וְהִיא דְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְהִיא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא. וָמַר רִבִּי יַנַאי. אָמְרוּ לְרִבִּי חֲנִינָה. צֵא וּקְרָא. וְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי בַּר זְעִירָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. אֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. וְכֵן נִפַּק עוֹבְדָא כְּרִבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה.

## הלכה ב

**משנה:** רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רָצָה כוֹתֵב לִבְתוּלָה שְׁטָר שֶׁלְּמָאתַיִם וְהִיא כוֹתֶבֶת הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ מְנָה וּלְאַלְמָנָה מְנָה וְהִיא כוֹתֶבֶת הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ חֲמִשִּׁים זוּז. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. כָּל הַפּוֹחֶת לִבְתוּלָה מִמָּאתַיִם וּלְאַלְמָנָה מִמַּאָה הֲרֵי זוֹ בְעִילַת זְנוּת.

**הלכה:** רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם רָצָה כוֹתֵב כול'. מִיסְבַּר סְבַר רִבִּי יְהוּדָה. אֵין פּוֹחֲתִין לִבְתוּלָה מִמְּנָה וּלְאַלְמָנָה מֵחֲמִשִּׁים זוּז. וְיִכְתּוֹב כֵּן מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה. אֶלָּא בְּפוֹחֶת וְהוֹלֵךְ. וְיִכְתּוֹב. שֶׁנִּתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ כָּךְ וְכָךְ. אַשְׁכָּח תַּנֵּי בַּר קַפָּרָא. שֶׁנִּתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ כָּךְ וְכָךְ. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. לֹא אָמַר רִבִּי יוּדָה אֶלָּא בְּסוֹף. אֲבָל בַּתְּחִילָּה אַף רִבִּי יוּדָה מוֹדֶה. אֵין הוּא בַתְּחִילָּה וְאֵין הוּא בַסּוֹף. חֲבֵרַיָּיא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. עַד שֶׁלֹּא בָעַל וּמִשֶּׁבָּעַל. רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. עַד שֶׁלֹּא כָנַס וּמִשֶּׁכָּנַס. לֹא בָעַל וְגֵירְשָׁה וְהֶחֱזִירָהּ הִיא כַּתְּחִילָּה הִיא בַסּוֹף. וְאֵי זוֹ הִיא אִשָּׁה וְאֵי זוֹ הִיא פִּילֶגֶשׁ. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּתָהּ פִּילֶגֶשׁ אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה וּתְנַאֵי כְתוּבָּה. פִּילֶגֶשׁ יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה וְאֵין לָהּ תְּנֵיי כְתוּבָּה. רִבִּי יוּדָה בְּשֵׁם רַב. זוֹ דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר וְרִבִּי יְהוּדָה. אֲבָל דִּבְרֵי חֲכָמִים. נוֹשֵׂא אָדָם אִשָּׁה וּמַתְנֶה עִמָּהּ עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְזוֹנָהּ וּלְפַרְנְסָהּ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁתְּהֵא זוֹנָתוֹ וּמְפַרְנְסָתוֹ וּמְלַמְּדָתוֹ תוֹרָה. מַעֲשֶׂה בְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ שֶׁל רִבִּי עֲקִיבָה שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה וְהִתְנָה עַל מְנַת שֶׁלֹּא לְזוֹן וְשֶׁלֹּא לְפַרְנֵס. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁתְּהֵא זוֹנָתוֹ וּמְפַרְנְסָתוֹ וּמְלַמְּדָתוֹ תוֹרָה. וְכֵיוָן שֶׁבָּאוּ שְׁנֵי רַעֲבוֹן וְחִלְּקוּ הַנְּכָסִים בֵּינֵיהֶן הִתְחִילָה קוֹבֶלֶת עָלָיו לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר לָהֶן. הִיא נֶאֱמֶנֶת עָלַי יוֹתֵר מִן הַכֹּל. אָמְרָה לָהֶן. בְּוַדַּאי כָּךְ הִתְנֵיתִי עִמּוֹ. אֵין אַחַר קִינְיָן כְּלוּם.

## הלכה ג

**משנה:** נוֹתְנִין לִבְתוּלָה שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ מִשֶּׁתִּבָּעֶהּ הַבַּעַל לְפַרְנֵס אֶת עַצְמָהּ. וּכְשֵׁם שֶׁנּוֹתְנִין לָאִשָּׁה כֵּן נוֹתְנִין לָאִישׁ לְפַרְנֵס אֶת עַצְמוֹ. וּלְאַלְמָנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם. הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא נִישְׂאוּ אוֹכְלוֹת מִשֶּׁלּוֹ וְאוֹכְלוֹת בַּתְּרוּמָה. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר נוֹתְנִין לָהּ הַכֹּל תְּרוּמָה. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר מֻחֱצָה חוּלִין וּמֻחֱצָה תְּרוּמָה.

**הלכה:** נוֹתְנִין לִבְתוּלָה שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. תַּנֵּי. הַבָּגֵר בְּשָׁעָה שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. אָמַר רִבִּי הִילָא. תַּנֵּי תַּמָּן. נוֹתְנִין לְבָגֵר שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְנוֹתְנִין לָהּ קִידּוּשִׁין. וּלְאַלְמָנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם. תַּנִּינָן נוֹתְנִין לִבְתוּלָה שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְאַתְּ אָמַר אָכֵין. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רִבִּי הִילָא. לְאַחַר בּוֹגְרָהּ שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ נוֹתְנִין לָהּ קִידּוּשִׁין שְׁלֹשִׁים יוֹם. עָשְׂתָה שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ לִפְנֵי הָרִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ בָּא הַשֵּׁינִי. אָמַר לָהּ. לֹא כְבָר הֵימַנְתִּי. יְכוֹלָה הִיא לוֹמַר. חִיבָּתוֹ עָלַי מִן הַבָּחוּר. הוּא אַלְמוֹן וְהִיא בְתוּלָה וְהוּא בְּעָא מֵיסַב. יְכוֹלָה הִיא לוֹמַר. חִיבָּתוֹ עָלַי מִן הַבָּחוּר. הוּא בָחוּר וְהִיא אַלְמָנָה וְהִיא בְּעָיָא מֵיסַב. יָכוֹל הוּא מֵימַר. חִיבָּתָהּ עָלַי יוֹתֵר מִבְּתוּלָה. הִיא קְטַנָּה וְרוֹצָה לְהַגְדִּיל שׁוֹמְעִין לָהּ.

הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא נִישְׂאוּ אוֹכְלוֹת מִשֶּׁלּוֹ וְ[אֵינָם] אוֹכְלוֹת בַּתְּרוּמָה. מֵתוּ בַּעֲלֵיהֶן אוֹכְלוֹת מִשֶּׁלּוֹ וְאוֹכְלוֹת בִּתְרוּמָה. אָמַר שְׁמוּאֵל אַחֲוֵי דְרַבִּי בְּרֶכְיָה. וְהוּא שֶׁשָּׁלֵם הַזְּמַן בַּרְבִיעִי. שֶׁשָּׁלֵם הַזְּמַן בַּשְּׁלִישִׁי בַּחֲמִישִׁי. רִבִּי חָמָא בַר עוּקְבָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי חֲנִינָה וְלֵוִי תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. נַעֲשֶׂה כְמִי שֶׁחִבְּשׁוּהוּ סוֹפְרִים. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. אִם הָיְתָה עִיכּוּבָהּ מַחְמָתוֹ נִיזּוֹנֶת מִשֶּׁלּוֹ.

תַּנֵּי. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר. נוֹתְנִין לָהּ הַכֹּל תְּרוּמָה. שֶׁהַתְּרוּמָה מְצוּיָה בְכָל מָקוֹם. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. מֻחֶצָּה חוּלִין וּמֻחֶצָּה תְּרוּמָה. שֶׁהַנְּשִׂים מְצוּיוֹת לְטַמֵּא טָהֳרוֹת. תַּנֵּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. כָּל מָקוֹם שֶׁהִזְכִּיר תְּרוּמָה נוֹתְנִין לָהּ כִּפְלַיִים בְּחוּלִין.

## הלכה ד

**משנה:** הַיָּבָם אֵינוֹ מַאֲכִיל בַּתְּרוּמָה. עָשְׂתָה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַבַּעַל וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַיָּבָם וַאֲפִילוּ כוּלָּן בִּפְנֵי הַבַּעַל חָסֵר יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַיָּבָם אוֹ כוּלָּן בִּפְנֵי הַיָּבָם חָסֵר יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַבַּעַל אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. בֵּית דִּין שֶׁלְאַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ אֵין הָאִשָּׁה אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה עַד שֶׁתִּיכָּנֵס לַחוּפָּה.

**הלכה:** הַיָּבָם אֵינוֹ מַאֲכִיל בַּתְּרוּמָה כול'. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה. תַּנֵּי תַּמָּן. הַיְבָמָה כָּל שִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים נִיזּוֹנֶת מִשֶּׁלְבַעֲלָהּ. עָמַד יְבָמָהּ בַּדִּין וּבָרַח נִיזּוֹנֶת מִשֶּׁלּוֹ. חָלָה כְּמִי שֶׁבָּרַח דָּמֵי. וְהָלְךְ לוֹ לְמְדִינַת הַיָּם כְּמִי שֶׁבָּרַח. אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה. הֲרֵי אֲנִי מֵיגֶדֶת אַלְמְנוּתִי בְּבֵית בַּעֲלִי שׁוֹמְעִין לָהּ. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי הִילָא. הָאוֹמֵר. אֵינִי חוֹלֵץ. כְּאִילּוּ אוֹמֵר. אֵינִי מְגָרֵשׁ. אָמַר רַב זַבְדָּא. הוֹרֵי רִבִּי יִצְחָק. הָאוֹמֵר. אֵינִי חוֹלֵץ. כְּאוֹמֵר. אֵינִי מְגָרֵשׁ.

עָשְׂתָה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים [בִּ]פְנֵי הַבַּעַל וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַיָּבָם אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. וְלֹא סוֹף דָּבָר שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לִפְנֵי הַיָּבָם אֶלָּא אֲפִילּוּ כוּלָּם בִּפְנֵי הַיָּבָם חָסֵר יוֹם אֶחָד אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. מַתְנִיתִין לֹא כְמִשְׁנָה הָרִאשׁוֹנָה וְלֹא כְמִשְׁנָה הָאַחֲרוֹנָה אֶלָּא כְמִשְׁנָה הָאֶמְצָעִית. דְּתַנֵּי. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים. אֲרוּסָה בַת יִשְׂרָאֵל אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. דַּהֲווֹן דָּרְשִׁין

וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ. דִּלְמָא כֵּן מַה בֵּין קוֹנֶה אִשָּׁה וּבֵין קוֹנֶה שִׁפְחָה. חָזְרוּ לוֹמַר. לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ חוֹדֶשׁ לְכְשֶׁיִּתְחַיֵּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ. בֵּית דִּין שֶׁלְאַחֲרוֹן אָמְרוּ. לְעוֹלָם אֵין הָאִשָּׁה אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה עַד שֶׁתִּיכָּנֵס לַחוּפָּה. וּכְבָר שָׁלַח רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בַּגְבַּג אֶצֶל רִבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּתִירָה לִנְצִיבִין. אָמְרוּ מִשְׁמְךָ שֶׁאֲרוּסָה בַת יִשְׂרָאֵל אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. שָׁלַח אֶצְלוֹ וְאָמַר לוֹ. מוּחְזָק הָיִיתִי בָךְ שֶׁאַתָּה בָקִי בְּסִיתְרֵי תוֹרָה. אֲפִילוּ לְדָרוֹשׁ בְּקַל וָחוֹמֶר אֵין אַתְּ יוֹדֵעַ. מַה אִם שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית שֶׁאֵין הַבִּיאָה קוֹנָה אוֹתָהּ לְהַאֲכִילָהּ בַּתְּרוּמָה הַכֶּסֶף קוֹנֶה אוֹתָהּ לְהַאֲכִילָהּ בַּתְּרוּמָה. אִשָּׁה שֶׁהַבִּיאָה קוֹנָה אוֹתָהּ לְהַאֲכִילָהּ בַּתְּרוּמָה אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהֵא הַכֶּסֶף קוֹנֶה אוֹתָהּ לְהַאֲכִילָהּ בַּתְּרוּמָה. וּמָה אֶעֱשֶׂה וְהֵן אָמְרוּ. לְעוֹלָם אֵין הָאִשָּׁה אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה עַד שֶׁתִּיכָּנֵס לַחוּפָּה. וְסָמְכוּ לָהֶם מִקְרָא כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּל טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֶלְנּוּ. אָמַר רִבִּי יוּדָן. הֲרֵי זֶה קַל וָחוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו תְּשׁוּבָה. דּוּ יְכִיל מֵימַר לֵיהּ. לֹא. אִם אָמַרְתָּ בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית שֶׁהִיא נְקֵנִית בַּחֲזָקָה תֹּאמַר בְּזוֹ שֶׁאֵינָהּ נְקֵנִית בַּחֲזָקָה. וְכָל קַל וָחוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו תְּשׁוּבָה בָּטֵל קַל וָחוֹמֶר.

## הלכה ה

**משנה:** הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ הֲרֵי זוֹ עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת. הַמּוֹתָר רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הֶקְדֵּשׁ. רִבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר חוּלִּין.

**הלכה:** הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ כול'. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. הֶקְדֵּשׁ בְּשֶׁלּוֹ. וְרִבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר. חוּלִּין בְּשֶׁלּוֹ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לְקִישׁ אָמַר. בְּמוֹתָר מֵחֲמֵשׁ סְלָעִים פְּלִיגִין. תִּיפְתָּר לָהּ בְּמַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת וְאֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶסֶף לִצְרָכֶיהָ. וְנוֹתְנִין. אִם [אֵינוֹ] נוֹתְנִין לָהּ מָעָה כֶסֶף לִצְרָכֶיהָ מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. בְּמוֹתָר אַחַר מִיתָה פְּלִיגִין. דּוּ אָמַר לֵיהּ. בְּשֶׁאֵינוֹ מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת. אֲבָל אִם מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת דִּבְרֵי הַכֹּל קָדְשׁוּ. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. תַּנֵּי תַּמָּן מְסַיֵּעַ לֵיהּ לְרִבִּי יוֹחָנָן. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. בְּשֶׁאֵינוֹ מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת. אֲבָל אִם הָיָה מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת. דִּבְרֵי הַכֹּל קָדְשׁוּ. וְאֵין כָּל מַה שֶׁיֵּשׁ לְאִשָּׁה מְשׁוּעְבָּד לְאִישׁ לַאֲכִילַת פֵּירוֹת.

רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר. מַעֲשֵׂה יָדַיִם בֵּינֵיהוֹן. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. מַעֲשֵׂה יָדַיִם רְאוּיִין לְקַדֵּשׁ מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה. רִבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר. אֵין מַעֲשֵׂה יָדַיִם רְאוּיִם לְקַדֵּשׁ מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה. מָה שֶׁאֵירַשׁ מֵאַבָּא (הַיּוֹם) מְכוּר לְךָ. מַה שֶׁאַעֲלֶה בִּמְצוּדָתִי הַיּוֹם מָכוּר לְךָ. דִּבְרֵיהֶן קַיָּימִין. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. בְּלוֹוָה לְתַכְרִיכֵי אֲבִיו. וְהוּא שֶׁיְּהֵא חוֹלֶה אֲבִיו אוֹ מְסוּכָּן. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. וְהוּא שֶׁתְּהֵא מְצוּדָה פְּרוּשָׂה בְּפָנָיו. וַמַר רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אַף לְקוֹדֶשׁ לֹא קָדְשׁוּ. לָמָּה. מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת. רִבִּי מֵאִיר וְרִבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר. אוֹמְרִים. שַׁנְיָיא הִיא הֶקְדֵּשׁ מְצוּדָה שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי יַעֲקֹב בַּר

אָחָא. נְהִיר דַּהֲוִיתוֹן אָמְרִין אַתְּ וְרִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. מָאן תַּנֵּי. הֶקְדֵּשׁ מְצוּדָּה שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה. מַחֲלוֹקֶת רִבִּי מֵאִיר וְרִבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר. הָיוּ רַעְיוֹן רַעְיוֹן אִית לֵיהּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ.

רִבִּי יִרְמְיָה בָּעָא. הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי עַבְדּוֹ וְהָיָה צַיָּיד מָהוּ. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. הַמַּקְדִּישׁ אֶת עַבְדּוֹ הוּא קוֹדֶשׁ וּמַעֲשֵׂה יָדָיו חוּלִּין. מַעֲשֵׂה יְדֵי עַבְדּוֹ הוּא חוּלִּין וּמַעֲשֵׂה יָדָיו הֶקְדֵּשׁ. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. הַקּוֹטֵעַ יְדֵי עַבְדּוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ רַבּוֹ נוֹטֵל נִזְקוֹ צַעֲרוֹ בּוֹשְׁתּוֹ וּפְגָמוֹ וַהֲלָכָה יֵצֵא וְיִתְפַּרְנֵס בַּצְּדָקָה. וְהָא תַנֵּי. הַמַּקְדִּישׁ אֶת עַבְדּוֹ יוֹצֵא הוּא לְפַרְנָסָה מֵהוּ וְהַשְּׁאָר קוֹדֶשׁ. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. לֹא עַל דַּעְתּוֹ שֶׁיִּמּוֹת. [ ] יוֹתֵר מִן הָעֲבָדִים. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. הַקּוֹטֵעַ יְדֵי עַבְדּוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ רַבּוֹ נוֹטֵל נִזְקוֹ צַעֲרוֹ בּוֹשְׁתּוֹ וּפְגָמוֹ וַהֲלָכָה יֵצֵא וְיִתְפַּרְנֵס בַּצְּדָקָה. רַבָּנִין דְּקַיְסָרִין בְּשֵׁם רִבִּי אָחָא. מְצוּוִּין יִשְׂרָאֵל לְפַרְנֵס קִיטָּעִין אֲפִילּוּ עֲבָדִים. רִבִּי יוֹחָנָן מִן כַּל מַה דַּהֲוָה אֲכִיל יְהִיב לְעַבְדֵּיהּ. וַהֲוָה קָרֵי עֲלוֹהִי הֲלֹא בַבֶּטֶן עוֹשֵׂנִי עָשָׂהוּ וַיְכוֹנְנוּ בְּרֶחֶם אֶחָד.

## הלכה ו

**משנה:** אֵילּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעֲלָהּ טוֹחֶנֶת וְאוֹפָה וּמְכַבֶּסֶת מְבַשֶּׁלֶת וּמֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ וּמַצַּעַת הַמִּיטָּה וְעוֹשָׂה בַצֶּמֶר. הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת לֹא טוֹחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת. שְׁתַּיִם אֵינָהּ מֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ. שָׁלֹשׁ אֵינָהּ מַצַּעַת אֶת הַמִּיטָּה וְאֵינָהּ עוֹשָׂה בַצֶּמֶר. אַרְבָּעָה יוֹשֶׁבֶת בַּקַּתֶּדְרָא. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֲפִילּוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בַּצֶּמֶר שֶׁהַבַּטָּלָה מֵבִיאָה לִידֵי זִימָּה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אַף הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי שִׁעֲמוּם.

**הלכה:** אֵילּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעֲלָהּ כול'. תַּנֵּי. שִׁבְעָה גּוּפֵי מְלָאכוֹת מָנוּ וְהַשְּׁאָר לֹא צָרְכוּ חֲכָמִים לְמָנוֹתָן.

מֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ. אָמַר רִבִּי חַגַּיי. לֹא אָמַר אֶלָּא בְּנָהּ. הָא תְאוֹמִים לֹא. וְלָמָּה אָמַר. בְּנָהּ. שֶׁלֹּא תֵּנִיק בֶּן חֲבֵירָתָהּ. כְּהָדֵין דְּתַנֵּי. אֵין הָאִישׁ כּוֹפֵף אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁתֵּנִיק בְּנוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ וְלֹא הָאִשָּׁה כּוֹפָה אֶת בַּעֲלָהּ שֶׁתֵּנִיק בֶּן חֲבֵירָתָהּ. נָדְרָה שֶׁלֹּא לְהָנִיק אֶת בְּנָהּ. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים. שׁוֹמְטִין אֶת הַדַּד מִתּוֹךְ פִּיו. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. כּוֹפִין אוֹתָהּ. נִתְגָּרְשָׁה אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ מַכִּירָהּ. אֲבָל אִם הָיָה מַכִּירִין אוֹתָהּ כּוֹפִין אוֹתָהּ וְנוֹתְנִין לָהּ שְׂכָרָהּ שֶׁתֵּנִיק אֶת בְּנָהּ. כַּמָּה יְהֵא לוֹ וְיֵהֵא מַכִּירָהּ. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב. שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. וַהֲוָה רִבִּי זְעִירָא מְסַתֵּכֵל בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ. מָה אַתְּ מְסַתֵּכֵל בִּי. נֵימַר לָךְ מִן הַהִיא דִּשְׁמוּאֵל. דְּאָמַר שְׁמוּאֵל. שְׁלֹשָׁה יָמִים. שְׁמוּאֵל כְּדַעְתֵּיהּ. שְׁמוּאֵל אָמַר. חֲכִים אֲנָא לְחַיָּיתָא

דַיְלְדִין לִי. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. חֲכִים אֲנָא לְגָזוֹרָה דְגָזְרִין לִי. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. חֲכִים אֲנָא לְנַשָּׁייָא דְצָבְתִין עִם אִימָּא.

תַּנֵּי. יוֹנֵק הַתִּינוֹק וְהוֹלֵךְ עַד עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים. מִיכָּן וָהֵילַךְ כְּיוֹנֵק שֶׁקָּץ. דִּבְרֵי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר. יוֹנֵק וְהוֹלֵךְ אֲפִילוּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שָׁנִים. פֵּירַשׁ אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. עַד אֵיכָן. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב. מֵעֵת לָעֵת. רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵעֵת לָעֵת. תַּנֵּי מֵעֵת לָעֵת. רִבִּי חִזְקִיָּה רַב. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. בִּזְמָן שֶׁפֵּירַשׁ מִתּוֹךְ בּוּרְיוֹ. אֲבָל אִם פֵּירַשׁ מִתּוֹךְ חוֹלְיוֹ מַחֲזִירִין אוֹתוֹ מִיָּד. בְּשֶׁאֵינוֹ שֶׁלַּסַּכָּנָה. אֲבָל אִם הָיָה שֶׁלַּסַּכָּנָה אֲפִילוּ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים מַחֲזִירִין אוֹתוֹ.

הִכְנִיסָה. אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק. לֹא סוֹף דָּבָר הִכְנִיסָה אֶלָּא אֲפִילוּ הֵיא רְאוּיָה לְהַכְנִיס. כְּהָדָא דְתַנֵּי. אִשְׁתּוֹ עוֹלָה עִמּוֹ אֲבָל לֹא יוֹרֶדֶת עִמּוֹ. אַלְמָנָה וּבָנֶיהָ יוֹרְדִין אֲבָל לֹא עוֹלִין. הַפּוֹעֲלִין עוֹלִין אֲבָל לֹא יוֹרְדִין. הַבַּת לֹא עוֹלָה וְלֹא יוֹרֶדֶת. וְתַכְנִיס שִׁפְחָה לְכָל הַדְּבָרִים. אָמַר רִבִּי חִייָה בַּר יוּדָה. מִפְּנֵי חַייִס שֶׁלַּשִׁפְחָה. אָמַר רִבִּי בּוּן. עַל יְדֵי שֶׁהַדְּבָרִים הַלָּלוּ שֶׁלְּבִיזָּיוֹן לְפִיכָךְ תָּלוּ אוֹתָן בְּשִׁפְחָה. אָמַר רִבִּי יוּדָה בֵּירִבִּי בּוּן. שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָאִשָּׁה לִהְיוֹת יוֹשֶׁבֶת בְּטֵילָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. רַב הוּנָא אָמַר. אֲפִילוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת כּוֹפִין לַעֲשׂוֹת לוֹ דְּבָרִים שֶׁלְּיָחִיד. מָהוּ דְּבָרִים שֶׁלְּיָחִיד. סָכַת לוֹ אֶת גּוּפוֹ וּמְרַחֶצֶת לוֹ אֶת רַגְלָיו וּמוֹזֶגֶת לוֹ אֶת הַכּוֹס. לָמָּה. מִשּׁוּם שֶׁהִיא חַייֶבֶת לַעֲשׂוֹת לוֹ אוֹ מִשּׁוּם שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁפְחָה. מַה נָפַק מִן בֵּינֵיהוֹן. הִכְנִיסָה לוֹ עֲבָדִים. אֵין תֵּימַר מִשּׁוּם שֶׁאֵין רְאוּיִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁפְחָה הֲרֵי הִכְנִיסָה לוֹ עֲבָדִים. הֲוֵי לֵית טַעֲמָא מִשּׁוּם שֶׁהִיא חַייֶבֶת לוֹ. רִבִּי אֲבוֹדַימָא בְצַפּוֹרִין בָּעֵי קוֹמֵי רִבִּי מָנָה. לֹא מִסְתַּבְּרָא מִשּׁוּם שֶׁהִיא חַייֶבֶת לוֹ. אָמַר לוֹ. אוֹף אֲנָא סְבַר כֵּן.

וְתַנֵּי כֵן. כּוֹפָה לַעֲשׂוֹת בַּצֶּמֶר אֲבָל לֹא בְּפִשְׁתָּן. מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַסְרַחַת אֶת הַפֶּה וּמְשֻׁלְבֶּקֶת אֶת הַשִּׁפּוֹיוֹת.

## הלכה ז

**משנה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּיטָּה בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שַׁבָּת אַחַת. הַתַּלְמִידִים יוֹצְאִין לִלְמוֹד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם. הַפּוֹעֲלִים שַׁבָּת אָחַת. הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה הַטַּיָּילִין בְּכָל יוֹם. הַפּוֹעֲלִין שְׁתַּיִם בַּשַּׁבָּת. הַחֲמָרִים אַחַת בַּשַּׁבָּת. הַגַּמָּלִין אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. הַסַּפָּנִין אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים דִּבְרֵי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר.

**הלכה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה כולו'. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים. שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת כִּימֵי לֵידַת נְקֵיבָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. שַׁבָּת אֶחָד כִּימֵי לֵידַת זָכָר אוֹ כִּימֵי נִדָּתָהּ.

הַתַּלְמִידִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בְרְשׁוּת בָּתֵּיהֶן שְׁלֹשִׁים יוֹם. הָא בִרְשׁוּת בָּתֵּיהֶן אֲפִילוּ כַמָּה. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. וַיִּשְׁלָחֵם לְבָנוֹנָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים לַחוֹדֶשׁ. אָמַר רִבִּי אָבִין. חִיבֵּב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פְּרִישָׁה וְרִבְּיָה יוֹתֵר מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ. מַאי טַעֲמָא. חוֹדֶשׁ יִהְיוּ בַלְּבָנוֹן וּשְׁנַיִם חֳדָשִׁים בְּבֵיתוֹ. רַב אָמַר. הַבָּאָה וְהַיּוֹצֵאת חוֹדֶשׁ בְּחוֹדֶשׁ לְכֹל חֳדְשֵׁי הַשָּׁנָה.

הָכָא אַתְּ אָמַר שַׁבָּת אֶחָד. וְכָא אַתְּ אָמַר פַּעֲמַיִים בַּשַּׁבָּת. תַּנֵּי בַּר קַפָּרָא. הַפּוֹעֲלִין יוֹצְאִין לִמְלַאכְתָּן שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת בָּתֵּיהֶן שַׁבָּת אֶחָד.

הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. אִית תַּנֵּיי תַנֵּי. שְׁאֵר זֶה דֶּרֶךְ אֶרֶץ. עוֹנָה זֶה הַמָּזוֹן. אִית תַּנֵּיי תַנֵּי. עוֹנָה זֶה דֶּרֶךְ אֶרֶץ. שְׁאֵר זֶה הַמָּזוֹן. מָאן דַּמַר. שְׁאֵר זֶה דֶּרֶךְ אֶרֶץ. אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ. עוֹנָה זֶה הַמָּזוֹן. וַיַּעֲנֵךְ וַיַּרְעִיבֶךָ. מָאן דַּמַר. שְׁאֵר זֶה הַמָּזוֹן. וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כָּעָפָר שְׁאֵר. עוֹנָה זֶה דֶּרֶךְ אֶרֶץ. אִם תַּעֲנֶה אֶת בְּנוֹתַיי. זֶה דֶּרֶךְ אֶרֶץ. רִבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב פָּתַר קְרָיֶיה שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ. שֶׁתְּהֵא הַכְּסוּת לְפִי הַשְּׁאֵר. שֶׁלֹּא יִתֵּן לָהּ אֶת הַיְלָדָה לַזְּקִינָה וְלֹא אֶת הַזְּקִינָה לַיְלָדָה. כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ. שֶׁתְּהֵא הַכְּסוּת לְפִי הָעוֹנָה. שֶׁלֹּא יִתֵּן שֶׁלַּקַּייִץ בַּיְמוֹת הַגְּשָׁמִים וְלֹא שֶׁלַּגְּשָׁמִים בַּקַּייִץ. מְנָא לֵיהּ מָזוֹן. מָה אִם דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן קִיּוּם נֶפֶשׁ אֵינוֹ רַשַּׁאי לִימְנַע מִמֶּנָּה דְּבָרִים שֶׁהֵן קִיּוּם נֶפֶשׁ לֹא כָל שֶׁכֵּן. מְנָא לָהּ עוֹנָה. מָה אִם דְּבָרִים עַד שֶׁלֹּא נִישֵּׂאת לְכָאן מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה אֵינוֹ רַשַּׁאי לִימְנַע מִמֶּנָּה דְּבָרִים שֶׁנִּישֵּׂאת לְכָאן מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה לֹא כָל שֶׁכֵּן.

מִמִּנְחָה שְׁשָׁלַח יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְעֵשָׂו אָחִיו לְמַד רִבִּי אֶלִיעֶזֶר. שֶׁשִּׁילַּח לוֹ כְּדֶרֶךְ הָאָרֶץ. עִזִּים מָאתַיִם וּתְיִישִׁים עֶשְׂרִים חַד לְעֶשְׂרָה. רְחֵלִים מָאתַיִם וְאֵילִים עֶשְׂרִים חַד לְעֶשְׂרָה. גְּמַלִּים מֵינִיקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים. אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה. הֵן עַל יְדֵי שֶׁהוּא צָנוּעַ בְּתַשְׁמִישׁוֹ לְפִיכָךְ לֹא פִירְסְמוֹ הַכָּתוּב. פָּרוֹת אַרְבָּעִים וּפָרִים עֶשְׂרָה. חַד לְאַרְבַּע. דְּאִינּוּן לָעֵיי. אֲתוֹנוֹת עֶשְׂרִים וַעְיָירִים עֶשְׂרָה חַד לִתְרֵי. דְּאִינּוּן לָעֵיי.

רִבִּי יִרְמְיָה בָּעָא. אִילֵּין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים לֹא מִסְתַּבְּרָא מֵיעַבְּדִינוֹן בְּטֵילִין. אָמַר רִבִּי מָנָא. לֹא מִסְתַּבְּרָא דְלָא כְאַסַּפּוֹן שֶׁהֵן יְגִיעִין יוֹתֵר. רַב אָמַר. אוֹכֶלֶת עִמּוֹ מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת. בִּלְשׁוֹן נְקֵיָּיה.

## הלכה ח

**משנה:** הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעֲלָהּ פּוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ שִׁבְעָה דֵינָרִים בַּשַּׁבָּת. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. שִׁבְעָה טְרָפְעִיקִין. עַד אֵימָתַי הוּא פּוֹחֵת. עַד כְּנֶגֶד כְּתוּבָּתָהּ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. לְעוֹלָם הוּא פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ שֶׁמָּא תִיפּוֹל לָהּ יְרוּשָׁה מִמָּקוֹם אַחֵר יִגְבֶּה אוֹתָהּ מִמֶּנָּה. וְכֵן הַמּוֹרֵד

עַל אִשְׁתּוֹ מוֹסִיפִין לָהּ עַל כְּתוּבָּתָהּ שְׁלֹשָׁה דֵינָרִין בַּשַּׁבָּת. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. שְׁלֹשָׁה טְרָפְעִיקִין.

**הלכה:** עַד אֵימָתַי הוּא פּוֹחֵת עַד כְּנֶגֶד כְּתוּבָּתָהּ כול'. הָכָא אַתְּ מַר שִׁבְעָה. וְהָכָא אַתְּ מַר שְׁלֹשָׁה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי חֲנִינָא. הִיא עַל יְדֵי שֶׁהִיא חַיֶּיבֶת לוֹ שֶׁבַע הוּא פּוֹחֵת מִמֶּנָּה שִׁבְעָה. וְהוּא עַל יְדֵי שֶׁהוּא חַיָּיב לָהּ שְׁלֹשָׁה הוּא מוֹסִיף לָהּ שְׁלֹשָׁה. הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהִכְנִיסָהּ לוֹ עֲבָדִים הֲרֵי אֵינָהּ חַיֶּיבֶת לוֹ כְּלוּם. הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ לֹא שְׁאֵר וְלֹא כְסוּת וְלֹא עוֹנָה הֲרֵי אֵינוֹ חַיָּיב לָהּ כְּלוּם. מַאי כְדוֹן. כֵּיי דְמַר רִבִּי יוֹחָנָן. צְעָרוֹ שֶׁלְּאִישׁ מְרוּבֶּה יוֹתֵר מִן הָאִשָּׁה. הָדָא הוּא דִכְתִיב וִיהִי כִּי הֵצִיקָה לוֹ בְדָבָרֶיהָ כָּל הַיָּמִים וַתְּאַלְּצֵהוּ. מָהוּ וַתְּאַלְּצֵהוּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק בַּר לָעְזָר. שֶׁהָיְתָה שׁוֹמֶטֶת עַצְמָהּ מִתַּחְתָּיו. וְתִקְצַר נַפְשׁוֹ לָמוּת. הוּא קָצְרָה נַפְשׁוֹ לָמוּת וְהִיא לֹא קָצְרָה נַפְשׁוֹ לָמוּת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים. שֶׁהָיְתָה עוֹשָׂה צוֹרְכָהּ בָּאֲחֵרִים. כָּל שֶׁכֵּן דְּתָנֵי. דְּאָמַר רִבִּי נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי נַחְמָן. הָאֵבֶר הַזֶּה שֶׁבָּאָדָם הַרְעִיבָתוּ הִשְׁבִּיעָתוּ. הִשְׁבִּיעָתוּ הַרְעִיבָתוּ.

וּכְרִבִּי אֶלְעָזָר עַד כַּמָּה הוּא פּוֹחֵת. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. אֲרוּסָה וְחוֹלָה נָדָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם כּוֹתְבִין לָהּ אִיגֶּרֶת מֶרֶד עַל בַּעֲלָהּ. מָה אָנָן קַיָימִין. אִם בְּשֶׁמָּרְדָה עָלָיו וְהִיא נָדָה. הַתּוֹרָה הִמְרִידַתְהָ עָלָיו. אֶלָּא כֵן אָנָן קַיָימִין. שֶׁמָּרְדָה עָלָיו עַד שֶׁלֹּא בָאת נִידָּה בְיָדָהּ וּבָאָת לְנִידָּה. הֲרֵי אֵינָהּ רְאוּיָה לִמְרוֹד וְאַתְּ אָמַר כּוֹתְבִין וְכָא פּוֹחֵת. מַה מִיפְחוֹת מִפָּרָא פָּרְנוֹן דִידָהּ. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. לְעוֹלָם הוּא פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ. שֶׁמָּא תִפּוֹל לָהּ יְרוּשָׁה מִמָּקוֹם אַחֵר. וַיַחֲזוֹר וְיִגְבֶּה מִמֶּנָּה. לֹא אָמַר אֶלָּא יְרוּשָׁה. דְּבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי. הָדָא אָמְרָה אֲפִילוּ לִפְחוֹת מִפָּרָא פָּרְנוֹן דִידָהּ פּוֹחֵת. רִבִּי זְעִירָא בְשֵׁם שְׁמוּאֵל. כּוֹתְבִין אִיגֶּרֶת מֶרֶד עַל הָאֲרוּסָה. וְאֵין כּוֹתְבִין אִיגֶּרֶת מֶרֶד עַל שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וְהָתַנֵּי רִבִּי חִייָה. נִידָּה וְחוֹלָה אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם כּוֹתְבִין לָהּ אִיגֶּרֶת מֶרֶד עַל כְּתוּבָּתָהּ. כְּאן בְּמִשְׁנָה הָרִאשׁוֹנָה כְּאן בְּמִשְׁנָה הָאַחֲרוֹנָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בַּר בּוּן. אֲפִילוּ תֵימַר כֵּן כְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה. בֵּית דִּין שֶׁאַחֲרֵיהֶן. מַתִּירִין בְּהּ אַרְבַּע שִׁבְתּוֹת וְהִיא שׁוֹבֶרֶת כְּתוּבָּתָהּ וְיוֹצְאָה.

רִבִּי חֲנִינָה בְשֵׁם רִבִּי יְשׁוּעַאל בֵּירִבִּי יֹסֵא. הַיּוֹצְאָה מִשָּׁם שָׁם רָע אֵין לָהּ בְּלָיוֹת. מוֹרֶדֶת יֵשׁ לָהּ. רִבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. הַמּוֹרֶדֶת וְהַיּוֹצֵאת מִשָּׁם שֵׁם רָע אֵין לָהּ לֹא מְזוֹנוֹת וְלֹא בְלָיוֹת.

אָמַר רִבִּי יוֹסֶה. אִילֵּין דְּכָתְבִין. אִין שְׁנָא אִין שְׁנָאת. תְּנֵי מָמוֹן. וּתְנֵיין קַיָים.

## הלכה ט

**משנה:** הַמַּשְׁרֶה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שְׁלִישׁ לֹא יִפְחוֹת לָהּ מִקַּבַּיִים חִיטִּין אוֹ מֵאַרְבָּעָה קַבִּין שְׂעוֹרִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לֹא פָסַק לָהּ שְׂעוֹרִים אֶלָּא רִבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁהָיָה סָמוּךְ לְאֲדוֹם.

**הלכה:** הַמַּשְׁרֶה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שְׁלִישׁ כול'. מָהוּ סָמוּךְ לֶאֱדוֹם. לִדְרוֹמָה.

## הלכה י

**משנה:** נוֹתֵן לָהּ חֲצִי קַב קִיטְנִית וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן. וְקַב גְּרוֹגְרוֹת אוֹ מָנֶה דְּבֵילָה וְאִם אֵין לוֹ פּוֹסֵק לְעוּמָתָן פֵּירוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר. וְנוֹתְנִין לָהּ מִטָּה וּמַפֵּץ וְאִם אֵין לוֹ מִיטָּה מַפֵּץ מַחֲצֶלֶת. וְנוֹתְנִין לָהּ כְּפָה לְרֹאשָׁהּ וַחֲגוֹר לְמָתְנֶיהָ וּמִנְעָל מִמּוֹעֵד לְמוֹעֵד. וְכֵלִים שֶׁלַּחֲמִשִּׁים זוּז מִשָּׁנָה לְשָׁנָה. וְאֵין נוֹתְנִין לָהּ לֹא חֲדָשִׁים בִּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא שְׁחָקִים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. אֲבָל נוֹתְנִין לָהּ כֵּלִים שֶׁלַּחֲמִשִּׁים זוּז בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְהִיא מִתְכַּסָּה בְּלָאוֹתֵיהֶן בִּימוֹת הַחַמָּה וְהַשְּׁחָקִין שֶׁלָּהּ.

**הלכה:** נוֹתֵן לָהּ חֲצִי קַב קִטְנִית וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן כול'. אָמַר רִבִּי מָנָא. מָנֶה וּאַרְבַּע רִיטְלִין. נוֹתֵן לָהּ כָּר נֵר וּפִתְיָלָה כּוֹס וְחָבִית וּקְדֵירָה. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר. כָּר אֵין לָהּ. שֶׁאֵין נְשֵׁי הָעֲנִיִּים יְשֵׁינוֹת עַל הַכָּר. רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הוֹתִירָה מְזוֹנוֹת שֶׁלָּהּ הוֹתִירָה בְלָיוֹת שֶׁלּוֹ הוֹתִירָה בְלָיוֹת שֶׁלָּהּ. הָדָא דְתֵימַר בְּאִשָּׁה אִישׁ. אֲבָל בְּאַלְמָנָה בֵּין שֶׁהוֹתִירָה מְזוֹנוֹת בֵּין שֶׁהוֹתִירָה בְלָיוֹת שֶׁלָּהּ.

## הלכה יא

**משנה:** נוֹתְנִין לָהּ מָעָה כֶסֶף לְצָרְכֶיהָ וְאוֹכֶלֶת עִמּוֹ לֵילֵי שַׁבָּת. וְאִם אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶסֶף לְצָרְכֶיהָ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ. וּמַה הִיא עוֹשָׂה לוֹ. מִשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁתֵּי בִּיהוּדָה שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל. אוֹ מִשְׁקַל עֶשֶׂר סְלָעִים עֵרֶב בִּיהוּדָה שֶׁהֵן עֶשְׂרִים סְלָעִים בַּגָּלִיל. וְאִם הָיְתָה מֵינִיקָה פּוֹחֶתִין לָהּ מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. בָּעֲנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. אֲבָל בַּמְכוּבָּד שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל הַכֹּל לְפִי כְבוֹדוֹ.

**הלכה:** נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶסֶף לְצָרְכֶיהָ וְהִיא אוֹכֶלֶת עִמּוֹ מֵלֵילֵי שַׁבָּת לֵילֵי שַׁבָּת כול'. דְּבָרִים אֲמוּרִים לְשׁוֹן נָקִי. שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אֲכִילָה מַמָּשׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב אוֹכֶלֶת מִשֶּׁלּוֹ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן אוֹכֶלֶת מִשֶּׁלָּהּ.

יַיִן אֵין לָהּ שֶׁאֵין עֲנִיּוֹת יִשְׂרָאֵל שׁוֹתוֹת יַיִן. וַעֲשִׂירוֹת שׁוֹתוֹת. וְהָתַנֵּי. מַעֲשֶׂה בְמָרְתָא בַת בֶּייתוֹס שֶׁפָּסְקוּ לָהּ חֲכָמִים סָאתַיִים יַיִן בְּכָל יוֹם. וּבִית דִּין פּוֹסְקִין יַיִן. אָמַר רִבִּי חִייָה בַּר אָדָא. עַל שׁוּם זְנוּת יַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח לֵב. וְהָא תַנִּינָן. אִם הָיְתָה מֵינִיקָה פּוֹחֶתִין לָהּ מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ. מָהוּ מוֹסִיף. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. יַיִן שֶׁהוּא מַרְבֶּה אֶת הֶחָלָב. רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אַף לְתַבְשִׁילָהּ פָּסְקוּ. אַף עַל פִּי כֵן קִילְּלָה אוֹתָן וְאָמְרָה לָהֶן. כָּךְ תִּתְּנוּ לִבְנוֹתֵיכֶם. אָמַר רִבִּי אָחָא. וְעָנִינוּ אַחֲרֶיהָ אָמֵן. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק. אֶרְאֶה בַּנְּחָמָה אִם לֹא רְאִיתִיהָ מְלַקֶּטֶת שְׂעוֹרִים מִבֵּין טַלְפֵּי סוּסִים

בְּעַכּוֹ. וְקָרָאתִי עָלֶיהָ הַפָּסוּק הַזֶּה הָרַכָּה בְךְ וְהָעֲנוּגָה וגו'. אִם לֹא תֵדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִיקְבֵי הַצֹּאן וגו'. וְהָתַנֵּי מַעֲשֶׂה בְמֹרְיָם בִּתּוֹ שֶׁלִּשְׁמְעוֹן בֶּן גּוֹרְיוֹן שֶׁפָּסְקוּ לָהּ חֲכָמִים בַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּינָר קוּפָּה בְשָׁמִים בְּכָל יוֹם וְלֹא הָיְתָה אֶלָּא שׁוֹמֶרֶת יָבָם. אַף עַל פִּי כֵן קִילְּלָה אוֹתָן וְאָמְרָה לָהֶן. כָּךְ תִּתְּנוּ לִבְנוֹתֵיכֶם. אָמַר רִבִּי אָחָא. וְעָנִינוּ אַחֲרֶיהָ אָמֵן. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק. אֲרָאֶה בַּנְּחָמָה אִם לֹא רְאִיתִיהָ קְשׁוּרָה בְשַׂעֲרָהּ בְּזָנָב הַסּוּס בְּעַכּוֹ וְקָרָאתִי עָלֶיהָ הַפָּסוּק הַזֶּה הָרַכָּה בְךְ וְהָעֲנוּגָה כולי.

## פרק ו

### הלכה א

**משנה:** מְצִיאַת הָאִשָּׁה וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְבַעֲלָהּ. וִירוּשָּׁתָהּ הוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ. בּוֹשְׁתָהּ וּפְגָמָהּ שֶׁלָּהּ. רִבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר בִּזְמַן שֶׁבְּסֵתֶר לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים וְלוֹ אֶחָד וּבִזְמַן שֶׁבַּגָּלוּי לוֹ שְׁנֵי חֲלָקִים וְלָהּ אֶחָד. שֶׁלּוֹ יִנָּתֵן מִיָּד וְשֶׁלָּהּ יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת.

**הלכה:** מְצִיאַת הָאִשָּׁה וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְבַעֲלָהּ כולי. רִבִּי חִזְקִיָּה בְשֵׁם רִבִּי אִימִּי. אִיתְפַּלְגוֹן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. חַד אָמַר. דִּבְרֵי הַכֹּל. וְחָרְנָא אָמַר. בְּמַחֲלוֹקֶת. וְלָא יְדַעְנָא מָאן אָמַר דָּא וּמָאן אָמַר דָּא. מִסְתַּבְּרָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ הוּא דּוּ אָמַר. בְּמַחֲלוֹקֶת. דּוּ פָּתַר לָהּ בְּמַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת. וְאֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף לִצְרָכֶיהָ. וְתַנִּינָן. וְאִם אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף לִצְרָכֶיהָ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ. מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁהֵן כְּמִצִיאָה. אָתָא רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִימִּי בְשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא. הֲווּיֵי דַּעֲוון דַּעֲוון אִית לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ.

לְמִי נִצְרָכָה. לְרִבִּי מֵאִיר. אַף עַל גַּב דִּלְרִבִּי מֵאִיר עֲבִיד יַד הָעֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ זָכַת הָאִשָּׁה זָכָה בַּעֲלָהּ. מוֹדֶה שֶׁאֵין עָלֶיהָ אֶלָּא אוֹכֶלֶת פֵּירוֹת בִּלְבָד. תַּמָּן תַּנִּינָן. מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וַעֲבָדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים וּמְצִיאַת אִשְׁתּוֹ הֲרֵי אֵילּוּ שֶׁלּוֹ. שֶׁהוּא יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָן לְמִלְאכָה אֲחֶרֶת. מַה טַעַם אָמְרִינָן. מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וַעֲבָדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים הֲרֵי אֵילּוּ שֶׁלָּהֶן. שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָן לְמִלְאכָה אֲחֶרֶת. הָתִיבוֹן. הֲרֵי אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָהּ לְמִלְאכָה אֲחֶרֶת וְאַתְּ אָמַר. מְצִיאָתָהּ שֶׁלּוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. טַעַם אַחֵר יֵשׁ בְּאִשָּׁה. מָהוּ טַעַם אַחֵר בְּאִשָּׁה. אָמַר רִבִּי חַגַּיי. מִפְּנֵי קְטָטָה. רִבִּי יוֹסֵי לֹא אָמַר כֵּן. אֶלָּא שֶׁלֹּא תְהֵא מַבְרַחַת מִשֶּׁלְבַעֲלָהּ וְאוֹמֶרֶת. מְצִיאָה מָצָאתִי. הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁנָּתַן לָהּ אַחֵר מַתָּנָה. קוֹל יוֹצֵא לְמַתָּנָה וְאֵין קוֹל יוֹצֵא לְמְצִיאָה. הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁמָּצְאָה בְעֵדִים. זוֹ מִפְּנֵי זוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. בְּשֶׁאֵין טְפוּלִין לַאֲבִיהֶן. אֲבָל אִם הָיוּ טְפוּלִין לַאֲבִיהֶן מְצִיאָתָן שֶׁלּוֹ.

הוֹרֵי רִבִּי יִצְחָק בְּהֵן דְּמַשְׁבִּיק אִינְתְּתֵיהּ וְלָא מְמָרֵק לָהּ פּוֹרְנָהּ. שֶׁהוּא מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת עַד שָׁעָה שֶׁהוּא מְמָרְקָהּ.

רִבִּי רְדִיפָה רִבִּי אָחָא בְשֵׁם רִבִּי בּוּן בַּר כָּהֲנָא. דְּלָא מְחַסֵּר לָהּ. בְּסֶתֶר לָמָּה נוֹטֵל. מִפְּנֵי צַעֲרוֹ שֶׁמִּצְטַעֵר עִמָּהּ.

## הלכה ב

**משנה:** הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וּמֵת חֲתָנוֹ אָמְרוּ חֲכָמִים יָכוֹל הוּא שֶׁיֹּאמַר לְאָחִיךָ הָיִיתִי רוֹצֶה לִיתֵּן וְלָךְ אֵי אֶפְשִׁי לִיתֵּן.

**הלכה:** הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וּמֵת חֲתָנוֹ כול'. וְלֹא דְבָרִים שֶׁהֵן קוֹנִין בָּאֲמִירָה הֵן. תַּנֵּי בַּר קַפָּרָא. פּוֹסֵק לְשֵׁם כְּתוּבָּה עַל מְנָת לבנים. וְכֵינִי. הַפּוֹסֵק מָעוֹת לְבִתּוֹ קְטַנָּה כּוֹפִין אוֹתוֹ לִיתֵּן. הָא לִגְדוֹלָה לֹא. אָמַר רִבִּי אָבוּן. כּוֹפִין אוֹתוֹ לִיתֵּן גֵּט.

## הלכה ג

**משנה:** פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ אֶלֶף דֵּינָר הוּא פוֹסֵק כְּנֶגְדּוֹ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. כְּנֶגֶד הַשּׁוּם הוּא פוֹסֵק פָּחוֹת חוֹמֶשׁ. שׁוּם בִּמְנָה וְשָׁוֶה מָנֶה אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה. שׁוּם מָנֶה הֵיא נוֹתֶנֶת שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד דֵּינָר. בְּאַרְבַּע מֵאוֹת הִיא נוֹתֶנֶת חֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמַה שֶּׁהֶחְתָּן פּוֹסֵק הוּא פוֹסֵק פָּחוֹת חוֹמֶשׁ.

**הלכה:** פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ אֶלֶף דֵּינָר כול'. מָה רָאוּ לוֹמַר בִּכְסָפִים אֶחָד וּמֵאָה וּבְשׁוּם פָּחוֹת חוֹמֶשׁ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. שָׁמִין דַּעְתָּהּ שֶׁל אִשָּׁה שֶׁהִיא רוֹצָה לְבַלּוֹת אֶת כֵּלֶיהָ וְלִפָּחוֹת אוֹתָן חוֹמֶשׁ. שָׁמִין דַּעְתּוֹ שֶׁלְּאִישׁ רוֹצֶה לִישָּׂא וְלִיתֵּן בָּהֶן וְלַעֲשׂוֹתָן בְּאֶחָד וּמֵאָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵה. זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאֵין אָדָם רַשַּׁאי לִמְכּוֹר כְּלֵי אִשְׁתּוֹ. דִּלְמָה. רִבִּי חִייָה וְרִבִּי יָסָא וְרִבִּי אִימִּי סָלְקוֹן לְשׁוּמָא דִּבְרַתָּהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. אָמְרִין לֵיהּ. פָּחוֹת חוֹמֶשׁ וְכוֹפֶל. אָמַר לוֹן. פּוֹחֶת חוֹמֶשׁ וְאֵינוֹ כוֹפֵל.

שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הִכְנִיסָה לוֹ זָהָב בְּשָׁוְויוֹ. וְתַנֵּי כֵן. תַּקְשִׁיטִין לְעָשׂוֹתָן דֵּינָרִין בְּאֶחָד וּמֵאָה. דֵּינָרִין לַעֲשׂוֹתָן תַּקְשִׁיטִין בְּשָׁוְויֵיהֶן. רִבִּי אָחָא בַּר פַּפָּא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי אִימִּי. הִכְנִיסָה לוֹ בְהֵמָה. אָמַר לֵיהּ. בְּשָׁוְויָהּ. הִכְנִיסָה לוֹ קַרְקַע. אָמַר לֵיהּ. בְּשָׁוְויָהּ. וְאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּר. וְגוֹבָה קַרְקַע. אֵין לוֹ אֶלָּא אֲכִילַת פֵּירוֹת.

## הלכה ד

**משנה:** פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ כְּסָפִים סִלְעָה כֶּסֶף נַעֲשֵׂית שִׁשָּׁה דֵּינָר וְהֶחְתָּן מְקַבֵּל עָלָיו עֲשָׂרָה דֵּינָרִים לַקּוּפָּה לְכָל מָנֶה וּמָנֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

**הלכה:** פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ כְּסָפִים כול'. פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ כַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת דֵּינָרִים שׁוּם עָשָׂה אוֹתוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת. לֹא עָשָׂה כֵן אֶלָּא עָשָׂה אוֹתוֹ אֶלֶף. אִם עָשָׂת קִיצוּתָא גּוֹבָה אֶת הַכֹּל וְאִם לָאו מִיגְרַע חֲמִשָּׁה דֵינָרִים לְכָל סֶלַע וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בַּתּוֹסֶפֶת. פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ חֲמֵשׁ מֵאוֹת דֵּינָרִים כְּסָפִים עוֹשָׂה אוֹתָן שְׁבַע מֵאוֹת וּמֶחֱצָה. לֹא עָשָׂה כֵן אֶלָּא עָשָׂה אוֹתָן אֶלֶף. אִם עָשָׂת קִיצוּתָא גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. וְאִם לָאו מִיגְרַע שִׁשָּׁה דֵינָר לְכָל סֶלַע וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בַּתּוֹסֶפֶת. פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ אֶלֶף זוּז צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתָן טְטוּ מְנָה. לֹא עָשָׂה כֵן אֶלָּא כָּתַב לָהּ שָׁדֶה שָׁוֶה בִּשְׁנֵים עָשָׂר מְנָה תַּחַת אֶלֶף זוּז. אִם עָשְׂתָה קִיצוּתָא גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. וְאִם לָאו אֵין פּוֹחְתִין לְבָתוּלָה מִמָּאתַיִם וְלָאַלְמָנָה מִמְּנָה. הָכָא אַתְּ מַר. מִיגְרַע. וְהָכָא אַתְּ מַר. אֵינוֹ מִיגְרַע. כָּאן בְּנָטְלָה מִקְצַת כָּאן בְּשֶׁלֹּא נָטְלָה מִקְצַת. הָכָא אַתְּ מַר. נוֹגֵעַ בַּתּוֹסֶפֶת. וְהָכָא אַתְּ מַר. אֵינוֹ נוֹגֵעַ בַּתּוֹסֶפֶת. תַּמָּן. הוֹסִיף וְלֹא פִיחֵת. בְּרָם הָכָא. פִּיחֵת וְלֹא הוֹסִיף. תַּנְיָא. בֵּין בַּשּׁוּם בֵּין בַּכְּסָפִים. בְּשׁוּם מָה לְפִי מַה שֶׁהוּא פוֹחֵת לְפִי מַה שֶׁהוּא מוֹסִיף לְפִי מַה שֶׁהִיא מַכְנֶסֶת.

כֵּינִי מַתְנִיתָא. וְקוּפַּת בְּשָׂמִים הַכֹּל מְנָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. עָשׂוּ הֲנָיַית בְּשָׂמִים כַּהֲנָיַית כְּסָפִים. אָמַר רִבִּי אָבִין. עָשׂוּ הֲנָיַית פֵּרָיָה וְרִבְיָה כַּהֲנָיַית כְּסָפִים. כְּהָדָא. תַּלְמִידוֹ דְּרִבִּי יוֹסֵי סַלְקוֹן לְקַדְּשִׁין אַשְׁכְּחִינוֹן עֲרִירִין. אָמְרוּן לוֹן. אַתְנִיתוּן בֵּינֵיכוֹן. אִם הִתְנֵיתֶם בֵּינֵיכֶם הֲרֵי יָפֶה וְאִם לָאו הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

## הלכה ה

**משנה:** הַמַּשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ סְתָם לֹא יִפְחוֹת לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז. פָּסַק לְהַכְנִיס עֲרוּמָה לֹא יֹאמַר הַבַּעַל כְּשֶׁתָּבוֹא לְבֵיתִי אֲכַסֶּנָּה בִכְסוּתִי אֶלָּא מְכַסָּהּ וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ. וְכֵן הַמַּשִּׂיאִין אֶת הַיְתוֹמָה לֹא יִפְחֲתוּ לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז. אִם יֵשׁ בַּכִּיס מְפָרְנְסִין אוֹתָהּ לְפִי כְבוֹדָהּ.

**הלכה:** הַמַּשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ כול'. רִבִּי אַבָּא מָרִי אָחוּי דְּרִבִּי יוֹסֵי בָּעֵי. לֹא כֵן תַּנֵּי. מְנַיִין אֲפִילּוּ אָמַר. הֲרֵינִי עוֹמֵד עָרוּם וּמְכַסָּהּ. אֵין אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיֵּעָמוֹד עָרוּם וְיַכְסֶה אֶלָּא מְכַסָּהּ בָּרְאוּי לָהּ. תַּמָּן אוֹרְחָא דְּבַר נַשָּׁא מֵימַר. הֲנֵי לִי מֵיקוֹם עַרְטִילַיי וּמְכַסְיָיא אִיתְתִי. בְּרַם הָכָא לְכֵן הִתְנָה עִמָּהּ מִתְּחִילָּה.

כֵּינִי מַתְנִיתָא. וְכֵן הַמְפַרְנְסִין אֶת הַיְתוֹמָה. אָמַר רִבִּי חִינְנָא. זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאוֹמְרִין לַפַּרְנָסִין לְלַוּוֹת. דּוּ פָּתַר לָהּ בְּשֶׁאֵין בַּכִּיס לוֹוִין עַד חֲמִשִּׁים. אֲבָל אִם יֵשׁ בַּכִּיס מוֹסִיף. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאֵין אוֹמְרִין לַפַּרְנָסִין לְלַוּוֹת. דּוּ פָּתַר לָהּ בְּשֶׁיֵּשׁ בַּכִּיס. אֲבָל אִם אֵין בַּכִּיס פּוֹחֵת. כְּהָדָא. בְּיַלְדָּה אַחַת בְּיוֹמוֹי דְּרִבִּי אִמִּי. אָמַר. יִשְׁתַּבּוֹק לְמוֹעֲדָא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי זְעִירָא. גְּרָמִית יְפְסוֹד. אֶלָּא יִתֵּכוֹל. דְּמָרֵיהּ דְּמוֹעֲדָיָא קַיָּים. וַתְיָיא דְּרִבִּי חֲנִינָה כְּרִבִּי זְעוּרָה וּדְרִבִּי יוֹסֵי כְּרִבִּי אִימִּי.

## הלכה ו

**משנה:** יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאַתָּה אִמָּהּ אוֹ אֲחֶיהָ מִדַּעְתָּהּ וְכָתְבוּ לָהּ בְּמֵאָה אוֹ בַחֲמִשִּׁים זוּז יְכוֹלָה הִיא מִשֶּׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָן מַה שֶּׁרָאוּי לְהִינָּתֵן לָהּ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם הִשִּׂיא אֶת הַבַּת הָרִאשׁוֹנָה יִינָּתֵן לַשְּׁנִיָּיה כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּתַן לָרִאשׁוֹנָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים פְּעָמִים שֶׁאָדָם עָנִי וְהֶעֱשִׁיר אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי אֶלָּא שָׁמִים אֶת הַנְּכָסִים וְנוֹתְנִין לָהּ.

**הלכה:** יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאַתָּה אִמָּהּ אוֹ אֲחֶיהָ כול'. כֵּינִי מַתְנִיתָא. אִם הִשִּׂיאוּ אֶת הַבַּת הָרִאשׁוֹנָה יִינָּתֵן. דִּבְרֵי חֲכָמִים. שֶׁפְּעָמִים שֶׁאָדָם מַשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ וְנוֹתֵן עָלֶיהָ מָעוֹת. וּפְעָמִים שֶׁאָדָם מַשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ וְנוֹטֵל עָלֶיהָ מָעוֹת.

רִבִּי זְעִירָה שָׁאַל לְרַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב וּלְרַב אַמִּי בַּר פַּפַּי. מָאן תַּנָּא עִישּׂוּר נְכָסִים. אָמַר לוֹ רִבִּי זְעוּרָה בְּשֵׁם רַב יִרְמְיָה. עִישּׂוּר נְכָסִים כְּרִבִּי. בְּעוֹן קוֹמֵי רִבִּי. הֲרֵי שֶׁהָיוּ עֶשֶׂר נְקֵיבוֹת. וְכֵן אִם נָטְלָה הָרִאשׁוֹנָה עִישּׂוּר נְכָסִים וְהַשְּׁנִיָּיה עִישּׂוּר נְכָסִין. וְהַשְּׁלִישִׁית וְהָרְבִיעִית וְהַחֲמִישִׁית וְכֵן עַד לַעֲשִׂירִית. אֵין כֵּן לֹא נִשְׁתַּיֵּיר לְבֶן כְּלוּם. אָמַר לָהֶן. הָרִאשׁוֹנָה נוֹטֶלֶת עִישּׂוּר נְכָסִין וְיוֹצְאָה וְהַשְּׁנִיָּיה נוֹטֶלֶת עִישּׂוּר נְכָסִים מִן הַמִּשְׁתַּיֵּיר וְהַשְּׁלִישִׁית מִן הַמִּשְׁתַּיֵּיר וְהָרְבִיעִית מִן הַמִּשְׁתַּיֵּיר עַד עֲשִׂירִית מִן הַמִּשְׁתַּיֵּיר. נִמְצְאוּ הַבָּנוֹת נוֹטְלוֹת תְּרֵין חוּלְקִין פָּרָא צִיבְחָד. וְהַבֵּן נוֹטֵל חַד חוּלָק וְאוּף צִיבְחָד.

הֲרֵי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי נְקֵיבוֹת וּבֵן אֶחָד. וְנָטְלָה הָרִאשׁוֹנָה עִישּׂוּר נְכָסִים. לֹא הִסְפִּיקָה הַשְּׁנִיָּיה לִיטּוֹל עִישּׂוּר נְכָסִים עַד שֶׁמֵּת הַבֵּן. רִבִּי חֲנִינָה סָבַר מֵימַר. הַשְּׁנִיָּיה נוֹטֶלֶת עִישּׂוּר נְכָסִים וְהַשְּׁאָר חוֹלְקוֹת אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן. תַּמָּן בְּשֶׁלֹּא הָיָה לְהִתְפָּרְנֵס. בְּרַם הָכָא תִּמְכּוֹר אֶת הַשְּׁאָר וְתִתְפָּרְנֵס מִמֶּנּוּ. רִבִּי טָבִי בְּשֵׁם רִבִּי יֹאשִׁיָּה. טַעֲמָא דְּרִבִּי חֲנִינָה. אֵין מִן הַמְשׁוּעֲבָדִין הִוא גּוֹבָה לֹא כָּל שֶׁכֵּן מִמַּה שֶׁלָּקְנָיָה. רִבִּי יוֹחָנָן כְּדַעְתֵּיהּ. דְּאָמַר רִבִּי זְעִירָא. רִבִּי יוֹחָנָן לֹא גָבֵי. מָאן גָּבֵי. רִבִּי חֲנִינָה [וְרִבִּי אִילָא] גָּבֵי. רִבִּי יָסָא אִיתְפְּקַד גַּבֵּיהּ מִדַּל דִּיתְמִין וַהֲוָה תַמָּן יַתְמִין בְּעַיָּין מִפַּרְנָסָא. אֲעִיל עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי אֶלְעָזָר וְקוֹמֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יָקִים. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יָקִים. לֹא מוּטָב שֶׁיִּתְפַּרְנְסוּ מִשֶּׁלְאֲבִיהֶן וְלֹא מִן הַצְּדָקָה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר. דָּבָר שֶׁאֵילּוּ יָבוֹא לִפְנֵי רַבּוֹתֵינוּ וְאֵין רַבּוֹתֵינוּ נוֹגְעִין וְאָנוּ עוֹשִׂין אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. אֲנָא יְהִיב לוֹן וְאֵין קָמוּן יַתְמֵי וְעָרוּן אֲנָא יְהִיב לוֹן. אֲפִילּוּ כֵן חָמוֹן וְלֹא עֵירוֹן. רִבִּי זְעִירָא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. הֵיךְ עָבְדִין עוֹבְדָא. אָמַר לֵיהּ. כְּרִבִּי חֲנִינָה. וְכֵן נְפַק עוֹבְדָא כְּרִבִּי חֲנִינָה. רִבִּי אָבוּן בְּשֵׁם רִבִּי הִילָא. רוֹאִין אֶת הַנְּכָסִים כְּאִילּוּ חֲרֵיבִין.

## הלכה ז

**משנה:** הַמַּשְׁלִישׁ מְעוֹת לְבִתּוֹ וְהִיא אוֹמֶרֶת נֶאֱמָן עָלַי בַּעֲלִי יַעֲשֶׂה שָׁלִישׁ מַה שֶּׁהוּשְׁלַשׁ בְּיָדוֹ דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר וְכִי אֵינָהּ אֶלָּא שָׂדֶה אַחַת וְהִיא רוֹצָה לְמָכְרָהּ הֲרֵי הִיא מוֹכְרָהּ מֵעַכְשָׁיו. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים בִּגְדוֹלָה. אֲבָל בִּקְטַנָּה אֵין מַעֲשֶׂה קְטַנָּה כְּלוּם.

**הלכה:** הַמַּשְׁלִישׁ מְעוֹת לְבִתּוֹ וְהִיא אוֹמֶרֶת נֶאֱמָן עָלַי בַּעֲלִי כול'. מַתְנִיתָא בְּפֹסֶק מִן הָאֵירוּסִין. אֲבָל אִם פָּסַק מִן הַנִּישּׂוּאִין אַף רִבִּי מֵאִיר מוֹדֵי. הִשְׁלִישׁ מִן הַנִּישּׂוּאִין הִיא הַמַּחֲלוֹקֶת.

הָאוֹמֵר תְּנוּ לְבָנַי שֶׂקֶל בַּשַּׁבָּת. וְהֵן רְאוּיִין לִיטוֹל סֶלַע. נוֹתְנִין לָהֶן סֶלַע. אַל תִּתְּנוּ לָהֶן אֶלָּא שֶׂקֶל. נוֹתְנִין לָהֶן שֶׂקֶל. וּלְמָזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת בֵּין שֶׁאָמַר. תְּנוּ. בֵּין שֶׁאָמַר. אַל תִּתְּנוּ. נוֹתְנִין לָהֶן שֶׂקֶל. תַּנֵּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. מֵאִיר הָיָה אוֹמֵר. הָאוֹמֵר. תְּנוּ לִבְנַיי שֶׂקֶל בַּשַּׁבָּת. וְהֵן רְאוּיִין לִיטוֹל סֶלַע. נוֹתְנִין לָהֶן שֶׂקֶל וְהַשְׁאָר מִתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִין. גּוֹבִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁיִּכְלוּ הַנְּכָסִים וְהַשְׁאָר יִתְפַּרְנְסוּ מִן הַצְּדָקָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. הָדָא פָשְׁטָה שְׁאִילְתָא דְחִילְפֵי. אָמְרֵי. אַייְתְבוּן עַל גֵּיף נַהֲרָא דְלָא אַפִּיקַת מִתְנַייָה דְּרִבִּי חִייָה רַבָּא מִן מַתְנִיתָא וְיַרְקוּנִי לַנַּהֲרָא. מָה הֲוָה מֵימַר. יַעֲשֶׂה שָׁלִישׁ מַה שֶּׁהוּשְׁלַשׁ בְּיָדוֹ. מֵתוּ יִירְשׁוּ אֲחֵרִים. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת אָדָם מְזַכֶּה חוּץ מִלְּשׁוֹן יְרוּשָׁה. לֵית כָּאן יְרִתּוּן אֶלָּא יִטְלוּן. רִבִּי זְעִירָא בְעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. כָּאן בְּמַתָּנָה. אִיתְפַּלְגוּן. כָּתַב כָּל נְכָסָיו לִשְׁנֵי בְנֵי אָדָם כְּאַחַת. כָּתַב לָזֶה בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה וּלְזֶה בִּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר. מִכֵּיוָן שֶׁזָּכָה בּוֹ בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה זָכָה זֶה בִּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. נִרְאִין דְּבָרִים. בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה זָכָה בִּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה לֹא זָכָה. אָמַר רִבִּי פִּינְחָס. אָתָא עוּבְדִין קוֹמֵי רִבִּי יִרְמְיָה. מִכֵּיוָן דְּרִבִּי לָעְזָר אָמַר אוּלְפָּן. וְרִבִּי יוֹחָנָן אָמַר נִרְאִין. הֲלָכָה כְּרִבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל. לֹא רִבִּי מֵאִיר אָמְרָהּ. וְאֵינָן נִרְאוֹת. שֶׁמָּא כְּלוּם הִיא. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי יָסָא. צֶמֶר הַבְּכוֹר שֶׁטָּרְפוֹ בָּטֵל בְּרוֹב. וְאַייְתִי רִבִּי חִייָה צִיפּוֹרַייָא קוֹמֵי רִבִּי אִימִּי. לִיטְרָא בְשִׁמּוֹנָה. וְלֹא הוֹרֵי לֵיהּ. דְּמַר רִבִּי יָסָא. לֹא מַתְנִיתָא הִיא. הָאוֹרֵג מְלֹא הַסִּיט מְצֶמֶר הַבְּכוֹר בְּבֶגֶד יְדִלֵּק הַבֶּגֶד. מִשֵּׁעָר הַנָּזִיר וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר בַּשֵּׁק יְדַלֵּק הַשֵּׂק. הוֹרֵי מַתְנִיתָא פְלִינָא עַל רִבִּי יוֹחָנָן. כְּתַב בֵּין בַּתְּחִילָּה בֵּין בָּאֶמְצַע בֵּין בַּסּוֹף בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה דְּבָרָיו קַיָּימִין. תַּמָּן לָזֶה בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה וּלְזֶה בִּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה. בְּרַם הָכָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה. רִבִּי חַגַּיי בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. וְאֵינוֹ חָב לָאֲחֵרִים. אָמַר לֵיהּ. בְּשֶׁאֵין שָׁם אַחִין. וְאֵינוֹ חָב לַאֲחֵי אָבִיו. רִבִּי חֲנַנְיָה בְּרֵיהּ דְּרִבִּי הִילֵּל. רוֹצֶה הוּא בְתַקָּנַת בֵּיתוֹ יוֹתֵר מִקְרוֹבָיו.

# פרק ז

## הלכה א

**משנה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֵּיהָנוֹת לוֹ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם יַעֲמִיד לָהּ פַּרְנָס. יוֹתֵר מִיכֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּיִשְׂרָאֵל חוֹדֶשׁ אֶחָד יְקַיֵּים וּשְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה וּבַכֹּהֲנֶת שְׁנַיִם מְקַיֵּים וּשְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה.

**הלכה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֵּיהָנוֹת לוֹ כול'. תַּמָּן תַּנִּינָן. הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּיטָּה. וְכָא אַתְּ מַר הָכֵין. תַּמָּן בְּמַדִּירָהּ מִגּוּפוֹ. בְּרַם הָכָא בְּמַדִּירָהּ מִנְּכָסָיו. וְיֵשׁ אָדָם נוֹדֵר שֶׁלֹּא לִפְרוֹעַ אֶת חוֹבוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. מִכָּיוָן שֶׁהוּא עָתִיד לְגָרְשָׁהּ וְלִיתֵּן לָהּ כְּתוּבָּה וּלְמָעֵט מִמְּזוֹנוֹתֶיהָ כְּמִי שֶׁאֵין בּוֹ חוֹב. וּתְהֵא יוֹשֶׁבֶת וּמַמְתֶּנֶת. וְאִם גֵּירַשׁ הֲרֵי יָפֶה. וְאִם לָאו יַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת. כְּמָאן דָּמַר. אֵין מְזוֹנוֹת הָאִשָּׁה מִדְּבַר תּוֹרָה. כְּהָדָא דְתַנֵּי. אֵין בֵּית דִּין פּוֹסְקִין לְאִשָּׁה מְזוֹנוֹת מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. אֲבָל נִיזּוֹנֶת הִיא אֶצֶל בַּעֲלָהּ בַּשְּׁבִיעִית. וְיַעֲשׂוּ אוֹתָהּ כְּפוֹעֵל שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה. הָדָא אָמְרָה שֶׁאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ כְּפוֹעֵל שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה.

וְיַעֲמִיד פַּרְנָס. כְּהָדָא. אִישׁ פְּלוֹנִי מוּדָּר מִמֶּנִּי הֲנָיָיה וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה. יַעֲמִיד פַּרְנָס. רְשׁוּת בְּיַד הָאִשָּׁה לוֹמַר. אֵי אֶיפְשִׁי לְהִתְפַּרְנֵס מֵאַחֵר אֶלָּא מִבַּעֲלִי. וְהַתַּנִּינָן. הַמַּשְׁרֶה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שְׁלִישׁ. כָּאן בְּשֶׁקִּיבְּלָה עָלֶיהָ וְכָאן בְּשֶׁלֹּא קִיבְּלָה עָלֶיהָ. אִי בְּשֶׁלֹּא קִבְּלָה עָלֶיהָ אֲפִילּוּ יוֹם אֶחָד לֹא יַעֲמִיד. מְגַלְגֶּלֶת עִמּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁמָּא יִמְצָא פֶּתַח לְנִדְרוֹ. שְׁמוּאֵל אָמַר. בְּמַדִּירָהּ שְׁלֹשִׁים יוֹם. אֲבָל בְּמַדִּירָהּ לְעוֹלָם מֵיָּד יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. רִבִּי זְעִירָה רִבִּי אֲבִינָא בְשֵׁם רַב. וַאֲפִילּוּ בְּמַדִּירָהּ לְעוֹלָם מְגַלְגֶּלֶת עִמּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁמָּא יִמְצָא פֶּתַח לְנִדְרוֹ.

אִית תַּנָּיֵי תַּנֵּי. שְׁלֹשִׁים יוֹם. אִית תַּנָּיֵי תַּנֵּי. עַד שְׁלֹשִׁים. מָאן דָּמַר. שְׁלֹשִׁים. מְסַיֵּיעַ לְרַב. וּמָאן דָּמַר. עַד שְׁלֹשִׁים. מְסַיֵּיעַ לִשְׁמוּאֵל.

רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. בְּכוֹהֲנוֹת פְּלִיגִין. יוֹתֵר מִיכֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. בְּסוֹף שְׁנַיִם. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. בְּיִשְׂרָאֵל חוֹדֶשׁ אֶחָד יְקַיֵּים. וּשְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. בְּסוֹף שְׁנַיִם. וּבְכוֹהֲנוֹת שְׁנַיִם יְקַיֵּים. שְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּתָהּ. בִּתְחִילַּת שָׁלֹשׁ. וְתַנֵּי פְלִיג בְּסוֹף שְׁלֹשָׁה. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. אָמַר לֵיהּ רִבִּי מָנָא. הֵן דְּלָא תַנִּיתָהּ פְּלִיגָא אַתְּ עָבֵד לֵיהּ פְּלִיגָא. אֶלָּא בִּיְשׂרָאֵל פְּלִיגִין. יוֹתֵר מִיכֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. בִּתְחִילַּת שְׁנַיִם. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר בְּיִשְׂרָאֵל חוֹדֶשׁ אֶחָד יְקַיֵּים וּשְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. בִּתְחִילַּת שְׁנַיִם. וּבַכּוֹהֲנוֹת שְׁנַיִם יְקַיֵּים. שְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. בְּסוֹף שְׁלֹשָׁה. וְתַנֵּי כֵן. בְּסוֹף שְׁלֹשָׁה דִּבְרֵי הַכֹּל.

## הלכה ב

**משנה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִטְעוֹם בְּאֶחָד מִכָּל מִינֵי פֵּירוֹת יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּיִשְׂרָאֵל חֹדֶשׁ אֶחָד יְקַיֵּים שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. וּבְכוֹהֶנֶת שְׁנַיִם יְקַיֵּים שְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה.

**הלכה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ כול'. וְיֵשׁ אָדָם שֶׁמַּדִּיר אֶת חֲבֵירוֹ מֵחַיִּים. אֶלָּא בְּשֶׁנָּדְרָה אִשָּׁה וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ וְאָמַר לָהּ. אִם תֹּאכְלִי מֵחֶפֶץ פְּלוֹנִי תְּהֵא אֲסוּרָה מִנְּכָסָיו. אָכְלָה מֵאוֹתוֹ הַחֶפֶץ וּתְהֵא אֲסוּרָה מִנְּכָסָיו. וְהֲנֵי רֵאשָׁהּ דְּפִירְקָא. אֲבָל בְּשֶׁנָּדְרָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ וְלֹא הֵיפֵר לָהּ וּכְמָאן דְּמַר. הוּא נָתַן אֶצְבָּעוֹ בֵּין שִׁינֶּיהָ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. אָמַר רִבִּי חוּנָה. אֲפִילּוּ כְמָאן דְּמַר. הִיא נָתְנָה אֶצְבָּעוֹ בֵּין שִׁינֶּיהָ תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. מוֹדֵי בְמַקְנִיטָהּ וְנָדְרָה.

## הלכה ג

**משנה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִין יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר בָּעֲנִיּוֹת שֶׁלֹּא נָתַן קִיצְבָּה וּבָעֲשִׁירוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם.

**הלכה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִתְקַשֵּׁט כול'. רַב הוּנָא אָמַר. כֵּינִי מַתְנִיתָא. בָּעֲנִיּוֹת שֶׁלֹּא נָתַן קִיצְבָּה. עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל אָמַר. בָּעֲנִיּוֹת שֶׁלֹּא נָתַן קִצְבָּה. אֲבָל אִם נָתַן קִיצְבָּה אֲפִילּוּ עַד עֶשֶׂר שָׁנִים מוּתָּר. שֶׁאֵין שׁוּעָל עָפַר פִּרְין מֵת. נָתַן בַּר הוֹשַׁעְיָה אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. חוּץ מִן הָרֶגֶל.

## הלכה ד

**משנה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ בִּזְמַן שֶׁהֵן עוֹמְדִין בָּעִיר חֹדֶשׁ אֶחָד יְקַיֵּים שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. וּבִזְמַן שֶׁהֵן בְּעִיר אַחֶרֶת רֶגֶל אֶחָד יְקַיֵּים שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה.

**הלכה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ כול'. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. תַּנֵּי תַּמָּן. הֲדִירָהּ שֶׁלֹּא תֵרֵחֵצִי בַּמֶּרְחָץ. בַּכָּרְכִים שַׁבָּת אַחַת וּבַכְּפָרִים שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. שֶׁלֹּא תִנָּעֲלִי מַנְעָל. בַּכְּפָרִים שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וּבַכָּרְכִים מֵעֵת לְעֵת.

רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. בְּרֶגֶל רִדּוּפִין שָׁנוּ. אֵי זֶהוּ רֶגֶל הָרִדּוּפִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. זֶה רֶגֶל רִאשׁוֹן שֶׁאֲבִיהָ רוֹדְפָהּ לְבֵית בַּעֲלָהּ.

## הלכה ה

**משנה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה מִפְּנֵי שֶׁנּוֹעֵל בְּפָנֶיהָ. וְאִם הָיָה טוֹעֵן מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר רַשַּׁאי. אִם אָמַר לָהּ שֶׁתֹּאמְרִי לְפְלוֹנִי מַה שֶׁאָמַרְתִּי לָךְ אוֹ שֶׁתְּהִיִי מְמַלְּאָה וּמְעָרָה לְאַשְׁפּוֹת יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה.

**הלכה:** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל כול'. הִדִּירָהּ שֶׁלֹּא לְהַשְׁאִיל נָפָה וּכְבָרָה. יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׁיְאָהּ שָׁם רַע בִּשְׁכֵינוֹתֶיהָ. וְכֵן הִיא שֶׁנִּדְרָה שֶׁלֹּא לְהַשְׁאִיל נָפָה וּכְבָרָה תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַשְׁיְאָתוֹ שָׁם רַע עַל שְׁכֵינְיוֹ. הִדִּירָהּ שֶׁלֹּא תֵלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. שֶׁלְּמָחָר מֵתָה מוּטָל לְפָנֶיהָ וְאֵין בְּרֵייָה מַשְׁגַּחַת עָלֶיהָ. וְכֵן הִיא שֶׁנִּדְרָה שֶׁלֹּא תֵלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. שֶׁלְּמָחָר מֵתוֹ מוּטָל לְפָנֶיהָ וְאֵין בְּרֵייָה מַשְׁגַּחַת עָלָיו. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מְשׁוּם רִבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ. טוֹב לָלֶכֶת אֶל בֵּית הָאֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל בֵּית הַמִּשְׁתֶּה בַּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל הָאָדָם וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ. אֶלָּא עֲבַד דְּיַעְבְּדוֹן סְפוֹד דְּיִסְפְּדוּן קֳבוֹר דְּיִקְבְּרוּן לְוַויי דְּיִלְווּן.

אִם הָיָה טוֹעֵן מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר רַשַּׁאי. מִשּׁוּם שָׁם רַע.

אָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁתֹּאמְרִי לְאִישׁ פְּלוֹנִי מַה שֶׁאָמַרְתְּ לִי. בְּיָחִיד. אוֹ שֶׁאָמַרְתִּי לָךְ. בְּיָחִיד. אוֹ שֶׁתְּהֵא מְמַלָּא וּמְעָרָה לְאַשְׁפּוֹת יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. תַּמָּן אָמְרִין. כְּגוֹן מַעֲשֶׂה עֵר. וְרַבָּנִין דְּהָכָא אָמְרִין. דְּבָרִים שֶׁלְּבַטָּלָה.

## הלכה ו

**משנה:** אֵילּוּ יוֹצְאוֹת שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. הָעוֹבֶרֶת עַל דָּת מֹשֶׁה וִיהוּדִית. וְאֵי זוֹ הִיא דָּת מֹשֶׁה. מַאֲכִילְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ מְעוּשָּׂר וּמְשַׁמְּשָׁתוֹ נִידָּה וְלֹא קוֹצָה לָהּ חַלָּה וְנוֹדֶרֶת וְאֵינָהּ מְקַיֶּימֶת. וְאֵי זוֹ הִיא דָּת יְהוּדִית. יוֹצְאָה וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ וְטוֹוָה בַּשּׁוּק וּמְדַבֶּרֶת עִם כָּל אָדָם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר. אַף הַמְקַלֶּלֶת יוֹלְדֶיהָ בְּפָנָיו. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר אַף הַקּוֹלָנִית. וְאֵי זוֹ הִיא קוֹלָנִית. לְכְשֶׁהִיא מְדַבֶּרֶת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וּשְׁכֵינֶיהָ שׁוֹמְעִין קוֹלָהּ.

**הלכה:** אֵילּוּ יוֹצְאוֹת שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה כול'. וְאֵי זוֹ הִיא הַקּוֹלָנִית כול'. וְכוּלְּהוֹן בָּעֲדִים. פְּלוֹנִי עִישֵּׂר. פְּלוֹנִי רָאָה כֵיתְמִן. פְּלוֹנִי קָצָה חַלָּתָהּ. פְּלוֹנִי הִתִּיר אֶת נִדָּרָהּ. בָּדָקוּן כוּלְּהוֹן וְלָא אַשְׁכְּחוּן.

מַאֲכִילְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ מְעוּשָּׂר וּמְשַׁמְּשָׁתוֹ נִידָּה וְאֵינָהּ קוֹצָה לוֹ חַלָּה וְנוֹדֶרֶת וְאֵינָהּ מְקַיֶּימֶת. נִיחָא כוּלְּהוֹן דְּאִית לֵהּ בְּהוֹן. נוֹדֶרֶת וְאֵינָהּ מְקַיֶּימֶת מָה אִית לֵהּ בְּהַדֵּיהּ. יְכִיל מֵימַר. אֵי אֶיפְשִׁי אִשָּׁה נַדָּרָנִית שֶׁהִיא קוֹבֶרֶת אֶת בָּנֶיהָ. תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי יוּדָן. בְּעָוֹן נְדָרִים הַבָּנִים מֵתִים. דִּכְתִיב לַשָּׁוְא הִכֵּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם.

וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ. לֶחָצֵר אָמְרוּ. קַל וָחוֹמֶר לְמָבוֹי. רִבִּי חִייָה בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הַיּוֹצְאָה בְקַפְּלִטִין שֶׁלָּהּ אֵין בָּהּ מִשּׁוּם רֹאשָׁהּ פָּרוּעַ. הָדָא דְתֵימַר לְחָצֵר. אֲבָל לְמָבוֹי יֵשׁ בָּהּ מִשּׁוּם יוֹצְאָה וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ. יֵשׁ חָצֵר שֶׁהוּא כְמָבוֹי וְיֵשׁ מָבוֹי שֶׁהוּא כְחָצֵר. חָצֵר שֶׁהָרַבִּים בּוֹקְעִין בְּתוֹכָהּ הֲרֵי הוּא כְמָבוֹי. וּמָבוֹי שֶׁאֵין הָרַבִּים בּוֹקְעִין בְּתוֹכוֹ הֲרֵי הוּא כְחָצֵר.

אָבָא שָׁאוּל אוֹמֵר. אַף הַמְקַלֶּלֶת אֵת וְוֹלָדֵיו בִּפְנֵי יוֹלָדָיו. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר אַף הַקּוֹלָנִית. אֵי זוֹ הִיא הַקּוֹלָנִית. שְׁמוּאֵל אָמַר. כָּל שֶׁהִיא מְדַבֶּרֶת וּשְׁכֵינוֹתֶיהָ שׁוֹמְעוֹת אוֹתָהּ. רַב אָמַר. כָּל שֶׁקּוֹלָהּ הוֹלֵךְ מִמִּיטָּה לְמִיטָּה בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ.

תַּנֵּי רִבִּי חָנִין בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל. אֶחָד נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ. יֵשׁ לָהֶן כְּתוּבָּה. וְאֶחָד נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ. יוֹצְאוֹת שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. כְּגוֹן הַיְתוֹמָה וְהַשְּׁנַיָּיה וְהָאַיְילוֹנִית. לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְתוּבַּת מָנֶה מָאתַיִם. אֲבָל אֲפִילוּ הָיְתָה כְתוּבָּה שֶׁלְּאֶלֶף דֵּינָר מְאַבֶּדֶת וְנוֹטֶלֶת בְּלָיוֹת מִמָּה שֶׁיֵּשׁ לְפָנֶיהָ. וְהַיּוֹצְאָה מִשּׁוּם שֵׁם רַע אֵין לָהּ בְּלָיוֹת. מָהוּ נָסַב מִן הַפְּרָא פָּרְנוֹן דִּידָהּ. רִבִּי זְעִירָה אָמַר. נָסְבָה. רִבִּי הִילָא אָמַר. לֹא נָסְבָה. רִבִּי הִילָא עָבַד לָהּ כְּמֵיתָה. רִבִּי הִילָא רִבִּי יָסָא רִבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן מַטֵּי בָהּ בְּשֵׁם רִבִּי חֲנִינָה בֶּן גַּמְלִיאֵל. אֶחָד נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ. יוֹצְאוֹת שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְתוּבַּת מָנֶה מָאתַיִם אֲבָל אֲפִילוּ הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ שֶׁלְּאֶלֶף דֵּינָר מְאַבֶּדֶת. רִבִּי סִימוֹן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. כָּל הַמִּשְׁנָיוֹת מְחוּבָּרוֹת בְּמִשְׁנָה זוֹ. אָמַר רִבִּי מָנָא קוֹמֵי רִבִּי יָסָא. בְּהַיי דָא מַתְנִיתָא. בְּרִבִּי חָנִין דְּשְׁמוּאֵל. אָמַר לֵיהּ. דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא. וְתַנֵּי רִבִּי חִיָּיה כֵּן. נָשִׁים הַמַּעֲבִרוֹת עַל הַדָּת מְאַבְּדוֹת אֶת הַכֹּל.

רִבִּי לָעְזָר בְּשֵׁם רִבִּי חֲנִינָה. רָאוּ אוֹתָהּ חוֹגֶרֶת בְּסִינָר רוֹכֵל יוֹצֵאת מִתּוֹךְ בֵּיתָהּ. כָּאוּר הַדָּבָר תֵּצֵא. רוֹק עַל גַּבֵּי מִיטָּתָהּ. כָּאוּר הַדָּבָר תֵּצֵא. רוֹק עַל גַּבֵּי מִיטָּתָהּ. כָּאוּר הַדָּבָר תֵּצֵא. סַנְדְּלוֹ לִפְנֵי מִיטָּתָהּ. כָּאוּר הַדָּבָר תֵּצֵא. סַנְדָּלָהּ לִפְנֵי מִיטָּתוֹ. כָּאוּר הַדָּבָר תֵּצֵא. שְׁנֵיהֶם יוֹצְאִין מִמָּקוֹם אֶפֶל. כָּאוּר הַדָּבָר תֵּצֵא. מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה מִן הַבּוֹר. כָּאוּר הַדָּבָר תֵּצֵא. שְׁנֵיהֶם טוֹפְחוֹת עַל יֶרֶךְ בַּמֶּרְחָץ. כָּאוּר הַדָּבָר תֵּצֵא. חֲנִינָה בַּר אִיקָא בְּשֵׁם רִבִּי יְהוּדָה. וְכוּלְּהֶן אִם הֵבִיאָה רְאָיָיה לְדָבָרֶיהָ נֶאֱמֶנֶת. רַב אְדָא בַּר אֲחַוָּה בְּשֵׁם רַב. מַעֲשֶׂה בָא לִפְנֵי רִבִּי וָמַר. מַה בְכָךְ. בְּעָיֵין קוֹמוֹי. אֲפִילוּ רָאוּ אוֹתוֹ נוֹתֵן פִּיו עַל פִּיהָ שֶׁלָּהּ. אָמַר. כָּזֶה בָאת מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁרָאוּ אוֹתוֹ נוֹתֵן פִּיו עַל פִּיהָ שֶׁלָּהּ. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי אָמַר. תֵּיפּוֹק בְּלֹא פֶּרֶן. וְהַוְיָין קְרִיבֶיהָ עֲרִירִין וְאָמְרִין. אֵין שׁוֹטָה הִיא תֵּיפּוֹק בְּלֹא פֶּרֶן. וְאֵין לֵית שׁוֹטָה הִיא תֵּיסַב פֶּרֶן שְׁלִים. אָמַר לוֹן רִבִּי מָנָא. אִייתוֹן פָּרְנָא נִיקְרִינֵיהּ. אַיְיתוּן פָּרְנָהּ וְאַשְׁכְּחוּן כְּתוּב בְּגַוֵּוהּ. אֵין הָדָא פְלָנִית תִּסְבֵּי לְהֲדֵין פְּלוֹנִי בַּעֲלָהּ וְלָא תִצְבֵּי בְשׁוּתְפוּתֵיהּ תְּהֲוֵי נָסְבָה פַּלְגוּת פֶּרֶן. אָמַר רִבִּי אָבוּן. מִכֵּיוָן שֶׁקִּיבְּלָה עָלֶיהָ שֶׁיִּתֵּן אֶת פִּיו עַל פִּיהָ שֶׁלָּ[ה] כְּמַאן דְּשָׁנָאת [לֵיהּ] וְלֵית לָהּ אֶלָּא פַּלְגוּת פֶּרֶן. הֵיא גַּו חוּבָּה וְהוּא גַּו חוּבָּה סוֹטָה. מְגַפְּפִין סוֹטָה. מְנַשְּׁקִין סוֹטָה. תַּרְעָה טְרִיד סוֹטָה. מוּגָף צְרִיכָה.

## הלכה ז

**משנה:** הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלֶיהָ מוּמִין

וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִין אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִין תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. שֶׁכָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בַּכֹּהֲנִים פּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים. הָיוּ בָהּ מוּמִין וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ הָאָב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה שֶׁמִּשֶּׁנִּתְאָרְסָה נוֹלְדוּ בָהּ מוּמִין אֵילּוּ וְנִסְתַּחֲפָה שָׁדֶהוּ. נִכְנָסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה הָיוּ בָהּ מוּמִין אֵילּוּ וְהָיָה מִקְחוֹ מֻקָּח טָעוּת דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמוּמִין שֶׁמִּבַּפְנִים אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁמִּבַּחוּץ אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן. אִם יֵשׁ מָרְחָץ עִמּוֹ בְּאוֹתָהּ הָעִיר אַף מוּמִין שֶׁמִּבַּפְנִים אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא בוֹדְקָהּ בְּקָרוֹבוֹתֶיהָ.

**הלכה:** הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים כול'. הָיוּ בָהּ מוּמִין וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ כול'. תַּנִּינָן מוּמִין. בְּאֵילּוּ נְדָרִים. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹצָדָק. נְדָרָה שֶׁלֹּא לוֹכַל בָּשָׂר וְשֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן וְשֶׁלֹּא לִלְבּוֹשׁ בִּגְדֵי צִבְעוֹנִין. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. כְּלֵי פִשְׁתָּן הַדַּקִּין הַבָּאִים מִבֵּית שַׁן כִּכְלֵי צִבְעוֹנִין הֵן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מַתְנִיתָא בְּשֶׁאָמַר לְהּ. עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלַיִךְ נְדָרִים. אֲבָל אִם אָמַר. עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלַיִךְ כָּל נֵדֶר. אֲפִילּוּ נָדְרָה שֶׁלֹּא לוֹכַל חָרוּבִין נֵדֶר הוּא.

הָלְכָה אֲצָל הַזָּקֵן וְהִתִּיר לָהּ הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת. אֲצָל הָרוֹפֵא וְרִיפְּאָה אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. מַה בֵּין זָקֵן וּמַה בֵּין רוֹפֵא. זָקֵן עוֹקֵר אֶת הַנֵּדֶר מֵעִיקָּרוֹ. רוֹפֵא אֵינוֹ מְרַפֵּא אֶלָּא מִיכָּן וּלְהַבָּא. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. אֲפִילּוּ הָלְכָה אֲצָל הַזָּקֵן וְהִתִּיר לָהּ אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. מַתְנִיתָא דְּרִבִּי אֶלְעָזָר. דְּתַנֵּי תַּמָּן. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. לֹא אָסְרוּ זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי זֶה. מַה טַעֲמָא דְּרִבִּי לָעְזָר. בְּדִין הָיָה נֵדֶר שֶׁהוּא צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם מִפְּנֵי נֵדֶר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. מוּתֶּרֶת לְהִינָּשֵׂא בִלֹּא גֵט. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. אֲסוּרָה לְהִינָּשֵׂא בִלֹּא גֵט. הֲווֹן בְּעָיֵין מֵימַר. מָאן דָּמַר. מוּתֶּרֶת לְהִינָּשֵׂא בִלֹּא גֵט. רִבִּי לָעְזָר. וּמָאן דָּמַר. אֲסוּרָה לְהִינָּשֵׂא בִלֹּא גֵט. רַבָּנִין. כּוּלְּהוּ דְּרַבָּנִין. וּמָאן דָּמַר. מוּתֶּרֶת לְהִינָּשֵׂא בִלֹּא גֵט. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִיא יוֹדַעַת שֶׁאִם הוֹלֶכֶת הִיא אֶצֶל הַזָּקֵן וְהוּא מַתִּיר לָהּ אֶת נִדְרָהּ וְהִיא אֵינָהּ הוֹלֶכֶת. לְפוּם כֵּן מוּתֶּרֶת לְהִינָּשֵׂא בִלֹּא גֵט. וּמָאן דָּמַר. אֲסוּרָה לְהִינָּשֵׂא בִלֹּא גֵט. שֶׁלֹּא תֵלֵךְ אֶצֶל הַזָּקֵן וְיַתִּיר לָהּ אֶת נִדְרָהּ וְקִידּוּשִׁין חָלִין עָלֶיהָ לְמַפְרֵעַ וְנִמְצְאוּ בָנֶיהָ בְּאֵין לִידֵי מַמְזֵרוּת. לְפוּם כֵּן אֲסוּרָה לְהִינָּשֵׂא בִלֹּא גֵט.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. מַתְנִיתָא אָמְרָה בְּשֶׁקִּידְּשָׁהּ עַל תְּנַאי וּכְנָסָהּ סְתָם. אֲבָל אִם קִידְּשָׁהּ סְתָם וּכְנָסָהּ סְתָם יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. אֲפִילּוּ קִידְּשָׁהּ סְתָם וּכְנָסָהּ סְתָם אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. אָמַר רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. וּצְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵט אֲפִילּוּ קִידְּשָׁהּ עַל תְּנַיי וּכְנָסָהּ סְתָם. רִבִּי זְעִירָא בָעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. קִידְּשָׁהּ סְתָם וְגֵירְשָׁהּ מִן הָאֵירוּסִין מָה אָמַר בָּהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. הָיוּ בָהּ מוּמִין וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ הָאָב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה. הָא אִם הֵבִיא הָאָב רְאָיָיה יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. מַה חָמִית לְמֵימַר. בְּשֶׁקִּידְּשָׁהּ

סְתָם וְגֵירְשָׁהּ מִן הָאֵירוּסִין. מָה אָנָן קַיְימִין. מִן דְּבָתְרָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים. בְּמוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר. אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן. וְאִין [בְּמַתְנֶה] אַף בְּמוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי טוֹעֵן. הָא אָמְרִין חֲבֵרַיָּיא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. אֱמוֹר דְּבָתְרָה וּתְהֵא פְלִינָא עַל רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. נִכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה. הָא אִם הֵבִיא הַבַּעַל רְאָיָיה אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. וְהַהִיא דְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. רִבִּי כֹּהֵן בְּשֵׁם רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין. מַתְנִיתָא בְּשֶׁכָּנַס וְלֹא בָעַל. מָאן דָּמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֶׁכָּנַס וּבָעַל. אֲנִי אוֹמֵר. נִתְרַצָּה לָהּ בִּבְעִילָה. שֶׁכָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בַּכֹּהֲנִים פּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים. הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן בָּאִשָּׁה רֵיחַ הַפֶּה וְרֵיחַ הַזֵּיעָה שׁוּמָא שֶׁאֵין בָּהּ שִׂיעֵר. רִבִּי אַמִּי בַּר עוּקְבָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה. בְּעוֹר הַפָּנִים שְׁנוּ. וְהָא תַנִּינָן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן. וְזֶה מִן הַמּוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי הוּא. תִּיפְתָּר הִיא דְּמִטַּמְרָא לָהּ תַּחַת קֻלְסְתֵּיהּ דְּרֹאשָׁהּ. תַּנֵּי. שׁוּמָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ שִׂיעֵר בֵּין בִּגְדוֹלָה בֵּין בִּקְטַנָּה בֵּין בַּגּוּף בֵּין בַּפָּנִים הֲרֵי זֶה מוּם. וּשְׁאֵין בָּהּ שִׂיעֵר. בְּפָנִים מוּם בַּגּוּף אֵינוֹ מוּם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים. בְּקִטַנָּה. אֲבָל בִּגְדוֹלָה בֵּין בַּגּוּף בֵּין בַּפָּנִים הֲרֵי זֶה מוּם. עַד כַּמָּה גְּדוֹלָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. עַד כְּאִיסָּר הָאִיטַלְקִי. רִבִּי אֶלְעָזָר בַּר חֲנִינָה אָמַר. כְּגוֹן הָדֵין דִּינָרָא קוֹרְדְיָינָא שִׁיעוּרוֹ כַּחֲצִי זְהֶב כָּל שֶׁהוּא. רִבִּי רְדִיפָה רִבִּי יוֹנָה רִבִּי יִרְמְיָה שְׁאִיל. אִשָּׁה קְרֵחַת שִׁיטָּה שֶׁלְשִׂיעֵר מַקֶּפֶת מֵאוֹזֶן לְאוֹזֶן. בְּעֵי מִשְׁמַע מִן הָדָא. הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן בָּאִשָּׁה רֵיחַ הַפֶּה וְרֵיחַ הַזֵּיעָה שׁוּמָא שֶׁאֵין בָּהּ שִׂיעֵר. וְלֹא אַדְכְּרוֹן קְרֵחָה. סָבְרִין מֵימַר שֶׁאֵינָהּ מוּם. אָתָא רִבִּי שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בוּן. אָמַר רִבִּי נָסָא. מוּם הוּא. לֹא מַתְנֵי אֶלָּא. דָּבָר שֶׁהוּא כֵאוּר בַּזֶּה וּבַזֶּה. מוּם בַּזֶּה וְאֵינוֹ מוּם בַּזֶּה. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא נוֹי בַּזֶּה וּמוּם בַּזֶּה. כְּגוֹן הָדָא קְרֵחַת. אַף עַל גַּב דְּהוּא מוּם לֹא תַנִּיתָא. תֵּדַע לָךְ שֶׁהוּא כֵן. הֲרֵי זָקֵן הֲרֵי נוֹי בָּאִישׁ וּמוּם בָּאִשָּׁה. וְלֹא תַנִּינָן. יֶתֶר עֲלֵיהֶן בָּאִשָּׁה זָקֵן. הֲרֵי דַּדִּים הֲרֵי נוֹי בָּאִשָּׁה וּמוּם בָּאִישׁ. וְלֹא תַנִּינָן. יוֹתֵר עֲלֵיהֶם בָּאִישׁ דַּדִּים. מַתְנִיתָא בְּמוּמִין שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְהִיוָּולֵד. אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁדַּרְכָּן לְהִיוָּולֵד אֲפִילוּ מִשֶּׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה וְלוֹמַר. הִתְנַיְתִי עִמָּהּ.

## הלכה ח

**משנה:** הָאִישׁ שֶׁנּוֹלְדוּ בוֹ מוּמִין אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים. בְּמוּמִין הַקְּטַנִּים אֲבָל בְּמוּמִין הַגְּדוֹלִים כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא.

**הלכה:** הָאִישׁ שֶׁנּוֹלְדוּ בוֹ מוּמִין כול'. רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב. כֵּינִי מַתְנִיתָא. בְּשֶׁהָיוּ בוֹ. אֲבָל נוֹלְדוּ בוֹ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא. רִבִּי בָּא בַּר כַּהֲנָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יִרְמְיָה בְּכוֹפִיסַ וּבְפָפוּ. וְאַתְיָיא דְּרַב בְּשֵׁאֵין בּוֹ. וּדְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּשֶׁנּוֹלְדוּ בוֹ. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. אַתְיָיא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל כְּרִבִּי

מֵאִיר. הֵיי דֵין רִבִּי מֵאִיר. בְּקַדְמַיְיָא בְּאַחֲרַיְיָא. אִין בְּקַדְמַיְיָא עַד שֶׁיִּתְּנֶה. אִין בְּאַחֲרַיְיָא אֲפִילוּ הִתְנָה לֹא כְלוּם. אֶלָּא סָלְקַת מַתְנִיתָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְאֵילּוּ כֵן כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא. כְּרַבָּנִין. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אִם הָיָה מוּם גָּדוֹל. כְּגוֹן סוֹמֵא בְּאַחַת מֵעֵינָיו קִיטֵּעַ בְּאַחַת מִיָּדָיו חִיגֵּר בְּאַחַת מֵרַגְלָיו מִיַּד יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. הָדָא אָמְרָה. סָלְקַת מַתְנִיתָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְאֵילּוּ שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא כְּרַבָּנִין.

## הלכה ט

**משנה:** וְאֵילּוּ שֶׁכּוֹפִין אוֹתָן לְהוֹצִיא מוּכֵּי שְׁחִין וּבַעַל פּוֹלִיפּוּס וְהַמְקַמֵּץ וְהַמְצָרֵף נְחוֹשֶׁת וְהַבּוּרְסִי בֶּיִן שֶׁהָיוּ בָם עַד שֶׁלֹּא נִישְׂאוּ וּבֵין מִשֶּׁנִּישְׂאוּ לָמָדוּ. וְעַל כּוּלָּן אָמַר רִבִּי מֵאִיר אַף עַל פִּי שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר סְבוּרָה הָיִיתִי שֶׁאֲנִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל עֲכָשָׁיו אֵינִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מְקַבֶּלֶת הִיא עַל כָּרְחָהּ חוּץ מִמּוּכֵּה שְׁחִין מִפְּנֵי שֶׁמְּמִיקָתוּ. מַעֲשֶׂה בְצִידוֹן בְּבוּרְסִי אֶחָד שֶׁמֵּת וְהָיָה לוֹ אַח בּוּרְסִי אָמְרוּ חֲכָמִים יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר לְאָחִיךָ הָיִיתִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל וְלָךְ אֵינִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל.

**הלכה:** אֵילּוּ שֶׁכּוֹפִין אוֹתָן לְהוֹצִיא מוּכֵּי שְׁחִין כול'. הַמְקַמֵּץ. זֶה הַמְקַמֵּץ צוֹאָה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים. זֶה הַבּוּרְסִי. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. מַתְנִיתָא אָמְרָה. זֶה הַמְקַמֵּץ צוֹאָה. דְּתַנִּינָן וְהַמְקַמֵּץ הַבּוּרְסִי. וְצוֹרֵף נְחוֹשֶׁת. שְׁמוּאֵל אָמַר. מַתִּיךְ נְחוֹשֶׁת מֵעִיקָּרוֹ.

תַּנֵּי. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. פָּגַע בִּי זָקֵן אֶחָד מוּכֵּה שְׁחִין מִצִּיפּוֹרִין. אָמַר לִי. עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִינֵי שְׁחִין הֵן וְאֵין לְךָ קָשֶׁה מִכּוּלָּם וְשֶׁהָאִשָּׁה רָעָה לוֹ אֶלָּא רְאֵתָן. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. וּבוֹ לָקָה פַּרְעֹה הָרִשָׁע. הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּנָּגַע יי אֶת פַּרְעֹה נְגָעִים גְּדוֹלִים וְאֶת בֵּיתוֹ וגו'. אָמַר רִבִּי בֶּרֶכְיָה. עַל דֶּטֶלְמֶסֶן לְמַגַּע בְּסִמָּה דְמַטְרוֹנָה. אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים מִינֵי אֲרָזִים הֵן וּמִכּוּלָּן לֹא פֵּירֵשׁ הַכָּתוּב אֶלָּא שֶׁבַע בִּלְבַד. הָדָא הוּא דִכְתִיב אֶתֶן בַּמִּדְבָּר אֶרֶז שִׁטָּה וַהֲדַס וְעֵץ שָׁמֶן אָשִׂים בָּעֲרָבָה בְּרוֹשׁ תִּדְהָר וּתְאַשּׁוּר יַחְדָּיו. בְּרוֹשׁ בַּרְתָּא. תִּדְהָר אִדְרָא. וּתְאַשּׁוּר פִּיקְסִינָה. הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן. אַלּוֹנִים עַרְמוֹנִים אַלְמוֹגִים. אַלּוֹנִים בְּלוּטִים. עַרְמוֹנִים דּוּלְבֵי. אַלְמוּגִים אֲלוּוִים.

# פרק ח

## הלכה א

**משנה:** הָאִשָּׁה שֶׁנִּפְלוּ לָהּ נְכָסִים עַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁאִם מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת קַיָּים. נָפְלוּ לָהּ מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים תִּמְכּוֹר וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים לֹא תִמְכּוֹר. אֵילּוּ וְאֵילּוּ מוֹדִין שֶׁאִם מָכְרָה וְנָתְנָה קַיָּים. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה. אָמְרוּ לִפְנֵי רַבָּן

גַּמְלִיאֵל. הוֹאִיל וְזָכָה בָאִשָּׁה לֹא יִזְכֶּה בַּנְּכָסִים. אָמַר לָהֶם עַל הַחֲדָשִׁים אָנוּ בוֹשִׁין אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ אֶת הַיְשָׁנִים.

**הלכה:** הָאִשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים כול'. כֵּינִי מַתְנִיתָא. עַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה. מַה בֵּין עַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה מַה בֵּין מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה. עַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה לִזְכוּתָהּ נָפְלוּ. מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה לִזְכוּתָהּ וְלִזְכוּתוֹ נָפְלוּ.

רִבִּי פִּינְחָס בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. וְלָמָּה לֹא תַנִּיתָהּ מְקוּלֵּי בֵּית שַׁמַּי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. אָמַר לֵיהּ. לָא אֲתִינָן מִיתְנֵי אֶלָּא דָּבָר חָמוּר מִשְּׁנֵי צְדָדִין וְקַל מִשְּׁנֵי צְדָדִין. בְּרַם הָכָא חוֹמֶר הוּא מִצַּד אֶחָד וְקַל מִצַּד אֶחָד. וְהָא תַנִּינָן. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין. הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים. הֲרֵי הוּא כַּל לָעֲנִיִּים וְחוֹמֶר הוּא לְבַעַל הַבַּיִת. וְתַנִּיתָהּ. אָמַר לֵיהּ. כַּל הוּא לָעֲנִיִּים וְאֵינוֹ חוֹמֶר לְבַעַל הַבַּיִת. שֶׁמִּדַּעְתּוֹ הֶבְקִירוֹ. אָמַר לֵיהּ. וְהָא תַנִּינָן. הָעוֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ לְגָפָה וּלְגָדִישׁ וּלְבָקָר וּלְכֵלִים וּשְׁכָחוֹ. הֲרֵי הוּא כַּל לְבַעַל הַבַּיִת וְחוֹמֶר הוּא לָעֲנִיִּים. אָמַר לֵיהּ. כַּל הוּא לְבַעַל הַבַּיִת וְאֵינוֹ חוֹמֶר לָעֲנִיִּים. שֶׁאַדַּיִין לֹא זָכוּ בוֹ. וֶאֱמוֹר אוּף הָכָא. כַּל הוּא לָאִשָּׁה וְאֵינוֹ חוֹמֶר לְבַעַל. שֶׁאַדַּיִין לֹא זָכָה בָהּ. אָמַר לֵיהּ. מִכַּיוָן שֶׁקִּידְּשָׁהּ לִזְכוּתָהּ וְלִזְכוּתוֹ נָפְלוּ.

אָמַר רִבִּי יוּדָה. אָמְרוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל. הוֹאִיל וְהָאֲרוּסָה אִשְׁתּוֹ הִיא וְהַנְּשׂוּאָה אִשְׁתּוֹ הִיא. מַה זֶּה מִכְרָהּ בָּטֵל אַף זֶה מִכְרָהּ בָּטֵל. אָמַר לָהֶן בַּחֲדָשִׁים אָנוּ בוֹשִׁים אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין חֲדָשִׁים עַל הַיְשָׁנִים. אֵילּוּ הֵן חֲדָשִׁים. מִשֶּׁנִּישֵּׂאת. וְאֵילּוּ הֵן יְשָׁנִים. עַד שֶׁלֹּא נִישֵּׂאת וְנִישֵּׂאת.

## הלכה ב

**משנה:** נָפְלוּ לָהּ נְכָסִים מִשֶּׁנִּשֵּׂאת אֵילּוּ וְאֵילּוּ מוֹדִין שֶׁאִם מָכְרָה וְנָתְנָה הַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוּחוֹת. עַד שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת וְנִשֵּׂאת רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִם מָכְרָה וְנָתְנָה קַיָּים. אָמַר רִבִּי חֲנִינָה בֶּן עֲקִיבָה אָמְרוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל הוֹאִיל וְזָכָה בָאִשָּׁה לֹא זָכָה בַּנְּכָסִים. אָמַר לָהֶן עַל הַחֲדָשִׁים אָנוּ בוֹשִׁים אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ אֶת הַיְשָׁנִים.

**הלכה:** נָפְלוּ לָהּ מִשֶּׁנִּישֵּׂאת כול'. אֲנַן תַּנִּינָן. מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּים. תַּנֵּי רִבִּי חִיָּיה. לֹא תִמְכּוֹר וְלֹא תִתֵּן. וְאִם מָכְרָה וְנָתְנָה קַיָּים. אָמַר רִבִּי חֲנִינָה בֶּן עֲקִיבָה. לֹא כֵן הֵשִׁיבָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל. אֶלָּא כֵן הֵשִׁיבָן. לֹא. אִם אָמַרְתֶּם בַּאֲרוּסָה שֶׁאֵינוֹ זַכַּאי לֹא בְמִצִּיאָתָהּ וְלֹא בְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וְלֹא בְהֶפֵּר נְדָרֶיהָ. תֹּאמַר בִּנְשׂוּאָה שֶׁהוּא זַכַּאי בְּמִצִּיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּבְהֶפֵּר נְדָרֶיהָ. אָמְרוּ לוֹ. הֲרֵי עַד שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת וְנִשֵּׂאת תּוֹכִיחַ. שֶׁהוּא זַכַּאי בְּמִצִּיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּבְהֶפֵּר נְדָרֶיהָ. וְאַתְּ מוֹדֶה לָנוּ שֶׁלֹּא תִמְכּוֹר וְלֹא תִתֵּן. אָמַר לָהֶן. כָּךְ אֲנִי מוֹדֶה לָכֶם שֶׁלֹּא תִמְכּוֹר וְלֹא תִתֵּן וְאִם מָכְרָה וְנָתְנָה מְכָרָהּ קַיָּים. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי אִמִּי. אָמַר. לֹא רַבָּן גַּמְלִיאֵל יְחִידִי הוּא. לֹא סָמְכוֹן עָלוֹי. מַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לֵיהּ וּפְלִיג עָלוֹי. רַבּוֹתֵינוּ

חָזְרוּ נִמְנוּ וְהוֹרוּ בִּנְכָסִים שֶׁנָּפְלוּ לָהּ עַד שֶׁלֹּא נִישֵּׂאת וְנִישֵּׂאת שֶׁלֹּא תִמְכּוֹר וְשֶׁלֹּא תִתֵּן. וְאִם מָכְרָה וְנָתְנָה מִכְרָהּ בָּטֵל. פְּלִיגָא עֲלוֹי מִכְרָהּ בָּטֵל. מְסַיְּיעָא לֵיהּ רַבּוֹתֵינוּ חָזְרוּ הוֹרוּ וְנִמְנוּ. שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִמְנוּ לֹא הָיוּ חוֹלְקִין עֲלוֹי.

## הלכה ג

**משנה:** רִבִּי שִׁמְעוֹן חוֹלֵק בֵּין נְכָסִים לִנְכָסִים. נְכָסִים הַיְדוּעִים לַבַּעַל לֹא תִמְכּוֹר וְאִם מָכְרָה וְנָתְנָה בָּטֵל. וְשֶׁאֵינָן יְדוּעִים לַבַּעַל לֹא תִמְכּוֹר וְאִם מָכְרָה וְנָתְנָה קַיָּים.

**הלכה:** רִבִּי שִׁמְעוֹן חוֹלֵק בֵּין נְכָסִין לִנְכָסִין כול'. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. נְכָסִים הַיְדוּעִין לַבַּעַל. אֵילּוּ הַקַּרְקָעוֹת. וְשֶׁאֵינָן יְדוּעִין לַבַּעַל. אֵילּוּ מְטַלְטְלִין. רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא אָמַר. נְכָסִים הַיְדוּעִין לַבַּעַל. אֵלּוּ שֶׁנָּפְלוּ לָהּ בִּרְשׁוּת הַבַּעַל. וְשֶׁאֵינָם יְדוּעִים לַבַּעַל. אֵילּוּ שֶׁנָּפְלוּ לָהּ וּבַעֲלָהּ נָתוּן בְּמְדִינַת הַיָּם. מַתְנִיתָא מְסַיְּיעָא לְרִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. אֵילּוּ הֵן נְכָסִים שֶׁאֵינָן יְדוּעִין לַבַּעַל. אֵילּוּ שֶׁנָּפְלוּ לָהּ וּבַעֲלָהּ נָתוּן בְּמְדִינַת הַיָּם.

## הלכה ד

**משנה:** נָפְלוּ לָהּ כְּסָפִים יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. פֵּירוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. פֵּירוֹת הַמְחוּבָּרִין אָמַר רִבִּי מֵאִיר שָׁמִין אוֹתָן כַּמָּה הֵן יָפִין בַּפֵּירוֹת וְכַמָּה הֵן יָפִין בְּלֹא פֵּירוֹת וּמוֹתָר יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים הַמְחוּבָּרִין לַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ וְהַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע שֶׁלָּהּ וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת.

**הלכה:** נָפְלוּ לָהּ כְּסָפִים יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע כול'. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה. דְּרִבִּי מֵאִיר הִיא. דְּרִבִּי מֵאִיר עֲבַד מְחוּבָּרִין כִּתְלוּשִׁין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְלֹא שְׁמִיעַ דָּמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. לֹא אָמַר רִבִּי מֵאִיר אֶלָּא בְּקָמָה הָעוֹמֶדֶת לְהִיקָּצֵר וּגְפָנִים עוֹמְדוֹת לְהִיבָּצֵר. הָא שַׁחַת לֹא. בְּרַם הָכָא אֲפִילּוּ שַׁחַת. רִבִּי יִרְמְיָה בְעָא. מִחְלְפָא שִׁיטְתֵּיהּ דְּרִבִּי מֵאִיר. תַּמָּן לָא עֲבַד מְחוּבָּרִין כִּתְלוּשִׁין וְהָכָא עֲבַד מְחוּבָּרִין כִּתְלוּשִׁין. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. לֹא דְּרִבִּי מֵאִיר עֲבַד מְחוּבָּרִין כִּתְלוּשִׁין. אֶלָּא אִם אַתָּה רוֹאֶה קָמָה קְצוּרָה אַתְּ מַייְפֶּה כוֹחָהּ שֶׁל אִשָּׁה. שָׂדֶה שֶׁלֹּא נִזְרְעָה אַתְּ מַייְפֶּה כוֹחוֹ שֶׁלְּאִישׁ. מִסְפֵּק שָׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה הָיְתָה יָפָה עַד שֶׁלֹּא נִזְרְעָה וְכַמָּה הִיא יָפָה מִשֶּׁנִּזְרְעָה. עַד שֶׁלֹּא נִזְרְעָה הִיא טָבָה תְּרֵין דֵּינָרִין. מִשֶּׁנִּזְרְעָה הִיא יָפָה חַד דֵּינָר. אוֹתוֹ הַדֵּינָר יִלָּקַח בּוֹ קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת.

## הלכה ה

**משנה:** רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מָקוֹם שֶׁיִּיפֶּה כוֹחוֹ בִּכְנִיסָתָהּ הוֹרֵעַ כוֹחוֹ בִּיצִיאָתָהּ מָקוֹם שֶׁהוֹרֵעַ כוֹחוֹ בִּכְנִיסָתָהּ יִיפֶּה כוֹחוֹ בִּיצִיאָתָהּ. הַמְחוּבָּרִין לַקַּרְקַע בִּכְנִיסָתָהּ שֶׁלּוֹ וּבִיצִיאָתָהּ שֶׁלָּהּ וְהַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע בִּכְנִיסָתָהּ שֶׁלָּהּ וּבִיצִיאָתָהּ שֶׁלּוֹ.

**הלכה:** רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מָקוֹם שֶׁיִּיפֶּה כוֹחוֹ כול'. אַתְּ אָמַר. בִּכְנִיסָתָהּ שֶׁלֹּא מָכְרָה אוֹתָן אֵינָן מְכוּרִין. נְתָנָתָן לְאָרִיס הוּא מִשְׁתַּתֶּפֶת מִמֶּנּוּ. עָשָׂת אוֹתוֹ בִּיכּוּרִים לֹא קִדְּשׁוּ. אַתְּ אָמַר. בִּמְצִיאָתָהּ שֶׁלָּהּ מָכַר אוֹתָן אֵינָן מְכוּרִין. נְתָנָתָן לְאָרִיס הִוא מִשְׁתַּתֶּפֶת מִמֶּנּוּ. עָשָׂת אוֹתָן בִּכּוּרִין. תַּפְלוּגְתָּא דְּרִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דְּאִתְפַּלְגוֹן. וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יי אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ. מְלַמֵּד שֶׁאָדָם מֵבִיא בִּיכּוּרִים מִנִּיכְסֵי אִשְׁתּוֹ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. לְאַחַר מִיתָה. הָא בְחַיִּים לֹא. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. לֹא שַׁנְיָא. הִיא בְחַיִּים הִיא לְאַחַר מִיתָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כְּדַעְתֵּיהּ. דְּאָמַר אֵין אָדָם יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ מִדְּבַר תּוֹרָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לֹא קִידְּשׁוּ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן קִידְּשׁוּ וּפְקָעַת מִינַּיְיהוּ קִדּוּשָׁתָן.

## הלכה ו

**משנה:** נָפְלוּ לָהּ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת זְקֵנִים יְמָכְרוּ וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא תִמְכּוֹר מִפְּנֵי שֶׁהֵן שִׁבָּח בֵּית אֲבִיהָ.

**הלכה:** נָפְלוּ לָהּ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת כול'. מַתְנִיתָא בְּשֶׁאֵינָן עוֹשִׂין כְּדֵי טְפֵילָתָן. אֲבָל אִם הָיוּ עוֹשִׂין כְּדֵי טְפֵילָתָן לֹא תִמְכּוֹר. שֶׁאֲדַיִּין כְּבוֹד בֵּית אֲבִיהָ קַיָּים.

## הלכה ז

**משנה:** נָפְלוּ לָהּ זֵיתִים וּגְפָנִים זְקֵנִים יִמָּכְרוּ לְעֵצִים וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא תִמְכּוֹר מִפְּנֵי שֶׁהֵן שִׁבָּח בֵּית אֲבִיהָ.

**הלכה:** נָפְלוּ לָהּ זֵתִים וּגְפָנִים כול'. רַב אָבוּן בְּשֵׁם רַבָּנִין דְּתַמָּן. מַתְנִיתָא בְּשֶׁנָּפְלוּ לָהּ זֵתִים וְלֹא קַרְקָעָן. גְּפָנִים וְלֹא קַרְקָעָן. אֲבָל אִם נָפְלוּ לָהּ זֵתִים וְקַרְקָעָן גְּפָנִים וְקַרְקָעָן לֹא תִקּוֹץ. שֶׁאֲדַיִּין שִׁבָּח בֵּית אֲבִיהָ קַיָּים. וְרַבָּנִין דְּהָכָא אָמְרִין. אֲפִילּוּ נָפְלוּ לָהּ זֵתִים וְקַרְקָעָן גְּפָנִים וְקַרְקָעָן. לֹא דְמֵי בֵּית זֵיתָא דְּנָפְלוּ וְלֹא דְמֵי בֵּית כַּרְמָא דְּנָפְלוּ. מַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לְרַבָּנִין דְּתַמָּן. כַּרְמָא אֲנִי מוֹכֵר לָךְ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ גְּפָנִים הֲרֵי זֶה מָכוּר. שֶׁלֹּא מָכַר לוֹ אֶלָּא שְׁמוֹ. פַּרְדֵּיסָא אֲנִי מוֹכֵר לָךְ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ אִילָנוֹת הֲרֵי זֶה מָכוּר. שֶׁלֹּא מָכַר לוֹ אֶלָּא שְׁמָן.

## הלכה ח

**משנה:** הַמּוֹצִיא יְצִיאוֹת עַל נִיכְסֵי אִשְׁתּוֹ הוֹצִיא הַרְבֵּה וְאָכַל קִמְעָא קִמְעָא וְאָכַל הַרְבֵּה מַה שֶׁהוֹצִיא הוֹצִיא וּמַה שֶׁאָכַל אָכַל. הוֹצִיא וְלֹא אָכַל יִשְׁבַּע כַּמָּה הוֹצִיא וְיִטּוֹל.

**הלכה:** הַמּוֹצִיא יְצִיאוֹת עַל נִיכְסֵי אִשְׁתּוֹ כול'. רִבִּי בָּא בְשֵׁם רַב חִייָה בַּר אַשִׁי. אֲפִילוּ לֹא אָכַל אֶלָּא מְלֹא חוֹתְלָה. אַסִּי אָמַר. וְהוּא שֶׁתְּהֵא הוֹצָאָה יְתֵירָה עַל הַשְׁבָּח. אֲבָל אִם הַשְׁבָּח יֶתֶר עַל הַהוֹצָאָה נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשְׁבָּח. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל אַסִּי. וְכוּלְּהוֹן שָׁמִין לְהּ בְּעִדִּים. מַתְנִיתָא פְלִיגָא בִּנְטִיעָה. מָאן דְּמַר אַסִּי בְּבִנְיָין. מַתְנִיתָא פְלִיגָא בִּנְטִיעָה. עַל כֵּן אָמַר רִבִּי בָּא בְשֵׁם רַב חִייָה בַּר אַשִׁי. אֲפִילוּ לֹא אָכַל אֶלָּא מְלֹא חוֹתְלָה. אָמַר לֵיהּ. כָּאן בְּשֶׁאָכַל. כָּאן בְּשֶׁלֹּא אָכַל.

## הלכה ט

**משנה:** שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנִּפְלוּ לָהּ נְכָסִים מוֹדִין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁאִם מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת קַיָּים. מֵתָה מַה יֵּעָשֶׂה בִכְתוּבָּתָהּ וּבִנְכָסִים הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יַחֲלוֹקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים נְכָסִים בְּחֶזְקָתָן וּכְתוּבָּה בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל וּנְכָסִים הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב.

**הלכה:** שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנִּפְלוּ לָהּ נְכָסִים כול'. הָכָא אַתְּ מַר. מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּים. וְהָכָא אַתְּ מַר. יַחֲלוֹקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. אֵין דְּאַתְּ אָמַר מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּים. בְּשֶׁנִּפְלוּ לָהּ עַד שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וְהֵן דְּאַתְּ אָמַר. יַחֲלוֹקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב. בְּשֶׁנִּפְלוּ לָהּ מִשֶּׁנַּעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וְנָפְלוּ לָהּ עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם וְעָשׂוּ פֵּירוֹת מִשֶּׁנַּעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם כְּמוֹ שֶׁנִּפְלוּ לָהּ מִשֶּׁנַּעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. הֲהֵן יָבָם דְּהָכָא צְרִיכָא לְבֵית שַׁמַּי. כְּבַעַל הוּא אוֹ אֵינוֹ כְבַעַל. אִם הוּא כְבַעַל יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל. אִם אֵינוֹ כְבַעַל לֹא יוֹרֵשׁ כְּלוּם. מְסַפֵּק יַחֲלוֹקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב. דְּבֵית הִלֵּל פְּשִׁיטָא לוֹן שֶׁהוּא כְבַעַל וְיוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל. שֶׁכֵּן אֲפִילוּ אָח אֵין לוֹ עָלֶיהָ אֶלָּא אָכְילַת פֵּירוֹת בִּלְבַד.

תַּנֵּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. יוֹרְשֶׁיהָ הַיּוֹרְשִׁין כְּתוּבָּתָהּ חַייָבִין בְּקִבּוּרָתָהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. אִי לָאו דְּתַנִּינְתָהּ רִבִּי הוֹשַׁעְיָה הֲוָות צְרִיכָא לָן מֵאַחַר שֶׁאֵין לָהּ כְּתוּבָּה אֵין לָהּ קְבוּרָה. וְקַשְׁיָא. אִילּוּ אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ כְּתוּבָּה שֶׁמָּא אֵין לָהּ קְבוּרָה. אִשָּׁה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהּ כְּתוּבָּה יֵשׁ לָהּ קְבוּרָה. בְּרָם הָכָא. אִם יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה יֵשׁ לָהּ קְבוּרָה. וְאִם אֵין לָהּ כְּתוּבָּה אֵין לָהּ קְבוּרָה.

## הלכה י

**משנה:** הִנִּיחַ לוֹ אֲחִיו מָעוֹת יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. פֵּירוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. פֵּירוֹת הַמְחוּבָּרִין בַּקַּרְקַע אָמַר רִבִּי מֵאִיר

שְׁמִין אוֹתָן כַּמָּה הֵן יְפִין בַּפֵּירוֹת וְכַמָּה הֵן יָפִין בְּלֹא פֵּירוֹת וְהַמּוֹתָר יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים הַמְחוּבָּרִין לַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ וְהַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע כָּל הַקּוֹדֶם זָכָה בָהֶן. קָדַם הוּא זָכָה קָדְמָה הִיא יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. כְּנָסָהּ הֲרֵי הִיא כְאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא כְתוּבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן.

**הלכה:** הִנִּיחַ אָחִיו מָעוֹת כול'. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. לָכֵן צְרִיכָא בְּמוּפְקָדִים אֲצְלוֹ. שֶׁלֹּא תֹאמַר. הוֹאִיל וַאֲנִי הוּא הַיּוֹרֵשׁ שֶׁלִּי הֵן.

רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. לֵית כָּאן שֶׁלּוֹ אֶלָּא. לְהַיי דָּא מִילְּא שֶׁאִם קָדַם הַיּוֹרֵשׁ וְתָפַס מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. אַף בְּבַעַל חוֹב כֵּן. לֹא כֵן תַּנֵּי. יוֹרֵשׁ וּבַעַל חוֹב שֶׁקִּדֵּם אֶחָד מֵהֶן וְתָפַס מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. אָמַר רִבִּי אָחָא בַּר עוּלָּא. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. הִקְדִּישׁ תִּשְׁעִים מָנָה וְהָיָה חוֹבוֹ מֵאָה מָנָה מוֹסִיף עוֹד דֵּינָר וּפוֹדֶה נְכָסִים הַלָּלוּ. וְלֹא סוֹף דָּבָר דֵּינָר אֶלָּא אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא. שֶׁלֹּא יְהֵא הֶקְדֵּשׁ נִרְאֶה יוֹצֵא בְלֹא פִּדְיוֹן. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מוֹעֲלִין מְעִילָה גְּמוּרָה. וְקַשְׁיָא. אִם מוֹעֲלִין בָּהּ מְעִילָה גְּמוּרָה יְהֵא נִפְדֶּה בְשָׁוֶוה. אִם אֵינוֹ נִפְדֶּה בְשָׁוֶוה לֹא יִמְעֲלוּ בוֹ מְעִילָה גְּמוּרָה. מַה אָנָן קַיְימִין. אִם בְּמְחוּבָּר לְקַרְקַע. וְכִי יֵשׁ מְעִילָה בְּקַרְקַע. אֶלָּא כֵּן אָנָן קַיְימִין בְּקֶמָה. מֵאַחַר שֶׁאִלּוּ עָבַר הַגִּזְבָּר וְתָפַס [אֵין] מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. הוּא גִּיזְבָּר הוּא יוֹרֵשׁ. מַה גִּיזְבָּר עָבַר הַגִּיזְבָּר וְתָפַס אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. אַף יוֹרֵשׁ עָבַר הַיּוֹרֵשׁ וְתָפַס אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. רִבִּי שְׁמוּאֵל רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אַף בְּשׁוֹר כֵּן. אִית לָךְ מֵימַר. שׁוֹר קַרְקַע. רִבִּי תַּנְחוּם בַּר מָרִי בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי. שׁוֹר עָשׂוּ אוֹתוֹ כְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁהִזִּיל. הָכָא אַתְּ אָמַר. מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. וָכָא אַתְּ אָמַר. אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. לְפִי שֶׁהֵירְעָתָה כוֹחָהּ שֶׁלְּאִשָּׁה שֶׁלֹּא תְהֵא כְתוּבָּתָהּ אֶלָּא עַל נִיכְסֵי בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן יִיפְּיתָה כוֹחָהּ בַּדָּבָר הַזֶּה שֶׁאִם קָדַם הַיּוֹרֵשׁ וְתָפַס מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. וְתַנֵּי כֵן. אִילָנוֹת וּקְצָצוֹת זְקֵינִים וּנְעָרִים מוֹצִיאִין מִיָּדָן.

## הלכה יא

**משנה:** לֹא יֹאמַר לָהּ הֲרֵי כְתוּבָּתֵיךְ מוּנַּחַת עַל הַשּׁוּלְחָן אֶלָּא כָּל נְכָסַיי אַחֲרָאִין לִכְתוּבָּתֵיךְ. גֵּירְשָׁהּ אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. הֶחֱזִירָהּ הֲרֵי הִיא כְּכָל הַנָּשִׁים וְיֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה.

**הלכה:** לֹא יֹאמַר לָהּ הֲרֵי כְתוּבָּתֵיךְ כול'. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה. כּוֹנֵס וּמְגַרֵּשׁ וּמַחֲזִיר וְהִיא שׁוֹבֶרֶת לָהּ כְּתוּבָּתָהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵה. לְצָדְדִין הִיא מַתְנִיתָא. אוֹ שׁוֹבֶרֶת לוֹ כְּתוּבָּתָהּ. רִבִּי זְעִירָא בְשֵׁם רַב הַמְנוּנָא. כְּנָסָהּ וְגֵירְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ. אִם חִידֵּשׁ לָהּ כְּתוּבָּה כְּתוּבָּתָהּ עַל נְכָסָיו. וְאִם לָאו כְּתוּבָּתָהּ עַל נִיכְסֵי בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן. הַמְגָרֵשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְהֶחֱזִירָהּ עַל מְנָת כְּתוּבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה הֶחֱזִירָהּ. סוֹף דָּבָר עַד שֶׁיְּכַנּוֹס וִיגָרֵשׁ וְיַחֲזִיר. דְּרַבָּא אָתָא מֵימַר לָךְ. אֲפִילּוּ כְּנָסָהּ וְגֵירְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ. אִם חִידֵּשׁ לָהּ כְּתוּבָּה כְּתוּבָּתָהּ עַל נְכָסָיו. וְאִם לָאו כְּתוּבָּתָהּ עַל נִיכְסֵי בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן.

רִבִּי זְעִירָא בְשֵׁם רַב הַמְנוּנָא. אֲרוּסָה שֶׁמֵּתָה אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. שֶׁלֹּא הוּתְּרָה לְהִינָּשֵׂא לַשּׁוּק. שֶׁלֹּא תֹאמַר. יֵעָשֶׂה כְמִי שֶׁגֵּירַשׁ וְיהֵא לָהּ כְּתוּבָּה. לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימַר אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. בָּרְאשׁוֹנָה הָיְתָה מוּנַחַת כְּתוּבָּתָהּ אֶצֶל אֲבוֹתֶיהָ וְהָיְתָה קַלָּה בְעֵינָיו לְגָרְשָׁהּ. וְחָזְרוּ וְהִתְקִינוּ שֶׁתְּהֵא כְתוּבָּתָהּ אֶצֶל בַּעֲלָהּ. אַף עַל פִּי כֵן הָיְתָה קַלָּה בְעֵינָיו לְגָרְשָׁהּ. וְחָזְרוּ וְהִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא אָדָם לוֹקֵחַ בִּכְתוּבַּת אִשְׁתּוֹ כּוֹסוֹת וּקְעָרוֹת וְתַמְחוּיִים. הָדָא הִיא דְתַנִּינָן. לֹא יֹאמַר לָהּ הֲרֵי כְתוּבָּתֵיךְ מוּנַחַת עַל הַשּׁוּלְחָן. אֶלָּא כָּל נְכָסָיו אַחֲרָאִין לִכְתוּבָּתָהּ. חָזְרוּ וְהִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא אָדָם נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בִּכְתוּבַּת אִשְׁתּוֹ. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁאָדָם נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בִּכְתוּבַּת אִשְׁתּוֹ וְהוּא מְאַבְּדָהּ הִיא קָשָׁה בְעֵינָיו לְגָרְשָׁהּ.

וְהוּא הִתְקִין שְׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח שִׁלְשָׁה דְבָרִים. שֶׁיְּהֵא אָדָם נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בִּכְתוּבַּת אִשְׁתּוֹ. וְשֶׁיְּהוּ הַתִּינוֹקוֹת הוֹלְכִין לְבֵית הַסֵּפֶר. וְהוּא הִתְקִין טוּמְאָה לִכְלֵי זְכוּכִית. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי זְעִירָא רִבִּי אָבוּנָא בְשֵׁם רַב יִרְמְיָה. יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַם גָּזְרוּ טוּמְאָה עַל אֶרֶץ הַעַמִּים וְעַל כְּלֵי זְכוּכִית. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר. רִבִּי יְהוּדָה בַּר טַבַּי. רִבִּי יוֹנָה אָמַר. יְהוּדָה בַּר טַבַּי וְשִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח גָּזְרוּ עַל כְּלֵי מַתָּכוֹת וְהִלֵּל וְשַׁמַּי גָּזְרוּ עַל טַהֲרַת יָדַיִם. רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רִבִּי לֵוִי. כָּךְ הָיְתָה הֲלָכָה בְיָדָם וּשְׁכָחוּהָ. וְעָמְדוּ הַשְּׁנִיִּים וְהִסְכִּימוּ עַל דַּעַת הָרִאשׁוֹנִים. לְלַמְּדָךְ. כָּל דָּבָר שֶׁבֵּית דִּין נוֹתְנִין אֶת נַפְשָׁם עָלָיו סוֹף שֶׁהוּא מִתְקַיֵּים בְּיָדָם כְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְאַתְיָיא כַּמָּאן דְּמַר רִבִּי מָנָא כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם. וְאִם רֵק הוּא. מִכֶּם. לָמָּה. שֶׁאֵין אַתֶּם יְגִיעִין בּוֹ. כִּי הוּא חַיֵּיכֶם. אֵימָתַי הוּא חַיֵּיכֶם בְּשָׁעָה שֶׁאַתֶּם יְגִיעִין בּוֹ.

## פרק ט

### הלכה א

**משנה:** הַכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ הֲרֵי זֶה אוֹכֵל פֵּירוֹת וְאִם מֵתָה יוֹרְשָׁהּ. אִם כֵּן לָמָּה כָתַב לָהּ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ שֶׁאִם מָכְרָה וְנָתְנָה קַיָּים. כְּתַב לָהּ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עָלַיִךְ וּבְפֵירוֹתַיִךְ הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ וְאִם מֵתָה יוֹרְשָׁהּ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא אוֹכֵל פֵּירֵי פֵּירוֹת עַד שֶׁיְּכְתּוֹב לָהּ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבְפֵירוֹתַיִהֶן וּבְפֵירֵי פֵּירוֹתַיִהֶן עַד עוֹלָם. כָּתַב לָהּ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבְפֵירוֹתַיִהֶן וּבְפֵירֵי פֵּירוֹתַיִהֶן בְּחַיַּיִךְ וּבְמוֹתֵךְ אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ וְאִם מֵתָה אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מֵתָה יוֹרְשָׁהּ מִפְּנֵי שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְכָל הַמַּתְנֶה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָטֵל.

**הלכה:** הַכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְנָכְסַיִךְ כול'. רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי יַנַּיי. בְּשֶׁלֹּא כָנַס. אֲבָל אִם כָּנַס אֵין אָדָם מְאַבֵּד אֶת זְכוּתוֹ בְּלָשׁוֹן הַזֶּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. מִילְתֵיהּ דְּרִבִּי חִייָה. הָאוֹמֵר. יָדַיי מְסוּלָּקוֹת מִן הַשָּׂדֶה הַזּוֹ וְרַגְלַיי מְסוּלָּקוֹת מִן הַשָּׂדֶה הַזּוֹ. לֹא אָמַר וְלֹא כְלוּם. אָמַר רִבִּי אָבוּן בַּר חִייָה קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן שֶׁאֵין אָדָם מְאַבֵּד אֶת זְכוּתוֹ בְּלָשׁוֹן הַזֶּה. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וּמָכַר אֶת שָׂדֵהוּ וְכָתְבָה הָרִאשׁוֹנָה לַלּוֹקֵחַ. דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ. הַשְּׁנִייָה מוֹצִיאָה מִיַּד הַלּוֹקֵחַ. הָא הָרִאשׁוֹנָה לֹא. אָמַר לֵיהּ. כָּל גַּרְמָהּ אָמְרָה שֶׁאֵין אָדָם מְאַבֵּד אֶת זְכוּתוֹ בְּלָשׁוֹן הַזֶּה. אֶלָּא כָאן אֲפִילּוּ הַשְּׁנִייָה לֹא תּוֹצִיא מִיַּד הָרִאשׁוֹנָה. וְלָמָּה אֵין הָרִאשׁוֹנָה מוֹצִיאָה מִיַּד הַלּוֹקֵחַ. שֶׁכֵּן הִיא כוֹתֶבֶת לוֹ. כָּל עֶרֶר שֶׁיֵּשׁ לִי בַּשָּׂדֶה זוֹ אַל יְהִי לִי עִמָּךְ כְּלוּם.

כָּתַב לָהּ וְכָתַבְתָּהּ לוֹ. כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד זְכוּתוֹ כָּךְ אִשָּׁה אֵינָהּ מְאַבֶּדֶת זְכוּתָהּ. כָּתַב לָהּ מִן הָאֵירוּסִין וּמִן הַנִּישׂוּאִין. פְּלוּגְתָּא דְּבֵית שַׁמַּי וּבֵית הִלֵּל. עַל דַּעְתּוֹן דְּבֵית שַׁמַּי תִּמְכּוֹר. עַל דַּעְתּוֹן דְּבֵית הִלֵּל לֹא תִמְכּוֹר.

רִבִּי יִרְמְיָה בְעָא קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. כְּתַב לָהּ. דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְנָכְסַיִךְ. וְנָפְלוּ לָהּ לְאַחַר מִיכָּן. מָהוּ. וְיֵשׁ אָדָם מַתְנֶה עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ. אָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. מִזְּכוּתוֹ אַתְּ לָמֵד חִייּוּבוֹ. אֶלָּא לֹא כָתַב לָהּ שַׁנְיָיה [הִיא] אֵין לוֹ אֲכִילַת פֵּירוֹת. הֲוֵי מִזְּכוּתוֹ אַתְּ לָמֵד חִייּוּבוֹ. רִבִּי לֵוִי בַּר חַייְתָא בְעָא. כָּתַב לָו. דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְנָכְסַיִךְ הָעֲתִידִין לִיפּוֹל לִיךְ. מָה הֵן. וְיֵשׁ אָדָם מַתְנֶה עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָעוֹלָם.

מָכְרָה פֵּירוֹת מְחוּבָּרִין לְקַרְקַע. רִבִּי אָחָא אָמַר. כְּמוֹכֶרֶת פֵּירוֹת תְּלוּשִׁין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. בְּמוֹכֶרֶת אֶחָד מֵעֲשָׂרָה בַּקַּרְקַע. רִבִּי זְעוּרָא רַב יְהוּדָה בְשֵׁם רַב. הַכּוֹתֵב שָׂדֶה מַתָּנָה לְאִשְׁתּוֹ אֵינָהּ מוֹכֶרֶת פֵּירוֹת. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן. אֵילּוּ הֵן פֵּירֵי פֵּירוֹת. מוֹכֵר פֵּירוֹת וְלוֹקֵחַ קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. רִבִּי אִמִּי בְעָא. אֵילּוּ אַחֵר כוֹתֵב לָהּ יֵשׁ לוֹ אֲכִילַת פֵּירוֹת. הוּא שֶׁכָּתַב לָהּ לֹא כָל שֶׁכֵּן. לֹא אָמַר אֶלָּא כוֹתֵב. אֲבָל מוֹכֵר לֹא. מַה בֵּין כּוֹתֵב מַה בֵּין מוֹכֵר. עוּלָּה הָיָה רוֹצֶה לְהַבְרִיחַ מִזּוֹנוֹת מִן הָאִשָּׁה.

נִיחָא עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוּדָה בְּשֶׁכָּתַב. דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבַפֵּירוֹת. אֵין לוֹ אֲכִילַת פֵּירוֹת. אֲפִילּוּ כָתַב. דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְשָׂדֶה זוֹ וּבְפֵירוֹתֶיהָ. אֵין לוֹ אֲכִילַת פֵּירוֹת. נִיחָא עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבָּנִין בְּשֶׁכָּתַב. דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְשָׂדֶה זוֹ וּבְפֵירוֹתֶיהָ. יֵשׁ לוֹ אֲכִילַת פֵּירוֹת. אֲפִילּוּ כָתַב. דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבַפֵּירוֹתֵיהֶן. יֵשׁ לוֹ אֲכִילַת פֵּירוֹת. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. דָּמַר רַב זְעִירָא רַב יְהוּדָה בְשֵׁם רַב. הַכּוֹתֵב שָׂדֶה מַתָּנָה לְאִשְׁתּוֹ אֵין לוֹ אֲכִילַת פֵּירוֹת. אָמַר רִבִּי זְעוּרָא. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן. וְאֵילּוּ הֵן פֵּירֵי פֵּירוֹת. מוֹכֵר פֵּירוֹת וְלוֹקֵחַ קַרְקַע וְאוֹכֵל פֵּירוֹת. מִכַּיוָן שֶׁכָּתַב. דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבַפֵּירוֹתֵיהֶן. לֹא כְכוֹתֵב

שָׂדֶה מַתָּנָה לְאִשְׁתּוֹ הוּא. אַתְּ אָמַר. לֹא פֵּירוֹת וְלֹא פֵּירֵי פֵּירוֹת. הֲוֵי לֹא שַׁנְיָיא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוּדָה בְּשֶׁכָּתַב. דֵּין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ וּבְפֵירוֹתֶיהָן. בְּשֶׁכָּתַב. דֵּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבַפֵּירוֹתֶיהָן. אֵין לוֹ אֶכִילַת פֵּירוֹת. וְדִכְוָותֵיהּ לְרַבָּנִן לֹא שַׁנְיָיא. בֵּין שֶׁכָּתַב. דֵּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבַפֵּירוֹתֶיהָן. בֵּין שֶׁכָּתַב. דֵּין וּדְבָרִים אֵין לִי בַּשָּׂדֶה זוֹ וּבְפֵירוֹתֶיהָן. יֵשׁ לוֹ אֶכִילַת פֵּירוֹת.

רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב. הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. אֲבָל לֹא לְעִנְיָין דְּבָרִים. הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּאָמַר. אִם מַתָּה יְרוּשָׁתָהּ. אֲבָל דְּבָרִים שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. וְכָל הַמַּתְנָה עַל הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָטֵל. בִּתְנָאֵי גוּפָהּ. אֲבָל בִּתְנָאֵי מָמוֹן תְּנָאוֹ קַיָּים. וְזֶה תְּנַאי מָמוֹן הוּא. וְלָמָּה אָמְרוּ. תְּנָאוֹ בָטֵל. שֶׁבְּסוֹף הוּא זָכָה בָהֶן. רִבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. בְּדִין הָיָה שֶׁאִם מָכְרָה וְנָתְנָה שֶׁיְּהֵא מִכְרָהּ קַיָּים. שֶׁבְּסוֹף הוּא זוֹכֶה בָהֶן. וְלָמָּה אָמְרוּ בָטֵל. שֶׁלֹּא תְהֵא אִשָּׁה מוֹכֶרֶת נְכָסִים מִשֶּׁלְבַעֲלָהּ וְאוֹמֶרֶת. שֶׁלִּי הֵן.

רִבִּי [יוֹסְטִינִי] הֲוָה לֵיהּ עוֹבְדָא וּשְׁאִיל לְרַבָּנִין. אָמְרִין לֵיהּ. פּוֹק מִנְּכָסֵיךְ. שְׁאַל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. אֲמַר לֵיהּ. עוֹל בִּנְכָסֵיךְ. רִבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. הֵיי לוֹן רַבָּנִין. הָא רַב הָא רִבִּי יוֹחָנָן הָא רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. אֲמַר לֵיהּ. רַבָּנִין דְּרִבִּי יוֹסְטִינֵה.

בְּעוֹן קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן. דִּבְרֵי חֲכָמִים. מֵתָה מִי יוֹרְשָׁהּ. אִלֵּין. אֲחֶיהָ יוֹרְשִׁין אוֹתָהּ.

רִבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי זְעוּרָא. הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ אַלְמָנָה נִיזוֹנֶת מִשֶּׁלָּהֶן. שֶׁלֹּא תֹאמַר. יֵעָשׂוּ כְּמוֹ שֶׁמָּכְרוּ וְלֹא תְהֵא נִיזוֹנֶת מִשֶּׁלָּהֶן. פְּשִׁיטָא. מָכְרוּ שֶׁלָּהֶן מָכְרוּ.

רִבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי אַבָּהוּ. כְּתִיב אִם יִהְיֶה הַיּוֹבֵל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. בְּשָׁעָה שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג הַנְּחָלוֹת חוֹזְרוֹת וּבְשָׁעָה שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג אֵין הַנְּחָלוֹת חוֹזְרוֹת. אַדְרַבָּה. אָתָא מֵימַר לָךְ. אֲפִילוּ בְּשָׁעָה שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג וְהַנְּחָלוֹת חוֹזְרוֹת יְרוּשַׁת תּוֹרָה אֵינָהּ חוֹזֶרֶת.

רִבִּי הִלֵּל בַּר פָּזִי בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. מָכַר הוּא וּמֵתָה הִיא. אָמַר לוֹ. מִכְרֹה בָטֵל. לְבֵן שֶׁמָּכַר בְּחַיֵּי אָבִיו וּמֵת אָבִיו. מָכְרָה הִיא וּמֵת הוּא. אָמַר לֵיהּ. מִכְרָהּ קַיָּים. לְאָב שֶׁמָּכַר בְּחַיֵּי בְנוֹ וּמֵת בְּנוֹ. רִבִּי חִיָּיה בַּר מַרְיָיא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹנָה. מָכְרָה לְבַעֲלָהּ מַהוּ. אָמַר לֵיהּ. מִדְּאָמַר חִזְקִיָּה. הֲלָכָה כְּרִבִּי (יוּדָה). הָדָא אָמְרָה מִכְרָהּ מֶכֶר. תַּנֵּי. הָאוֹמֵר. יִינָּתְנוּ נְכָסַיי לְפְלוֹנִי. מֵת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. [מֵת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי.]. מֵת הָרִאשׁוֹן יִינָּתְנוּ לַשֵּׁינִי. מֵת הַשֵּׁינִי יִינָּתְנוּ לַשְּׁלִישִׁי. מֵת הַשְּׁלִישִׁי בְּחַיֵּי הָרִאשׁוֹן. מִכַּיָּון שֶׁלֹּא זָכָה בָהֶן הַשֵּׁינִי לֹא זָכָה בָהֶן הַשְּׁלִישִׁי. אָמַר לֵיהּ. כָּךְ פִּירֵשׁ רִבִּי הוֹשַׁעְיָה אֲבִי הַמִּשְׁנָה. אַחֲרָיו לְפְלוֹנִי וְאַחֲרָיו לְפְלוֹנִי. אִילּוּ אָמַר. מֵת הַשְּׁלִישִׁי בְּחַיֵּי שֵׁינִי. מִכַּיָּון שֶׁלֹּא זָכָה בָהֶן הַשֵּׁינִי לֹא זָכוּ הַיּוֹרְשִׁין יְאוּת אִשְׁכָּחַת אָמַר. אַחֲרָיו לְפְלוֹנִי אַחֲרָיו לְפְלוֹנִי. תַּנֵּי. הָרִאשׁוֹן מוֹכֵר קַרְקַע וְלוֹקֵחַ פֵּירוֹת דִּבְרֵי רִבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אֵין לוֹ אֶלָּא אֲכִילַת פֵּירוֹת בִּלְבַד. חִזְקִיָּה אָמַר. הֲלָכָה

כְּרִבִּי. אָמַר רִבִּי מָנָא. מִן מַה דְּאָמַר חִזְקִיָּה. הֲלָכָה כְּרִבִּי. הָדָא אָמְרָה שֶׁאֵין נוֹתְנִין לוֹ כְּמַתְּנַת שְׁכִיב מְרַע. הָכָא אָמַר רִבִּי מָנָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. וְהָדָא אִשָּׁה מְכַיֶּינָן שֶׁמְּזוֹנוֹתֶיהָ עַל בַּעֲלָהּ לֹא כְּמַתְּנַת שְׁכִיב מְרַע הִיא. אָמַר לֵיהּ. מְזוֹנוֹתֶיהָ עַל בַּעֲלָהּ בְּרָאוּי לָהּ. מַאֲכָל מְשַׁח וּמֶלַח. וְהִיא בָּעְיָא מְזַבְּנָה וּמֵיכַל תַּרְנוּגְלִין. הָדָא אָמְרָה שֶׁאִם בִּיקֵּשׁ הָרִאשׁוֹן מְזַבְּנָה וּמֵיכַל תַּרְנוּגְלִין יְזַבֵּן. אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא. תַּנֵּי תַּמָּן. קִבּוּרָה כְּמְזוֹנוֹתֶיהָ. כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר תַּמָּן. מוֹכֵר קַרְקַע וְלוֹקֵחַ מְזוֹנוֹת. אַף הָכָא. מוֹכֵר קַרְקַע וְלוֹקֵחַ קִבּוּרָה.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְאִילֵּין דְּכָתְבִין. אֵין מִיתַת דְּלָא בְנִין יְהֵא מִדְּלָהּ חֲזַר לְבֵית אֲבִיהָ. תְּנַאי מָמוֹן הוּא וּתְנָאוֹ קַיָּים.

## הלכה ב

**משנה:** מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ אִשְׁתּוֹ וּבַעַל חוֹב וְיוֹרְשִׁין וְהָיָה לוֹ פִּיקָדוֹן אוֹ מְלָוֶה בְּיַד אֲחֵרִים רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יִינָּתְנוּ לַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר אֵין מְרַחֲמִין בַּדִּין אֶלָּא יִינָּתְנוּ לַיּוֹרְשִׁין שֶׁכּוּלָּן צְרִיכִין שְׁבוּעָה וְאֵין הַיּוֹרְשִׁין צְרִיכִין שְׁבוּעָה.

**הלכה:** מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ אִשָּׁה כול'. רִבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה אָמַר. לַכּוֹשֵׁל שֶׁבִּרְאָיוֹתָיו. כְּגוֹן מַלְוֶה בָּעֵדִים וּמַלְוֶה בִּשְׁטָר יִינָּתְנוּ לְמַלְוֶה בָּעֵדִים. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. לַכּוֹשֵׁל בְּגוּפוֹ. הַגַּע עַצְמָךְ הֲוָה עָתִיר. כְּגוֹן אִילֵּין דְּבַר אַנְדְּרַאי. אָמַר רִבִּי אָחָא. לַכּוֹשֵׁל בְּגוּפוֹ וְעָנִי. כְּהָדָא. קְרִיבָתֵיהּ דְּרִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא יְהָבוּ לֵיהּ מִשָּׁם כּוֹשֵׁל. אֲיִיתֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ עַבְדּוֹי דְּרִבִּי יוּדָן נְשִׂיָּיא וַאֲפִיק מִינֵּיהּ. רִבִּי יוֹחָנָן הֲוָה מִיסְתַּמֵּיךְ עַל רִבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא. אָמַר לֵיהּ. מַה נַעֲשֶׂה בְּאוֹתָהּ הָעֲנִייָה. אָמַר לֵיהּ. אֲיִיתֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ עַבְדּוֹי דְּרִבִּי יוּדָן נְשִׂיָּיא וַאֲפִיק מִינָּהּ. וְיָפֶה נַעֲשָׂה. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. אִי נֹאמַר. רִבִּי יוֹחָנָן כְּדַעְתֵּיהּ וְרִבִּי שִׁמְעוֹן כְּדַעְתֵּיהּ. דְּאִיתְפַּלְגוֹן. הַכֹּל מוֹדִין שֶׁאִם טָעוּ בְּשִׁיקּוּל הַדַּעַת שֶׁאֵין מַחֲזִירִין. מִדִּבְרֵי תוֹרָה מַחֲזִירִין. מַה פְּלִיגִין. בְּטָעוּת מִשְׁנָה. שֶׁרִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. בְּטָעוּת מִשְׁנָה שִׁיקּוּל הַדַּעַת. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. טָעוּת מִשְׁנָה דִּבְרֵי תוֹרָה. הִיא טָעוּת מִשְׁנָה הִיא טָעוּת זְקֵינִים.

הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁפִּטְּרוּרִין מִן הַשְּׁבוּעָה. זוֹ תוֹרָה וְזוֹ אֵינָהּ תּוֹרָה.

## הלכה ג

**משנה:** הִנִּיחַ פֵּירוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע כָּל הַקּוֹדֶם בָּהֶן זָכָה. זָכְתָה הָאִשָּׁה יוֹתֵר מִכְּתוּבָּתָהּ וּבַעַל חוֹב יוֹתֵר עַל חוֹבוֹ. הַמּוֹתָר רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יִינָּתְנוּ לַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר אֵין מְרַחֲמִין בַּדִּין אֶלָּא יִינָּתְנוּ לַיּוֹרְשִׁין שֶׁכּוּלָּן צְרִיכִין שְׁבוּעָה וְאֵין הַיּוֹרְשִׁין צְרִיכִין שְׁבוּעָה.

**הלכה:** הִנִּיחַ פֵּירוֹת תְּלוּשִׁין כול'. רַב וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. בִּצְבוּרִין בְּסוּרְקִי. אֲבָל אִם צָבְרָן בְּבֵיתוֹ זָכָה לוֹ בֵּיתוֹ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. וַאֲפִילוּ צְבוּרִין בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לֹא זָכָה לוֹ בֵּיתוֹ. דַּהֲוָה סָבַר דְּאִינּוּן דִּידֵּהּ וְלֵית אִינּוּן דִּידֵּהּ. וַאֲתֵי בַעַל הַבַּיִת זָכָה בְּפֵירוֹתָיו בַּשְּׁבִיעִית. רִבִּי יִרְמְיָה סָבַר מֵימַר. מִשֶּׁיִּתְּנֵם לְתוֹךְ כֵּילָיו. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. אֲפִילוּ נְתָנָן לְתוֹךְ כֵּלָיו לֹא זָכָה בָהֶן. דַּהֲוָה סָבַר מֵימַר דְּאִינּוּן דִּידֵּהּ וְלֵית אִינּוּן דִּידֵּהּ.

הֵיא אַרְמַלְתָּא תְּפָסַת אַמְהָתָא. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יִצְחָק. אָמַר. תְּפָסַת תְּפָסַת. רִבִּי אִימִּי מַפִּיק מִינָּהּ. דְּהֵיא סָבְרָה דִידָּהּ וְלֵית אִינּוּן דִּידָּהּ. כְּהָדָא. אִילֵּין בְּנֵי שַׁמַּי דִּדְמָךְ אֲבוּהוֹן שְׁבַק לָהוֹן אֲבוּהוֹן עֵז. אָתָא מָרִי חוֹבָה וּנְסָתָהּ. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי אַבָּהוּ וְאָמַר. דִּידֵּהּ נְסַב. לֹא כֵן תַּנֵּי. יוֹרֵשׁ וּבַעַל חוֹב שֶׁקָּדַם אֶחָד מֵהֶן וְתָפַס [אֵין] מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. דַּהֲווֹן סָבְרִין דְּאִינּוּן דִּידְהוֹן וְלֵית אִינּוּן דִּידְהוֹן. אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי. מוֹדָה רִבִּי אַבָּהוּ שֶׁאִם מְכָרוּהָ אוֹ מַשְׁכְּנוּהָ אוֹ טִילְטְלוּהָ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְאַחַר כָּךְ בָּא בַּעַל חוֹב וְתָפַס מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁפִּטּוּרִין מִן הַשְּׁבוּעָה. זוֹ תוֹרָה וְזוֹ אֵינָהּ תּוֹרָה.

## הלכה ד

**משנה:** הַמּוֹשִׁיב אֶת אִשְׁתּוֹ חֶנְוָונִית אוֹ שֶׁמִּינָּהּ אֶפִּיטְרוֹפְּיָא הֲרֵי זֶה מַשְׁבִּיעָהּ כָּל זְמָן שֶׁיִּרְצֶה. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֲפִילּוּ עַל פִּילְכָּהּ וְעַל עִיסָּתָהּ.

**הלכה:** הַמּוֹשִׁיב אֶת אִשְׁתּוֹ חֶנְוָונִית כול'. יְאוּת אָמַר רִבִּי לְעֶזֶר. מַה טַּעֲמוֹן דְּרַבָּנִין. אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן אֵין שָׁלוֹם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לְעוֹלָם. שִׁיבְּרָה אֶת הַכֵּלִים מֵה אַתְּ עָבֵד לָהּ. כְּשׁוֹמֶרֶת חִנָּם אוֹ כְשׁוֹמֶרֶת שָׂכָר. מִסְתַּבְּרָא מֵיעַבְדִּינָהּ כְּשׁוֹמֶרֶת שָׂכָר. אָמְרִין. אֲפִילּוּ כְשׁוֹמֶרֶת חִנָּם אֵינָהּ. אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן אֵין שָׁלוֹם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לְעוֹלָם.

## הלכה ה

**משנה:** כָּתַב לָהּ נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי עָלַיִךְ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ אֲבָל מַשְׁבִּיעַ הוּא אֶת הַיּוֹרְשִׁין וְאֶת הַבָּאִין בִּרְשׁוּתָהּ. שְׁבוּעָה אֵין לִי עָלַיִךְ וְעַל יוֹרְשַׁיִךְ וְעַל הַבָּאִין בִּרְשׁוּתֵיךְ הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ לֹא אוֹתָהּ וְלֹא אֶת יוֹרְשֶׁיהָ וְלֹא אֶת הַבָּאִין בִּרְשׁוּתָהּ אֲבָל יוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ וְאֶת יוֹרְשֶׁיהָ וְאֶת הַבָּאִין בִּרְשׁוּתָהּ.

**הלכה:** כָּתַב לָהּ. נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי עָלַיִךְ כול'. רִבִּי יוֹנָה וְרִבִּי יוֹסֵה תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. לֹא סוֹף דָּבָר בִּנְכָסִים שֶׁנִּשְׁתַּלְּטָה בָהֶן בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ. אֶלָּא אֲפִילּוּ בִּנְכָסִין שֶׁנִּשְׁתַּלְּטָה בָהֶן לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ.

תַּמָּן תַּנִּינָן. הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵירוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ יִשְׁבַּע הַשּׁוֹכֵר שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ וְהַשּׁוֹאֵל יְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר. רִבִּי הִילָא בְשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. וְהוּא שֶׁנָּתַן לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל

לְאָחֵרִים. וְתַנֵּי רִבִּי חִייָה כֵּן. אֵין הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל וְלֹא הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׁכִּיר וְלֹא הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁכִּיר וְלֹא הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל. וְלֹא מִי שֶׁהוּפְקַד אֶצְלוֹ רַשַּׁאי לְהַפְקִיד אֶצֶל אַחֵר אֶלָּא אִם כֵּן נָטְלוּ רְשׁוּת מֵהַבְּעָלִים. וְכוּלָּם שֶׁשָּׁנִינוּ אֶת שְׁמוֹתֵיהֶן שֶׁלֹּא מִדַּעַת הַבְּעָלִים חַייָבִין. וְהַשּׁוֹאֵל לֹא אֲפִילוּ לֹא שִׁינָּה חַייָב. אֶלָּא בְּגִין דְּתַנִּינָן. מַתְנֶה שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת פָּטוּר מִן הַשְּׁבוּעָה וְהַשּׁוֹאֵל לִהְיוֹת פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. וְאָתָא מֵימַר לָךְ שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהִיתְנָה עִמּוֹ שֶׁהוּא פָטוּר שֶׁהוּא חַייָב. בִּיקֵּשׁ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַשּׁוֹאֵל. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. כְּתַב לְהּ. נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי עָלַייִךְ. אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ אֲבָל מַשְׁבִּיעַ הוּא אֶת יוֹרְשֶׁיהָ וְאֵת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ. הָדָא אָמְרָה שֶׁאִם בִּיקֵּשׁ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַשּׁוֹאֵל הוּא מַשְׁבִּיעוֹ. הָדָא יָלְפָה מִן הַהִיא וְהַהִיא יָלְפָה מִן הָדָא. הָדָא יָלְפָה מִן הַהִיא. שֶׁאִם בִּיקֵּשׁ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַשּׁוֹאֵל מַשְׁבִּיעוֹ. וְהַהִיא יָלְפָה מִן הָדָא. שֶׁאִם בִּיקֵּשׁ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הָאִשָּׁה (שֶׁלֹּא) מַשְׁבִּיעָהּ. אָמַר רִבִּי חֲנִינָה. לָא צוֹרְכָת מֵילַף הָדָא מִן הַהִיא. וּמַה צוֹרְכָה תֵּילַף הַהִיא מִן הָדָא. כַּייֵי דָּמַר רִבִּי הִילָא בְּשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. וְהוּא שֶׁנָּתַן לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל. וְהָכָא. וְהוּא שֶׁנָּתַן לָהּ רְשׁוּת שֶׁיִּהוּ בָנֶיהָ אֶפִּיטְרוֹפִּים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר כָּל זְמַן שֶׁהִיא שְׁכוּרָה אֶצְלוֹ. רִבִּי זְעוּרָה שְׁאַל לְרִבִּי אַבּוּנָא. שְׁאָלוּהָ הַבְּעָלִים וּמֵתָה. אָמַר לֵיהּ. כֵּן אָנָן אָמְרִין. אֲכָלוּהָ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בַּר אַבּוּן. אָכְלוּ שֶׁלֶּהֶן אָכְלוּ. רִבִּי זְעוּרָה בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי יָסָא. הֵייךְ עָבְדִין עוֹבְדָא. אָמַר לֵיהּ. תְּרֵיי כְּלָקֵבֵל אַרְבָּעָה וְלָא עָבְדִין עוֹבְדָא כְּסוּגְיָיא. אָמַר לֵיהּ. תְּרֵיי כָּל קֳבֵל תְּרֵיי אִינּוּן. רַבִּי לָעְזָר תַּלְמִידֵיהּ דְּרִבִּי חִייָה רוֹבָה. רִבִּי יוֹחָנָן תַּלְמִידֵיהּ דְּרִבִּי יַנַּאי.

## הלכה ו

**משנה:** נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי לֹא לִי וְלֹא לְיוֹרְשַׁיי וְלֹא לַבָּאִים בִּרְשׁוּתִי עָלַייִךְ וְעַל יוֹרְשַׁיִךְ וְעַל הַבָּאִין בִּרְשׁוּתַיִךְ הֲרֵי זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ לֹא הוּא וְלֹא יוֹרְשָׁיו וְלֹא הַבָּאִין בִּרְשׁוּתוֹ לֹא אוֹתָהּ וְלֹא אֶת יוֹרְשֶׁיהָ וְלֹא אֶת הַבָּאִים לִרְשׁוּתָהּ הָלְכָה מְקֻבָּר בַּעֲלָהּ לְבֵית אָבִיהָ אוֹ שֶׁחָזְרָה לְבֵית חָמִיהָ וְלֹא נַעֲשֵׂית אֶפִּיטְרוֹפָּא אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וְאִם נַעֲשֵׂית אֶפִּיטְרוֹפָּא הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לְעָתִיד לָבוֹא וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לְשֶׁעָבַר.

**הלכה:** נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי וּלְיוֹרְשַׁיי כול'. אָמַר רִבִּי יוֹנָה. וְהִיא שֶׁעָשְׂתָה אֶפִּיטְרוֹפָּא בְּחַייֵ בַעֲלָהּ. אֲבָל אִם עָשְׂתָה אֶפִּיטְרוֹפָּא לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. דּוּ מַתְנִיתָא. לֹא עָשְׂתָה אֶפִּיטְרוֹפָּא אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. אִם עָשְׂתָה אֶפִּיטְרוֹפָּא הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לְעָתִיד לָבוֹא. וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לְשֶׁעָבַר. אֵיזֶהוּ לְשֶׁעָבַר. מִשֶּׁעָשַׂת מִיתָה עַד שֶׁעַת קְבוּרָה. וְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי. אֲפִילּוּ עָשְׂאָהּ אֶפִּטְרָפּוֹס לְאַחַר מִיתַת בַּעֲלָהּ אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וְהָא תַנִּינָן לֹא עָשְׂתָהּ אֶפִּטְרָפּוֹס אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. אִם עָשְׂתָהּ אֶפִּיטְרוֹפָּא הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לְעָתִיד לָבוֹא וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לְשֶׁעָבַר. פְּתַר לָהּ

עַל רֹאשָׁהּ. וְאֵין עַל רֹאשָׁהּ כְּהָדָא. רִבִּי יוֹנָה וְרִבִּי יוֹסֵי תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. לֹא סוֹף דָּבָר בִּנְכָסִים שֶׁנִּשְׁתַּלְטָה בָהֶן בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ אֶלָּא אֲפִילוּ נְכָסִים שֶׁנִּשְׁתַּלְטָה בָהֶן לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. פָּתַר לָהּ מִשְּׁעַת מִיתָה עַד שְׁעַת קְבוּרָה. דָּמַר רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מִשְּׁעַת מִיתָה עַד שְׁעַת קְבוּרָה אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. תַּנֵּי בַּר קַפָּרָא. שֶׁלֹּא תְהֵא מַנִּיחָתוֹ וְהוֹלֶכֶת לְבֵית אָבִיהָ.

## הלכה ז

**משנה:** הַפּוֹגֶמֶת כְּתוּבָּתָהּ לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. עַד אֶחָד מֵעִידָהּ שֶׁהִיא פְרוּעָה לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. מְנִיכְסֵי יְתוֹמִים וּמִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִין וְשֶׁלֹּא בְפָנָיו לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה.

**הלכה:** הָלְכָה מְקֻבָּר בַּעֲלָהּ לְבֵית אָבִיהָ כול'. אָמַר רִבִּי זְעוּרָה. כְּעֵין שְׁבוּעַת תּוֹרָה יְרֻדָה לָהֶן. כְּתוּבָּה הוּחְזְקָה בְיָדָהּ לְגַבּוֹת. כְּמִי שֶׁגָּבָה. וְהוּא כָתוּב עִם הַשְּׁטָר שֶׁלְּמָאתַיִם פְּרוּעַ. וְהִיא אוֹמֶרֶת מָנָה. לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה.

תַּנֵּי הַפּוֹגֶמֶת. לֹא הַפּוֹחֶתֶת כְּתוּבָּתָהּ. כֵּיצַד. הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ מָאתַיִם וְהִיא אוֹמֶרֶת מָנָה. נִפְרַעַת שֶׁלֹּא בִשְׁבוּעָה. מַה בֵּין פּוֹגֶמֶת מָה בֵין פּוֹחֶתֶת. אָמַר רִבִּי חֲנִינָה. פּוֹגֶמֶת בָּא מַשָּׂא וּמַתָּן בַּנָּתַיִים. פּוֹחֶתֶת לֹא בָא מַשָּׂא וּמַתָּן בַּנָּתַיִים.

רִבִּי יִרְמְיָה בָּעָא. כְּמַה דְאַתְּ אָמַר תַּמָּן. עַד אֶחָד מֵעִידָהּ שֶׁהִיא פְרוּעָה לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. וְדִכְוָותָהּ. וְעֵד אֶחָד מֵעִידָהּ שֶׁהִיא פְחוּתָה לֹא תִפְחוֹת אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. בְּשָׁעָה שֶׁעֵד אֶחָד מֵעִידָהּ שֶׁהִיא פְחוּתָה בְעֵד אֶחָד מַכְחִישׁ אֶת שְׁנַיִם. וְאֵין עֵד אֶחָד מַכְחִישׁ אֶת שְׁנַיִם.

תַּנֵּי. יוֹרֵשׁ שֶׁפָּגַם אֲבִיו שְׁטָר חוֹבוֹ הַבֶּן גּוֹבֶה שֶׁלֹּא בִשְׁבוּעָה. בְּזֶה יָפֶה כֹּחַ הַבֶּן מִכֹּחַ הָאָב. שֶׁהַבֶּן גּוֹבֶה שֶׁלֹּא בִשְׁבוּעָה. וְאָב אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר. וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעַת יוֹרֵשׁ. שֶׁלֹּא פִּיקְדָנוֹ אַבָּא. שֶׁלֹּא אָמַר לָנוּ אַבָּא. שֶׁלֹּא מָצִינוּ שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שֶׁלְּאַבָּא שֶׁשְּׁטָר זֶה פָּרוּעַ. רִבִּי הוֹשַׁעְיָה בָּעָא. מַתְנִיתָא דְבֵית שַׁמַּי. דְּבֵית שַׁמַּי אוֹמְרִים. נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּתָהּ וְלֹא שׁוֹתָהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. תַּמָּן טָעֲמוֹן דְּבֵית שַׁמַּי. הָבִיאוּ בַעֲלֵי וַאֲנִי שׁוֹתָהּ. בְּרַם הָכָא. בְּדִין הָיָה אֲפִילוּ אָבִיו לֹא יִשְׁבַּע. תַּקָּנָה תִּיקְּנוּ בוֹ שֶׁיִּשְׁבַּע. בּוֹ תִיקְּנוּ. בְּבָנוֹ לֹא תִיקְּנוּ. כֵּיוָן שֶׁמֵּת הֶעֱמִדְתָּהּ אֶת בְּנוֹ עַל דִּין תּוֹרָה.

נִתְחַיֵּיב אָבִיו שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין וּמֵת אֵין בְּנוֹ גּוֹבֶה. דִּלְכֶן מָה אֲנָן אָמְרִין. וְיֵשׁ אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָתוֹ לִבְנוֹ. אָמַר רִבִּי אָבִין. אַתְּ אָמַרְתְּ. פָּגַם אָבִיו שְׁטָרוֹ בְּבֵית דִּין אֵין בְּנוֹ גּוֹבֶה. רַב חִסְדָּא בְּעָא. בְּגִין דַּהֲלַךְ אִילֵּין תַּרְתֵּי פְּסִיעָתָא הוּא מַפְסִיד. אִילּוּ פְּגָמוֹ חוּץ לְבֵית דִּין אַתְּ אָמַר. גּוֹבֶה. מִפְּנֵי שֶׁפְּגָמוֹ בְּבֵית דִּין אַתְּ אָמַר. אֵינוֹ גּוֹבֶה.

הַפּוֹגֶמֶת כְּתוּבָּתָהּ לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה כול. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. אֵין פּוֹרְעִין מִנְּיכְסֵי יְתוֹמִים אֶלָּא בִּשְׁטָר שֶׁהָרִיבִּית אוֹכֶלֶת בּוֹ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים. אַף לְכְתוּבַּת אִשָּׁה. אָמַר רִבִּי יַנַּאי. מִפְּנֵי מְזוֹנוֹת. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה. מָאן חָשׁ לְמְזוֹנוֹת. רִבִּי שִׁמְעוֹן. דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. בְּמִגְבָּה הַדָּבָר תָּלוּי. מַאי כְדוֹן. מִפְּנֵי שֶׁיְּהוּ הַכֹּל קוֹפְצִין עָלֶיהָ לִישָּׂאֶנָּה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים. אַף לְגֶזֵילָה וְלִנְזִיקִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. אַף אֲנָן נַמֵּי תַּנִּינָן תַּרְתֵּיהוֹן. לְגֶזֵילָה מִן הָדָא. אִם הָיָה דָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַחֲרָיוּת חַייָב לְשַׁלֵּם. לְנִזְקִין מִן הָדָא. אֵין נִפְרָעִין מִנְּיכְסֵי יְתוֹמִין אֶלָּא מִן הַזִּיבּוֹרִית. כֵּינִי מַתְנִיתָא. אֵין נִפְרָעִין מִנְּיכְסֵי יְתוֹמִין לְנִזְקִין אֶלָּא מִן הַזִּיבּוֹרִית. וְהָא תַנֵּי. עָמַד הַבֵּן תַּחַת הָאָב הַנִּיזְקִין שָׁמִין בַּעִדִּית וּבָעֲלֵי הַחוֹב בַּבֵּינוֹנִית וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בַּזִּיבּוֹרִית. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. כָּאן בְּיָתוֹם גָּדוֹל. כָּאן בְּיָתוֹם קָטוֹן.

## הלכה ח

**משנה:** הַפּוֹגֶמֶת כְּתוּבָּתָהּ כֵּיצַד. הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ אֶלֶף זוּז וְאָמַר לָהּ הִתְקַבַּלְתְּ כְּתוּבָּתֵיךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִתְקַבַּלְתִּי אֶלָּא מְנָה לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. עַד אֶחָד מֵעִידָהּ שֶׁהִיא פְרוּעָה כֵּיצַד. הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ אֶלֶף זוּז וְאָמַר לָהּ הִתְקַבַּלְתְּ כְּתוּבָּתֵיךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִתְקַבַּלְתִּי וְעֵד אֶחָד מֵעִידָהּ שֶׁהִיא פְרוּעָה לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. מִנְּכָסִים הַמְשׁוּעְבָּדִים כֵּיצַד. מָכַר נְכָסָיו לַאֲחֵרִים וְהִיא נִפְרַעַת מִן הָלָקוֹחוֹת לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. מִנְּכָסִי יְתוֹמִים כֵּיצַד. מֵת וְהִנִּיחַ נְכָסָיו לִיתוֹמִים וְהִיא נִפְרַעַת מִן הַיְתוֹמִים לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. שֶׁלֹּא בְפָנָיו כֵּיצַד. הָלַךְ לוֹ לִמְדִינַת הַיָּם וְהִיא נִפְרַעַת שֶׁלֹּא בְפָנָיו לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל זְמַן שֶׁתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. אֵינָהּ תּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ.

**הלכה:** הַפּוֹגֶמֶת כְּתוּבָּתָהּ כֵּיצַד. הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ אֶלֶף זוּז כול'. וְעֵד אֶחָד מֵעִידָהּ שֶׁהִיא פְרוּעָה כול'. כֵּינִי מַתְנִיתָא. וְשֶׁלֹּא בְפָנָיו לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה.

וְהַנִּפְרַעַת שֶׁלֹּא בְפָנָיו לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְנִפְרָעִין מֵאָדָם שֶׁלֹּא בְפָנָיו. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה. תִּיפְתַּר בְּשִׁטָּר שֶׁהָרִיבִּית אוֹכֶלֶת בּוֹ. וּבֵית דִּין גּוֹבִין רִבִּית. תִּיפְתַּר שֶׁעָרַב לוֹ מִן הַגּוֹי.

כְּהָדָא אַלְכְּסָא. אֲמַר לוֹ רִבִּי מָנָא. אֲנָן עָבְדִין טָבוֹת סַגִּיא מִינָּכוֹן. אֲנָן כָּתְבִין דִּין מוּגְמָרִין. אִין אָתָא טַבָּאוֹת. וְאִין לָא אֲנָן מַחְלְטִין נִיכְסַייָא. אֲמַר לֵיהּ. אַף אֲנָן עָבְדִין כֵּן. אֲנָן מְשַׁלְּחִין בַּתְרֵיהּ תְּלַת אִיגְּרִין. אִין אָתָא הָא טַבָּאוֹת. וְאִין לָא אֲנָן מַחְלְטִין נִיכְסַייָא. אֲמַר לֵיהּ. הַגַּע עַצְמָךְ דַּהֲוָה בַאֲתַר רְחִיק. אֲנָן מְשַׁלְּחִין בַּתְרֵיהּ תְּלַת אִיגְּרִין. חָדָא גַוָּא תַּלְתִּין וְחָדָא גַו תַּלְתִּין וְחָדָא גַו תַּלְתִּין. אִין אָתָא הָא טַבָּאוֹת. וְאֵילָּא אֲנָן מַחְלְטִין נִיכְסַייָא. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה. וְהוּא שֶׁעָמַד בַּדִּין וּבָרַח. אֲבָל אִם לֹא עָמַד בַּדִּין וּבָרַח לֵית כָּאן מַחְלְטִין אֶלָּא מַכְרִזִין.

אַשְׁכָּחַת אָמַר. חָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. כְּמַה דָּמַר (רִבִּי) חָנָן. לֹא תִשְׁבַּע אֶלָּא בְסוֹף. כֵּן רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר. לֹא תִשְׁבַּע אֶלָּא בְסוֹף. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר. הֲלָכָה כְחָנָן. וְהָכָא הֲלָכָה כְרִבִּי שִׁמְעוֹן.

## הלכה ט

**משנה:** הוֹצִיאָהּ גֵּט וְאֵין עִמּוֹ כְּתוּבָּתָהּ גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ. כְּתוּבָּה וְאֵין עִמָּהּ גֵּט הֲיָא אוֹמֶרֶת אָבַד גִּיטִּי וְהוּא אוֹמֵר אָבַד שׁוֹבָרִי וְכֵן בַּעַל חוֹב שֶׁהוֹצִיא שְׁטָר חוֹב וְאֵין עִמּוֹ פְּרוֹזְבּוֹל הֲרֵי אֵילּוּ לֹא יִפָּרֵעוּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִן הַסַּכָּנָה וְאֵילֶךְ אִשָּׁה גּוֹבָה בְלֹא גֵט וּבַעַל חוֹב גּוֹבֶה שֶׁלֹּא בִפְרוֹזְבּוֹל.

**הלכה:** מְנַכְּסִים הַמְשׁוּעְבָּדִים כֵּיצַד. רִבִּי חִייָה בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הַקּוֹרֵא עֶרֶר עַל מַעֲשֶׂה בֵית דִּין לֹא הַכֹּל הֵימֶינּוּ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִייָה בַּר אַבָּא. וְלֹא מַתְנִיתָא הִיא. הוֹצִיאָהּ גֵּט וְאֵין עִמּוֹ כְּתוּבָּה גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן. בְּבַבְלָיֵא. מִן דְּגָלִית לָךְ חַסְפָּא מִן מַרְגָּלִיתָא אַתְּ אָמַר לִי. וְלֹא מַתְנִיתָא הִיא. רַב אָמַר. בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין שְׁטָר כְּתוּבָּה. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין שְׁטָר כְּתוּבָּה מַה דְּהִיא מַפְקָה הִיא גּוֹבָה. חָזַר וְאָמַר. אֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין כְּתוּבָּה גּוֹבָה הִיא. מָן רַב חֵיילֵהּ מִתְבָּה יְתִיב. הָתִיב רִבִּי יוֹסֵי. וְהָא תַנֵּי. גּוֹבָה גִיטָּהּ וּמַטְמֶנֶת כְּתוּבָּתָהּ וְחוֹזֶרֶת וְגוֹבָה. אֵין שָׁם בֵּית דִּין. בְּאֵינוּן רַמַּתוֹן. וְאֵין שָׁם עֵדִים. הָבוּ. בְּשֶׁהָלְכוּ לָהֶם לִמְדִינַת הַיָּם. אֵין שָׁם אוֹמוֹלוֹגְיָה. וְלֵית רַב אוֹלוֹמוֹלוֹגְיָא. אִית רַב אוֹמוֹלוֹגְיָא. כְּהֵן דְּמַר. אבר ברטסין עֲבַד חוֹרָן. אִית לֵיהּ כְּהַהִיא דַּאֲמַר. אִי אֲבַד פָּרוּנָא עֲבַד חוֹרָן. הָתִיב רִבִּי בָּא. דְּהָא תַנֵּי. גּוֹבָה בְגִיטָּהּ וּמַטְמֶנֶת כְּתוּבָּתָהּ וּמַמְתֶּנֶת עַד שֶׁיָּמוּת וְחוֹזֶרֶת וְגוֹבָה. אֲמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵה בֵּירִבִּי בּוּן. וְלֹא עֲלֵיהָ לְהָבִיא רְאָיָיה שֶׁהָיְתָה מְשַׁמֶּשְׁתּוֹ עַד שֶׁמֵּת.

רִבִּי זְעִירָא רִבִּי אַבּוּנָה בְשֵׁם רַב. בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין שְׁטָר כְּתוּבָּה. הוּא אוֹמֵר. כָּתַבְתִּי. וְהִיא אוֹמֶרֶת. לֹא כָתַבְתָּ. עָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָיה שֶׁלֹּא כָתַב. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין שְׁטָר כְּתוּבָּה וְהוּא אוֹמֵר. כָּתַבְתִּי. וְהִיא אוֹמֶרֶת. לֹא כָתַבְתָּ. עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָיה שֶׁכָּתַב.

רִבִּי חִייָה בַּר אַבָּא אַשְׁכַּח פְּרוֹזְבּוֹלָא דְּרִבִּי יוֹנָתָן וַהֲוָה פָּרֵי מִיתַּן לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ. לֵית אָנָא צָרִיךְ לֵיהּ. וְתַנֵּי כֵן. נֶאֱמָן הַמַּלְוֶה לוֹמַר. שְׁטָר זֶה פָּרַעְתִּיו וּקְרָעְתִּיו. רִבִּי יִרְמְיָה בְשֵׁם רִבִּי חִייָה. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן. מִן הַסַּכָּנָה וְאֵילֶךְ הָאִשָּׁה גּוֹבָה שֶׁלֹּא בְגֵט וּבַעַל חוֹב גּוֹבֶה שֶׁלֹּא בִפְרוֹזְבּוֹל. וְאֵיפְשַׁר כֵּן. לֹא פְּרַעְתִּיו וּקְרָעְתִּיו. וְהָכָא פְּרַעְתִּיו וּקְרָעְתִּיו.

## הלכה י

**משנה:** שְׁנֵי גִיטִּין וּשְׁנֵי כְתוּבּוֹת גּוֹבָה שְׁתֵּי כְתוּבּוֹת. שְׁתֵּי כְתוּבּוֹת וְגֵט אֶחָד אוֹ כְתוּבָּה וּשְׁנֵי גִיטִּין אוֹ כְתוּבָּה וְגֵט וּמִיתָּה אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא כְתוּבָּה אַחַת שֶׁהַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ

וּמַחֲזִירָהּ עַל מְנָת כְּתוּבָּה הָרִאשׁוֹנָה הֶחֱזִירָהּ. קָטָן שֶׁהִשִּׂיאוֹ אָבִיו כְּתוּבָּתָהּ קַיֶּימֶת שֶׁעַל מְנָת כֵּן קַיְּימָהּ. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וְאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ כְּתוּבָּתָהּ קַיֶּימֶת שֶׁעַל מְנָת כֵּן קַיְּימָהּ.

**הלכה:** הוֹצִיאָהּ גֵּט וְאֵין עִמּוֹ כְּתוּבָּה גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ כוּל'. שְׁנֵי גִיטִּין וּשְׁתֵּי כְתוּבּוֹת כוּל'. וְהוּא שֶׁיְּהֵא הַגֵּט יוֹצֵא מִכְּתוּבָּה לְכְתוּבָּה. עַד כְּדוֹן בְּשָׁוִוֹת. הָיָה בְזוֹ מָנֶה וּבְזוֹ מָאתַיִם. רַב הוּנָא וְרַב יִרְמְיָה וְרַב חִסְדָּא. חַד אָמַר. גּוֹבָה בָרִאשׁוֹנָה. וְחָרָנָה אָמַר. גּוֹבָה בִּשְׁנִיָּיה. וְהַתּוֹסֶפֶת גּוֹבָה מִן זְמַנָּהּ שֶׁלַּשְׁנִיָּיה.

אָמַר רִבִּי חֲנַנְיָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. לֵית הָדָא אָמְרָה. הָהֵן דְּיָזִיף מִן חַבְרֵיהּ וְחָזַר וְיָזִיף מִינֵּיהּ צָרִיךְ מֵימַר. לְבַד מִן כַּרְטוֹסָה קְדֶמַיָּיא דְּאִית לִי גַּבָּךְ. אוֹרְחָא דְּאִיתְתָּא מֵימַר. אֲבַד פָּוְרָנֵיהּ עֲבִיד חוֹרָן. אֶלָּא כִּי אוֹרְחָא דְּבַר נַשָּׁא מֵימַר. אֲבַד כַּרְטִיסוֹ עֲבַד חוֹרָן. אֶלָּא כִּי אֶיפְשָׁר יוֹדֵי לֵיהּ.

רִבִּי יוּדָן בַּר שִׁיקְלִי אֲעִיל עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. שְׁטָר שֶׁלָּוָוה בּוֹ וּפָרָעוֹ אַל יִלָּוֶה בּוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. אָמַר לֵיהּ. כָּאן בְּשֶׁפָּרָעוֹ. כָּאן בְּשֶׁלֹּא פָרָעוֹ.

תַּנֵּי רִבִּי חָנִן קוֹמֵי רִבִּי הִילָא. תְּרֵין אֲמוֹרִין. חַד אָמַר. לִכְתוּבָּה אֲבָל לֹא לִתְנָאִין. וְחָרָנָה אָמַר. בֵּין בִּכְתוּבָּה בֵּין לִתְנָאִין.

נִיחָא גֵּר. קָטָן. וְקָטָן מְגָרֵשׁ. אָמַר רִבִּי חַגַּיי. קַיְּימְתִּיהָ כְּיֵי דָמַר רִבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רִבִּי חֲנִינָה. וְהוּא שֶׁבָּא עָלֶיהָ מִשֶּׁנִּתְפַּקֵּחַ וּמִשֶּׁנִּשְׁתַּפֶּה. וְכָא הוּא שֶׁבָּא עָלֶיהָ מִשֶּׁהִגְדִּיל.

## פרק י

### הלכה א

**משנה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וָמֵת הָרִאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּיה. יוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה קוֹדְמִין לְיוֹרְשֵׁי הַשְּׁנִיָּיה. נָשָׂא אֶת הָרִאשׁוֹנָה וָמֵתָה נָשָׂה אֶת הַשְּׁנִיָּיה וּמֵת הוּא. שְׁנִיָּיה וְיוֹרְשֶׁיהָ קוֹדְמִין לְיוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה.

**הלכה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים כוּל'. מַתְנִיתָא לְעִנְיָין כְּתוּבָּה. אֲבָל לְעִנְיָין מְזוֹנוֹת שְׁתֵּיהֶן שָׁוּוֹת. כְּתוּבָּה וּקְבוּרָה מִי קוֹדֶם. כְּתוּבָּה וּמְלָוָה בְעֵדִים מִי קוֹדֶם. כְּתוּבָּה וּפַרְנָסַת בָּנוֹת מִי קוֹדֶם. מָאן דְּאָמַר. גּוֹבִין פַּרְנָסָה מִן מְשׁוּעְבָּדִין. פַּרְנָסַת בָּנוֹת קוֹדֶמֶת. וּמָאן דְּמַר. אֵין גּוֹבִין פַּרְנָסָה מִן מְשׁוּעְבָּדִין. אֵין פַּרְנָסַת בָּנוֹת קוֹדֶמֶת.

לֹא אָמַר אֶלָּא מֵתָה. הָא נִתְגָּרְשָׁה כְּבַעַל חוֹב הִיא. כְּהָדָא דְתַנֵּי. נָשָׂא אִשָּׁה וְכָתַב לָהּ כְּתוּבָּה. גֵּירְשָׁהּ וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָּה. נָשָׂא אַחֶרֶת וְכָתַב לָהּ כְּתוּבָּה. הֶחֱזִיר אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְכָתַב לָהּ כְּתוּבָּה עַל כְּתוּבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה. שְׁלָרִאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּיה וְיוֹרְשֶׁיהָ. וְהַשְּׁנִיָּיה וְיוֹרְשֶׁיהָ קוֹדְמִין לְיוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה.

אָמַר בֶּן עַזַּאי. יוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה אוֹמְרִים לְיוֹרְשֵׁי הַשְּׁנִיָּה. אִם כְּבַעַל חוֹב אַתֶּם טְלוּ אֶת שֶׁלָּכֶם וּצְאוּ. וְאִם לָאו אָנוּ וְאַתֶּם נַחֲלוֹק בְּשָׁוֶה. אָמַר לוֹ רִבִּי עֲקִיבָה. בְּנֵי שְׁנִיָּה קָפְצָה עֲלֵיהֶן יְרוּשַׁת תּוֹרָה וְנוֹטְלִין כְּתוּבַּת אִמָּן וְחוֹזְרִין וְחוֹלְקִין. רִבִּי מָנָא אָמַר. בְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם דֵּינָר יֶתֶר נֶחְלְקוּ. אֲבָל אִם אֵין שָׁם דֵּינָר יֶתֶר אַף רִבִּי עֲקִיבָה יוֹדֶה לְבֶן נַנָּס שֶׁאֵילּוּ וְאֵילּוּ חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בוּן. הַךְ דְּלָא תַנִּיתָא פְלִינָא אַתְּ עָבַד לֵיהּ פְּלִינָא. אֶלָּא בְּשֶׁאֵין שָׁם יֶתֶר דֵּינָר נֶחְלְקוּ. אֲבָל אִם יֵשׁ שָׁם יֶתֶר דֵּינָר אַף בֶּן נַנָּס יוֹדֵי לְרִבִּי עֲקִיבָה. בְּנֵי הַשְּׁנִיָּה קָפְצָה עֲלֵיהֶן יְרוּשַׁת תּוֹרָה וְנוֹטְלִין כְּתוּבַּת אִמָּן וְחוֹזְרִין וְחוֹלְקִין.

וְהַחוֹב מְמָעֵט. וְדִכְוָותָהּ. וְהַחוֹב מַרְבֶּה. הֵיךְ עֲבִידָה. הָיָה שָׁם שָׂדֶה וְהִיא עֲתִידָה לַחֲזוֹר בַּיּוֹבֵל אַתְּ רוֹאֶה אוֹתָן כְּאִילּוּ.

הֵיךְ עֲבִידָא. קִידֵּשׁ רֻחֵל וְכָנַס לֵאָה וְחָזַר וְכָנַס רָחֵל. עַל דַּעְתִּין דְּרַבָּנִין רָחֵל קוֹדֶמֶת. וְעַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לֹא קוֹדֶמֶת. אוֹמְרִים. אַף רִבִּי לְעָזָר מוֹדֵי. מֵאַחַר שֶׁחָזַר וְכָנַס רָחֵל רָחֵל קוֹדֶמֶת. לְמַה זֶּה דוֹמֶה. לְאֶחָד שֶׁלָּוָה מֵחֲבֵירוֹ וְאָמַר לוֹ. אִם לֹא הֶחֱזַרְתִּי לְךָ מִיכָּן עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ יִהְיוּ כָל נְכָסַיי מְשׁוּעְבָּדִין לָךְ. הִגִּיעַ שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְלֹא הֶחֱזִיר נִשְׁתַּעְבְּדוּ הַנְּכָסִים מִיכָּן וְלָבֹא. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ. לֹא יִהוּ נְכָסַיי מְשׁוּעְבָּדִין לָךְ אֶלָּא לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. לֹא נִשְׁתַּעְבֵּד אֶלָּא לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. יָמִים שֶׁבֵּנָתַיִים תַּפְלוּגְתָּא דְּרִבִּי מֵאִיר וְרַבָּנִין. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי מֵאִיר בִּשְׁטָר נִתְחַיְּבוּ הַנְּכָסִים. עַל דַּעְתִּין דְּרַבָּנִין בַּכֶּסֶף נִתְחַיְּבוּ.

## הלכה ב

**משנה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי לִשְׁתֵּי נָשִׁים וָמֵתוּ וְאַחַר כָּךְ מֵת הוּא וְהַיְתוֹמִים מְבַקְּשִׁים כְּתוּבַּת אִמּוֹתֵיהֶן וְאֵין שָׁם אֶלָּא כְּדֵי שְׁתֵּי כְתוּבּוֹת חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. הָיָה שָׁם מוֹתָר דֵּינָר אֵילּוּ נוֹטְלִין כְּתוּבַּת אִמָּן וְאֵילּוּ נוֹטְלִין כְּתוּבַּת אִמָּן. וְאִם אָמְרוּ הַיְתוֹמִים אֲנַחְנוּ מַעֲלִים עַל נִכְסֵי אֲבִינוּ יְפֵה דֵינָר כְּדֵי שֶׁיִּטְּלוּ כְתוּבַּת אִמָּן אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִים בְּבֵית דִּין.

**הלכה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי לִשְׁתֵּי נָשִׁים כול'. הָדָא הִיא דָמַר רִבִּי אִימִּי. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אָדָם מָצוּי לִיתֵּן לְבִתּוֹ בְּעֵין יָפָה. מַעֲתָּה אֲפִילּוּ אֵין שָׁם יֶתֶר דֵּינָר. אָמַר רִבִּי אָבוּן. בְּשָׁעָה שֶׁאַתְּ יָכוֹל לְקַיֵּים דִּבְרֵיהֶן וְדִבְרֵי תוֹרָה אַתְּ מְקַיֵּים דִּבְרֵיהֶן וְדִבְרֵי תוֹרָה. בְּשָׁעָה שֶׁאַתְּ אֵין יָכוֹל לְקַיֵּים דִּבְרֵיהֶן וּלְקַיֵּים דִּבְרֵי תוֹרָה אַתְּ מְבַטֵּל דִּבְרֵיהֶן וּמְקַיֵּים דִּבְרֵי תוֹרָה.

רִבִּי יוּדָה בַּר פָּזִי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. מֵת אֶחָד מִן הָאַחִין כּוּלְּהוֹן חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. אָמַר רִבִּי מָנָא. לְכָן צְרִיכָא בְּשֶׁלֹּא חָלְקוּ. שֶׁלֹּא תֹאמַר. יֵעָשֶׂה כְמִי שֶׁאֵינוֹ כָן וְתִירָשֶׁנּוּ בָתוֹ. הָיָה שָׁם בְּכוֹר. אַתְּ אָמַר. הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. מָהוּ נוֹטֵל. פִּי שְׁנַיִם בְּבָתּוֹ אוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכָל הָאַחִים. תַּנֵּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. הָיוּ שָׁם שְׁתֵּי כִיתֵּי בָנוֹת כּוּלְּהוֹן חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. הָיָה שָׁם בְּכוֹר

אַתְּ אָמַר. הַבָּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. מָהוּ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּבֵיתוֹ אוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכָל כְּתוּבָּתָהּ.

מֵאֵימָתַי שָׁמִין לָהֶן. תַּלְמִידוֹי דְּרִבִּי מָנָא אָמְרִין. בְּסוֹף. אָמַר לוֹן רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. לָא אַתּוּן דְּאָמְרִין בְּשֵׁם רבנין. לְכוֹן צְרִיכָא בְּשֶׁלֹּא חִלְּקוּ. אֲבָל מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה שניים לָהֶן.

## הלכה ג

**משנה:** הָיוּ שָׁם נְכָסִים בָּרְאוּי אֵינָן כִּבְמוּחְזָק. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת אֵינוֹ כְלוּם עַד שֶׁיִּהְיוּ שָׁם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת יוֹתֵר עַל שְׁתֵּי כְתוּבּוֹת דֵּינָר.

**הלכה:** הָיוּ שָׁם נְכָסִים בָּרְאוּי כול'. רִבִּי מָנָא אָמַר. בְּעִיקַּר שְׁתֵּי כְתוּבּוֹת פְּלִיגִין. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. קַרְקַע. וְרַבָּנִין אָמְרִין. מְטַלְטְלִין. בְּאוֹתָהּ הַדֵּינָר כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהוּא מְטַלְטֶל. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן אָמַר. כָּל עַמָּא מוֹדֵיי בְּעִיקַּר שְׁתֵּי כְתוּבּוֹת שֶׁהֵן קַרְקַע. מַה פְּלִיגִין. בְּאוֹתוֹ הַדֵּינָר. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. קַרְקַע. וְרַבָּנִין אָמְרִין. מְטַלְטְלִין. רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְשֵׁם רַב. בְּרַם נָהֲגוּ בְסוּרְיָא לִהְיוֹת גּוֹבִין מִן הַנְּחוּשֶׁת וּמִן הַצּוּעוֹת. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. וּבִלְבַד מִן הַצּוּעוֹת שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה. רַב שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. נָהֲגוּ הָעָם בַּעֲרָבְיָיא לִהְיוֹת גּוֹבֶה מִן הַבּוּשָׁם וּמִן הַגְּמָלִים. וְדִכְוָותָהּ. בִּלְבַד מִן הַבּוּשָׁם שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה. אַרְמַלְתָּא דְּרִבִּי חוּנָה גָּבֵי לָהּ מִן הַמְּטַלְטְלִין כְּמִנְהַג מְקוֹמָהּ.

## הלכה ד

**משנה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שָׁלֹשׁ נָשִׁים וָמֵת כְּתוּבָּתָהּ שֶׁלְּזוֹ מָנֶה וְשֶׁלָּזוֹ מָאתַיִם וְשֶׁלָּזוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאֵין שָׁם אֶלָּא מָנֶה חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. הָיוּ שָׁם מָאתַיִם שֶׁלְּמָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים שֶׁלְּמָתַיִם וְשֶׁלִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשָׁה שֶׁלָּזָהָב. הָיוּ שָׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שֶׁלְּמָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים וְשֶׁלְּמָתַיִם מָנֶה וְשֶׁלִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשָּׁה שֶׁלָּזָהָב. וְכֵן שְׁלֹשָׁה שֶׁהִיטִּילוּ לַכִּיס פָּחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ כָּךְ הֵן חוֹלְקִין.

**הלכה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שָׁלֹשׁ נָשִׁים כול'. שְׁמוּאֵל אָמַר שׁוּחְדָא דְּדַיָּינֵי. לִשְׁנֵי שְׁטָרוֹת שֶׁיָּצְאוּ עַל שָׂדֶה אַחַת אֵי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצוּ בֵּית דִּין לְהַחֲלִיט מַחֲלִיטִין. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל שְׁמוּאֵל. אֵין שָׁם אֶלָּא מָנֶה חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. לֹא שׁוּחְדָא דְּדַיָּינֵי אִתְאֲמַרַת. וְהָא תַנֵּי. הַיּוֹרְשִׁין שֶׁיִּרְשׁוּ שְׁטַר חוֹב הַבָּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. עוֹד יָצָא עֲלֵיהֶן שְׁטַר חוֹב הַבְּכוֹר נוֹתֵן פִּי שְׁנַיִם. עוֹד הִיא לְשׁוּחְדָא דְּדַיָּינֵי אִתְאֲמַרַת. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל. לֹא שַׁנְיָיא. בֵּין שְׁנֵי שְׁטָרוֹת שֶׁיָּצְאוּ עַל שָׂדֶה אַחַת בֵּין שְׁטַר אֶחָד שֶׁיָּצָא עַל שְׁנֵי שָׂדוֹת אֵי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצוּ בֵּית דִּין מַחֲלִיטִין.

שְׁמוּאֵל אָמַר. בְּמַרְשׁוֹת זֶה אֶת זוֹ. בְּשֶׁהִרְשָׁתָ הַשְׁלִישִׁית אֶת הַשְּׁנִיָּיה לְדוּן עִם הָרִאשׁוֹנָה. אָמְרָה לָהּ. לֹא מְנָה אִית לָךְ. סַב חַמְשִׁין וְאִיזַל לָךְ.

וְכֵן שְׁלֹשָׁה שֶׁהֵטִילוּ לַכִּיס וְהוֹתִירוּ אוֹ פָּחֲתוּ כָּךְ הָיוּ חוֹלְקִין. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר. הָדָא דְאַתְּ אָמַר בְּשֶׁהָיְתָה הַסֶּלַע חֲסֵירָה אוֹ יְתֵירָה. אֲבָל לְשָׂכָר וּלְהֶפְסֵד כּוּלְּהוֹן חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. וְקַשְׁיָא. הָהֵן יְהַב מֵאָה דֵּינָרִין וְהָהֵן יְהִיב עֶשְׂרָה. וְאָתְּ אָמַר אָכֵן. חֲבֵרַיָּיא אָמְרִין. יָכוֹל הוּא מֵימַר לֵיהּ. עַל יְדֵי מְנֵי סְלִקַת פְּרַגְמַטַיָּא. עַד כְּדוֹן רְהַטַת פְּרַגְמַטַיָּא זְעִירָה. הֲווֹת פְּרַגְמַטַיָּא רוֹבָה. אָמַר רִבִּי אָבִין בַּר חִייָה. יָכוֹל הוּא מֵימַר לֵיהּ. עַד דְּאַתְּ מַזְבִּין חַד זְמָן אֲנָא מַזְבִּין עֶשְׂרָה זְמָנִים. עַד כְּדוֹן בְּמָקוֹם קָרוֹב. בְּמָקוֹם רָחוֹק. אָמַר רִבִּי הִילָא. יָכוֹל הוּא מֵימַר לֵיהּ. עַד דְּאַתְּ אָזִיל וַאֲתִי חַד זְמָן אֲנָא אָזִיל וַאֲתִי עֶשְׂרָה זְמָנִים. תַּמָּן תַּנִּינָן. חָזַר וְנָגַח שׁוֹר אֶחָד שָׁוֶה מָאתַיִם הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מְנָה וְשֶׁלְּפָנָיו חֲמִשִּׁים זוּז וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים דֵּינָר זָהֳב. רִבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רִבִּי [וְזְעִירָא]. וְכֵן לְשָׂכָר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. דְּרִבִּי זְעִירָא פְּלִיגָא עַל דְּרִבִּי אֶלְעָזָר. רִבִּי מָנָא אָמַר קוֹמֵי רִבִּי יוּדָן. לֹא מוֹדֵי רִבִּי לְעָזָר שֶׁאִם הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן שֶׁזֶּה נוֹטֵל לְפִי כִיסוֹ וְזֶה נוֹטֵל לְפִי כִיסוֹ. שְׁוָורִים כְּמוּתָנִים הֵן. חָזַר וְאָמְרָהּ קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. אָמַר לֵיהּ. בְּפֵירוּשׁ פְּלִיגִין. רִבִּי לְעָזָר אָמַר. סְתָמָן חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. רִבִּי זֵירָא אָמַר. סְתָמָן זֶה נוֹטֵל לְפִי כִיסוֹ וְזֶה נוֹטֵל לְפִי כִיסוֹ.

## הלכה ה

**משנה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי אַרְבַּע נָשִׁים וָמֵת הָרִאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּיה וּשְׁנִיָּיה לַשְּׁלִישִׁית וּשְׁלִישִׁית לָרְבִיעִית. הָרִאשׁוֹנָה נִשְׁבַּעַת לַשְּׁנִיָּיה וּשְׁנִיָּיה לַשְּׁלִישִׁית וּשְׁלִישִׁית לָרְבִיעִית וְהָרְבִיעִית נִפְרַעַת שֶׁלֹּא בִשְׁבוּעָה. אָמַר בַּן נַנָּס וְכִי מִפְּנֵי שֶׁהִיא אַחֲרוֹנָה נִשְׁכֶּרֶת אַף הִיא לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. הָיוּ כוּלָּן יוֹצְאוֹת בְּיוֹם אֶחָד כָּל הַקּוֹדֶמֶת לַחֲבֵירְתָהּ אֲפִילוּ שָׁעָה אַחַת זְכְתָה. וְכֵיצַד הָיוּ כוּלָּבִין בִּירוּשָׁלֵם שָׁעוֹת. הָיוּ כוּלָּן יוֹצְאוֹת בְּשָׁעָה אַחַת וְאֵין שָׁם אֶלָּא מְנָה חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה.

**הלכה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי אַרְבַּע נָשִׁים כול'. רִבִּי אֶבּוּנָא בְשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל. כְּדִבְרֵי בֶן נַנָּס לִשְׁטָר אֶחָד שֶׁיָּצָא עַל (הָאִשָּׁה) לְקוּחוֹת כּוּלְּהוֹן חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. אָמַר רִבִּי עֲקִיבָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. לֵית הָדָא פְלִיגָא עַל רִבִּי שְׁמוּאֵל. דִּשְׁמוּאֵל אָמַר שׁוּחְדָא דְדַיָּינֵי. לִשְׁנֵי שְׁטָרוֹת שֶׁיָּצְאוּ עַל שְׂדֶה אַחַת. לְאֵי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה לְהַחֲלִיט מַחֲלִיטִין. וְכָא הוּא אָמַר אָכֵין. אָמַר לֵיהּ. לֹא בִשְׁנֵי שְׁטָרוֹת דִּילְמָא בִשְׁטָר אֶחָד. וְכָא בִשְׁטָר אֶחָד אֲנַן קַיְימִין. וְלָא שְׁמִיעַ דְּמַר רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל. לֹא שַׁנְיָיא. בֵּין שְׁנֵי שְׁטָרוֹת שֶׁיָּצְאוּ עַל שְׁנֵי שָׂדוֹת וּבֵין שְׁנֵי שְׁטָרוֹת שֶׁיָּצְאוּ עַל שָׂדֶה אַחַת. אִי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצוּ בֵּית דִּין לְהַחֲלִיט מַחֲלִיטִין. הִנְהִיג רִבִּי בְּאַרְנוֹנָא וּבַגּוּלְגּוֹלֶת וּבַאֲנָפְּרוֹת כְּהָדָא דְבֶן נַנָּס.

כְּהָדָא. קְרֵיבִין דְּרִבִּי יוֹסֵי זְבָנִין חַקְלָוון מִן אִילֵּין דְּבַר תַּפְקָן. אָזְלוֹן אִילֵּין דְּבַר תַּפְקָן וְנָסְבִין לְהוֹן נָשִׁין. אֲעָלוֹן לְהוֹן שְׁקִיעִין. אֲתוֹן בָּעֵיי מִתְגַּרְיָיא בְקְרִיבֵי דְּרִבִּי יוֹסֵי. אֲמַר לוֹן רִבִּי מָנָא. אֲנָא יָדַע כַּד זְבַנְתּוֹן אִילֵּין חַקְלָוותָא לָא הֲווֹ אִילֵּין שְׁקִיעַיָּא קֳדָמֵיכוֹן.

### הלכה ו

**משנה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וּמָכַר אֶת שָׂדֵהוּ וְכָתְבָה הָרִאשׁוֹנָה לַלּוֹקֵחַ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ הַשְּׁנִיָּיה מוֹצִיאָה מִן הַלּוֹקֵחַ וְהָרִאשׁוֹנָה מִן הַשְּׁנִיָּה וְהַלּוֹקֵחַ מִן הָרִאשׁוֹנָה וְחוֹזְרוֹת חֲלִילָה עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶן. וְכֵן בַּעַל חוֹב וְכֵן אִשָּׁה בַּעֲלַת חוֹב.

**הלכה:** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים כול'. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. הָדָא אָמְרָה. הַהֵן דִּיזִיף מִן תְּרֵין בְּנֵי נַשׁ. אָתָא תְנָיְינָא אֲמַר לֵיהּ. קוֹמִי פּוֹשְׁרִין. אֲמַר לֵיהּ. וְלֵית סוֹפֵיהּ דְּקַדְמַיְיא מִשְׁמַע וּמֵיתֵי מִיטְרוֹף. יְכִיל מֵימַר לֵיהּ. פּוֹשְׁרִין. וְאִין טָרַף טָרַף. פִּישֵּׁר מִן. חֲזָקָה שֶׁהָרִאשׁוֹן בָּא וְטוֹרֵף. פִּישֵּׁר מִן הָרִאשׁוֹן. אָמַר רִבִּי פִּינְחָס. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יִרְמְיָה אָמַר. פִּישֵּׁר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְלֹא כָתַב. דְּאִיקְנִי. לֹא אַתְיָיא אֶלָּא בְיוֹרֵשׁ. אָמַר רִבִּי חֲנִינָה. אֲפִילּוּ בְבַעַל חוֹב. אַתְיָיא הִיא בְּהַהִיא דְּלָא כְתִיב. כָּל דְּאִיקְנִי. אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ. אַל יְהֵא לָךְ פֵּירָעוֹן אֶלָּא מִזֶּה. אָמַר רַב מַתַּנְיָה. אַתְיָיא כְּמָאן דְּמַר. לִכְתוּבָּה אֲבָל לֹא לִתְנָיִין. בְּרַם כְּמָאן דְּמַר. בֵּין לִכְתוּבָּה בֵּין לִתְנָיִין. הָא חֲזִירָה.

## פרק יא

### הלכה א

**משנה:** אַלְמָנָה נִיזּוֹנֶת מִנִּיכְסֵי יְתוֹמִין וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהֶן וְאֵינָן חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ. יוֹרְשֶׁיהָ הַיּוֹרְשִׁים כְּתוּבָּתָהּ חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ.

**הלכה:** אַלְמָנָה נִיזּוֹנֶת מִנִּיכְסֵי יְתוֹמִין כול'. רַב יְהוּדָה בְשֵׁם שְׁמוּאֵל רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מְצִיאָתָהּ שֶׁלָּהּ. הוֹתִירָה מְזוֹנוֹת. אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁמְּצִיאָתָהּ שֶׁלּוֹ הוֹתִירָה מְזוֹנוֹת שֶׁלּוֹ. אַלְמָנָה שֶׁמְּצִיאָתָהּ שֶׁלָּהּ הוֹתִירָה מְזוֹנוֹת שֶׁלָּהּ. הוֹתִירָה בְלָיוֹת שֶׁלָּהּ. מָה אִם אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁהוֹתִירָה מְזוֹנוֹת שֶׁלּוֹ. הוֹתִירָה בְלָיוֹת שֶׁלָּהּ. אַלְמָנָה שֶׁהוֹתִירָה מְזוֹנוֹת שֶׁלָּהּ. הוֹתִירָה בְלָיוֹת לֹא כָל שֶׁכֵּן. תַּמָּן צְרִיכָה לוֹן לְנִידָּתָהּ. אַף הָכָא צְרִיכָא לוֹן לְנִידָּתָהּ.

רִבִּי אִימִּי בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. אַף הִיא אֵינָהּ עוֹשָׂה אוֹתָן דְּבָרִים שֶׁלְּיִיחוּד. מָה הֵן דְּבָרִים שֶׁלְּיִיחוּד. סָכָה לְהוֹן אֶת גּוּפָן וּמָרְחָצַת לְהוֹן אֶת פְּנֵיהֶן וּמוֹזֶגֶת לְהוֹן אֶת הַכּוֹס. וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ. אֵשֶׁת אִישׁ אֵין לָהּ יַיִן. אַלְמָנָה יֵשׁ לָהּ יַיִן. אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁאָמְרָה. יֵצְאוּ מַעֲשֶׂה יָדַיי לִמְזוֹנוֹתַיי. אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ. אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה. יֵצְאוּ מַעֲשֶׂה יָדַיי לִמְזוֹנוֹתַיי. שׁוֹמְעִין לָהּ.

רַב אָמַר. הַמֵּת אָמַר. אַל תְּקַבְּרוּנִי. נִקְבַּר בִּצְדָקָה. רִבִּי אִימִּי בְעָא. וְכִי עָלַת עַל דַּעְתֵּהּ שֶׁיְּהוּ אֲחֵרִים מִתְפַּרְנְסִין מִשֶּׁלּוֹ וְהוּא נִקְבַּר בִּצְדָקָה. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רַב. יוֹרְשֵׁיהָ הַיּוֹרְשִׁין כְּתוּבָּתָהּ חַיָּיבִין בְּקִבּוּרָתָהּ. פָּתַר לָהּ בְּשֶׁיָּרְשׁוּ קַרְקַע. כְּהָדָא דְתַנֵּי. הִנִּיחַ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וּשְׁטָרוֹת וּמְטַלְטְלִין. כָּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה וַהֲלָהּ נִקְבַּר בִּצְדָקָה. מִפְּנֵי שֶׁקִּדֵּם וְתָפַס. הָא אִם לֹא קִדֵּם וְתָפַס מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. פָּתַר לַיי בְּאוֹמֵר. קִבְּרוּנִי. כְּהָדָא דְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי בְשֵׁם רַבָּנִין. נִקְבַּר הַמֵּת וְלֹא אָמַר. קִבְּרוּנִי. אַף עַל פִּי שֶׁקִּדְּמוּ אֲחֵרִים וְתָפְשׂוּ מוֹצִיאִין מִיָּדָן. בְּשֶׁתָּפְסוּ קַרְקַע. וְהָא דְאָתְּ אָמַר. מוֹצִיאִין מִיָּדָן. בְּשֶׁתָּפַס קַרְקַע. אֲבָל בְּשֶׁתָּפְסוּ מְטַלְטְלִין אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָן. בְּמִלְוֶה בְעֵדִים. אֲבָל בְּמִלְוֶה בִשְׁטָר בֵּין שֶׁתָּפְשׂוּ קַרְקַע בֵּין שֶׁתָּפְשׂוּ מְטַלְטְלִין אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָן. דְּאָמַר רִבִּי אַבָּא בַּר רַב הוּנָא. עָשׂוּ דִבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּבְרִיא שֶׁכָּתַב וְנָתַן. וְהוּא שֶׁמֵּת מֵאוֹתוֹ הַחוֹלִי. הָא הִבְרִיא לֹא. וּבְמִסַּיֵּים וְאוֹמֵר. תְּנוּ שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי. אָמַר. תְּנוּ שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי. כְּמִי שֶׁסִּיֵּים. אוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר. חֶצְיָיהּ בַּצָּפוֹן וְחֶצְיָיהּ בַּדָּרוֹם. רִבִּי יוּדָן בָּעֵי. אָמַר שָׂרְפוּנִי וְעִבְּדוּ בִי עֲבוֹדָה וּתְנוּ חֲצִי שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי. אִם אֵין שׁוֹרְפִין אֵין נוֹתְנִין. רִבִּי חַגַּיי בְעָא. שְׁכִיב מְרַע שֶׁאָמַר. יָזוּנוּ בְנוֹתַיי. בְּלֹא כָךְ אֵין בְּנוֹתָיו נִיזוֹנוֹת. לֹא צוּרְכָא דְלֹא. מָהוּ שֶׁיָּזוּנוּ מִן הַמְשׁוּעְבָּדִין וּמָהוּ שֶׁיָּזוּנוּ מִן הַמְטַלְטְלִין. רִבִּי יוּדָן בְּרַח לְנוּי אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. שְׁכִיב מְרַע שֶׁאָמַר. יְיַנְּתֵנוּ אוֹתְיוֹתָיו לְפְלוֹנִי. אָמַר לֵיהּ. אֵין שְׁכִיב מְרַע מְזַכֶּה אֶלָּא בִּדְבָרִים שֶׁהֵן נִקְנִין אוֹ בִשְׁטָר אוֹ בְמִשֵּׁיכָה. וְאֵילּוּ נִקְנִין בְּמִשֵּׁיכָה וּבִשְׁטָר. כְּהָדָא דְתַנֵּי. סְפִינָה נִקְנֵית בְּמִשֵּׁיכָה. דִּבְרֵי הַכֹּל. רִבִּי נָתָן אוֹמֵר. סְפִינָה וְאוֹתִיּוֹת נִקְנִין בְּמִשֵּׁיכָה וּבִשְׁטָר. כְּתַב וְלֹא מָשַׁךְ מָשַׁךְ וְלֹא כָתַב לֹא עָשָׂה כְלוּם עַד שֶׁיִּכְתּוֹב וְיִמְשׁוֹךְ.

## הלכה ב

**משנה:** אַלְמָנָה בֵּין מִן הָאֵירוּסִין בֵּין מִן הַנִּישׂוּאִין מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִן הַנִּישׂוּאִין מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין מִן הָאֵירוּסִין לֹא תִמְכּוֹר אֶלָּא בְּבֵית דִּין מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וְכָל שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת לֹא תִמְכּוֹר אֶלָּא בְּבֵית דִּין.

**הלכה:** אַלְמָנָה בֵּין מִן הָאֵירוּסִין בֵּין מִן הַנִּישׂוּאִין כול'. מֵיסְבַּר סְבַר רִבִּי שִׁמְעוֹן. בְּמְזוֹנוֹת הַדָּבָר תָּלוּי. פְּסַק לָזוּן מִן הָאֵירוּסִין מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין. פְּסַק לָזוּן מִן הַנִּישׂוּאִין לֹא תִמְכּוֹר אֶלָּא בְּבֵית דִּין. דִּבְרֵי חֲכָמִים. רִבִּי אָחָא רִבִּי חִינְנָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. חַס הוּא אָדָם עַל כְּבוֹד אַלְמָנָתוֹ בֵּין מִן הָאֵירוּסִין בֵּין מִן הַנִּישׂוּאִין.

רַב יְהוּדָה בְשֵׁם שְׁמוּאֵל. הַמּוֹחֶלֶת כְּתוּבָּתָהּ לִיתוֹמִים נִיזוֹנֶת מִשֶּׁלָּהֶן. וְקַשְׁיָא. אִילּוּ אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ כְּתוּבָּה שֶׁמָּא אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ כְּתוּבָּה יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. בְּרַם הָכָא לֹא דַיֶּיךָ שֶׁמָּחְלָה לִיתוֹמִין כְּתוּבָּתָהּ אֶלָּא שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ לְהַבְרִיחָהּ מִמְּזוֹנוֹתֶיהָ.

רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב. הַתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ בְּבֵית דִּין אִיבְּדָה מְזוֹנוֹתֶיהָ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וּבִלְבַד מִן הַשּׁוּפִי. הָא מֵאוֹנָס לֹא. כְּהָדָא אַרְמַלְתָּא דְּרִבִּי אַבְדִּימוֹס דְּמוֹזְבָה. אָמְרוּ לֵיהּ. רִבִּי בָּא בַּר כֹּהֶן בְּעֵי לֵיךְ. תָּבְעָת פָּרָנָה. אוֹבֶדֶת מְזוֹנוֹתֶיהָ. מִן דְּאִיתְיְדְעִין מִילַּיָיא אַעֲלוֹן עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. וְחָזְרָה לְמְזוֹנָהּ.

רִבִּי אֶלְעָזָר בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָא. אַלְמָנָה שֶׁעָשָׂת שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים שֶׁלֹּא לְתִבּוֹעַ מְזוֹנוֹתֶיהָ אָבְדָה מְזוֹנֹתֶיהָ דְּאִינּוּן תַּלְתֵּי יַרְחַיָּיא. בִּשְׁלֹא לְלוֹת. אֲבָל אִם לָוְתָה גּוֹבָה. בְּשֶׁאֵין בְּיָדֶיהָ מַשְׁכּוֹן. אֲבָל אִם יֵשׁ בְּיָדֶיהָ מַשְׁכּוֹן אֲפִילּוּ לֹא לָוְתָה גּוֹבָה. רִבִּי יָסָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ. בַּתְּחִילָּה מוֹכְרִין מָזוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. וְנוֹתְנִין לָהּ מָזוֹן לְ יוֹם. בְּסוֹף לְ יוֹם הֵן אוֹמְרִים. נָתַנּוּ. וְהִיא אוֹמֶרֶת. לֹא נָטַלְתִּי. יֵיבֵא כְהָדָא. דְּמַר רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. לוֹוֶה מִמָּנָה יֹ֬ אֶלֶף לְשָׁנָה לְהִיוֹת מַעֲלֶה לָהּ מְדִינָר זָהֳב לַחוֹדֶשׁ. פְּשִׁיטָא חוֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן נָתַן וְחוֹדֶשׁ הָאַחֲרוֹן לֹא נָתַן. יָמִים שֶׁבֵּנְתַיִים זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ. הָא בַּתְּחִילָּה לֹא.

אָתָא רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. בַּתְּחִילָּה מוֹכְרִין מָזוֹן ״בבֹ חוֹדֶשׁ וְנוֹתְנִין לָהּ מָזוֹן לְ יוֹם. וְיִמְכְּרוּ מָזוֹן שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. שֶׁלֹּא לְהוֹרַע כֹּחָהּ שֶׁל אִשָּׁה. וְיִתְּנוּ לָהּ מָזוֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם. אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן נִמְצֵאתָה חַב לִיתוֹמִים. כְּהָדָא דְתַנֵּי. אַלְמָנָה שֶׁתָּפְסָה אֲפִילּוּ אֶלֶף זוּז לְמְזוֹנוֹתֶיהָ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָהּ. מָהוּ מֵימַר לָהּ. הֲוִי מַה בְּיָדַיִךְ. תַּלְמִידוֹי דְּרִבִּי מָנָא אָמְרִין לָהּ. הֲוִי מַה בְּיָדַיִךְ אָמְרִין לָהּ. תְּהִי.

## הלכה ג

**משנה:** מָכְרָה כְתוּבָּתָהּ אוֹ מְקָצָתָהּ נָתְנָה כְתוּבָּתָהּ לְאַחֵר אוֹ מְקָצָתָהּ לֹא תִמְכּוֹר אֶת הַשְּׁאָר אֶלָּא בְּבֵית דִּין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מוֹכֶרֶת הִיא אֲפִילּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים. וּמוֹכֶרֶת לְמְזוֹנוֹת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין וְכוֹתֶבֶת לְמְזוֹנוֹת מָכַרְתִּי. וּגְרוּשָׁה לֹא תִמְכּוֹר אֶלָּא בְּבֵית דִּין.

**הלכה:** מָכְרָה כְתוּבָּתָהּ אוֹ מְקָצָתָהּ כול׳. תַּנֵּי. מוֹכֶרֶת וְכוֹתֶבֶת אֵילּוּ לְכְתוּבָּתָהּ וְאֵילּוּ לְמְזוֹנוֹת. דִּבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. מוֹכֶרֶת וְכוֹתֶבֶת סְתָם. וּבְזוֹ כּוֹחָהּ מְיוּפֶּה. בָּאת מְלֻוָּה בָעֵדִים. אוֹמֶרֶת. לְמְזוֹנוֹת מָכַרְתִּי. בָּאת מְלֻוָּה בִשְׁטָר. אוֹמֶרֶת. לִכְתוּבָּה מָכַרְתִּי. וַאֲפִילּוּ בָּאת מְלֻוָּה בָעֵדִים מוֹכֶרֶת לְמְזוֹנוֹת וְחוֹזֶרֶת וְטוֹרֶפֶת לְשֵׁם כְּתוּבָּה. וְלֹא אָמְרִין לָהּ. הֲוִי זְבַנְיָךְ. תִּיפְתַּר שֶׁהוֹקִיר הַמַּקַּח.

רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן רִבִּי הִילָא בְשֵׁם רִבִּי לְעָזָר. כְּשֵׁם שְׁאָדָם חַס עַל כְּבוֹד אַלְמָנָתוֹ כָּךְ חַס עַל כְּבוֹד גְּרוּשָׁתוֹ. דְּאָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְשֵׁם רִבִּי לְעָזָר. מִבְּשָׁרְךָ לֹא תִתְעַלָּם זוֹ גְרוּשָׁתוֹ. אִיתְּתֵיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הֲוָות מֵעֵיקָה לֵיהּ סַגִּין. סְלִיק רִבִּי לְעָזָר בַּן

עֲזָרְיָה לְגַבֵּי הּ. אָמַר לֵיהּ. רִבִּי. שִׁיבְקֵהּ. דִּלֵּית הִיא דְּאִיקָרֵךְ. אָמַר לֵיהּ. פּוֹרְנָה רַב עָלַי. אָמַר לֵיהּ. אֲנָא יְהִיב לָךְ פָּרְנֵה וְשִׁבְקֵהּ. יְהַב לָיהּ פָּרְנֵה וּשְׁבָקֵהּ. אָזְלָה וּנְסִיבַת לְטָסוֹרָא דְּקָרְתָּא. אִיתְנְחַת מִן נִיכְסוֹי וְאִיתְעֲבִיד כְּסַגִּיא נְהוֹרָא וַהֲוָת מְחַזְּרָא לֵיהּ עַל כָּל קָרְתָּא וּמַדְבְּרָא לֵיהּ. חַד זְמָן חֲזָרוּתֵיהּ עַל כָּל קָרְתָּא וְלֹא אִיתְיְיהַב לֵיהּ כְּלוּם. אֲמַר לָהּ. לֵיתְ הָכָא שְׁכוּנָה חוֹרִין. אָמְרָה לֵיהּ. אִית הָכָא שְׁכוּנָה דְמִשְׁבְּקִי. וְלֵית בְּחֵיילִי עֲיֵיל לֵהּ לְתַמָּן. שָׁרִי חֲבִיט לָהּ. עֲבַר רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְשָׁמַע קָלוֹן מִתְבַּזְיֵי בְשׁוּקָא. נַסְבוֹן וְיהָבוֹן בְּגַו חַד בֵּיתָא מִן דִּידֵיהּ וַהֲוָה מַסְּיִק לוֹן מְזוֹנִין כָּל יוֹמִין דַּהֲווֹן בַּחַיִּין. עַל שֵׁם וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם זוֹ גְרוּשְׁתּוֹ. אֲפִילּוּ כֵן אַצִּיתוֹן קָלוֹי בַּלַּיְלְיָא וְשָׁמְעִין קוֹלָהּ אָמְרָה. לֹא הֲוָה טָב דַּיְיהּ צַעֲרָהּ לְבַר מִן גּוּפָהּ וְלֹא לְגַו גּוּפָהּ.

## הלכה ד

**משנה:** אַלְמָנָה שֶׁהָיְתָה כְתוּבָּתָהּ מָאתַיִם וּמָכְרָה שָׂוֶה מָנֶה בְּמָאתַיִם אוֹ שָׂוֶה מָאתַיִם בְּמָנֶה נִתְקַבְּלָה כְתוּבָּתָהּ. הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ מָנֶה וּמָכְרָה שָׂוֶה מָנֶה וְדִינָר בְּמָנֶה מִכְרָהּ בָּטֵל. אֲפִילּוּ הִיא אוֹמֶרֶת אֲנִי אַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַיּוֹרְשִׁין מִכְרָהּ בָּטֵל.

**הלכה:** אַלְמָנָה שֶׁהָיְתָה כְתוּבָּתָהּ מָאתַיִם כול'. נִיחָא שָׂוֶה מָנֶה בְּמָאתַיִם אוֹ שָׂוֶה מָאתַיִם בְּמָנֶה. מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי מַפְסִידָה אֶת הַיְתוֹמִין בְּמָנֶה. בְּשָׂוֶה מָנֶה בְּמָאתַיִם אֵין סוֹפוֹ לַחֲזוֹר מִשֶּׁם מִקַּח טָעוּת. תִּיפְתַּר שֶׁהוֹקִיר הַמִּקַּח. אָמַר רִבִּי אַבִּין. הָדָא מְסַיְיעָא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. אֵין לְמִקַּח הוֹנָיָיה לְעוֹלָם. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. אִם הָיָה הַמִּקַּח מוּפְלָג יֵשׁ לוֹ הוֹנָיָיה. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רִבִּי יוֹחָנָן. אֵילּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶן הוֹנָיָיה. הָעֲבָדִים וְהַשְּׁטָרוֹת וְהַקַּרְקָעוֹת וְהַהֶקְדֵּישׁוֹת. פָּתַר לָהּ. וּבִלְבַד דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מוּפְלָג. פָּדָה שָׂוֶה מָנֶה בְּמָאתַיִם. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. אֵינוֹ פָּדוּי. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. פָּדוּי. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רִבִּי יוֹחָנָן. אָמַר. טַלִּית זֶה תַּחַת חֲמוֹר זֶה. יָצָא לְחוּלִּין. וְסֵיפָא פְּלִיגָא עַל רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. צָרִיךְ לְהֵיעָשׂוֹת דְּמִים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵה. כָּל גַּרְמָהּ אָמְרָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהֵיעָשׂוֹת דָּמִים. מַה פְּלִיגִין. לְהָבִיא מְעִילָה. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. מֵבִיא קָרְבַּן מְעִילָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבַּן מְעִילָה.

## הלכה ה

**משנה:** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לְעוֹלָם מִכְרָהּ קַיָּים עַד שֶׁתְּהֵא שָׁם כְּדֵי שֶׁתְּשַׁיֵּיר בַּשָּׂדֶה בַּת תִּשְׁעַת קַבִּים וּבַבְּנָה בַּת חֲצִי קַב. וּכְדִבְרֵי רִבִּי עֲקִיבָה בֵּית רוֹבַע. הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז וּמָכְרָה לָזֶה בְּמָנֶה וְלָזֶה בְּמָנֶה וְלָזֶה בְּמָנֶה וְלָאַחֲרוֹן יְפֵה מָנֶה וְדִינָר בְּמָנֶה שֶׁלְּאַחֲרוֹן בָּטֵל וְשֶׁלְּכוּלָּן מִכְרָן קַיָּים.

**הלכה:** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לְעוֹלָם מִכְרָהּ קַיָּים כול׳. עַד כְּדוֹן בְּשֶׁמְּכָרוּהָ לָהֶן בְּאַרְבַּע שְׁטָרוֹת. מְכָרָהּ לָהֶם בִּשְׁטָר אֶחָד תַּפְלוּגְתָּא דְרִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דְּאִיתְפַּלְגוֹן. כָּתַב כָּל נְכָסָיו לִשְׁנֵי בְנֵי אָדָם כְּאַחַת וְהָיוּ הָעֵדִים כְּשֵׁירִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. רִבִּי הִילָא בְשֵׁם רִבִּי יָסָא. אִיתְפַּלְגוֹן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. חַד אָמַר. מֵאַחַר שֶׁהֵן פְּסוּלִין לָזֶה פְּסוּלִין לָזֶה. וְחָרָנָה אָמַר. כְּשֵׁירִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. רִבִּי מָנָא לֹא מְפָרֵשׁ. רִבִּי אַבִּין מְפָרֵשׁ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. מֵאַחַר שֶׁהֵן פְּסוּלִין לָזֶה פְּסוּלִין לָזֶה. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. כְּשֵׁרִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. מַתְנִיתָא מְסַיְּיעָא לְרִבִּי יוֹחָנָן. מָה הַשְּׁנַיִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל עֵידוּתָן בְּטֵילָה. אַף הַשְּׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל עֵדוּתָן בְּטֵילָה. מְנַיִין אֲפִילּוּ מֵאָה. תַּלְמוּד לוֹמַר עֵידִים. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אָמַר. אִיתְפַּלְגוֹן רִבִּי חֲנַנְיָה חֲבֵרִין דְּרַבָּנִין וְרַבָּנִין. חַד אָמַר. יְאוּת אָמַר רִבִּי לָעְזָר. וְחָרָנָה אָמַר. לֹא אָמַר רִבִּי לָעְזָר יְאוּת. מָאן דְּמַר. יְאוּת אָמַר רִבִּי לָעְזָר. נַעֲשֵׂית עֵדוּת אֶחָד מֵאִישׁ אֶחָד. וּמָאן דְּאָמַר. לֹא אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר יְאוּת. נַעֲשֵׂית כִּשְׁתֵּי כִיתֵּי עֵדוּת כְּשֵׁירִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה.

## הלכה ו

**משנה:** שׁוּם הַדַּיָּינִין שֶׁפָּחַת שְׁתוּת אוֹ הוֹתִיר שְׁתוּת מִכְרָן בָּטֵל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִכְרָן קַיָּים אִם כֵּן מַה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה. אֲבָל אִם עָשׂוּ אִיגֶּרֶת בִּיקוֹרֶת אֲפִילּוּ מָכְרוּ שָׁוֶה מָנֶה בְּמָאתַיִם אוֹ שָׁוֶה מָאתַיִם בְּמָנֶה מִכְרָן קַיָּים.

**הלכה:** שׁוּם הַדַּיָּינִין שֶׁפָּחַת שְׁתוּת אוֹ הוֹסִיף שְׁתוּת כול׳. כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר בְּהֶדְיוֹט. בְּקַרְקַע עַד שְׁלִישׁ. בִּמְטַלְטְלִין עַד שְׁתוּת. וְדִכְוָותָהּ בְּהֶקְדֵּשׁ. בְּקַרְקַע עַד שְׁתוּת וּבִמְטַלְטְלִין עַד יֵיבֵּשׁ. תַּמָּן תַּנִּינָן. שׁוּם הַיְתוֹמִים שְׁלֹשִׁים יוֹם. שׁוּם הֶקְדֵּשׁ שִׁשִּׁים יוֹם. וּמַכְרִיזִין בַּבּוֹקֶר וּבָעֶרֶב. וְלָמָּה שְׁלֹשִׁים. כְּדֵי לְיַיפּוֹת כּוֹחָן שֶׁלִּיתוֹמִין. וְיַכְרִיזוּ יוֹתֵר. עַד שְׁלֹשִׁים אַתְּ מְיַיפֶּה כוֹחָן. מִיכָּן וְאֵילַךְ אַתְּ מְרִיעַ כּוֹחָן. וֶאֱמוֹר אַף בְּהֶקְדֵּשׁ כֵּן. שַׁנְיָיא הִיא הֶקְדֵּשׁ. שֶׁאַתְּ תּוֹפֵס רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. וְיַכְרִיזוּ לְעוֹלָם. דַּייוֹ לְהֶקְדֵּשׁ שֶׁיְּהֵא כִפְלַיִים בְּהֶדְיוֹט. אָמַר רִבִּי יוּדָן. מִן מַה דְּאַתְּ אָמַר. שַׁנְיָיא הִיא הֶקְדֵּשׁ שֶׁאַתְּ תּוֹפֵס רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. הָדָא אָמְרָה שֶׁאִם יִמְצְאוּ שׁוּמָן שֶׁאֵין מַחֲזִירִין וּמַחְלִיטִין.

וּמַכְרִיזִין בַּבּוֹקֶר וּבָעֶרֶב. בִּיצִיאַת פּוֹעֲלִים וּבְהַכְנָסַת פּוֹעֲלִין. וְאוֹמֵר שָׂדֶה וְסִימָנֶיהָ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. בִּשְׁלֹא מָצְאוּ שׁוּמָן מַחֲלִיטִין. דּוּ מַתְנִיתָא. שׁוּם הַדַּיָּינִים שֶׁפָּחַת שְׁתוּת אוֹ הוֹתִיר שְׁתוּת מִכְרָן בָּטֵל. מִפְּנֵי שֶׁפָּחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ. אֲבָל מָצְאוּ שׁוּמָן מַחֲלִיטִין. אָמַר רִבִּי חֲנַנְיָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. מַה חֲמִית מֵימַר. בְּשֶׁלֹּא הוּכְרְזוּ אֲנָן קַיָּימִין. מִן דְּבַתְרָהּ. אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ אִיגֶּרֶת בִּיקוֹרֶת. מָהוּ אִיגֶּרֶת בִּקוֹרֶת. רִבִּי יְהוּדָה בַּר פָּזִי אָמַר. אַכְרָזָה.

עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל אָמַר. עֲבָדִים שֶׁלֹּא יִבְרְחוּ. וּשְׁטָרוֹת וּמְטַלְטְלִין שֶׁלֹּא יִגָּנְבוּ. רִבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. לֵית הָדָא אָמְרָה שֶׁהָעֶבֶד נִפְדֶּה בִּשְׁלֹשָׁה. אָמַר לֵיהּ. אִין. אָמַר לֵיהּ. וְהָתַנִּינָן. וּבְקַרְקָעוֹת תִּשְׁעָה וְכֹהֵן. וְאָדָם כְּיוֹצֵא בָהֶן. אָמַר לֵיהּ. אָדָם שֶׁכָּן בֶּן חוֹרִין הוּא.

חֲנַנְיָה בַּר שֵׁילֶמְיָה בְּשֵׁם רַב. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי. בְּעָא מֵיעֲבַד כְּרַבָּנָן. אָמַר לוֹ רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא בֶּן בְּנוֹ שֶׁל רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא. לֹא כֵן לִימַּדְתָּנוּ בְּשֵׁם זְקֵינֶיךָ. אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ אִיגֶּרֶת בִּיקוּרֶת. וְקִיבְּלָהּ. וְחָזַר בֵּיהּ וַעֲבַד כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

## הלכה ז

**משנה:** הַיְתוֹמָה וְהַשְּׁנִייָה וְהָאַיילוֹנִית אֵין לָהֶן כְּתוּבָּה וְלֹא פֵּירוֹת וְלֹא מְזוֹנוֹת וְלֹא בְלָאוֹת. וְאִם מִתְחִילָה נִשְׂאָהּ לְשֵׁם אַיילוֹנִית יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל בַּת יִשְׂרָאֵל לָנָתִין וּלְמַמְזֵר יֵשׁ לָהֶן כְּתוּבָּה.

**הלכה:** הַיְתוֹמָה וְהַשְּׁנִייָה וְהָאַיילוֹנִית כול'. נִיחָא שְׁנִייָה אַיילוֹנִית. יְתוֹמָה. וְיִתּוֹמָה אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. תִּיפְתָּר בִּיתוֹמָה שֶׁמֵּיאֲינָה. רִבִּי אַייבוֹ בַּר נַגָּרִי רִבִּי אִימִּי. כְּשֵׁם שֶׁקָּנְסוּ בָהּ כָּךְ קָנְסוּ בוֹ. לֵיי דֵּא מִילְּה. שֶׁאִם קִידְּשָׁהּ בְּלִיטְרָא שֶׁלְּזָהָב שֶׁהוּא מְאַבֵּד אֶת הַכֹּל.

וְלֹא פֵּירוֹת. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה. שֶׁאֵין לוֹ עָלֶיהָ אֶלָּא אֲכִילַת פֵּירוֹת בִּלְבַד. תַּנֵּי רִבִּי יוֹסֵי צַיְדְנַייָא קוֹמֵי רִבִּי יִרְמְיָה וּפְלִיג עַל רִבִּי יִרְמְיָה. וְזַכַּאי בִּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּבְהֵפֵר נְדָרֶיהָ. מַהוּ לֹא פֵּירוֹת. שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֲכִילַת פֵּירוֹת שֶׁאָכַל.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. בְּכָל שָׁעָה הַוָּה רִבִּי הִילָא רִבִּי אָמַר לִי. תְּנִי מַתְנִיתָךְ. יוֹרְשָׁהּ וּמִיטַּמָּא לָהּ. וְתַנֵּי רִבִּי חִייָא כֵּן. מְטַמֵּא הוּא אָדָם לְאִשְׁתּוֹ כְּשֵׁירָה. וְאֵינוֹ מִיטַּמֵּא לְאִשְׁתּוֹ פְּסוּלָה.

רִבִּי רְאוּבֵן בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. עַבְדֵי שְׁנִייוֹת מַהוּ שֶׁיֹּאכְלוּ בַּתְּרוּמָה. אָמַר לֵיהּ. שְׁתוֹק וְיָפֶה לְךָ. הֵיא אוֹכֶלֶת וַעֲבָדֶיהָ אֵינָן אוֹכְלִין.

תַּמָּן תַּנִּינָן. גֵּט הַמְעוּשֶּׂה בְיִשְׂרָאֵל כָּשֵׁר וּבַגּוֹיִם פָּסוּל. שְׁמוּאֵל אָמַר. פָּסוּל וּפוֹסֵל בִּכְהוּנָה. שְׁמוּאֵל אָמַר. אֵין מְעַשְּׂרִין אֶלָּא כְגוֹן אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל. גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. וְהָא תַנִּינָן. שְׁנִיּוֹת. לָא בְגִין דְּא אָמַר שְׁמוּאֵל. וְהָא תַנִּינָן. הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֵּיהָנוֹת לוֹ. עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם יַעֲמִיד פַּרְנָס. יוֹתֵר מִיכֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. שָׁמַעְנוּ שֶׁהוּא מוֹצִיא. שָׁמַעְנוּ שֶׁכּוֹפִין.

מַה בֵּין אֵילּוּ לָאֵילּוּ. אֵילּוּ עַל יְדֵי שֶׁהֵן דִּבְרֵי תוֹרָה דִּבְרֵי תוֹרָה צְרִיכִין חִיזּוּק. לְפִיכָךְ יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. וְאֵילּוּ עַל יְדֵי שֶׁהֵן דִּבְרֵי סוֹפְרִין וְדִבְרֵי סוֹפְרִין צְרִיכִין חִיזּוּק. לְפִיכָךְ אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. אִית דְּבָעֵי מֵימַר. אֵילּוּ עַל יְדֵי שֶׁקָּנְסָן בְּיָדָן וּבְיַד הַוּוֹלָד וְלֹא קָנְסוּ בָהֶן דָּבָר אַחֵר.

לְפִיכָךְ יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. וְאֵילּוּ עַל יְדֵי שֶׁאֵין קְנָסָן בְּיָדָן וּבְיַד הַוָּולָד וְקָנְסוּ בָהֶן דָּבָר אַחֵר. לְפִיכָךְ אֵין לָהּ כְּתוּבָּה. מַה נְפִיק מִן בֵּינֵיהוֹן. הַמַּחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִשֶּׁנִּיסֵּית. מָאן דְּמַר. אֵילּוּ עַל יְדֵי שֶׁהֵן דִּבְרֵי תוֹרָה. וְזוֹ הוֹאִיל וְהוּא דְבַר תּוֹרָה לְפִיכָךְ יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה. וּמָאן דְּמַר. אֵילּוּ עַל יְדֵי שֶׁקְּנָסָן בְּיָדָן וּבְיַד הַוָּולָד. וְזוֹ הוֹאִיל וְאֵין קְנָסָהּ בְּיָדוֹ וּבְיַד הַוָּולָד לְפִיכָךְ אֵין לָהּ כְּתוּבָּה.

רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אָמַר. רִבִּי זְעִירָא וְרִבִּי הִילָא תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. בִּמְזוֹנוֹת פְּלִיגִין. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלִיעֶזֶר. אוֹמְרִים לוֹ. הוֹצִיא. וְאַתְּ אָמַר אָכֵן. הוּא בָּעֵי מֵימַר. מָאן דְּמַר. בִּתְנַאי כְּתוּבָּה פְּלִיגִין. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. יֵשׁ לָהּ תְּנַאי כְּתוּבָּה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר. כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. בְּיוֹרְשֶׁיהָ קָנְסוּ. כָּל שֶׁכֵּן בָּהּ. מָאן דְּמַר. פְּלִיגִין. בִּמְזוֹנוֹת. הָא בִּתְנַאי כְּתוּבָּה לֹא. בָּהּ קָנְסוּ. לֹא קָנְסוּ בְיוֹרְשֶׁיהָ.

## פרק יב

### הלכה א

**משנה:** הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וּפָסְקָה עִמּוֹ כְּדֵי שֶׁיְּזוּן אֶת בִּתָּהּ חָמֵשׁ שָׁנִים חַיָּיב לְזוּנָהּ חָמֵשׁ שָׁנִים. נִישֵּׂאת לְאַחֵר וּפָסְקָה עִמּוֹ כְּדֵי שֶׁיְּזוּן אֶת בִּתָּהּ חָמֵשׁ שָׁנִים חַיָּיב לְזוּנָהּ חָמֵשׁ שָׁנִים. לֹא יֹאמַר הָרִאשׁוֹן לְכְשֶׁתָּבֹא אֲצְלִי אֲזוּנָהּ אֶלָּא מוֹלִיךְ לָהּ מְזוֹנוֹתֶיהָ לִמְקוֹם שֶׁהִיא. וְכֵן לֹא יֹאמְרוּ שְׁנֵיהֶן הֲרֵי אָנוּ זָנִין אוֹתָהּ כְּאֶחָד אֶלָּא אֶחָד זָנָהּ וְאֶחָד נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת.

**הלכה:** הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וּפָסְקָה עִמּוֹ כול'. בְּמָה הוּא מִתְחַיֵּיב לָהּ. לֹא כֵן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. הַכּוֹתֵב שִׂטָר חוֹב עַל חֲבֵירוֹ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב לוֹ אֵינוֹ חַיָּיב לִיתֵּן לוֹ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּתוֹסֶפֶת כְּתוּבָּה. וְיִתֵּן בְּסוֹף. עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּקִידּוּשֵׁי אִשָּׁה. וְיִתֵּן מִשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה. עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּמִקְדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנָת לִיתֵּן לָהּ י״בּ דִּינָר זָהָב בַּשָּׁנָה לִהְיוֹת מַעֲלֶה לָהּ מְדִינָר זָהָב לַחוֹדֶשׁ. תַּנֵּי. זָנָהּ חָמֵשׁ שָׁנִים הָרִאשׁוֹנִים בֵּין בְּיוֹקֶר בֵּין בְּזוֹל. הָיוּ בְיוֹקֶר וְהֵזִילוּ. אִם הוּא גָּרִים נוֹתֵן בְּיוֹקֶר. וְאִם הִיא גָּרְמָה נוֹתֵן בְּזוֹל. הָיוּ בְזוֹל וְהוֹקִירוּ. בֵּין שֶׁהוּא גָּרַם בֵּין שֶׁהִיא גָּרְמָה נוֹתְנִין בְּזוֹל. הָדָא הִיא. הַבַּת לֹא עוֹלָה וְלֹא יוֹרֶדֶת.

תַּמָּן תַּנִּינָן. בָּנָן נוּקְבָן דְּיֵיהֲוֹון לֵיכִי מִינַּאי יְהוֹן יָתְבָן בְּבֵיתִי וּמִיתְזָנָן מִנֵּיכְסַיי. וְתַנֵּי עֲלָהּ. וּמִתְכַּסְיָין בִּכְסוּתִי. מַעֲשֶׂה יְדֵי הַבַּת שֶׁל מִי. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. נִישֵּׂאת. הַבַּעַל חַיָּיב בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ וְהֵן נוֹתְנִין לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת. הָדָא אָמְרָה. זָנָהּ וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלְּבַעֲלָהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. הָדָא אָמְרָה. פָּסַק לְזוּן כַּלְּתוֹ זָנָהּ וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלְּבָנוֹ. הוּא רוֹצֶה שֶׁתִּבְוֹא אֶצְלוֹ וְהִיא

אֵינָהּ רוֹצָה. הַדִּין עִמָּהּ. דְּתַנִּינָן. וְהֵן נוֹתְנִין לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת. חֻלַּת כְּמִי שֶׁנִּישֵּׂאת. מֵאֵתָה כְּמִי שֶׁנִּישֵּׂאת. מֵאֵתָה כְּבָר מֵתָה.

## הלכה ב

**משנה:** נִיסֵּית הַבַּת הַבַּעַל חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ וְ[הֵן] נוֹתְנִין לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת. מֵתוּ בְּנוֹתֵיהֶן נְזוֹנוֹת מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין וְהִיא נִזּוֹנֶת מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבַעֲלַת חוֹב. הַפִּיקְחִים הָיוּ כוֹתְבִין עַל מְנָת שֶׁאָזוּן אֶת בִּתֵּךְ חָמֵשׁ שָׁנִים כָּל זְמַן שֶׁאַתְּ עִמִּי.

**הלכה:** נִיסֵּית הַבַּת. הַבַּעַל חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ כול'. תְּנֵיי כְתוּבָּה שֶׁכְּתָבוֹ בְשִׁטָר. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אָמַר. אִיתְפַּלְגוֹן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. לְחִיזּוּק כְּתָבָן. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. לְגֻבּוֹת מִן הַמְשׁוּעְבָּדִים כְּתָבָן. רִבִּי יִרְמְיָה מַחֲלִיף שְׁמוּעָתָה. אָמַר רִבִּי יוּדָן. מַתְנִיתָא מְסַיְּיעָה לְמָאן דְּמַר. לְחִיזּוּק כְּתָבָן. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. אֵין מוֹצִיאִין לְאַכִּילַת פֵּירוֹת וּלְשֻׁבַּח קַרְקָעוֹת וּלְמָזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת מִנְּכָסִים הַמְשׁוּעְבָּדִין מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. לֹא בְשִׁטָר. אַף הָכָא בְשִׁטָר. אָמַר רִבִּי חֲנַנְיָה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבַעֲלַת חוֹב. לֹא בְשִׁטָר. אַף הָכָא בְשִׁטָר.

מֵתָה אֵינָהּ עִמָּהּ. נִתְגָּרְשָׁה אֵין עִמָּהּ. הֶחֱזִירָהּ. מָאן דְּאָמַר. לִכְתוּבָּה אֲבָל לֹא לִתְנָאִין תַּנֵּי. מָאן דְּאָמַר. בֵּין לִכְתוּבָּה בֵּין לִתְנָאִין. מַה הֲנֵי. הַפִּיקְחִים הָיוּ כוֹתְבִין. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי זָן אֶת בִּתֵּךְ חָמֵשׁ שָׁנִים כָּל זְמַן שֶׁאַתְּ עִמִּי. וְתַנֵּי עֲלָהּ. וּבִלְבַד מִן הַנִּישׂוּאִין הָרִאשׁוֹנִים. וְאַתְיָיא כְּיֵי דְּמַר רִבִּי חֲנִינָה. הַמֵּשִׂיא אֶת בְּנוֹ בַּבַּיִת זָכָה בַבַּיִת. וּבִלְבַד מִן הַנִּישׂוּאִין הָרִאשׁוֹנִים.

## הלכה ג

**משנה:** אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה אֵי אֶפְשִׁי לָזוּז מִבֵּית בַּעֲלִי אֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוֹלִין לוֹמַר לָהּ לְכִי לְבֵית אָבִיךְ וְאָנוּ זָנִין אוֹתָךְ שָׁם. אֶלָּא זָנִין אוֹתָהּ וְנוֹתְנִין לָהּ מָדוֹר לְפִי כְבוֹדָהּ.

**הלכה:** אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה אֵי אֶפְשִׁי לָזוּז מִבֵּית בַּעֲלִי כול'. כְּתִיב בַּמַּתִּים חָפְשִׁי כֵּיוָן שֶׁמֵּת אָדָם נַעֲשָׂה חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת.

רִבִּי צִיּוֹן שְׁלִשָּׁה דְבָרִים בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ. אַל תָּזוּז אַלְמָנָתִי מִבֵּיתִי. וְאַל תַּסְפִּידוּנִי בָּעֲיָירוֹת. וּמִי שֶׁנִּיטְפַּל בִּי בְּחַיָּי יְטַפֵּל בִּי בְמוֹתִי. אַל תָּזוּז אַלְמָנָתִי מִבֵּיתִי. וְלֹא מַתְנִיתָא הִיא. אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה. אֵי אֶפְשִׁי לָזוּז מִבֵּית בַּעֲלִי. אָמַר רִבִּי דּוֹסָא. דְּלָא יֵימְרוּן לָהּ. בֵּייתָא דִּשְׁוָוותָא הוּא מִשְׁתַּעְבֵּד לִנְשָׁוָותָא. אָמַר רִבִּי לָעְזָר בֶּן יוֹסֵי. כְּהָדָא דְתַנֵּי. דָּרָה בַבַּיִת כְּשֵׁם שֶׁהָיְתָה דָּרָה וּבַעֲלָהּ נָתוּן בְּמִדִּינַת הַיָּם. וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי כֶסֶף וּבִכְלֵי זָהָב כְּשֵׁם שֶׁהָיְתָה מִשְׁתַּמֶּשֶׁת וּבַעֲלָהּ נָתוּן בְּמִדִּינַת הַיָּם. וְנִיזּוֹנֶת כְּשֵׁם שֶׁהָיְתָה נִיזּוֹנֶת וּבַעֲלָהּ נָתוּן בְּמִדִּינַת הַיָּם. וְאַל תַּסְפִּידוּנִי בָּעֲיָירוֹת. מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת. וּמִי שֶׁנִּיטְפַּל בִּי בְּחַיָּי יְטַפֵּל בִּי בְמוֹתִי. אָמַר רִבִּי חֲנַנְיָה דְּצִיפּוֹרִין. כְּגוֹן יוֹסֵף אֶפְרָתִי. יוֹסֵה חֲפָנִי. רִבִּי חִזְקִיָּה מוֹסִיף. אַל תַּרְבּוּ עָלַי תַּכְרִיכִין.

וּתְהֵא אֲרוֹנִי נְקוּבָה לָאָרֶץ. מִילְתָא אָמְרָה בְּסַדְּין אֶחָד הוּא נְקֵבַר רִבִּי. דְּרִבִּי אָמַר. כְּמַה דְּבַר נַשָּׁא אֲזִיל הוּא אֲתִי. וְרַבָּנִין אָמְרִין. כְּמוֹ דְבַר נָשׁ אֲזִיל הוּא אֲתִי. תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי נָתָן. כְּסוּת הַיְוֹרֶדֶת עִם אָדָם לִשְׁאוֹל הֵיא בָאָה עִמּוֹ. מַאי טַעֲמָא. תְּתַהֲפֵּךְ כְּחוֹמֶר חוֹתָם וְיִתְיַצְּבוּ כְּמוֹ לְבוּשׁ. אַנְטוֹלִינוֹס שְׁאַל לְרִבִּי. מַהוּ הָדֵין דְּכְתִיב תִּתְהַפֵּךְ כְּחוּמֶר חוֹתָם. אָמַר לֵיהּ. מִי שֶׁהוּא מֵבִיא אֶת הַדּוֹר הוּא מַלְבִּישׁוֹ.

רִבִּי יוֹחָנָן מְפַקֵּד. אַלְבְּשׁוּנִי בּוֹרְדִּיקָא לָא חִיוְרִין וְלָא אוּכְמִין. אִין קָמִית בֵּינֵי צַדִּיקַיָּא לָא נִבְהָת. וְאִין קָמִית בֵּינֵי רְשִׁעַיָּיא לָא נִבְהִית. רִבִּי יֹאשִׁיָּה פְּקִיד. אַלְבְּשׁוּנִי חִיוְורִין חֲפוּתִין. אָמְרוּ לֵיהּ. מַה אַתְּ טָב מִן רַבָּךְ. אָמַר לוֹן. וּמַה אֲנָא בְהִית בְּעוֹבְדַיי. רִבִּי יִרְמְיָה מְפַקֵּד. אַלְבְּשׁוּנִי חִיוְרִין חֲפוּתִין. אַלְבְּשׁוּנִי דִּנְרַסֵּי. וֶהֱבוּן מְסָנַאיי בְּרַגְלַיי וְחוּטְרָא בְיָדַי וִיהֲבוּנִי עַל סִיטְרָא. אִין אֲתִי מְשִׁיחָא וַאֲנָא מָעֲתָד.

צִיפּוֹרַיָּיא אָמְרִין. מָאן דַּאֲמַר לָן דְּמִיתְ רִבִּי. אֲנָן קְטָלִין לֵיהּ. אֲדִיק לְהוֹן בַּר קַפָּרָא. רֵישֵׁיהּ מְכַוסֵּיי מָאנוֹי מְבַזְּעִין. אֲמַר לוֹן. יְצוֹקִים וְאֶרְאֶלִים תְּפָשׁוּן בַּלּוּחוֹת וְנָבְרָה יָדָן שֶׁלְּאֶרְאֶלִים וְחָטְפוּ אֶת הַלּוּחוֹת. אָמְרוּ לֵיהּ. דְּמָךְ רִבִּי. אֲמַר לוֹן. אַתּוּן אָמְרִתּוּן. וְקָרְעוֹן. וְאָזִיל קָלָה לְקָרְעִיוּ לָגּוֹ פִּתְתָה מַהֲלָךְ תִּלְתָא מִילִין.

רִבִּי נָתָן בְּשֵׁם רִבִּי מָנָא. מַעֲשֶׂה נִיסִּים נַעֲשׂוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. עֶרֶב שַׁבָּת הָיָה וְנִכְנְסוּ כָּל הָעֲיָירוֹת לְהַסְפִּידוֹ. וְאֵישְׁרוֹנֵיהּ תְּמַנֵּי עֶשְׂרֵה (בניסן) [כְּנִישָׁן] וְאַחְתּוֹנֵיהּ לְבֵית שְׂרֵיי. וְתָלַת לוֹן יוֹמָא עַד שֶׁהָיָה כַּל אֶחָד וְאֶחָד מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ וּמְמַלֵּא לוֹ חָבִית שֶׁלְּמַיִם וּמַדְלִיק אֶת הַנֵּר. כֵּיוָן שֶׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה קָרָא הַגֶּבֶר. שָׂרְיִין מְצִיקִין. אָמְרִין. דִּילְמָא דְּחַלְּלִינָן שׁוּבְתָא. וְאִתַּת בַּת קוֹל וְאָמְרָה לְהוֹן. כָּל מִי שֶׁלֹּא נִתְעַצֵּל בְּהֶסְפֵּידוֹ שֶׁלְּרִבִּי יְהֵא מְבוּשָׁר לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא בַּר מִן קַצָּרָה. כֵּיוָן דְּשָׁמַע כֵּן סְלִיק לְאִיגְּרָא וּטְלִיק גַּרְמֵיהּ וּמִית. נְפָקַת בְּרַת קָלָא וְאָמְרָת וַאֲפִילוּ קַצָּרָא.

רִבִּי הֲוָה יְתִיב לֵיהּ בְּצִיפּוֹרִין שִׁבְעָה עָשָׂר שְׁנִין. וְקָרָא עַל גַּרְמֵיהּ וַיִּחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וַיִּחִי יְהוּדָה בְּצִיפּוֹרִין שְׁבַע עֶשְׂרֵה שְׁנִין. וּמִן גּוֹבֵיהֶן עֲבַד תִּלַת עֶשְׂרֵה שְׁנִין חֲשִׁישׁ שִׁינּוּי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן. כָּל אוֹתָן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לֹא מֵתָה חַיָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִפִּילָה עוּבָּרָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְלָמָּה חֲשִׁישׁ שִׁינּוּי. חַד זְמַן הֲוָה עֲבַר. חָמָא חַד עֵינַל מִיתְנַכֵּיס. גָּעָה וְאָמְרָה לֵיהּ. רִבִּי. שֵׁיזְבֵי. אֲמַר לֵיהּ. לְכָךְ נוֹצָרְתָּה. וּבְסוֹף הֵיךְ אִינְשְׁמֵת. חָמְתוֹן אִין קְטָלוּן חָדָא קַן דְּעַכְבָּרִין. אֲמַר לוֹן. אַרְפּוּנוֹן. וְרַחֲמֵיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו כְּתִיב.

רִבִּי הֲוָה עִינְוּון סַגִּין. וְהֲוָה אֲמַר. כָּל מַה דְּיֵימַר לִי בַּר נַשָּׁא אֲנָא עֲבִיד. חוּץ מִמַּה שֶׁעָשׂוּ זְקֵנַי בְּתֵירָא לְזְקֵנַי. דְּשָׁרוּן גַּרְמוֹן וּמְנוֹנֵיהּ. אִין סְלִיק רַב הוּנָא רֵישׁ גָּלוּתָא לְהָכָא אֲנָא מוֹתִיב

לְעֵיל מִינַי. דְּהוּא מִן יְהוּדָה וַאֲנָא מִן בִּנְיָמִין. דְּהוּא מִן דִּכְרַיָּיא וַאֲנָא מִן נוּקְבָתָא. חַד זְמָן עָאַל רִבִּי חִיָּיה רַבָּא לְגַבֵּיהּ. אֲמַרוּ לֵיהּ. הָא רַב הוּנָא לְכָאן. נִתְכַּרְכְּמוּ פָּנָיו שֶׁלְּרִבִּי. אָמְרוּ לֵיהּ. אֲרוֹנוֹ הוּא. אֲמַר לֵיהּ פּוּק חֲמִי מַה בָּעֵי לְכָאן. נְפַק וְלָא אַשְׁכַּח בַּר נַשׁ. וְיָדַע דְּהוּא כָּעֵיס עֲלוֹי. עֲבַד דְּלָא עָלִיל לְגַבֵּיהּ תַּלְתִּין יוֹמִין. אֲמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוֹן. כִּי אִתּוֹן תְּלִיתִיתֵי יוֹמַיָּא יְלַף רִבִּי מִינֵיהּ כָּל כְּלָלָה דְּאוֹרִיְתָא. בְּסוֹף תְּלַת עֶשְׂרֵה שַׁנְיָיא וּתְלַתִּיתֵי יוֹמַיָּא עָאַל אֱלִיָּהוּ לְגַבֵּיהּ כִּדְמוּת רִבִּי חִיָּיה רַבָּה. אֲמַר לֵיהּ. מַה מָרִי עֲבִיד. אֲמַר לֵיהּ. חַד שֵׁינָא מְעִיקָא לִי. אֲמַר לֵיהּ. חֲמִי לִי. וְחָמֵי לֵיהּ. וְיהַב אֶצְבְּעֵיהּ עֲלוֹי וְאִינְּשְׁמַתּ. לְמָחָר עָאַל רִבִּי חִיָּיה רַבָּה לְגַבֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ. מַה מָרִי עֲבִיד. הַיי שִׁינָּיךְ מַה הִיא עֲבִידָא. אֲמַר לֵיהּ. מִן הַהִיא שַׁעְתָּא דִּיהַבְתָּ אֶצְבְּעָךְ עֲלוֹי אִינְּשְׁמַת. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר. אִי לָכֶם חַיּוֹת שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אִי לָכֶם עוּבָּרוֹת שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲמַר. לָא הֲוִינָא אֲנָא. מִן הַהִיא שַׁעֲתָא שָׁרֵי רִבִּי עֲבִיד לֵיהּ אִיקָר. כַּד הֲוָה עָלִיל לְבֵית וַועֲדָא הֲוָה אֲמַר. יְכָנֵס רִבִּי חִיָּיה רַבָּה לִפְנִים מִמֶּנִּי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר יוֹסֵי לִפְנִים מִמֶּנִּי. אָמַר לֵיהּ. חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא רִבִּי חִיָּא רַבָּה לִפְנִים וְרִבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר יוֹסֵי לִפְנֵי וְלִפְנִים. רִבִּי הֲוָה מַתְנֵי שְׁבָחֵיהּ דְּרִבִּי חִיָּיה רַבָּה קוֹמֵי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּירִבִּי יוֹסֵי. חַד זְמָן חֲמֵי גַּו בָּנֵי וְלָא אִיתְכְּנַע מִן קוֹמוֹי. [אָמַר לֵיהּ אָהֳנוֹ דְּאַתְּ מַתְנֵי שְׁבָחֵיהּ. אָמַר לֵיהּ. מַה עָבַד לָךְ. אָמַר לֵיהּ חָמְתֵיהּ גַּו בָּנֵי וְלָא אִיתְכְּנַע מִן קוֹמוֹי.] אָמַר לֵיהּ. לְמָה עָבַדְתְּ כֵּן. אָמַר לֵיהּ. יֵיתִי עֲלַי דְּאֵין סְחִית לָא יָדְעִית. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אַשְׁגְּרִית עִינַן[י]י בְּכָל סֵפֶר תִּילִים אֲגָדָה. מִן הַהִיא שַׁעֲתָא מָסַר לֵיהּ תְּרֵין תַּלְמִידִין דִּי יְהַלְּכוּן עִימֵּיהּ גַּו סַכַּנְתָּא.

דְּרִבִּי יָסָא תְּמָנֵיי צוֹמִין לְ[מֵ]חֲמֵיי רִבִּי חִיָּיה רַבָּה. וּבְסוֹפָא חָמָא דּוֹרְגִין דִּידֵיהּ וּכְהַן גָּנֵי גַּבּוֹי. וּכְאָן תֵּימַר. הֲוָה רִבִּי יָסָא בַּר נַשׁ זְעִירָא. חַד גַּדְלַיי אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן. אֲמַר לֵיהּ. חֲמִית בְּחֵילְמֵי דִּרְקִיעָא נְפַל וְחַד מִן תַּלְמִידָךְ סְמִיךְ לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ. חַכִּים אַתְּ לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ. מִן אֲנָא חֲמִי לֵיהּ אֲנָא חַכַּם לֵיהּ. וַעֲבַר כָּל תַּלְמִידוֹי קוֹמוֹי וְחַכַּם לְרִבִּי יָסָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ צָם תְּלַת מָאתָן צוֹמִין לְמֵיחֲמֵי רִבִּי חִיָּיה רוֹבָה וְלָא חָמְתֵיהּ. וּבְסִיפָא שָׁרֵי מִצְטָעֵר. אֲמַר. מַה הֲוָה לָעֵי בְאוֹרְיְתָא סַגִּין מִינַּיי. אָמְרִין לֵיהּ. רִיבֵּץ תּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִמָּךְ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דַּהֲוָה גְלִי. אֲמַר לוֹן. וַאֲנָא לֹא הֲוִינָא גְלִי. אָמְרִין לֵיהּ. אַתְּ הֲוִיתָא גְלִי מֵילָךְ. וְהוּא הֲוָה גְלִי מַלְפָּא.

כַּד דְּמָךְ רַב הוּנָא רֵישׁ גָּלוּתָא אַסְקוּנֵיהּ לְהָכָא. אָמְרִין אֵין אֲנָן יְהָבִין לֵיהּ נֵיהֲבֵיהּ גַּבֵּי רִבִּי חִיָּיה דְּהוּא מִן דִּ[יְ]הוֹן. אָמְרִין. מָאן עָלִיל יְהַב לֵיהּ תַּמָּן. אָמַר רִבִּי חַגַּיי. אֲנָא עָלִיל יְהַב לֵיהּ תַּמָּן. אָמְרוּ לֵיהּ. עֵילָּא אַתְּ בָּעֵי. דְּאַתְּ גְּבַר סַב. וְאַתְּ בָּעֵי מֵיעוֹל לָךְ מֵיתַב לְתַמָּן. אָמַר לוֹן. יְבוּן מְשִׁיחָא בְּרִיגְלוֹי וְאִין עָנַנ[י]ַית אַתּוּן גָּרְשִׁין לִי. וְאַשְׁכַּח תְּלַת דָּנִין. יְהוּדָה בְנִי

אַחֲרֶיךָ. וְאֵין עוֹד. חִזְקִיָּה בְנִי אַחֲרֶיךָ. וְאֵין עוֹד. אַחֲרֶיךָ יוֹסֵף בֶּן יִשְׂרָאֵל. וְאֵין עוֹד. תְּלָה עֵינוֹי מִסְתַּכְּלָא. אֲמַר לֵיהּ. אַמִּיךְ אַפִּיךְ. אֲמַר רִבִּי חִייָה רַבָּה יְהוּדָה בְּרֵיהּ. וְפִישׁ לְרַב הוּנָא יְתִיב לֵיהּ. וְלָא קְבִיל עֲלוֹי מָתִיב לֵיהּ. אָמְרִין. כְּמַא דְּלָא קְבִיל עֲלוֹי מָתִיב לֵיהּ כֵּן זַרְעַיְיתֵיהּ לָא פְּסִיקָא לְעוֹלָם. וְיָצָא מִשָּׁם בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְנִכְפְּלוּ לוֹ שָׁנָיו.

כְּתִיב וּנְשָׂאתַנִי מִמְצָרִים וּקְבַרְתַּנִי בְּקִבְורָתָם. יַעֲקֹב כָּל הֶן דְּהוּא מַהוּ מְנַבֵּי. רִבִּי לָעְזָר אָמַר דְּבָרִים בְּגַב. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר דְּבָרִים בְּגַב. רִבִּי חֲנִינָא אָמַר דְּבָרִים בְּגַב. מַהוּ דְּבָרִים בְּגַב. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. אֶתְהַלֵּךְ לְפָנַי יי בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. וַהֲלֹא אֵין אַרְצוֹת הַחַיִּים אֶלָּא צוֹר וְקֵיסָרִין וַחֲבֵרוֹתֵיהֶן. תַּמָּן כּוּלָּה תַּמָּן שָׁבַע. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם בַּר קַפָּרָא. אֶרֶץ שֶׁמֵּתָיהּ חַיִּים תְּחִילָּה לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. מַה טַּעֲמָא. נוֹתֵן נְשָׁמָה לְעָם עָלֶיהָ. מַעֲתָּה רַבּוֹתֵינוּ שֶׁבְּבָבֶל הִפְסִידוּ. אָמַר רִבִּי סִימַאי. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְהַלֵּךְ לִפְנֵיהֶן אֶל הָאָרֶץ וְהֵן מִתְגַּלְגְּלִין כְּנוֹדוֹת. וְכֵיוָן שֶׁמַּגִּיעִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַפְשׁוֹתֵיהֶן עִמָּהֶן. מַה טַּעֲמָא. וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמָתְכֶם וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וִחְייֹתֶם.

רִבִּי בְּרֶכְיָה שָׁאַל לְרִבִּי חֶלְבּוֹ. רִבִּי חֶלְבּוֹ שָׁאַל לְרִבִּי אִימִּי. רִבִּי אִימִּי שָׁאַל לְרִבִּי אֶלְעָזָר. רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי חֲנִינָה. וְאִית דְּאָמְרִין. רִבִּי חֲנִינָה שָׁאַל לְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וַאֲפִילוּ כְגוֹן יָרְבְעָם וַחֲבֵירָיו. אָמַר לֵיהּ. גְּפְרִית וְמֶלַח שְׂרֵיפָה כָל אַרְצָהּ. אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה. מַה הֵין דִּשְׁאִיל לְהוֹן לֹא שְׁמַעְינָן מִינָּהּ כְּלוּם. מָהוּ כְדוֹן. כֵּיוָן שֶׁנִּשְׂרְפָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעֲשָׂה בָהֶן מִידַּת הַדִּין. תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי יוּדָה. שֶׁבַע שָׁנִים עָשְׂתָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִשְׂרְפָה. הָדָא הִיא דִּכְתִיב וְהִגְבִּיר בְּרִית לָרַבִּים שָׁבוּעַ אֶחָד. שתים שֶׁבָּהּ מַה הָיוּ עוֹשִׂין. מַטְלִיּוֹת מַטְלִיּוֹת הָיְתָה נִשְׂרֶפֶת.

כְּתִיב וְאַתָּה פַּשְׁחוּר וְכֹל יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ תֵּלְכוּ בַּשֶּׁבִי. וּבָבֶל תָּבוֹא וְשָׁם תָּמוּת וְשָׁמָּה תִּיקָּבֵר. רִבִּי אַבָּא אָמַר. רִבִּי חֶלְבּוֹ וְרִבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָה. חַד אָמַר. מֵת שָׁם וְנִקְבַּר שָׁם וְיֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁתַּיִם. מֵת שָׁם וְנִקְבַּר כָּאן יֵשׁ בְּיָדוֹ אַחַת. וְחָרָנָה אָמַר. קְבוּרָה מְכַפֶּרֶת עַל מִיתָה שֶׁלָּהֶן. רִבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רִבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא. רִיגְלוֹי דְּבַר נַשׁ אִינּוּן מוֹבְלִין יָתֵיהּ כָּל הֶן דְּמִיתְבְּעֵי. כְּתִיב וַיֹּאמֶר יי מִי יְפַתֶּה אֶת אַחְאָב וְיַעַל וְיִפֹּל בְּרָמוֹת גִּלְעָד. וְיָמֹת בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לֹא תַמָּן. אֱלִיחוֹרֶף וַאֲחִיָּה תְּרֵין אֵיסָקְרִיטוֹרֵי דִשְׁלֹמֹה. חָמָא מַלְאֲךְ מוֹתָא מִסְתַּכֵּל בּוֹן וַחֲרוּק בְּשִׁינָיו. אֲמַר מֵילָּה וִיהָבוּן בְּחַלְּלָה. אֲזַל וּנְסַבְּהוֹן מִן תַּמָּן. אֲתָא גְּחִיךְ קֳדָם לֵיהּ קִיבְּלֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ. הַהִיא שַׁעֲתָא הֲוָות אִחְרוֹךְ בְּשִׁינּוֹי. וּכְדוֹן אַתְּ גָּחִיךְ. אֲמַר לֵיהּ. אֲמַר לִי רַחֲמָנָא דִּנְסַב לֶאֱלִיחוֹרֶף נַאֲחִיָּה מִן גַּוא חֲלָלָה. וְאָמְרִית. מָאן יְהֵב לִי אֵלֵּין לְהוֹן דְּשִׁלְחִית מִינְסְבִינִין וִיהַב בְּלִיבָּךְ לְמֵיעֲבַד כֵּן בְּגִין דְּנַעֲבִיד שְׁלִיחוּת. אֲזַל וְאִיטְפֵּל בְּהוֹן מִן תַּמָּן. תְּרֵין בְּנוֹי דְּרִבִּי רְאוּבֵן בַּר אִיסְטְרוֹבִילְיָא תַּלְמִידוֹי דְּרִבִּי. חָמָא מַלְאֲךְ מוֹתָא מִסְתַּכֵּל בּוֹן וַחֲרִיק בְּשִׁינּוֹי. אֲמַר. נִיגְלִינוֹן לִדְרוֹמָא. שְׁמָא שֶׁהַגָּלוּת מְכַפֶּרֶת. אֲזַל וְנַסְתּוּן מִתַּמָּן.

עֲלֶלָה נְחוּתָה הֲוָה. אִידְמִיךְ תַּמָּן. שָׁרֵי בְכִי. אָמְרִין לֵיהּ. מַה לָךְ בְּכִי. אִין מַסְקוּן לָךְ. אֲמַר לוֹן. וּמָה הֲנָיֶיהּ אִית לִי. וַאֲנָא מוֹבַד מַרְגְלִיתִי גַּוּא אַרְעָא מְסָאבְתָּא. לֹא דָמֵי הַפּוֹלְטָהּ לְחֵיק אִמּוֹ לַפּוֹלְטָהּ בְּחֵיק נָכְרִיָּה. רִבִּי מֵאִיר אִידְמִיךְ בַּאֲסְיָיא. אָמְרִין לִבְנֵי אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל דִּי דָא מְשִׁיחְכוֹן דִּידְכוֹן. וְאַפִּילוּ כֵּן אֲמַר לוֹן. יְהַבוֹן עַרְסִי עַל גֵּיפִי יַמָּא. דִּכְתִיב כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָהָ.

שִׁבְעָה יַמִּים הֵן סוֹבְבִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. יַמָּא רַבָּא. יַמָּא דְטִבֶּרְיָא. יַמָּא דְכוֹכְבוֹ. יַמָּא דְמִילְחָא יַמָּא דְחִילְתָא. יַמָּא דְשִׂילְחֵת. יַמָּא דְאַיפַּמְיָיא. וְיהָא אִיכָּא יַמָּא דְחָמְקִ. דִּיקְלִיטְיָנוּס הִקְוָוה נְהָרוֹת וַעֲשָׂאוֹ. כְּתִיב וְנִשְׁקְפָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן. אָמַר רִבִּי חִייָה בַּר בָּא. כָּל מִי שֶׁהוּא עוֹלֶה לְהַר הַיְשִׁימוֹן וְרָאָה כְּמִין כְּבָרָה קְטָנָה בְּיַם טִיבֶּרְיָא זוֹ הִיא בְּאֵרָהּ שֶׁל מִרְיָם. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בַּר מָרָה. שַׁעֲרִינְהוּ רַבָּנָן וְהָא הִיא מְכוּוָּנָא כָּל קֶבֶל תַּרְעָא מְצִיעֲתָא דִּכְנִישְׁתָּא עֲתִיקְתָּא דִּים דוטגין.

דִּבְרֵי בַּר קִירְיָא וְרִבִּי אֶלְעָזָר הֲווֹן מְטַיְילִין בְּאִיסְטַרִין. רָאוּ אֲרוֹנוֹת שֶׁהֵן בָּאוֹת מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ. אָמַר רִבִּי בַּר קִירְיָא רִבִּי לָעְזָר. מַה הוֹעִילוּ אֵילּוּ. אֲנִי קוֹרֵא עֲלֵיהֶן נַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה בְּחַיֵּיכֶם. וַתְּבוֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת אַרְצִי בְּמִיתַתְכֶן. אָמַר לֵיהּ. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעִין לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ נוֹטְלִין גּוּשׁ עָפָר וּמַנִּיחִין עַל אָרוֹנָן. דִּכְתִיב וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ.

## הלכה ד

**משנה:** אָמְרָה אֵי אֶפְשִׁי לָזוּז מִבֵּית אַבָּא יְכוֹלִים הַיּוֹרְשִׁין לוֹמַר לָהּ אִם אַתְּ אֶצְלֵנוּ יֵשׁ לָךְ מְזוֹנוֹת וְאִם אֵין אַתְּ אֶצְלֵנוּ אֵין לָךְ מְזוֹנוֹת. אִם הָיְתָה טוֹעֶנֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא יַלְדָּה וְהֵן יְלָדִים נוֹתְנִים לָהּ מְזוֹנוֹת וְהִיא בְּבֵית אֲבִיהָ.

**הלכה:** אָמְרָה אֵי אֶפְשִׁי לָזוּז מִבֵּית אַבָּא כולי'. אִם הָיְתָה טוֹעֶנֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא יַלְדָּה וְהֵן יְלָדִים. מִשּׁוּם שֵׁם רַע.

## הלכה ה

**משנה:** כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אֲבִיהָ גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ לְעוֹלָם. כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים שֶׁיֵּשׁ בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים שֶׁתַּעֲשֶׂה טוֹבָה כְּנֶגֶד כְתוּבָּתָהּ דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ לְעוֹלָם. כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אֲבִיהָ גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים. מֵתָה יוֹרְשֶׁיהָ מוֹכְרִין כְּתוּבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים.

**הלכה:** כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אֲבִיהָ כולי'. בְּטוֹבָה שֶׁעָשׂוּ לָהּ שֶׁנֶּחְלְטָה נִיכְסֶיהָ בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָחְלָה כְתוּבָּתָהּ. רַב חִייָה בַּר אַשִׁי בְּשֵׁם רַב חִייָה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי לָא. מִסְתַּבְּרָא בְּאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ כְתוּבָּה. אֲבָל בְּאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ כְתוּבָּה גּוֹבָה לְעוֹלָם. אָמַר

לֵהּ. דְּרוּבָּה אָתָא מֵימַר לָךְ. אֲפִילוּ אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ כְּתוּבָּה אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה. מִילְתָא דְּרִבִּי אֶלְעָזָר אָמְרָה. בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה לְעוֹלָם. לֹא אָמַר אֶלָּא בַּעַל חוֹב. אֲבָל אִשָּׁה אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה. אָמַר רִבִּי אָבִין. לֹא מִסְתַּבְּרָא אֶלָּא בְּאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. אֲבָל בְּאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת אֲנִי אוֹמֵר. מִפְּנֵי מְזוֹנוֹתֶיהָ לֹא תִבְעָה.
אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. סוֹף דָּבָר עַד שֶׁתִּתְבַּע. אֲפִילוּ כֵן הַזְכִּירָהּ. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. מֵתָה יוֹרְשֶׁיהָ מַזְכִּירִין כְּתוּבָּתָהּ עַד כ״ה שָׁנָה. דְּרוּבָּה אָתָא מֵימַר לָךְ. אֲפִילוּ עָשָׂת כ״ה שָׁנִים חָסֵר יוֹם אֶחָד וְלֹא תִבְעָה וְאַחַר כָּךְ תִּבְעָה נוֹתְנִין לָהּ עוֹד כ״ה שָׁנָה.
רִבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְּתוּבַּת מָנֶה מָאתַיִם. אֲבָל כְּתוּבַּת אֶלֶף דֵּינָר גּוֹבָה לְעוֹלָם. אָתָא רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אֲפִילוּ כְּתוּבָּתָהּ שֶׁלְּאֶלֶף דֵּינָר אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא עַד כ״ה שָׁנָה. וְאַתְיָין אִילֵּין פְּלוּגְוָותָא כְּהִלֵּין פְּלוּגְוָותָא. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. הַנִּיזָּקִין שָׁמִין לָהֶן בְּעִידִית. וּבַעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית. וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוֹרִית. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִרְמְיָה. לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מָנֶה מָאתַיִם. אֲבָל כְּתוּבָּה שֶׁלְּאֶלֶף דֵּינָר גּוֹבָה בְּבֵינוֹנִית. וְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְאֲפִילוּ כְּתוּבָּתָהּ אֶלֶף דֵּינָר אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא מִן הַזִּיבּוֹרִית. וַאֲתַיְיא דְּרִבִּי יוֹסֵי כְּרִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי יִרְמְיָה כְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְבָנָיו. כָּתַב לְאִשְׁתּוֹ קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא אִיבֵּד כְּתוּבָּתָהּ. דְּרַב אָמַר. בְּמְזַכֶּה עַל יְדֵיהָ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר. בְּמְחַלֵּק לְפָנֶיהָ. רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר. מִקּוּלֵּי כְתוּבָּה שָׁנוּ. אָמַר רִבִּי בָּא. טַעֲמָא דְּרִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. לֹא סוֹף דָּבָר כְּתוּבַּת מָנֶה מָאתַיִם אֶלָּא אֲפִילוּ כְתוּבָּתָהּ אֶלֶף דֵּינָר. מִקּוּלֵּי כְתוּבָּה שָׁנוּ.

## פרק יג

### הלכה א

**משנה:** שְׁנֵי דַיָּינֵי גְזֵילוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלֵם אַדְמוֹן וְחָנָן בֶּן אַבְשָׁלוֹם. חָנָן אוֹמֵר שְׁנֵי דְבָרִים אַדְמוֹן אוֹמֵר שִׁבְעָה. מִי שֶׁהָלַךְ לוֹ לִמְדִינַת הַיָּם וְאִשְׁתּוֹ תוֹבַעַת מְזוֹנוֹת חָנָן אָמַר תִּישָׁבַע בַּסּוֹף וְלֹא תִישָׁבַע בַּתְּחִילָּה. נֶחְלְקוּ עָלָיו בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ תִּישָׁבַע בַּתְּחִילָּה וּבַסּוֹף. אָמַר רִבִּי דוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס כְּדִבְרֵיהֶן. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי יָפֶה אָמַר חָנָן לֹא תִישָׁבַע אֶלָּא לְבַסּוֹף.

**הלכה:** שְׁנֵי דַיָּינֵי גְזֵילוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלֵם כול'. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי פִּינְחָס בְּשֵׁם רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. אַרְבַּע מְאוֹת וְשִׁשִּׁים בָּתֵּי כְנֵיסִיּוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלֵם וְכָל אַחַת וְאַחַת הָיְתָה לָהּ בֵּית סֵפֶר וּבֵית תַּלְמוּד. בֵּית סֵפֶר לְמִקְרָא וּבֵית תַּלְמוּד לַמִּשְׁנָה. וְאֵילּוּ הֵם מְמוּנִין עַל הַגֶּזֶל. לְלַמְּדָהּ שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא סְפֵּיקָה בְּיָדוֹ לְמְחוֹת וְאֵינוֹ מַמְחֶה קַלְקָלָה תְלוּיָה בוֹ. תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי נָתָן. אַף נָחוּם הַמָּדִי הָיָה עִמָּהֶן. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי נָתָן שְׁלֹשָׁה דַיָּינֵי גְזֵילוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלֵם.

רִבִּי חִזְקִיָּה בְשֵׁם רִבִּי אָחָא. רִבִּי הָיָה דוֹרֵשׁ גּ מִקְרָיִיוֹת לִשְׁבָח. וַתַּשֵּׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם. וְאֵיפְשַׁר כֵּן. אֲפִילּוּ זוֹנָה שֶׁמַּזּוֹנוֹת אֵינָהּ עוֹשָׂה כֵן. אֶלָּא שֶׁתְּלַת עֵינֶיהָ לַפֶּתַח שֶׁכָּל עֵינַיִם מְצַפּוֹת לוֹ. אָמְרָה לְפָנָיו. רִבּוֹנוֹ שֶׁלְּעוֹלָם. אַל אֵצֵא רֵיקָם מִבֵּית זֶה. דָּבָר אַחֵר. וַתַּשֵּׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם. שֶׁפִּתְחָה לוֹ הָעֵינַיִם וְאָמְרָה לוֹ. פְּנוּיָה אֲנִי וּטְהוֹרָה אֲנִי. וְעֵלַי זָקֵן מְאֹד וגו'. אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן. יַשְׁכִּיבוּן כְּתִיב. אָמַר רִבִּי. שֶׁהָיוּ הַנָּשִׁים מֵבִיאוֹת קִינְיֵהֶן לִיטַּהֵר לְבַעֲלֵיהֶן וְהָיוּ מַשְׁהִין אוֹתָן. וּמַעֲלֶה עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הֵן שׁוֹכְבִין עִמָּן. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּמָא. הָדָא הִיא דּוּ מְקַנְתֵּר לוֹן. לָמָּה תִבְעֲטוּ בְּזִבְחִי וּבְמִנְחָתִי. אֵין תֵּימַר. עֲבֵירָה חֲמוּרָה יֵשׁ כָּאן. מַבְרִיחָן מִן הַחֲמוּרָה וּמְקַנְתְּרָן בַּקַּלָּה. וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו בִּדְרָכָיו. שֶׁהָיוּ נוֹטְלִין מַעֲשֵׂר וְדָנִין. אָמַר רִבִּי בֶּרֶכְיָה. מַבְרַכְתָּה הָיְתָה עוֹבֶרֶת וְהָיוּ מַנִּיחִין צוֹרְכֵי יִשְׂרָאֵל וְעוֹסְקִין בַּפְּרַגְמַטְיָא.

מַעֲשֶׂה בִירִבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁפָּסַק מְזוֹנוֹת לְאִשָּׁה בְשׁוּקֵי בְצִיפּוֹרִי. מַה בְשׁוּקֵי מִשּׁוּקֵי. שָׁמַע רִבִּי וְמַר. מָאן אָמַר לֵיהּ שֶׁלֹּא שִׁילַּח לָהּ. מָאן אָמַר לוֹ שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לָהּ. עָבְרִין יָדְעִין. רִבִּי הִילָא אָמַר. רִבִּי בָּעֵי. מִיסְבַּר סְבַר רִבִּי דְּלֵית מַתְנִיתָא בְאִשָּׁת אִישׁ אֶלָּא בְאַלְמָנָה. אָמַר. שְׁמוּאֵל וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. בְּאַלְמָנָה הִיא מַתְנִיתָא. אָמַר רִבִּי אָבִין. תַּנֵּי דְּבֵית רִבִּי כֵּן. מִי שֶׁיָּצָא לִמְדִינַת הַיָּם וְאִשְׁתּוֹ תוֹבַעַת מְזוֹנוֹת. הֲווֹן בָּעֵיי מֵימַר. מָאן דָּמַר. בְּאִשָּׁת אִישׁ הִיא מַתְנִיתָא. כַּתְּחִילָּה שֶׁלֹּא שִׁילַּח לָהּ. בַּסּוֹף שֶׁלֹּא הִטְמִינָה וְשֶׁלֹּא הֶעֱרִימָה. מָאן דָּמַר. בְּאַלְמָנָה הִיא מַתְנִיתָא. כַּתְּחִילָּה שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לָהּ. בַּסּוֹף שֶׁלֹּא הִטְמִינָה וְשֶׁלֹּא הֶעֱרִימָה. אָמַר שְׁמוּאֵל אַחֲוָה דְּרִבִּי בֶּרֶכְיָה. בְּשֶׁלֹּא מָחֲלָה לִיתוֹמִים עַל כְּתוּבָּתָהּ.

הֲרֵי שֶׁיָּצָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ לִמְדִינַת הַיָּם וּבָאַת וְאָמְרָה. מֵת בַּעֲלִי. תְּזוֹן וְתִיטּוֹל כְּתוּבָּתָהּ. גֵּירְשַׁנִי בַעֲלִי. תְּזוֹן מִכְּתוּבָּתָהּ. מַה נַפְשָׁךְ. אִם הִיא אֵשֶׁת אִישׁ מֶשֶׁלְּבַעֲלָהּ הִיא נִיזּוֹנֶת. אִם אֵינָהּ אֵשֶׁת אִישׁ מִכְּתוּבָּתָהּ הִיא נִיזּוֹנֶת. הֲרֵי מֶשֶׁבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם וְאִשְׁתּוֹ תוֹבַעַת מְזוֹנוֹת וְאָמַר. יֵצְאוּ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ בְּמִזּוֹנֹתֶיהָ. שׁוֹמְעִין לוֹ. וְאִם פָּקְקוּ בֵּית דִּין מַה שֶׁפָּקְקוּ פָּקְקוּ. רִבִּי יִרְמְיָה אָמַר. בְּשֶׁאֵין מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ כְּדֵי מְזוֹנָהּ. כְּהָדָא שׁוֹמְעִין לוֹ. כְּמָאן דָּמַר. אֵין מְזוֹנוֹת לְאִשָּׁה מִדִּבֵּר תּוֹרָה. כְּהָדָא דְתַנֵּי. אֵין בֵּית דִּין פּוֹסְקִין לְאִשָּׁה מְזוֹנוֹת מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. אֲבָל נִיזּוֹנֶת הִיא עִם בַּעֲלָהּ בַּשְּׁבִיעִית. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. בְּשֶׁיֵּשׁ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ כְּדֵי מְזוֹנָהּ. כְּהָדָא מַה שֶׁפָּסְקוּ פָּסְקוּ. תִּיפְתַּר בְּשֶׁפָּסְקוּ יָתֵר.

הֲרֵי שֶׁהָיָה נָתוּן בִּמְדִינַת הַיָּם וְאָמַר. יִינָּתְנוּ אֵילּוּ לְבָנָיו. בְּנוֹתָיו בִּכְלָל. אִם (בַּשְּׁבִיעִית) [בְּשִׁשִּׁית מִיתָּא] אָמַר. יִינָּתְנוּ אֵילּוּ לְבָנָיו. אֵין בְּנוֹתָיו בִּכְלָל.

רִבִּי זְעִירָא רַב חֲנַנְאֵל בְּשֵׁם רַב רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם אַבָּא בַּר יִרְמְיָה. שְׁנֵי דְבָרִים אָמַר חָנָן הֲלָכָה כְיוֹצֵא בוֹ. שִׁבְעָה דְבָרִים אָמַר אַדְמוֹן אֵין הֲלָכָה כְיוֹצֵא בוֹ. רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְשֵׁם

רִבִּי יִצְחָק בַּר חֲקוּלָה. בְּכָל מָקוֹם שֶׁשָּׁנִינוּ אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן הֲלָכָה כְיוֹצֵא בוֹ.

## הלכה ב

**משנה:** מִי שֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם וְעָמַד אֶחָד וּפִירְנֵס אֶת אִשְׁתּוֹ חָנָן אָמַר אִיבֵּד אֶת מָעוֹתָיו. נֶחְלְקוּ עָלָיו בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ יִשְׁבַּע כַּמָּה הוֹצִיא וְיִטּוֹל. אָמַר רִבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס כְּדִבְרֵיהֶן. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי יָפֶה אָמַר חָנָן הִנִּיחַ מָעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְּבִי.

**הלכה:** מִי שֶׁהָלַךְ לוֹ לִמְדִינַת הַיָּם כול'. רִבִּי בָּא בַּר מָמָל בָּעֵי. הַפּוֹרֵעַ שְׁטַר חוֹבוֹ לַחֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ. תַּפְלוּגְתָּא דְּחָנָן וּבְנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. טַעֲמוֹן דִּבְנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים. תַּמָּן לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁתִּתְמוֹת אִשְׁתּוֹ בְּרָעָב. בְּרַם הָכָא מְפַיֵּיס הֲוֵינָא לֵיהּ הוּא מְחֵיל לִי. הַגַּע בְּעַצְמָךְ דַּהֲוָה גַבֵּיהּ מַשְׁכּוֹן. מְפַיֵּיס הֲוֵינָא לֵיהּ וְהוּא יְהַב לִי מַשְׁכּוֹנִי. עַד כְּדוֹן בְּבַעַל חוֹב שֶׁאֵינוֹ דוֹחֵק. וַאֲפִילוּ בְּבַעַל חוֹב שֶׁהוּא דוֹחֵק. שְׁמַעְינָן מִן הָדָא. וְשׁוֹקֵל אֶת שִׁקְלוֹ. וְלֹא שָׁקַל אֵין מַמַּשְׁכְּנִין אוֹתוֹ. הָדָא אָמְרָה. וַאֲפִילוּ בְּבַעַל חוֹב שֶׁהוּא דוֹחֵק. תֵּדַע לָךְ שֶׁהוּא כֵן. דְּתַנִּינָן. וּמַקְרִיב עָלָיו קִינֵּי זָבִין וְקִינֵּי זָבוֹת קִינֵּי יוֹלְדוֹת חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת. לֹא בְּשֶׁלֹּא נָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ כְּלוּם. [וָכָא בְּשֶׁלֹּא יַכְנֵס לְתוֹךְ יָדָיו כְּלוּם.]

רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. אֵין לָךְ נִתְפָּס עַל חֲבֵירוֹ וְחַיָּיב לִיתֵּן לוֹ אֶלָּא בְּאַרְנוֹן וּבְגוּלְגּוֹלֶת. רַב אָמַר. כָּל הַנִּתְפָּס עַל חֲבֵירוֹ חַיָּיב לִיתֵּן לוֹ. חַייֵלֵיהּ דְּרַב מִן הָדָא. הַגּוֹזֵל שָׂדֶה וּנְטָלוּהָ מַצִּיקִין. וְלֹא שָׁמַע מַה דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. קֻנְס קָנְסוּ בְּגוֹזְלָן. רִבִּי אִבִּין בָּעֵי. וְהָהֵן דַּהֲוָה רַבָּה. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן וְרִבִּי חִייָה בַּר לוּלְיָינִי. תְּרֵיהוֹן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל אָמְרֵי. חַד אָמַר. כְּאַרְנוֹן וּכְגוּלְגּוֹלֶת. וְחָרָנָה אָמַר. אֵינָהּ כְּאַרְנוֹן וּכְגוּלְגּוֹלֶת.

תַּמָּן תַּנִּינָן. מְרַפְּאֵהוּ רִיפּוּי נָפֶשׁ אֲבָל לֹא רִיפּוּי מָמוֹן. רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי. חַד אָמַר. כָּאן בְּמְדִינָה מִגּוּפוֹ כָּאן בְּמְדִינָה מִנְכָסָיו. וְחָרָנָה אָמַר. כָּאן בְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מִי יְרַפְּאֵנוּ וְכָאן בְּשֶׁאֵין לוֹ מִי יְרַפְּאֵנוּ. אִם מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִי יְרַפְּאֵנוּ אֲפִילוּ רְפוּאַת נָפֶשׁ לֹא יְרַפְּאֵנוּ. שֶׁלֹּא מִן הַכֹּל אָדָם זוֹכֶה לְהִתְרַפְּאוֹת.

וְלֹא נִיכְסֵי הַמַּחֲזִיר הֵן שֶׁהֵן אֲסוּרִין לְבַעַל הַפָּרָה. עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רִבִּי יִצְחָק. כְּשֶׁהָיוּ נְכָסָיו שֶׁלָּזֶה אֲסוּרִין לָזֶה וּנְכָסָיו שֶׁלָּזֶה אֲסוּרִין לָזֶה.

מָאן תַּנָּא תִּפּוֹל הֶנָּייָה לְהֶקְדֵּשׁ. רִבִּי מֵאִיר. דְּרִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. מוֹעֲלִין בָּאֲסוּרוֹת. רִבִּי אָבוּן בַּר חִייָה בָּעֵי. נָדַר מִן הַכִּכָּר מָהוּ לְחַמֵּם בּוֹ אֶת יָדָיו. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. אָמַר. הָכִיכַּר הַזֶּה הֶקְדֵּשׁ. אָכְלוֹ בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר מָעַל. לְפִיכָךְ יֵשׁ לוֹ פִּדְיוֹן. אִם אָמַר. הֲרֵי זֶה עָלַי. אָכְלוֹ מָעַל בּוֹ בְטוֹבַת הֲנָאָה. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. אֲחֵרִים לֹא מָעֲלוּ. לְפִיכָךְ אֵין לוֹ פִּדְיוֹן. לֹא אָמַר אֶלָּא אָכְלוֹ. הָא לְחַמֵּם בּוֹ אֶת יָדָיו מוּתָּר. תַּלְמִידוֹי דְּרִבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה. כֵּינִי.

בָּאוֹמֵר. לֹא אוֹכֶלֶינּוּ וְלֹא אַטְעֲמֶינּוּ. לֹא אָסְרוּ עָלָיו אֶלָּא לְאָכְלָהּ. עַד כְּדוֹן צְרִיכָה נָדַר מִן הַכְּפָר מָהוּ לְחַמֵּם בּוֹ אֶת יָדָיו.

דְּתַנֵּי. מִי שֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם וְעָמַד אֶחָד וּפִירְנֵס אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמַר רִבִּי חַגַּיי. לֹא אָמַר אֶלָּא אַחֵר. הָא הָאָב גּוֹבֶה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. בֵּין אָב בֵּין אַחֵר אֵינוֹ גּוֹבֶה. וְאַתְיָין אִילֵּין פְּלוּגְוָותָא כְּהַלֵּין פְּלוּגְוָותָא. דְּתַנֵּינָן תַּמָּן. וְזַכַּאי בִּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּבְהֵפֵר נְדָרֶיהָ וּמְקַבֵּל גִּיטָּהּ וְאֵינוֹ אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ. וְחַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ וּבְפִירְקוֹנָהּ וּבִקְבוּרָתָהּ. אָמַר רִבִּי חַגַּיי. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא הָאָב. הָא אַחֵר אֵינוֹ גּוֹבֶה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. בֵּין אָב בֵּין אַחֵר גּוֹבֶה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי חַגַּיי. בֵּין לִקְבוּרָה בֵּין לִמְזוֹנוֹת הָאָב גּוֹבֶה אַחֵר אֵינוֹ גּוֹבֶה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי. לִקְבוּרָה בֵּין אָב בֵּין אַחֵר גּוֹבֶה. שֶׁלֹּא עָלַת עַל דַּעַת שֶׁתְּהֵא אִשְׁתּוֹ מוּשְׁלֶכֶת לַכְּלָבִים. וּבִמְזוֹנוֹת בֵּין אָב בֵּין אַחֵר אֵינוֹ גּוֹבֶה.

## הלכה ג

**משנה:** אַדְמוֹן אָמַר שִׁבְעָה. מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרוּבִּין הַבָּנִים יוֹרְשִׁים וְהַבָּנוֹת יְזוֹנוּ. נְכָסִים מוּעָטִים הַבָּנוֹת יְזוֹנוֹת וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים. אַדְמוֹן אוֹמֵר. בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן.

**הלכה:** אַדְמוֹן אָמַר שִׁבְעָה כול'. כַּמָּה הֵן נְכָסִים מְרוּבִּין. רִבִּי זְעוּרָה רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא שָׁם מָזוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ לְאֵילּוּ וּלְאֵילּוּ. שָׁמַע שְׁמוּאֵל וְאָמַר. זוֹ דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּרִבִּי. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים. עַד שֶׁיִּבָּגְרוּ אוֹ עַד שֶׁיִּנָּשְׂאוּ. בְּעוֹן קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. אַתְּ מַה שָׁמַעְתָּ מִן רִבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לוֹן. נִפְרַשׁ מִילֵּיהוֹן דְּרַבָּנִין מִן מִילֵּיהוֹן. נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָה בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן. הָיָה שָׁם מָזוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְנִתְמַעֲטוּ הַנְּכָסִים. אָמַר לֵיהּ. מִכֵּיוָן שֶׁהִתְחִילוּ הַיְתוֹמִין לִהְיוֹת אוֹכְלִין בְּהֵיתֵר אוֹכְלִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁתִּיכְלֶה פְרוּטָה הָאַחֲרוֹנָה. מֵאֵימָתַי שָׁמִין לָהֶן. רִבִּי מָנָא אָמַר. שָׁמִין לָהֶן בַּסּוֹף. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חֲנִינָה. מִילֵּיהוֹן דְּרַבָּנִין לֹא שָׁמְעִין לָךְ. דְּנָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָה בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן. הָיָה שָׁם מָזוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְנִתְמַעֲטוּ הַנְּכָסִים. אָמַר לֵי. מִכֵּיוָן שֶׁהִתְחִילוּ הַיְתוֹמִין לִהְיוֹת אוֹכְלִין בְּהֵיתֵר אוֹכְלִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁתִּיכְלֶה פְרוּטָה הָאַחֲרוֹנָה. אֶלָּא מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה שָׁמִין לָהֶן. רַב חִסְדַּאי בָּעֵי. הָיָה שָׁם מָזוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְהוֹקִירוּ הַנְּכָסִים. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. דְּאָמַר רִבִּי חֲנִינָה רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. עָמְדוּ הַיְתוֹמִין וּמָכְרוּ שֶׁלָּהֶן מָכְרוּ. וְכָא הוֹקִירוּ שֶׁלָּהֶן הוֹקִירוּ. לֹא הָיָה שָׁם מָזוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ מָהוּ שֶׁיֹּאמְרוּ בָּנִים לְבָנוֹת. טְלוּ אֶת שֶׁלָּכֶם וּצְאוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא מָהוּ. מַתְנִיתָא אָמְרָה שֶׁאֵין אוֹמְרִין לָהֶן. דְּתַנֵּינָן תַּמָּן. אִם אָמְרוּ הַיְתוֹמִין. הֲרֵי אָנוּ מַעֲלִין עַל נִיכְסֵי אֲבִינוּ יוֹתֵר דֵּינָר. כְּדֵי שֶׁיִּטְּלוּ כְּתוּבַּת אִימָּן. אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִים בְּבֵית דִּין.

כְּמַה דְאַתְּ אָמַר. חוּץ מִכְּתוּבָּתָהּ חוּץ מִקְּבוּרָתָהּ חוּץ מִמְּלָוֶה בְעֵדִים חוּץ מִמְּלָוֶה בִּשְׂטָר. חוּץ מִפַּרְנָסַת בָּנוֹת. מָאן דְּאָמַר. גּוֹבִין פַּרְנָסָה מִן הַמְּשׁוּעְבָּדִין. פַּרְנָסַת בָּנוֹת קוֹדֶמֶת. וּמָאן דְּאָמַר. אֵין גּוֹבִין פַּרְנָסָה מִן הַמְּשׁוּעְבָּדִין. אֵין פַּרְנָסַת בָּנוֹת קוֹדֶמֶת. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. אַלְמָנָה וּבָנִים שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. אַלְמָנָה וּבָנוֹת שְׁתֵּיהֶן שָׁווֹת. אֵין אַלְמָנָה דוֹחָה אֶת הַבָּנִים וְאֵין אַלְמָנָה דוֹחָה אֶת הַבָּנוֹת. הֵיךְ עֲבִידָא. הָיָה שָׁם מָזוֹן שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְאַלְמָנָה לְזוּז. הָדָא הִיא. פְּעָמִים שֶׁאַלְמָנָה דוֹחָה אֶת הַבָּנִים עַל יְדֵי הַבָּנוֹת. כְּשֵׁם שֶׁהִיא דוֹחָה אֶת הַבָּנִים עַל יְדֵי הַבָּנוֹת כָּךְ תִּדָּחֶה אוֹתָן עַל יְדֵי הַבָּנִים. רְאוּיָה הִיא לִתְבוֹעַ כְּתוּבָּתָהּ וּלְאַבֵּד מְזוֹנוֹתֶיהָ. וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפִּתְחִים. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. יִשְׁעָנוּ. מָאן דְּאָמַר יִשְׁעָנוּ. וְהִשָּׁעֲנוּ עַל הָעֵץ. מָאן דְּאָמַר. יִשְׁאֲלוּ עַל הַפִּתְחִים. וְנוֹעַ יָנוּעוּ בָנָיו וְשַׁאֲלוּ וְדָרְשׁוּ מֵחָרְבוֹתֵיהֶם.

רַב זְעִירָא רַב חֲנַנְאֵל בְּשֵׁם רַב זְעִירָה בְּשֵׁם אַבָּא בַּר יִרְמְיָה. שְׁנֵי דְבָרִים אָמַר חָנָן הֲלָכָה כְיוֹצֵא בוֹ. שִׁבְעָה דְבָרִים אָמַר אַדְמוֹן אֵין הֲלָכָה כְיוֹצֵא בוֹ. רִבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא בְשֵׁם רִבִּי יִצְחָק בַּר חֲקוּלָה. בְּכָל מָקוֹם שֶׁשָּׁנִינוּ אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן. הֲלָכָה כְיוֹצֵא בוֹ.

## הלכה ד

**משנה:** הַטּוֹעֵן אֶת חֲבֵירוֹ כַּדֵּי שֶׁמֶן וְהוֹדָה בְקַנְקַנִּים אַדְמוֹן אוֹמֵר הוֹאִיל וְהוֹדָה בְמִקְצַת הַטַּעֲנָה יִשָּׁבֵעַ וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין זוֹ הוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן.

**הלכה:** הַטּוֹעֵן אֶת חֲבֵירוֹ כַּדֵּי שֶׁמֶן כול'. מַתְנִיתָא בְּשֶׁטָּעָנוֹ חִטִּים וְהוֹדָה לוֹ בִּשְׂעוֹרִים. אֲבָל אִם טָעָנוֹ שְׁנֵי מִינִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן דִּבְרֵי הַכֹּל פָּטוּר.

רִבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מַתְנִיתָא בְּשֶׁטָּעָנוֹ חִטִּים וְהוֹדָה לוֹ בִּשְׂעוֹרִים. אֲבָל אִם טָעָנוֹ שְׁנֵי מִינִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן דִּבְרֵי הַכֹּל פָּטוּר. וְלָמָּה תַנִּינָן. רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּיב. בָּא לְהוֹדִיעֲךְ כֹּחַ רַבָּן גַּמְלִיאֵל עַד הֵיכָן הוּא מְחַיֵּיב. רִבִּי אַבָּהוּ כְּהָדָא דְרִבִּי אִימִּי. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. מַתְנִיתָא בְּשֶׁטָּעָנוֹ חִטִּים וְהוֹדָה לוֹ בִּשְׂעוֹרִים. אֲבָל טָעָנוֹ שְׁנֵי מִינִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן דִּבְרֵי הַכֹּל חַיָּיב. רַב כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. חַד בַּר נַשׁ אֲזַל בָּעֵי מֵידּוֹן עִם חַבְרֵיהּ קוֹמֵי רַב. שָׁרֵי מִיטְעַן עִימֵּיהּ שְׁעָרִין חִטִּין כּוּסְמִין. אָמַר לֵיהּ רַב. כָּל מַה דְאַתְּ יְכִיל מְגַלְגְּלָה עֲלוֹי גַּלְגֵּל וּבְסוֹפָא הוּא מִישְׁתְּבַע לָךְ חָדָא עַל כּוּלְהֵן. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. כָּךְ מֵשִׁיב רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אֶת רִבִּי יוֹחָנָן. עַל דַּעְתָּךְ דְּאַתְּ אָמַר. טָעָנוֹ שְׁנֵי מִינִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן דִּבְרֵי הַכֹּל פָּטוּר. וְהָא תַנִּינָן. טָעָנוֹ כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת. הוֹדָה בַּכֵּלִים וְכָפַר בַּקַּרְקָעוֹת. בַּקַּרְקָעוֹת וְכָפַר בַּכֵּלִים. אִם כֵּלִים בַּכֵּלִים הוּא חַיָּיב כֵּלִים בַּקַּרְקָעוֹת לֹא כָל שֶׁכֵּן. מָה עָבַד לָהּ. דּוּ פָתַר לֵיהּ לְזוֹקְקוֹ שְׁבוּעָה. וְהָתַנִּינָן. הַטּוֹעֵן אֶת חֲבֵירוֹ כַּדֵּי שֶׁמֶן וְהוֹדָה לוֹ בְקַנְקַנִּים.

מָה אֲנָן קַיְימִין. אִם בְּשֶׁטְּעָנוּ קַנְקַנִּים וְשֶׁמֶן וְהוֹדָה לוֹ בְּאַחַת מֵהֶן. כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהוּא מִין הַסַּעֲנָה. וְאִם בְּשֶׁטְּעָנוּ שֶׁמֶן וְהוֹדָה לוֹ בְּקַנְקַנִּים. כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁאֵין הוֹדָיָיה מִן הַסַּעֲנָה. דְּאָמַר רִבִּי זְעִירָא רִבִּי אֲבוּנָה בְשֵׁם רַב. בְּשֶׁטְּעָנוּ קַנְקַנֵּי שֶׁמֶן הִיא מַתְנִיתָא. הָהֵין מֵילִין וְהָהֵן אָמַר רֵיקָנִין. נִיחָא קַנְקַנִּים וְלֹא שֶׁמֶן. שֶׁמֶן וְלֹא קַנְקַנִּים. רִבִּי אֶלְעָזָר בְּשֵׁם רִבִּי אָבוּן מַפִּיק לִשְׁנָה מַחֲצִין דְּמְשַׁח. וְלֵית סוֹפֵיהּ מִשְׁאֲלָה. בְּהַהוּא דְּנִשְׁתַּתֵּק.

## הלכה ה

**משנה:** הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וּפָשַׁט לוֹ אֶת הָרֶגֶל תְּהֵא יוֹשֶׁבֶת עַד שֶׁתַּלְבִּין רֹאשָׁהּ. אַדְמוֹן אוֹמֵר אִילּוּ אֲנִי פָּסַקְתִּי לְעַצְמִי אֲהֵא יוֹשֶׁבֶת עַד שֶׁתַּלְבִּין רֹאשִׁי. אַבָּא פָּסַק עָלַי מָה אֲנִי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת אוֹ כְנוֹס אוֹ פְטוֹר. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן.

**הלכה:** הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וכול'. מַתְנִיתָא בְּשֶׁפָּסַק בְּמַעֲמָדָהּ. אֲבָל אִם לֹא פָּסַק בְּמַעֲמָדָהּ. אַף רַבָּנִין מוֹדֵיי.

תַּנֵּי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי יְהוּדָה. לֹא נֶחֱלַק אַדְמוֹן וַחֲכָמִים עַל הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וּפָשַׁט לוֹ אֶת הָרֶגֶל תְּהֵא יוֹשֶׁבֶת עַד שֶׁיַּלְבִּין אֶת רֹאשָׁהּ. וְעַל מַה נֶחֱלָקוּ. עַל שֶׁפְּסָקָהּ לְעַצְמָהּ. אַדְמוֹן אוֹמֵר. יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר. סְבוּרָה הָיִיתִי שֶׁאַבָּא רוֹצֶה לִיתֵּן וְעַכְשָׁיו אֵין אָבָא רוֹצֶה לִיתֵּן. מָה אֲנִי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת. אוֹ כְנוֹס אוֹ פְטוֹר. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן.

## הלכה ו

**משנה:** הָעוֹרֵר עַל הַשָּׂדֶה וְהוּא חָתוּם עָלֶיהָ בְּעֵד אַדְמוֹן אוֹמֵר הַשֵּׁנִי נוֹחַ לִי וְהָרִאשׁוֹן קָשֶׁה מִמֶּנּוּ וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אִיבֵּד אֶת זְכוּתוֹ. עָשָׂאהּ סִימָן לְאַחֵר אִיבֵּד אֶת זְכוּתוֹ.

**הלכה:** הָעוֹרֵר עַל הַשָּׂדֶה כול'. וְלֹא סוֹף דָּבָר בְּשֶׁעָשָׂאהּ סִימָן לְאַחֵר. אֶלָּא אֲפִילּוּ עָשָׂאהּ אַחֵר לְאַחֵר מִכֵּיוָן שֶׁהוּא חָתוּם עָלֶיהָ אִיבֵּד אֶת זְכוּתוֹ.

## הלכה ז

**משנה:** מִי שֶׁהָלַךְ לוֹ לִמְדִינַת הַיָּם וְאִבְּדָה דַּרְכּוֹ שְׁדֵהוּ אַדְמוֹן אוֹמֵר יֵלֵךְ עָלֶיהָ בַּקְּצָרָה וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יִקָּנֶה לוֹ דַּרְכּוֹ בְּמֵאָה מָנֶה אוֹ יִפְרַח בָּאֲוִיר.

**הלכה:** מִי שֶׁהָלַךְ לוֹ לִמְדִינַת הַיָּם כול'. רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר. הַטּוֹעֵן בְּרַאְיוֹתָיו. מֵילְתֵיהּ אָמְרָה. וְהֵן שֶׁיִּהוּ אַרְבָּעָה מַקִּיפִין אוֹתוֹ. שְׁמוּאֵל אָמַר. אֲפִילּוּ אֶחָד מַקִּיפוֹ מִכָּל צַד. תְּנִיא יְהוֹשֻׁעַ. הֲרֵי שֶׁהָיָה טוֹעֶה בַּכְּרָמִים וּבַשְּׂדוֹת. מְקַדֵּד וְיוֹצֵא עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַדֶּרֶךְ אוֹ עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ. אֲפִילּוּ שָׂדֶה מְלֵיאָה כְּרָמִים. שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל

אֶת הָאָרֶץ. תְּנֵיא יְהוֹשֻׁעַ לָצֵאת. שֶׁמָּא לְהִיכָּנֵס. תְּנֵיא יְהוֹשֻׁעַ בְּגוּפוֹ. שֶׁמָּא בְּפָרָתוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. פָּרָה דַּרְכָּהּ לַחֲזוֹר. נִחְיל שֶׁלְּדְבוֹרִים עַל יְדֵי שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לַחֲזוֹר עָשׂוּ אוֹתוֹ כְּגוּפוֹ. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה. אַדְמוֹן וְרִבִּי עֲקִיבָה שְׁנֵיהֶם אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. מְכָרָן לְאַחֵר. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. אֵינוֹ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וְלֹא שְׁמַע דְּאָמַר רִבִּי הִילָא רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. בִּסְתָם חֲלוּקִין. מָה אֲנָן קַיָימִין. אִם דָּבָר בָּרִיא שֶׁיֵּשׁ לוֹ דֶּרֶךְ כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁאֵין צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וְאִם דָּבָר בָּרִיא שֶׁאֵין לוֹ דֶּרֶךְ כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיקַּח דֶּרֶךְ. אֶלָּא כָּן אֲנָן קַיָימִין. בִּסְתָם. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. אֵינוֹ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וְרַבָּנִין אָמְרִין. יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ. וְכָא אֲפִילוּ דָּבָר בָּרִיא יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ.

## הלכה ח

**משנה:** הַמּוֹצִיא שְׁטָר חוֹב עַל חֲבֵירוֹ וְהַלָּה הוֹצִיא שְׁמָכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה אַדְמוֹן אוֹמֵר אֵילּוּ חַיָיב הָיִיתִי לְךָ הָיָה לְךָ לְהִיפָּרַע אֶת שֶׁלְּךָ כְּשֶׁמָּכַרְתָּ לִי אֶת הַשָּׂדֶה וַחֲכָמִים אוֹמְרִים זֶה הָיָה פִּיקֵּחַ שֶׁמָּכַר לוֹ אֶת הַקַּרְקַע מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְמַשְׁכְּנוֹ.

**הלכה:** הַמּוֹצִיא שְׁטָר חוֹב עַל חֲבֵירוֹ כול'. רִבִּי יוֹנָה אוֹמֵר. בְּיָפֶה בָכָךְ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. בְּשֶׁאֵינוֹ יָפֶה בְכָךְ. הַגַּע עַצְמָךְ דַּהֲוָה לֵיהּ קַרְקַע. יְכִיל הוּא מֵימַר לֵיהּ. קַרְקַע טַב אֲנָא בְעֵי. הַגַּע עַצְמָךְ דַּהֲוָה לֵיהּ קַרְקַע טַב. יְכִיל הוּא מֵימַר לֵיהּ. דִּידִי אֲנָא בְעֵי. וְלֹא עוֹד אֶלָּא יְכִיל הוּא מֵימַר לֵיהּ. לֵית בְּחֵיילִי טְעִין טַרְחוֹתְהוֹן דִּתְרֵיי.

## הלכה ט

**משנה:** שְׁנַיִם שֶׁהוֹצִיאוּ שְׁטָר חוֹב זֶה עַל זֶה אַדְמוֹן אוֹמֵר אֵילּוּ חַיָיב הָיִיתִי לָךְ כֵּיצַד אַתָּה לוֹוֶה מִמֶּנִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים זֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ וְזֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ.

**הלכה:** שְׁנַיִם שֶׁהוֹצִיאוּ שְׁטָר חוֹב זֶה עַל זֶה כול'. זֶה לָוֶה מִזֶּה מָנֶה וְזֶה לָוֶה מִזֶּה מָאתַיִם. רַב הוּנָא אָמַר. אִיתְפַּלְגוֹן רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב וְרַב שֵׁשֶׁת. חַד אָמַר. יוֹצִיא מָנֶה כְּנֶגֶד מָנֶה. וְחָרָנָה אָמַר. זֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ וְזֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ. מָאן דְּאָמַר. יוֹצִיא מָנֶה כְּנֶגֶד מָנֶה. יְלִיף לָהּ מִשְּׁוָורִים תָּמִים שֶׁחִבְּלוּ זֶה בָּזֶה מְשַׁלְּמִין בַּמּוֹתָר חֲצִי נֶזֶק. מָאן דְּאָמַר. זֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ וְזֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ. יְלִיף לֵיהּ מֵרַבָּנִין וְאַדְמוֹן. דְּרַבָּנִין וְאַדְמוֹן מוֹדֵיי שֶׁיּוֹצִיא מָנֶה כְּנֶגֶד מָנֶה. אֶלָּא בְּגִין דְּתַנִּינָן. אַדְמוֹן אוֹמֵר. אֵילּוּ חַיָיב הָיִיתִי לָךְ כֵּיצַד אַתָּה לוֹוֶה מִמֶּנִּי. לְפִיכָךְ צָרִיךְ מֵימַר. זֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ וְזֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ. מָחַל שֶׁלְּמָאתַיִם בְּמָנֶה וְשֶׁלְּמָנֶה לֹא מָחַל. מָאן דְּאָמַר. יוֹצִיא מָנֶה כְּנֶגֶד מָנֶה. שֶׁכְּבָר יָצָא מָנֶה כְּנֶגֶד מָנֶה. וּמָאן דְּאָמַר. זֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ וְזֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ. אוֹתוֹ שֶׁמָּחַל אֵינוֹ גּוֹבֶה וְאוֹתוֹ שֶׁלֹּא מָחַל

גוֹבֶה. כָּתַב שֶׁלְּמָאתַיִם בִּשְׁטָר וְשֶׁלְּמָנָה לֹא כָתַב. מָאן דְּאָמַר. יוֹצִיא מְנָה כְּנֶגֶד מְנָה. שֶׁכְּבָר יָצָא מְנָה כְּנֶגֶד מְנָה. וּמָאן דְּאָמַר. זֶה גוֹבֶה שְׁטָר חוֹבוֹ וְזֶה גוֹבֶה שְׁטָר חוֹבוֹ. אוֹתוֹ שֶׁכָּתַב גוֹבֶה וְאוֹתוֹ שֶׁלֹּא כָתַב אֵינוֹ גוֹבֶה.

## הלכה י

**משנה:** שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַנִּישׂוּאִין יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל. אֵין מוֹצִיאִין מֵעִיר לְעִיר וּמִכָּרָךְ לְכָרָךְ. אֲבָל בְּאוֹתָהּ הָאָרֶץ מוֹצִיאִין מֵעִיר לְעִיר וּמִכָּרָךְ לְכָרָךְ אֲבָל לֹא מֵעִיר לְכָרָךְ וְלֹא מִכָּרָךְ לְעִיר. מוֹצִיאִין מִנָּוֶה הָרַע לְנָוֶה הַיָּפָה אֲבָל לֹא מִנָּוֶה הַיָּפָה לְנָוֶה הָרַע. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אַף לֹא מִנָּוֶה הָרַע לְנָוֶה הַיָּפָה מִפְּנֵי שֶׁהַנָּוֶה הַיָּפָה בוֹדֵק.

**הלכה:** שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַנִּישׂוּאִין יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל כול. מַתְנִיתָא בְּשֶׁהָיָה בִיהוּדָה וְנָשָׂא אִשָּׁה מִגָּלִיל. בַּגָּלִיל וְנָשָׂא אִשָּׁה מִיהוּדָה. אֲבָל אִם הָיָה מִיהוּדָה וְנָשָׂא אִשָּׁה מִיהוּדָה. מִגָּלִיל וְנָשָׂא אִשָּׁה מִגָּלִיל. כּוֹפִין אוֹתָהּ לָצֵאת. אֲנִי פְלוֹנִי שֶׁמִּיהוּדָה וְנָשָׂא אִשָּׁה מִיהוּדָה כּוֹפִין אוֹתָהּ לָצֵאת. מִגָּלִיל אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לָצֵאת. אֲנִי פְלוֹנִי שֶׁמִּגָּלִיל וְנָשָׂא אִשָּׁה מִגָּלִיל כּוֹפִין אוֹתָהּ לָצֵאת. מִיהוּדָה אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לָצֵאת. תַּנֵּי. מוֹצִיאִין מֵעִיר שֶׁרוּבָּהּ גוֹיִם לְעִיר שֶׁכּוּלָּהּ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל לֹא מֵעִיר שֶׁכּוּלָּהּ יִשְׂרָאֵל לְעִיר שֶׁרוּבָּהּ גוֹיִם.

וּמְנַיִין שֶׁהַנָּוֶה הַיָּפָה בוֹדֵק. רִבִּי לֵוִי בְשֵׁם רִבִּי חָמָא בְשֵׁם חֲנִינָה. פֶּן תִּדְבָּקֵנִי הָרָעָה וָמָתִי. בַּמִּשְׁרָה וְסָמַךְ לְהֶרֶה וְאַתְּ אָמַר אָכֵין. אֶלָּא מִכָּאן שֶׁנָּוֶה הַיָּפָה בוֹדֵק.

## הלכה יא

**משנה:** הַכֹּל מַעֲלִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין. הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלֵם וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין. אֶחָד הָאֲנָשִׁים וְאֶחָד הַנָּשִׁים. כֵּיצַד נָשָׂא אִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגֵרְשָׁהּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לָהּ מְמָעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נָשָׂא אִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגֵרְשָׁהּ בְּקַפּוֹדְקִייָה נוֹתֵן לָהּ מְמָעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נָשָׂא אִשָּׁה בְּקַפּוֹדְקִייָה וְגֵרְשָׁהּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לָהּ מְמָעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מְמָעוֹת קַפּוֹדְקִייָה. נָשָׂא אִשָּׁה בְּקַפּוֹדְקִייָה וְגֵרְשָׁהּ בְּקַפּוֹדְקִייָה נוֹתֵן לָהּ מְמָעוֹת קַפּוֹדְקִייָה.

**הלכה:** הַכֹּל מַעֲלִין כול'. הוּא רוֹצֶה לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה כּוֹפִין אוֹתָהּ לַעֲלוֹת. הִיא רוֹצָה וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לַעֲלוֹת. הוּא רוֹצֶה לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלֵם וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה כּוֹפִין אוֹתָהּ לַעֲלוֹת. הִיא רוֹצָה לַעֲלוֹת וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לַעֲלוֹת. הוּא רוֹצֶה לָצֵאת לְחוּצָה לָאָרֶץ וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לָצֵאת. הִוא רוֹצָה לָצֵאת וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה כּוֹפִין אוֹתָהּ שֶׁלֹּא לָצֵאת.

נוֹתֵן לָהּ מְמָעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הָדָא אָמְרָה. שֶׁמַּטְבֵּעַ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יָפֶה מִכָּל הָאֲרָצוֹת. הָדָא מְסַיְיעָא לְמָאן דְּאָמַר. כְּתוּבַּת אִשָּׁה מִדִּבְרֵי תוֹרָה. וּדְלֹא כְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּתַנֵּי.

כְּתוּבַּת אִשָּׁה מִדִּבְרֵי תוֹרָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אֵין כְּתוּבַּת אִשָּׁה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.